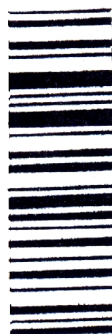




شماره داوطلب  
نام خانوادگی و نام  
---  
خراسان رضوی  
شهر



سروش اندیشه  
مؤسسه فرهنگی هنری

کد آزمون: ۱۱۸۲

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می شود. جمهوری اسلامی ایران  
امام خمینی (ره)  
وزارت فرهنگ و ارشاد  
اسلامی مؤسسه سروش  
اندیشه حیات

## پاسخنامه آزمون شبیه ساز کنکور

گروه آزمایشی علوم انسانی

شماره داوطلبی:

نام و نام خانوادگی:

مدت پاسخگویی: ۱۶۵ دقیقه

تعداد سوال: ۱۶۰ عدد

عنوان مواد امتحانی آزمون، تعداد، شماره سوالات و مدت پاسخگویی

| ردیف | مواد امتحانی    | تعداد سوال | از شماره | تا شماره | مدت پاسخگویی |
|------|-----------------|------------|----------|----------|--------------|
| ۱    | ریاضی           | ۲۰         | ۱        | ۲۰       | ۳۰ دقیقه     |
| ۲    | ادبیات          | ۳۰         | ۲۱       | ۵۰       | ۳۰ دقیقه     |
| ۳    | علوم اجتماعی    | ۱۵         | ۵۱       | ۶۵       | ۱۵ دقیقه     |
| ۴    | روانشناسی       | ۱۵         | ۶۶       | ۸۰       | ۱۵ دقیقه     |
| ۵    | عربی            | ۲۰         | ۸۱       | ۱۰۰      | ۲۰ دقیقه     |
| ۶    | تاریخ و جغرافیا | ۲۵         | ۱۰۱      | ۱۲۵      | ۲۰ دقیقه     |
| ۷    | فلسفه و منطق    | ۲۰         | ۱۲۶      | ۱۴۵      | ۲۰ دقیقه     |
| ۸    | اقتصاد          | ۱۵         | ۱۴۶      | ۱۶۰      | ۱۵ دقیقه     |

به دانش فزای و به یزدان گرای، که او باد جان تورا رهنمای (فردوسی)



### تست و پاسخ ۱

در یک پروژه آماری، کدام مورد زیر با «رسم نمودار جعبه‌ای داده‌ها» در یک گام قرار دارد؟

- (۱) حذف داده‌های دورافتاده  
 (۲) محاسبه انحراف معیار  
 (۳) دادن ایده‌های جدید  
 (۴) شیوه تحلیل داده‌ها

### پاسخ: گزینه ۲

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۳)

#### درس نامه

گام‌های چرخه آماری در حل مسائل:

| شماره گام | اسم گام                   | کارهایی که در آن گام انجام می‌شود.   |
|-----------|---------------------------|--|
| ۱         | بیان مسئله                | (۱) فهم مسئله (۲) تعریف دقیق مسئله   |
| ۲         | طرح و برنامه‌ریزی         | (۱) شیوه اندازه‌گیری (۲) روش نمونه‌گیری (۳) روش کار (۴) شیوه تحلیل داده‌ها                     |
| ۳         | گردآوری و پاکسازی داده‌ها | (۱) گردآوری داده‌ها (۲) سازماندهی داده‌ها (۳) پاکسازی داده‌ها                                  |
| ۴         | تحلیل داده‌ها             | (۱) مرتب کردن داده‌ها (۲) معیارها (۳) نمودارها (۴) جدول‌ها (۵) ارائه نتایج                     |
| ۵         | بحث و نتیجه‌گیری          | (۱) تفسیر نتایج (۲) نتیجه‌گیری (۳) نقد و بررسی (۴) ایده‌های جدید (۵) پیدا کردن پاسخ مسئله اصلی |

#### پاسخ تشریحی

با توجه به جدول مربوط به گام‌های چرخه آماری، مشخص می‌کنیم هر مورد در کدام گام چرخه آمار قرار دارد:

- رسم نمودار جعبه‌ای داده‌ها — رسم نمودارها در گام ۴ است. ← گام ۴  
 (۱) حذف داده‌های دورافتاده — پاکسازی در گام ۳ است. ← گام ۳  
 (۲) محاسبه انحراف معیار — محاسبه معیارهای پراکندگی در گام ۴ است. ← گام ۴  
 (۳) دادن ایده‌های جدید — گام ۵ ←  
 (۴) شیوه تحلیل داده‌ها — گام ۲ ←

پس «محاسبه انحراف معیار» با «رسم نمودار جعبه‌ای داده‌ها» در یک گام هستند.

### تست و پاسخ ۲

ریشه‌های معادله درجه دوم  $ax^2 + (k+1)x + m = 0$ ، قرینه یکدیگرند. اگر در معادله  $-kx^2 + (m+1)x + 2a = 0$ ، مجموع ریشه‌ها برابر ۳ و مجذور حاصل ضرب ریشه‌ها به علاوه نصف حاصل ضرب ریشه‌ها برابر با  $1-m$  باشد، مقدار  $a+m$  کدام است؟

- (۱)  $-2/25$   
 (۲)  $-3$   
 (۳)  $5$   
 (۴)  $-5$

$$\left(\frac{C}{A}\right)^2$$

### پاسخ: گزینه ۲

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۱ - درس ۲)

خودت حل کنی بهتره جمع دو عدد قرینه، همواره صفر است.

#### درس نامه

- (۱) در معادله درجه دوم  $Ax^2 + Bx + C = 0$ ، اگر  $\Delta > 0$  باشد، مجموع ریشه‌ها  $S = \frac{-B}{A}$  و حاصل ضرب ریشه‌ها  $P = \frac{C}{A}$  است.  
 (۲) اگر ریشه‌های معادله درجه دوم  $Ax^2 + Bx + C = 0$ ، قرینه هم باشند، باید جمعشان صفر شود، یعنی  $S = 0$  باشد (به زبان ساده‌تر  $B = 0$  باشد، کافی). البته شرط  $\Delta > 0$  هم نباید فراموش شود.



**پاسخ تشریحی** گام اول: ریشه‌های معادله  $ax^2 + (k+1)x + \frac{m}{C} = 0$  قرینه یکدیگرند، پس جمعشان باید صفر باشد:

$$S=0 \Rightarrow \frac{-B}{A}=0 \Rightarrow B=0 \Rightarrow k+1=0 \Rightarrow k=-1$$

گام دوم: در معادله  $-\frac{k}{A'}x^2 + \frac{(m+1)}{B'}x + \frac{2a}{C'} = 0$  جمع ریشه‌ها برابر با ۳ است، پس:

$$S'=3 \Rightarrow \frac{-B'}{A'}=3 \Rightarrow \frac{-(m+1)}{-k}=3 \Rightarrow \frac{m+1}{k}=3 \xrightarrow{k=-1} \frac{m+1}{-1}=3$$

$$m+1=-3 \Rightarrow m=-4$$

گام سوم: با جای گذاری  $k=-1$  و  $m=-4$ ، دو معادله را می‌نویسیم:

$$ax^2 + (k+1)x + m = 0 \xrightarrow{\substack{k=-1 \\ m=-4}} ax^2 - 4 = 0$$

$$-kx^2 + (m+1)x + 2a = 0 \xrightarrow{\substack{k=-1 \\ m=-4}} \underbrace{1}_{A'}x^2 - \underbrace{3}_{B'}x + \underbrace{2a}_{C'} = 0$$

$$P' = \frac{C'}{A'} = \frac{2a}{1} = 2a$$

حاصل ضرب ریشه‌های معادله درجه دوم برابر است با:

مجذور حاصل ضرب ریشه‌ها به علاوه نصف حاصل ضرب ریشه‌ها برابر با  $\frac{1-m}{1-(-4)} = \frac{1-m}{5}$  است، پس:

$$(2a)^2 + a = 5 \Rightarrow 4a^2 + a - 5 = 0$$

چون جمع ضرایب معادله بالا صفر است، پس ریشه‌هایش  $a = 1$  و  $a = \frac{C}{A} = \frac{-5}{4}$  هستند.

گام چهارم: معادله اول یعنی  $ax^2 + \frac{x-4}{B} = 0$  دارای دو ریشه قرینه هم بود، یعنی ضرب ریشه‌هایش باید عددی منفی باشد:

$$P < 0 \Rightarrow \frac{C}{A} < 0 \Rightarrow \frac{-4}{a} < 0$$

پس  $a$  باید عددی مثبت باشد تا کسر  $\frac{-4}{a}$  منفی شود؛ در نتیجه فقط  $a = 1$  قبول است. بنابراین:

$$a + m = 1 + (-4) = -3$$

### تست و پاسخ ۳

علی به همراه مادر و پدرش می‌خواهند خانه‌تکانی عید انجام دهند. اگر پدر علی این کار را به تنهایی انجام دهد، ۹ ساعت زمان می‌برد. اگر مادرش به تنهایی این کار را انجام دهد، ۶ ساعت کم‌تر از حالتی که علی به تنهایی این کار را انجام می‌دهد، به زمان نیاز دارد. اگر هر سه نفر با هم این کار را انجام دهند، کل کار در ۴ ساعت انجام می‌شود. علی و مادرش با هم این کار را در چند ساعت انجام می‌دهند؟

(۲) ۷ ساعت و ۱۲ دقیقه

(۱) ۷ ساعت و ۴۸ دقیقه

(۴) ۶ ساعت و ۱۵ دقیقه

(۳) ۶ ساعت و ۴۵ دقیقه

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۱ - درس ۳)

### پاسخ: گزینه ۲

#### درس نامه

(۱) اگر شخص اول، کاری را در  $A$  ساعت، شخص دوم همان کار را در  $B$  ساعت و هر دو با هم در  $Y$  ساعت انجام دهند، آن‌گاه رابطه زیر را داریم:

$$\frac{1}{A} + \frac{1}{B} = \frac{1}{Y}$$

(۲) اگر شخص اول، کاری را در  $A$  ساعت، شخص دوم در  $B$  ساعت، شخص سوم در  $C$  ساعت و هر سه نفر با هم در  $Z$  ساعت انجام دهند، آن‌گاه رابطه مقابل را داریم:

$$\frac{1}{A} + \frac{1}{B} + \frac{1}{C} = \frac{1}{Z}$$

**پاسخ تشریحی** گام اول: فرض می‌کنیم مادر علی به تنهایی کار را در  $M$  ساعت و علی در  $A$  ساعت انجام می‌دهند.

وقتی علی، مادرش و پدرش با هم کار کنند، کار در ۴ ساعت انجام می‌شود، پس:

$$\frac{1}{\underbrace{A}_{\text{زمان علی}}} + \frac{1}{\underbrace{M}_{\text{زمان مادرش}}} + \frac{1}{\underbrace{9}_{\text{زمان پدرش}}} = \frac{1}{\underbrace{4}_{\text{زمان هر سه با هم}}} \Rightarrow \frac{1}{A} + \frac{1}{M} + \frac{1}{9} = \frac{1}{4}$$

$$\frac{1}{A} + \frac{1}{M} = \frac{1}{4} - \frac{1}{9} \Rightarrow \frac{1}{A} + \frac{1}{M} = \frac{9-4}{36} \Rightarrow \frac{1}{A} + \frac{1}{M} = \frac{5}{36}$$



گام دوم: فرض می‌کنیم زمانی که علی و مادرش با هم کار را انجام می‌دهند، کل کار در  $X$  ساعت انجام شود، پس:

$$\frac{1}{A} + \frac{1}{M} = \frac{1}{x} \Rightarrow \frac{1}{A} + \frac{1}{M} = \frac{1}{x}$$

گام سوم: با توجه به دو تساوی  $\frac{1}{A} + \frac{1}{M} = \frac{1}{x}$  و  $\frac{1}{A} + \frac{1}{M} = \frac{5}{36}$ ، نتیجه می‌گیریم  $\frac{5}{36}$  با  $\frac{1}{x}$  برابر است:

$$\frac{5}{36} = \frac{1}{x} \xrightarrow{\text{معکوس}} \frac{36}{5} = x \Rightarrow x = 7\frac{1}{2}$$

پس کل کار را در  $7\frac{1}{2}$  ساعت انجام می‌دهند. برای آن که  $2^\circ$  ساعت را به دقیقه تبدیل کنیم، کافی است آن را در  $60$  ضرب کنیم:  $0.5 \times 60 = 12$ . پس کل کار توسط علی و مادرش در  $7$  ساعت و  $12$  دقیقه انجام می‌شود.

#### تست و پاسخ ۴

سهمی  $y = 3x^2 - 12x - 15$  مفروض است. تابع خطی  $f$  از نقطه رأس و نقطه برخورد سهمی با محور  $x$ ها با طول منفی عبور می‌کند. مقدار  $f(\frac{16}{3})$  کدام است؟

۳۹ (۴)

-۳۹ (۳)

۵۷ (۲)

-۵۷ (۱)

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس‌های ۳ و ۴)

#### پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** سؤالات ترکیبی در کنکورهای جدید مر سوم شده‌اند. این سؤال هم ترکیبی از سهمی و تابع خطی است.

**پاسخ تشریحی** گام اول: در سهمی  $y = 3x^2 - 12x - 15$ ، طول رأس برابر است با:

$$x_S = \frac{-b}{2a} = \frac{12}{2(3)} = 2$$

با جای گذاری  $x_S = 2$  در معادله سهمی، عرض رأس به دست می‌آید: پس مختصات رأس به صورت  $S(2, -27)$  شد.

گام دوم: برای به دست آوردن طول نقطه برخورد سهمی با محور  $x$ ها،  $y$  را صفر می‌دهیم:

$$y = 3x^2 - 12x - 15 \xrightarrow{y=0} 0 = 3x^2 - 12x - 15 \xrightarrow{\div 3} x^2 - 4x - 5 = 0$$

$$\xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (x-5)(x+1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x = 5 \\ x = -1 \end{cases}$$

پس مختصات نقاط برخورد سهمی با محور  $x$ ها به صورت  $A(5, 0)$  و  $B(-1, 0)$  است. طول نقطه  $B$  منفی است.

گام سوم: تابع خطی  $f$  از دو نقطه  $S(2, -27)$  و  $B(-1, 0)$  می‌گذرد.

$$m_{BS} = \frac{y_B - y_S}{x_B - x_S} = \frac{0 - (-27)}{-1 - 2} = \frac{27}{-3} = -9$$

شیبش برابر است با:

معادله خط تا این جا به صورت مقابل شد:

$$y = mx + h \xrightarrow{m=-9} y = -9x + h$$

نقطه  $(-1, 0)$  باید روی آن باشد:

$$0 = -9(-1) + h \Rightarrow h = -9$$

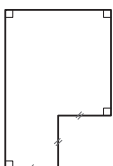
پس معادله خط به شکل  $y = -9x - 9$  شد؛ در نتیجه ضابطه  $f$  به شکل  $f(x) = -9x - 9$  است.

گام چهارم: جای  $x = \frac{16}{3}$  قرار می‌دهیم:

$$f\left(\frac{16}{3}\right) = -9\left(\frac{16}{3}\right) - 9 = -48 - 9 = -57$$

#### تست و پاسخ ۵

محیط شکل مقابل ۳۶ و اندازه سه پاره خط مشخص شده برابر است. حداکثر مساحت ممکن برای این شکل کدام است؟



۷۲ (۴)

۶۸/۲ (۳)

۶۴/۸ (۲)

۵۶/۲۵ (۱)

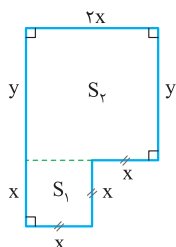
(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۲ - درس ۴)

#### پاسخ: گزینه ۲



**خود حل کنی بهتره** اندازه هر کدام از سه پاره خط مشخص شده را  $x$  بگیرد و بقیه پاره خطها را بر حسب آن بنویسد.

**نکته** در عبارت درجه دوم  $ax^2 + bx + c$ ، اگر  $a < 0$  باشد، حداکثر مقدار عبارت از رابطه  $\frac{-\Delta}{4a}$  به دست می آید.



**پاسخ تشریحی** گام اول: اندازه هر سه پاره خط مشخص شده را  $x$  و ضلع سمت راست را  $y$  می گیریم.

می توانیم تمام پاره خطهای شکل را بر حسب  $x$  و  $y$  بنویسیم:

گام دوم: محیط شکل ۳۶ است، پس جمع پاره خطهای دور شکل باید ۳۶ باشد:

$$x + x + x + y + 2x + y + x = 36 \Rightarrow 6x + 2y = 36 \xrightarrow{\div 2} 3x + y = 18$$

$$y = 18 - 3x$$

$y$  را بر حسب  $x$  می نویسیم:

$$S_{کل} = S_1 + S_p = (x \times x) + (2x \times y) = x^2 + 2xy$$

گام سوم: مساحت کل برابر با مجموع مساحتهای  $S_1$  و  $S_p$  است:

گام چهارم: با جای گذاری عبارت  $18 - 3x$  به جای  $y$  در عبارت بالا، مساحت را بر حسب  $x$  می نویسیم:

$$S_{کل} = x^2 + 2xy = x^2 + 2x(18 - 3x) = x^2 + 36x - 6x^2 = \frac{-\Delta}{4a} = \frac{-\Delta}{4 \times (-5)} = \frac{36^2}{4 \times (-5)} = \frac{36 \times 36}{4 \times 5} = \frac{324}{5} = 64.8$$

گام پنجم: حداکثر مقدار عبارت درجه دوم بالا برابر است با:

$$\max = \frac{-\Delta}{4a} = \frac{-(b^2 - 4ac)}{4a} = \frac{-(36^2 - 4(-5)(0))}{4(-5)} = \frac{36^2}{4 \times (-5)} = \frac{36 \times 36}{4 \times 5} = \frac{324}{5} = 64.8$$

## تست و پاسخ ۶

اگر  $2c + 3b + 4d$  و  $16$  و  $25$  به ترتیب مربع انحراف از میانگین داده های  $2, 3, 9, a$  و  $10$  باشد، میانگین داده های  $2a, 3b, 4c, 5d$  کدام است؟ ( $a < 10$ )

$$10/75 (4)$$

$$10/25 (3)$$

$$11/25 (2)$$

$$11/75 (1)$$

(ریاضی و آمار (1) - فصل ۳ - درس ۳)

## پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** این سؤال شبیه سؤال کنکور سراسری تیر ۱۴۰۲ است.

**پاسخ تشریحی** گام اول: میانگین داده های  $2, 3, 9, a$  و  $10$  برابر است با:

$$\bar{x} = \frac{2+3+9+(a-3)+10}{5} = \frac{a+21}{5}$$

گام دوم: مربع انحراف از میانگین عدد  $10$ ، برابر با  $25$  است، پس:

$$(10 - \bar{x})^2 = 25 \xrightarrow{\text{ریشه گیری}} 10 - \bar{x} = \pm 5 \Rightarrow \begin{cases} 10 - \bar{x} = 5 \Rightarrow \bar{x} = 5 \\ 10 - \bar{x} = -5 \Rightarrow \bar{x} = 15 \end{cases}$$

گام سوم: هر دو مقدار به دست آمده برای  $\bar{x}$  را با  $\frac{a+21}{5}$  برابر قرار می دهیم تا  $a$  به دست آید:

$$5 = \frac{a+21}{5} \Rightarrow 25 = a+21 \Rightarrow a = 4 \checkmark$$

$$15 = \frac{a+21}{5} \Rightarrow 75 = a+21 \Rightarrow a = 54 \times$$

با توجه به شرط  $a < 10$ ، فقط  $a = 4$  قبول است.

گام چهارم: پس پنج داده اول به صورت مقابل بوده اند:

تک تک داده ها را منهای میانگین (یعنی ۵) می کنیم و به توان ۲ می رسانیم:

$$10, \underbrace{a-3}_{1}, 9, 3, 2$$

$$\underbrace{(10-5)^2}_{25}, \underbrace{(1-5)^2}_{16}, \underbrace{(9-5)^2}_{16}, \underbrace{(3-5)^2}_{4}, \underbrace{(2-5)^2}_{9}$$



پنج عدد بالا به ترتیب باید با  $2c, 3b, 4d, 4d, 16, 25$  برابر باشند:

$$\begin{cases} 3+2c=9 \Rightarrow 2c=6 \Rightarrow c=3 \\ 4b=4 \Rightarrow b=1 \\ 4d=16 \Rightarrow d=4 \end{cases}$$

گام پنجم: میانگین 4 داده  $2a, 3b, 4c, 5d$  را حساب می‌کنیم:

$$\frac{2a+3b+4c+5d}{4} = \frac{8+3+12+20}{4} = 10/75$$

۷

تست و پاسخ

تابع  $f(x) = 4x \operatorname{sign}(x) + \left[ \frac{x^2+3}{x^2+2} \right] - a^2 |x|$  تابعی ثابت است. مقدار  $|a| + f(a)$  کدام است؟

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲ - درس‌های ۱ و ۲)

۳

پاسخ: گزینه

**خودت حل کنی بهتره** جای  $x^2+3$  بنویسید  $x^2+2+1$  و کسر داخل براکت را تفکیک کنید.

نکته  $x \operatorname{sign}(x) = |x|$

**پاسخ تشریحی** گام اول: جای  $x \operatorname{sign}(x)$  می‌نویسیم  $|x|$ :

$$f(x) = 4x \operatorname{sign}(x) + \left[ \frac{x^2+3}{x^2+2} \right] - a^2 |x|$$

$$\Rightarrow f(x) = \underbrace{4|x| - a^2 |x|}_{\text{فاکتور از } |x|} + \left[ \frac{x^2+3}{x^2+2} \right] = |x| (4 - a^2) + \left[ \frac{x^2+3}{x^2+2} \right]$$

گام دوم: برای آن که  $f$  تابع ثابت باشد باید ضریب  $|x|$ ، صفر باشد:

$$4 - a^2 = 0 \Rightarrow a^2 = 4 \Rightarrow a = \pm 2$$

گام سوم: عبارت براکتی را ساده می‌کنیم. باید جای ۳ بنویسیم  $2+1$  و بعدش تفکیک کسر کنیم:

$$\left[ \frac{x^2+3}{x^2+2} \right] = \left[ \frac{x^2+2+1}{x^2+2} \right] = \left[ \frac{x^2+2}{x^2+2} + \frac{1}{x^2+2} \right] = \left[ 1 + \frac{1}{x^2+2} \right]$$

می‌شه آورد بیرون!

چون مخرج کسر  $\frac{1}{x^2+2}$  از ۲ بزرگ‌تر است، پس حاصل این کسر بین ۰ و ۱ است و براکتش صفر می‌شود:

گام چهارم: ضابطه  $f$  با توجه به  $a = \pm 2$  به صورت زیر شد:

$$f(x) = |x| \left( \underbrace{4 - a^2}_0 \right) + 1 + \left[ \frac{1}{x^2+2} \right] = 1$$

گام پنجم: پس حاصل عبارت خواسته شده برابر است با:

$$|a| + f(a) = \underbrace{|\pm 2|}_2 + 1 = 3$$

۸

تست و پاسخ

نمودار تابع  $y = \frac{|x-2|}{|1-\sqrt{2}|} + \operatorname{sign}(2)$  را حداقل چند واحد به چپ ببریم تا در ناحیه اول دستگاه مختصات نباشد؟

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۵ (۱)

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲ - درس ۲)

۳

پاسخ: گزینه

**خودت حل کنی بهتره** جای دو عبارت  $[1-\sqrt{2}]$  و  $\operatorname{sign}(2)$ ، مقادیر عددی‌شان را قرار دهید تا سؤال ساده‌تر شود.

**پاسخ تشریحی** گام اول: مقدار عددی دو عبارت  $[1-\sqrt{2}]$  و  $\operatorname{sign}(2)$  را حساب می‌کنیم:

$$\begin{cases} [1-\sqrt{2}] = [1-1/\sqrt{2}] = [-0/\sqrt{2}] = -1 \\ \operatorname{sign}(2) = 1 \end{cases}$$

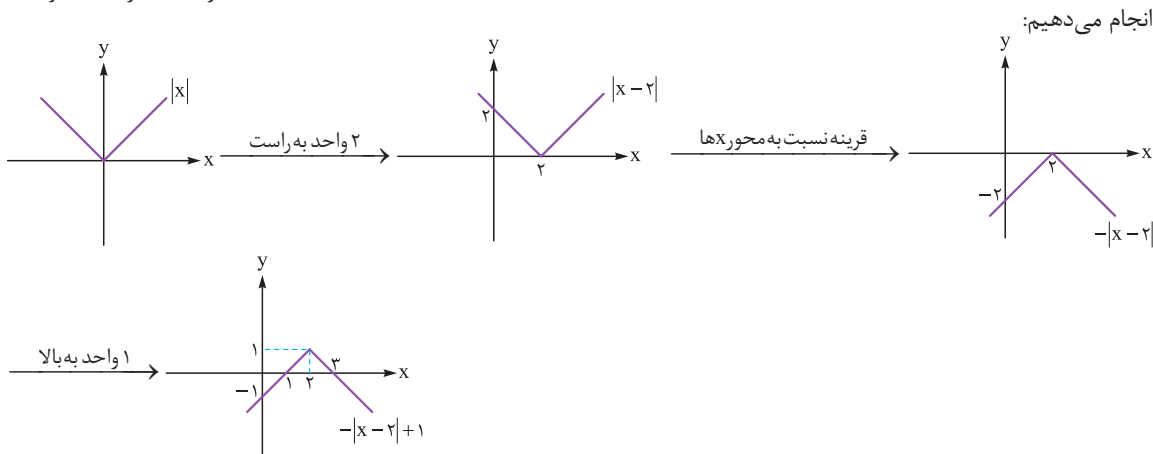
$$y = \frac{|x-2|}{[1-\sqrt{2}]^{-1}} + \underbrace{\text{sign}(2)}_1 = \frac{|x-2|}{-1} + 1 = -|x-2| + 1$$

پس ضابطه به صورت مقابل می‌شود:

$$y = -|x-2| + 1$$

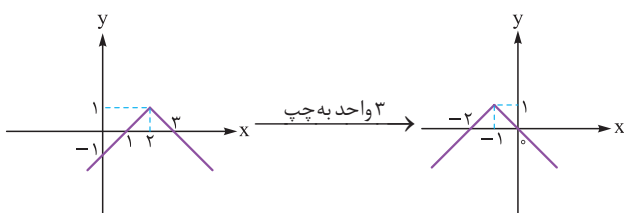
مرحله ۳  $-|x-2|$   
مرحله ۱  $|x-2|$   
مرحله ۲  $-|x-2|+1$

گام دوم: برای رسم  $y = -|x-2| + 1$  از روی  $y = |x-2|$  سه مرحله داریم:



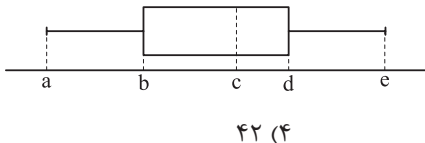
به ترتیب انجام می‌دهیم:

گام سوم: برای آن که نمودار بالا در ناحیه اول نباشد، باید آن را حداقل ۳ واحد به چپ ببریم:



### تست و پاسخ ۹

در نمودار جعبه‌ای زیر، اعداد  $a, d, c, b, e$  تشکیل دنباله هندسی می‌دهند. اگر دامنه میان‌چارکی و دامنه تغییرات به ترتیب  $30$  و  $65$  باشند، میانه داده‌ها کدام است؟



۴۲ (۴)

۴۰ (۳)

۳۶ (۲)

۳۲ (۱)

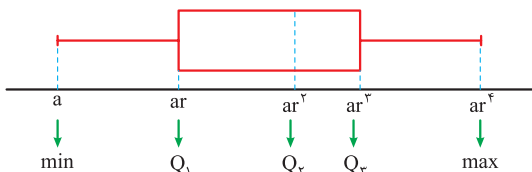
(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۴ - درس ۱ / ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۱)

### پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** این سؤال ترکیب دنباله هندسی با نمودار جعبه‌ای است.

**پاسخ تشریحی** گام اول: فرض می‌کنیم  $a, d, c, b, e$  و  $e$  جمله متوالی یک دنباله هندسی با نسبت مشترک  $r$  هستند، پس جای  $d, c, b$  و  $e$

به ترتیب  $ar^4, ar^3, ar^2, ar$  قرار می‌دهیم:



$$IQR = Q_3 - Q_1 \Rightarrow 30 = ar^3 - ar \xrightarrow{\text{فکتور}} ar(r^2 - 1) = 30$$

گام دوم: دامنه میان‌چارکی  $30$  است، پس:

دامنه تغییرات  $65$  است، پس:

$$R = \max - \min \Rightarrow 65 = ar^4 - a \xrightarrow{\text{فکتور}} a(r^4 - 1) = 65 \rightarrow a(r^2 - 1)(r^2 + 1) = 65$$

مزدوج



$$\frac{a(r^2-1)(r^2+1)}{ar(r^2-1)} = \frac{65}{6} \Rightarrow \frac{r^2+1}{r} = \frac{13}{6}$$

گام سوم: طرفین دو تساوی بالا را برهم تقسیم می‌کنیم:

$$\xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 6r^2 + 6 = 13r \Rightarrow 6r^2 - 13r + 6 = 0$$

$$\Delta = B^2 - 4AC = (-13)^2 - 4(6)(6) = 169 - 144 = 25$$

دلته حساب می‌کنیم:

$$r = \frac{-B \pm \sqrt{\Delta}}{2A} = \frac{13 \pm 5}{12} \Rightarrow \begin{cases} r = \frac{18}{12} = \frac{3}{2} \\ r = \frac{8}{12} = \frac{2}{3} \end{cases}$$

ریشه‌ها برابر است با:

چون دنباله هندسی افزایشی است، پس  $r = \frac{3}{2}$  قبول است.

گام چهارم: با جای‌گذاری  $r = \frac{3}{2}$  در  $a(r^2-1) = 65$  داریم:

$$a\left(\left(\frac{3}{2}\right)^2 - 1\right) = 65 \Rightarrow a\left(\frac{9}{4} - 1\right) = 65 \Rightarrow a\left(\frac{5}{4}\right) = 65 \Rightarrow \frac{a}{4} = 13 \Rightarrow a = 52$$

$$ar^2 = 52 \times \left(\frac{3}{2}\right)^2 = 52 \times \frac{9}{4} = 117$$

گام پنجم: میانه ( $Q_2$ ) همان  $ar^2$  بود که برابر است با:

## تست و پاسخ ۱۰

تعداد متغیرهای یک نمودار راداری کم‌تر از ۱۸ است. با چه احتمالی، زاویه بین دو شعاع متوالی این نمودار بر حسب درجه، عددی طبیعی است؟

$$0/4 (4)$$

$$0/6 (3)$$

$$\frac{7}{15} (2)$$

$$\frac{1}{3} (1)$$

(ریاضی و آمار (۱) - فصل ۴ - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۳

**پاسخ تشریحی** گام اول: تعداد متغیرهای یک نمودار راداری حداقل ۳ تا است، یعنی ۳ یا ۴ یا ۵ یا ...

در این‌جا باید تعداد متغیرها کم‌تر از ۱۸ باشد، یعنی تعداد متغیرها عددی از ۳ تا ۱۷ است که ۱۵ تا عدد هستند.

در نتیجه تعداد کل حالات، ۱۵ می‌شود.

گام دوم: دنبال تعداد حالات مطلوب هستیم. هر عددی از ۳ تا ۱۷ که به ازای آن، زاویه بین دو شعاع متوالی (که از رابطه  $\frac{360}{n}$  به دست می‌آید)،

عددی طبیعی شود، جزء حالات مطلوب حساب می‌شود.

پس حاصل  $\frac{360}{n}$  را به ازای  $n = 3$  تا  $n = 17$  باید چک کنیم. هر کدام حاصلش عددی طبیعی شد، به دردمان می‌خورد.

$$1) \frac{360}{3} = 120^\circ \checkmark$$

$$2) \frac{360}{4} = 90^\circ \checkmark$$

$$3) \frac{360}{5} = 72^\circ \checkmark$$

$$4) \frac{360}{6} = 60^\circ \checkmark$$

$$5) \frac{360}{7} \notin \mathbb{N} \times$$

$$6) \frac{360}{8} = 45^\circ \checkmark$$

$$7) \frac{360}{9} = 40^\circ \checkmark$$

$$8) \frac{360}{10} = 36^\circ \checkmark$$

$$9) \frac{360}{11} \notin \mathbb{N} \times$$

$$10) \frac{360}{12} = 30^\circ \checkmark$$

$$11) \frac{360}{13} \notin \mathbb{N} \times$$

$$12) \frac{360}{14} = \frac{180}{7} \notin \mathbb{N} \times$$

$$13) \frac{360}{15} = 24^\circ \checkmark$$

$$14) \frac{360}{16} = \frac{45}{2} = 22.5 \notin \mathbb{N} \times$$

$$15) \frac{360}{17} \notin \mathbb{N} \times$$

پس در ۹ حالت، زاویه به‌دست‌آمده، عددی طبیعی شد؛ در نتیجه تعداد حالات مطلوب ۹ تا است.





گام سوم: پس احتمال طبیعی بودن عدد زاویه بین دو شعاع متوالی برابر است با:

$$\text{احتمال} = \frac{\text{تعداد حالات مطلوب}}{\text{تعداد کل حالات}} = \frac{9}{15} = \frac{3}{5} = 0.6$$

## تست و پاسخ

گزاره  $(p \vee \sim q) \Rightarrow (\sim p \wedge r)$  با کدام گزاره زیر هم‌ارز است؟

$$(\sim r \Rightarrow q) \wedge \sim p \quad (2)$$

$$p \wedge (q \vee r) \quad (1)$$

$$p \vee (q \wedge r) \quad (4)$$

$$(\sim q \Rightarrow r) \wedge p \quad (3)$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۱ - درس ۱)

## پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه

قوانین مهم جبر گزاره‌ها که باید آن‌ها را بلد باشیم را در جدول زیر آورده‌ایم.

| فرم ریاضی   |   | اسم قانون             |   |
|---|---|-----------------------|---|
| $p \vee q \equiv q \vee p$  | $p \wedge q \equiv q \wedge p$                              | جاب‌جایی              | ۱ |
| $p \vee (q \vee r) \equiv (p \vee q) \vee r$                            | $p \wedge (q \wedge r) \equiv (p \wedge q) \wedge r$        | شرکت‌پذیری            | ۲ |
| $p \vee (q \wedge r) \equiv (p \vee q) \wedge (p \vee r)$               | $p \wedge (q \vee r) \equiv (p \wedge q) \vee (p \wedge r)$ | پخشی                  | ۳ |
| $\sim (p \wedge q) \equiv \sim p \vee \sim q$                           | $\sim (p \vee q) \equiv \sim p \wedge \sim q$               | دمورگان               | ۴ |
| $p \wedge (p \vee q) \equiv p$  | $p \vee (p \wedge q) \equiv p$                              | جذب                   | ۵ |
| $p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$                                  |   | تبدیل شرطی به فصلی    | ۶ |
| $p \Leftrightarrow q \equiv (p \Rightarrow q) \wedge (q \Rightarrow p)$ |   | تبدیل دوشروطی به شرطی | ۷ |
| $p \Rightarrow q \equiv \sim q \Rightarrow \sim p$                      |   | عکس نقیض گزاره شرطی   | ۸ |

$$\bigcirc \Rightarrow \square \equiv \sim \bigcirc \vee \square$$

**پاسخ تشریحی** گام اول: تبدیل شرطی به فصلی به صورت مقابل است:

از تبدیل شرطی به فصلی استفاده می‌کنیم:

$$\underbrace{(p \vee \sim q)}_{\text{نقش دایره}} \Rightarrow \underbrace{(\sim p \wedge r)}_{\text{نقش مربع}} \equiv (\sim p \vee \sim q) \vee (\sim p \wedge r)$$

گام دوم: حالا از دمورگان استفاده می‌کنیم:

$$\underbrace{\sim (p \vee \sim q)}_{\text{دمورگان}} \vee (\sim p \wedge r) \equiv (\sim p \wedge q) \vee (\sim p \wedge r)$$

گام سوم: حالا از عکس پخشی کمک می‌گیریم:

$$(\sim p \wedge q) \vee (\sim p \wedge r) \equiv \sim p \wedge (q \vee r)$$

گام چهارم: گزاره فصلی داخل پرانتز را ابتدا با جاب‌جایی به صورت  $\sim p \wedge (r \vee q)$  می‌نویسیم و بعد آن را به گزاره شرطی تبدیل می‌کنیم:

$$\sim p \wedge (r \vee q) \equiv \sim p \wedge (\sim r \Rightarrow q)$$

تبدیل فصلی به شرطی

$$(\sim r \Rightarrow q) \wedge \sim p$$

حالا جای  $\sim p$  و پرانتز را هم عوض می‌کنیم (جاب‌جایی):



## تست و پاسخ ۱۲

در چندتا از موارد زیر، خطای محاسباتی (یا خطای استدلال) رخ داده است؟

$$\text{الف) } x^2 \geq 9 \Rightarrow x \geq 3$$

$$\text{ب) } \frac{3x+y}{x+y} = 3$$

$$\text{ج) } \sqrt{\sqrt{25} + \sqrt{16}} = \sqrt{9} = 3$$

$$\text{د) } a < b < 0 \Rightarrow a^3 < b^3 < 0$$

$$\text{ه) } x, y < 0 \Rightarrow |x+y| = -x-y$$

۵ (۴)

۴ (۳)

۳ (۲)

۲ (۱)

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۱ - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی همه موارد را بررسی می‌کنیم:

الف) عدد  $x = -4$  در نامساوی  $x^2 \geq 9$  صدق می‌کند ( $(-4)^2 = 16 \geq 9$ ) ولی این عدد در  $\frac{x}{-4} \geq 3$  صدق نمی‌کند، پس نتیجه‌گیری نادرست است.

ب) در کسر  $\frac{3x+y}{x+y}$ ، چون در صورت و منفرج بین عبارات، علامت جمع داریم، حق ساده کردن نداریم، پس تساوی  $\frac{3x+y}{x+y} = 3$  نادرست است.

$$\sqrt{\sqrt{25} + \sqrt{16}} = \sqrt{\sqrt{29}} = \sqrt[4]{29}$$

ج) از داخلی‌ترین رادیکال شروع می‌کنیم به ساده کردن:

$\sqrt[4]{29}$  با ۳ برابر نیست، پس این مورد هم نادرست است.

د) در نامساوی‌ها، حق داریم طرفین را به توان عدد فرد (مثل ۳) برسانیم:

$$a < b < 0 \xrightarrow{\text{توان } 3} a^3 < b^3 < 0$$

پس این مورد درست است.

$$x, y < 0 \Rightarrow x + y < 0$$

ه) اگر  $x$  و  $y$  هر دو منفی باشند، مجموعشان نیز عددی منفی است:

$$|x+y| = -(x+y) = -x-y$$

پس حاصل  $|x+y|$  برابر با قرینه عبارت داخلش است:

پس این مورد درست است.

## تست و پاسخ ۱۳

در جامعه‌ای به درآمد سالانه  $\frac{1}{5}$  افراد، ۴۸ میلیون تومان و به درآمد سالانه مابقی افراد، ۸۴ میلیون تومان اضافه می‌شود. خط فقر این جامعه به روش میانگین، چند میلیون تومان افزایش می‌یابد؟

۳ / ۵ (۴)

۳ / ۲ (۳)

۳ (۲)

۲ / ۸ (۱)

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۳ - درس ۱)

## پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی گام اول: جمعیت جامعه را  $5n$  نفر در نظر می‌گیریم.  $\frac{1}{5}$  آن‌ها  $n$  نفر و مابقی  $4n$  نفر هستند.

• وقتی سالانه، ۴۸ میلیون تومان به حقوق  $n$  نفر اضافه می‌شود، یعنی ماهانه،  $\frac{48}{12} = 4$  میلیون تومان اضافه شده است.

• وقتی سالانه، ۸۴ میلیون تومان به حقوق  $4n$  نفر اضافه می‌شود، یعنی ماهانه،  $\frac{84}{12} = 7$  میلیون تومان اضافه شده است.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

گام دوم: مجموع افزایش حقوق‌های ماهانه کل افراد را حساب می‌کنیم:

$$(n \times 4) + (4n \times 7) = 4n + 28n = 32n$$

افزایش حقوق مابقی افراد  
افزایش حقوق ماهانه جامعه

گام سوم: اگر میزان افزایش را بر تعداد افراد تقسیم کنیم، مقدار افزایش میانگین به دست می‌آید:

$$\text{مقدار افزایش میانگین} = \frac{32n}{5n} = \frac{32}{5} = \frac{32 \times 2}{5 \times 2} = \frac{64}{10} = 6.4$$

پس اگر میانگین اولیه  $\bar{x}$  باشد، میانگین جدید  $\bar{x} + 6.4$  می‌شود.

گام چهارم: خط فقر جدید برابر است با:

$$\text{خط فقر جدید} = \frac{\text{میانگین جدید}}{2} = \frac{\bar{x} + 6.4}{2} = \frac{\bar{x}}{2} + \frac{6.4}{2} = \frac{\bar{x}}{2} + 3.2$$

خط فقر اولیه

پس خط فقر،  $3/2$  میلیون تومان افزایش می‌یابد.

## تست و پاسخ ۱۴

چند عدد سه‌رقمی داریم که رقم دهگان‌شان برابر با میانگین رقم یکان و صدگان‌شان باشد؟

- ۵۵ (۴)                      ۵۰ (۳)                      ۴۵ (۲)                      ۴۰ (۱)

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۱)

## پاسخ: گزینه ۲

**پاسخ تشریحی:** گام اول: فرض کنیم این عدد سه‌رقمی به صورت abc است که در آن c یکان، b دهگان و a صدگان است. می‌خواهیم b برابر با میانگین a و c باشد:

فقط کافی است جمع a و c زوج باشد، در این صورت حتماً برای b یک مقدار به دست می‌آید.

گام دوم: برای آن که جمع a و c زوج باشد، دو حالت داریم:

(۱) هر دو زوج باشند:

(۲) هر دو فرد باشند:

$$\frac{2, 4, 6, 8}{4} \times \frac{c, a}{1} \times \frac{0, 2, 4, 6, 8}{5} = 20$$

$$\frac{1, 3, 5, 7, 9}{5} \times \frac{c, a}{1} \times \frac{1, 3, 5, 7, 9}{5} = 25$$

گام سوم: تعداد کل حالات برابر است با:

$$20 + 25 = 45$$

## تست و پاسخ ۱۵

در یک جمع ۹ نفره که فقط ۲ نفر آن‌ها با هم برادر هستند، ۲ نفر را انتخاب می‌کنیم. با چه احتمالی، حداقل یکی از برادرها انتخاب شده است؟

- $\frac{7}{12}$  (۴)                       $\frac{5}{12}$  (۳)                       $\frac{11}{12}$  (۲)                       $\frac{1}{12}$  (۱)

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۱ - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۲

**خودت حل کنی بهتره** با دیدن کلمه «حداقل»، باید سراغ احتمال پیشامد متمم می‌رویم.

درس نامه •• احتمال پیشامد متمم

|                          |  |
|--------------------------|--|
| کی ارزش استفاده می‌کنیم؟ | وقتی شمردن اعضای پیشامد A سخت است، ولی شمردن اعضای پیشامد متمم یعنی A' ساده است.   |
| فرمول احتمال متمم        | $P(A) = 1 - P(A')$   |
| کلمات کلیدی سؤال‌ها      | اگر در سؤالی از کلمات «حداقل»، «حداکثر» یا «فعل منفی» استفاده شده بود، حتماً یک بار در ذهنتان متمم پیشامد را بررسی کنید. اگر شمردن اعضای متمم راحت‌تر بود، از احتمال متمم سؤال را حل کنید. |

# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



## پاسخ تشریحی

گام اول: در کل ۹ نفر داریم.

می‌خواهیم ۲ نفر از بین این ۹ نفر را انتخاب کنیم:

$$n(S) = \binom{9}{2} = \frac{9 \times 8}{2} = 36$$

گام دوم: متمم پیشامد « حداقل یکی از برادرها انتخاب شده است »، پیشامد « هیچ‌کدام از برادرها انتخاب نشده‌اند » است.

برای حساب کردن تعداد اعضای  $A'$ ، باید ۲ نفر را از بین ۷ نفر دیگر (کل ۹ نفر به جز ۲ تا برادر)، انتخاب کنیم:

$$n(A') = \binom{7}{2} = \frac{7 \times 6}{2} = 21$$

$$P(A') = \frac{n(A')}{n(S)} = \frac{21}{36} = \frac{7}{12}$$

$$P(A) = 1 - P(A') = 1 - \frac{7}{12} = \frac{5}{12}$$

گام سوم: احتمال پیشامد  $A'$  برابر است با:

گام چهارم: احتمال وقوع پیشامد  $A$  برابر است با:

## تست و پاسخ ۱۶

دنباله  $a_n$  با رابطه بازگشتی  $a_{n+1} = a_n + n$  و  $a_1 = 3$  را در نظر بگیرید. واسطه هندسی مثبت جملات چهارم و سیزدهم با واسطه حسابی

جملات پنجم و هشتم چه قدر اختلاف دارد؟

۷ (۴)

۶ (۳)

۵ (۲)

۴ (۱)

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲ - درس ۱)

## پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه

برای اعداد مثبت  $a$  و  $b$  واسطه هندسی برابر با  $\sqrt{a \times b}$  (یا  $-\sqrt{a \times b}$ ) و واسطه حسابی برابر با  $\frac{a+b}{2}$  است.

## پاسخ تشریحی

گام اول: با جای‌گذاری اعداد ۱ تا ۱۲ جای  $n$  در رابطه بازگشتی  $a_{n+1} = a_n + n$ ، جملات دوم تا سیزدهم دنباله را می‌نویسیم:

$$\bullet n=1: a_2 = a_1 + 1 = 4$$

$$\bullet n=2: a_3 = a_2 + 2 = 6$$

$$\bullet n=3: a_4 = a_3 + 3 = 9$$

$$\bullet n=4: a_5 = a_4 + 4 = 13$$

$$\bullet n=5: a_6 = a_5 + 5 = 18$$

$$\bullet n=6: a_7 = a_6 + 6 = 24$$

$$\bullet n=7: a_8 = a_7 + 7 = 31$$

$$\bullet n=8: a_9 = a_8 + 8 = 39$$

$$\bullet n=9: a_{10} = a_9 + 9 = 48$$

$$\bullet n=10: a_{11} = a_{10} + 10 = 58$$

$$\bullet n=11: a_{12} = a_{11} + 11 = 69$$

$$\bullet n=12: a_{13} = a_{12} + 12 = 81$$



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

گام دوم: واسطه هندسی مثبت جملات چهارم و سیزدهم برابر است با:

$$\text{واسطه هندسی} = \sqrt{9 \times 81} = 3 \times 9 = 27$$

واسطه حسابی جملات پنجم و هشتم برابر است با:

$$\text{واسطه حسابی} = \frac{13 + 31}{2} = \frac{44}{2} = 22$$

$$27 - 22 = 5$$

گام سوم: اختلاف ۲۷ و ۲۲ برابر است با:

## تست و پاسخ ۱۷

دنباله حسابی  $a_n$  با جمله اول  $a$  و اختلاف مشترک  $d$  و دنباله حسابی  $b_n$  با جمله اول  $a'$  و اختلاف مشترک  $d'$  مفروض اند. اگر مجموع ۱۰ جمله اول  $a_n$ ، سه برابر مجموع ۱۰ جمله اول  $b_n$  و از طرفی  $d$ ، ۴ برابر  $d'$  باشد، حاصل  $a - 3a'$  کدام است؟

۱)  $4/5d'$       ۲)  $4/5d$       ۳)  $-1/5d'$       ۴)  $1/5d$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲ - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۱

### درس نامه

۱) جمله  $n$ ام دنباله حسابی با جمله اول  $a_1$  و اختلاف مشترک  $d$  از رابطه  $a_n = a_1 + (n-1)d$  به دست می آید.

۲) مجموع  $n$  جمله اول یک دنباله حسابی از یکی از دو رابطه زیر قابل استفاده است:

$$S_n = \frac{n}{2}(a_1 + a_n) \quad S_n = \frac{n}{2}[2a_1 + (n-1)d]$$

گام اول: مجموع ۱۰ جمله اول  $a_n$  و مجموع ۱۰ جمله اول  $b_n$  را به کمک رابطه  $S_n = \frac{n}{2}[2a_1 + (n-1)d]$  حساب می کنیم:

$$S_{10} = \frac{1}{2}[2a + (10-1)d] = 5[2a + 9d] = 10a + 45d$$

$$S'_{10} = \frac{1}{2}[2a' + (10-1)d'] = 5[2a' + 9d'] = 10a' + 45d'$$

$$10a + 45d = 3(10a' + 45d') \Rightarrow 10a + 45d = 30a' + 135d'$$

گام دوم:  $S_{10}$ ، ۳ برابر  $S'_{10}$  است:

$$2a + 9d = 6a' + 27d'$$

طرفین را بر ۵ تقسیم می کنیم:

$$2a + 9(4d') = 6a' + 27d' \Rightarrow 2a - 6a' = 27d' - 36d'$$

چون  $d$ ، ۴ برابر  $d'$  است، پس جای  $d$  قرار می دهیم  $4d'$ :

$$\Rightarrow 2a - 6a' = -9d' \xrightarrow{\div 2} a - 3a' = -4/5d'$$

## تست و پاسخ ۱۸

در یک دنباله هندسی با نسبت مشترک ۲، مجموع جملات چهارم تا سیزدهم برابر ۹۳۰۰ است. جزء صحیح جمله پنجم این دنباله کدام است؟

۱) ۲۵      ۲) ۱۶      ۳) ۱۷      ۴) ۱۸

[۱۸]

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۱)

## پاسخ: گزینه ۴

$$a_4, a_5, a_6, \dots, a_{13}$$

گام اول: جملات چهارم تا سیزدهم به صورت مقابل اند:

تعداد جملات بالا  $n = 10$ ، نسبت مشترک  $r = 2$  و جمله اولشان  $a_4$  است.

$$S_n = \frac{a_1(r^n - 1)}{r - 1} \Rightarrow S_{10} = \frac{a_4(2^{10} - 1)}{2 - 1} = 1023a_4$$

گام دوم: مجموع این ۱۰ جمله برابر است با:

# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



عبارت به دست آمده را با  $9300$  برابر قرار می‌دهیم:

$$1023a_f = 9300 \Rightarrow a_f = \frac{9300}{1023} \xrightarrow{\text{به 3 ساده می‌کنیم.}} \frac{3100}{341} \xrightarrow{\text{به 31 ساده می‌کنیم.}} \frac{100}{11}$$

$$a_d = a_f \times r = \frac{100}{11} \times 2 = \frac{200}{11}$$

گام سوم: کافی است  $a_f$  را در  $r$  ضرب کنیم تا  $a_d$  به دست آید:

گام چهارم:  $200$  را بر  $11$  تقسیم می‌کنیم:

$$\begin{array}{r} 200 \overline{) 11} \\ - 11 \quad 18 \\ \hline 90 \\ - 88 \\ \hline 2 \end{array} \Rightarrow a_d = 18 \dots$$

$$[a_d] = [18/000] = 18$$

پس جزء صحیح جمله پنجم برابر است با:

## تست و پاسخ ۱۹

اگر  $A = \sqrt{8\sqrt{64}} \times \left(\frac{1}{4}\right)^{-\frac{2}{5}}$  باشد، حاصل عبارت  $A^{20}$  کدام است؟

۲۷۰ (۴)

۲۶۸ (۳)

۲۶۰ (۲)

۲۵۸ (۱)

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** این سؤال، مشابه سؤال ۱ کنکور سراسری تیر ۱۴۰۲ است.

**پاسخ تشریحی** گام اول:  $64$  همان  $2^6$  است، پس جای  $\sqrt[5]{64}$  می‌نویسیم  $\sqrt[5]{2^6}$  که می‌شود  $2^{\frac{6}{5}}$ .

$$A = \sqrt{8 \times 2^{\frac{6}{5}}} \times \left(\frac{1}{4}\right)^{-\frac{2}{5}}$$

تا این جا  $A$  این شکلی شد:

$$A = \sqrt{2^3 \times 2^{\frac{6}{5}}} \times (2^{-2})^{-\frac{2}{5}}$$

گام دوم: جای  $8$  و  $\frac{1}{4}$  به ترتیب می‌نویسیم  $2^3$  و  $2^{-2}$ :

گام سوم: داخل رادیکال، چون پایه‌ها برابرند، توان‌ها را جمع می‌کنیم و در عبارت بیرون رادیکال، توان‌ها در هم ضرب می‌شوند:

$$A = \sqrt{2^{(3+\frac{6}{5})} \times 2^{(-2 \times -\frac{2}{5})}} = \sqrt{2^{\frac{21}{5}} \times 2^{\frac{4}{5}}} = \sqrt{2^{\frac{21}{5} + \frac{4}{5}}} = \sqrt{2^{\frac{25}{5}}} = \sqrt{2^5} = 2^{\frac{5}{2}} = 2^2 \times 2^{\frac{1}{2}} = 4\sqrt{2}$$

گام چهارم: حاصل  $A^{20}$  برابر است با:

$$A^{20} = (4\sqrt{2})^{20} = 2^{\frac{29}{5} \times 20} = 2^{116} = 2^{58}$$

## تست و پاسخ ۲۰

تابع نمایشی  $f(x) = a^{x+1} - b$ ، از مبدأ مختصات و نقطه‌ای به عرض  $-1$  روی نیمساز ناحیه سوم عبور می‌کند. تابع ثابت  $y = -1/75$ ، نمودار  $f$  را در نقطه‌ای با کدام طول قطع می‌کند؟

مختصات نقطه:  $(-1, -1)$

$-2/5$  (۲)

$-2$  (۱)

$-3/5$  (۴)

$-3$  (۳)

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳ - درس ۳)

## پاسخ: گزینه ۳

**خودت حل کنی بهتره** ابتدا  $a$  و  $b$  را پیدا کنید. بعد ضابطه تابع نمایشی را با  $-1/75$  برابر قرار دهید و معادله را حل کنید.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

ریاضی

**پاسخ تشریحی** گام اول: تابع  $f$  از مبدأ مختصات یعنی نقطه  $(0, 0)$  عبور می‌کند، پس این نقطه در ضابطه تابع صدق می‌کند:

$$y = a^{x+1} - b \xrightarrow{(0,0)} 0 = a^{0+1} - b \Rightarrow a = b$$

$$f(x) = a^{x+1} - a$$

پس جای  $a, b$  قرار می‌دهیم:

**گام دوم:** نقاطی که روی نیمساز ناحیه سوم (یا اول) هستند، طول و عرضشان برابر است، پس نقطه‌ای به عرض  $-1$  روی نیمساز ناحیه سوم، طولش نیز  $-1$  است و مختصاتش  $(-1, -1)$  است. این نقطه باید در ضابطه تابع صدق کند:

$$y = a^{x+1} - a \xrightarrow{(-1,-1)} -1 = a^{-1+1} - a \Rightarrow -1 = a^0 - a \Rightarrow -1 = 1 - a \Rightarrow a = 2$$

**گام سوم:** با جای‌گذاری  $a = 2$  در  $f(x) = a^{x+1} - a$ ، ضابطه به صورت  $f(x) = 2^{x+1} - 2$  درمی‌آید.

برای به دست آوردن طول نقطه برخورد  $f$  با خط  $y = -1/75$ ، کافی است ضابطه  $f$  را برابر با  $-1/75$  قرار دهیم:

$$2^{x+1} - 2 = -1/75 \Rightarrow 2^{x+1} = -1/75 + 2 \Rightarrow 2^{x+1} = 0/25$$

$$2^{x+1} = 2^{-2}$$

$0/25$  همان  $\frac{1}{4}$  یا  $2^{-2}$  است:

$$x + 1 = -2 \Rightarrow x = -3$$

با حذف پایه‌ها، توان‌ها را برابر قرار می‌دهیم:



### تست و پاسخ ۲۱

با توجه به ویژگی‌های سبکی مربوط به قلمروهای سه گانه در سده‌های پنجم و ششم هجری، کدام مورد نادرست است؟

- (۱) ورود لغات زبان ترکی و مغولی به زبان فارسی (قلمرو زبانی) (۲) به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر (قلمرو زبانی)  
(۳) رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی (قلمرو ادبی) (۴) رواج و اوج‌گیری بیشتر قالب‌های غزل و مثنوی (قلمرو ادبی)

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۰)

### پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** در پاسخ‌گویی به سوالات سبک‌شناسی به تفکیک ویژگی‌های زبانی، ادبی و فکری از یکدیگر توجه ویژه داشته باشید.

**خودت حل کنی بهتره** اول چک کن و ببین کدام مورد به ویژگی زبانی ربط داده و به موضوعاتی همچون وجود واژگان کهن، میزان واژگان غیرفارسی، کاربرد شبکه معنایی، ترکیب‌سازی، کاربردهای تاریخی دستور، سادگی و دشواری زبان شعر و طول جمله‌ها و بررسی ساختمان واژه‌ها توجه داره! و بعد چک کن و ببین کدام مورد به ویژگی ادبی ربط داده و به قالب شعری، آرایه‌های بیانی و آرایه‌های بدیعی لفظی و معنوی توجه می‌کنه! آخرشم به ویژگی‌های فکری توی قرن‌های ۵ و ۶ دقت کن.

### درس نامه

| ویژگی‌های سبکی شعر در قرون ۵ و ۶ هجری   |  |  |
|---|--|--|
| ویژگی‌های زبانی   | ویژگی‌های ادبی   | ویژگی‌های فکری   |
| (۱) از میان رفتن لغات مهجور فارسی نسبت به سبک خراسانی؛<br>(۲) فراوانی ترکیبات نو؛<br>(۳) کاهش سادگی و روانی کلام و حرکت به سوی دشواری متون؛<br>(۴) ورود لغات زبان ترکی و مغولی به زبان فارسی. | (۱) رواج و اوج‌گیری بیشتر قالب‌های شعری، به‌ویژه غزل و مثنوی؛<br>(۲) رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی؛<br>(۳) توجه بیشتر به آرایه‌های ادبی؛<br>(۴) به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر. | (۱) ورود اصطلاحات عرفانی؛<br>(۲) فراوانی وعظ و اندرز در شعر؛<br>(۳) فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی؛<br>(۴) رواج هجو در شعر؛<br>(۵) رواج حس دینی؛<br>(۶) رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی. |

**پاسخ تشریحی ۱** تماماً مربوط به ویژگی‌های زبانی شعر است؛ ولی **۲** همان ابتدای کار جواب را به ما نشان می‌دهد، زیرا «به کارگیری ردیف‌های فعلی و اسمی دشوار در شعر» از ویژگی‌های ادبی شعر در قرون ۵ و ۶ است. در **۳** رواج داستان‌سرایی و منظومه‌های داستانی، از ویژگی‌های ادبی شعر در قرون ۵ و ۶ است و بالاخره در **۴** رواج و اوج‌گیری بیشتر قالب‌های غزل و مثنوی، از ویژگی‌های ادبی شعر در قرون ۵ و ۶ است.

### تست و پاسخ ۲۲

کدام عبارت «فاقد» ویژگی ادبی موجود در «کشف‌الأسرار» است؟

- (۱) بندگان من، مرا پرستید و مرا خوانید و مرا دانید که آفریدگار منم؛ کردگار نامدار، بنده‌نواز آمرزگار منم.  
(۲) در دریایی نشستیم که آن را کران نیست، به جان من دردی است که آن را درمان نیست.  
(۳) جهد کنید ای برادران، اندر طلب کردن علم تا بدان به خدای عزوجل نزدیک‌تر شوید که رحمت خدای تعالی علم است.  
(۴) در تحمّل امانت خیانت مکن. اکنون که به خدایی ما اقرار دادی، کار بر دیگری حوالت مکن.

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۰)

### پاسخ: گزینه ۳

### درس نامه

«کشف‌الأسرار و عُدّة‌الأبرار» از آثار منثوری است که در آن کاربرد «سجع» برجسته و مشهود است. به چنین متونی که کاربرد «سجع» از ویژگی‌های سبکی آن‌هاست، «موزون» گفته می‌شود. نمونه دیگر از نثر موزون، «مناجات‌نامه خواجه عبدالله انصاری» است.





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

**پاسخ تشریحی** در ۱، ۲ و ۴ کاربرد «سجع» که از ویژگی‌های برجسته نثر «کشف‌الاسرار» است، دیده می‌شود؛ اما این آرایه در ۳ وجود ندارد. در ۱ «پرستید» و «خوانید» سجع مطرف، «خوانید» و «دانید» سجع متوازی و «آفریدگار» و «آمرزگار» سجع مطرف دارند. در ۲ «کران» و «درمان» سجع مطرف و در ۴ «خیانت و حوالت» سجع متوازی می‌سازند.

**دام تستی** ۱ که مربوط به کتاب «کشف‌الأسرار و عُدَّة الأبرار» است، از متن کتاب درسی دهم (درس ۱۰) انتخاب شده است. اگر در صورت سؤال به کلمه «فاقد» توجه نمی‌کردید، ممکن بود به محض دیدن ۱، به خاطر آشنابودن آن، به اشتباه این گزینه را انتخاب می‌کردید؛ پس بدانید که: مهم‌ترین اصل در پاسخ‌گویی به سؤال، توجه دقیق به صورت آن است.

## تست و پاسخ ۱۳

در کدام مورد نام شخصیت‌های ادبی دوره بیداری و آثار آن‌ها «کاملاً» درست است؟

- ۱) (محمدتقی بهار: تاریخ بیداری ایرانیان) (میرزا حسن خان بدیع: شمس‌الدین و قمر) (علامه دهخدا: امثال و حکم)
- ۲) (میرزا حسن خان بدیع: شمس و طغرا) (علامه دهخدا: چرند و پزند) (محمدتقی بهار: سبک‌شناسی)
- ۳) (میرزا حسن خان بدیع: داستان باستان) (قائم‌مقام فراهانی: منشآت) (میرزاده عشقی: ایده‌آل)
- ۴) (محمدتقی بهار: تاریخ تطوّر نظم فارسی) (میرزاده عشقی: سه تابلوی مریم) (صبای کاشانی: خداوندنامه)

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱)

## پاسخ: گزینه ۳

درس نامه ●●

### شخصیت‌های ادبی در دوره بیداری و آثار ایشان

- ۱) محمدتقی بهار (ملک‌الشعرا): مجله‌های «دانشکده» و «نوبهار» و کتاب‌های «تاریخ مختصر احزاب سیاسی»، «سبک‌شناسی»، «تاریخ تطوّر نظم فارسی» و «دیوان اشعار»؛
- ۲) ادیب‌الممالک فراهانی: سردبیر روزنامه «مجلس» و اشعار با مضامین «وطنی، سیاسی و اجتماعی»؛
- ۳) سید اشرف‌الدین گیلانی (نسیم شمال): روزنامه «نسیم شمال» و شعر «ای قلم»؛
- ۴) ایرج میرزا: قطعه «قلب مادر»؛
- ۵) عارف قزوینی: تصنیف‌ها و ترانه‌های «میهنی»؛
- ۶) فتحی یزدی: اشعار تحت تأثیر «مسعود سعد و سعدی»؛
- ۷) میرزاده عشقی: روزنامه «قرن بیستم» و نمایش‌نامه منظوم «ایده‌آل» یا «سه تابلوی مریم»؛
- ۸) میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل: روزنامه «صوراسرافیل»؛
- ۹) میرزا یوسف‌خان اعتصامی آشتیانی: مجله «بهار»؛
- ۱۰) محمدباقر میرزا خسروی: رمان تاریخی «شمس و طغرا»؛
- ۱۱) میرزا حسن خان بدیع: رمان‌های تاریخی «شمس‌الدین و قمر» و «داستان باستان»؛
- ۱۲) میرزا آقا تبریزی: اولین «نمایش‌نامه فارسی»؛
- ۱۳) میرزا حبیب اصفهانی: ترجمه کتاب «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» اثر جیمز موریه؛
- ۱۴) ناظم‌الاسلام کرمانی: «تاریخ بیداری ایرانیان»؛
- ۱۵) قائم‌مقام فراهانی: «منشآت»؛
- ۱۶) علامه علی‌اکبر دهخدا: روزنامه «سروش»، نوشته‌های طنزآمیز سیاسی - اجتماعی با عنوان «چرند و پزند»، کتاب‌های «لغت‌نامه» و «امثال و حکم».

**پاسخ تشریحی** کتاب «داستان باستان» اثر میرزا حسن خان بدیع، «منشآت» اثر قائم‌مقام فراهانی و نمایش‌نامه منظوم «ایده‌آل» یا «سه تابلوی مریم» نوشته میرزاده عشقی است.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ «تاریخ بیداری ایرانیان» تألیف ناظم‌الاسلام کرمانی با موضوع تاریخ مشروطه است.
- ۲ اولین رمان تاریخی عصر مشروطه را محمدباقر میرزا خسروی با نام «شمس و طغرا» نوشت.
- ۴ «خداوندنامه» حماسه‌ای مذهبی در بیان معجزات پیامبر (ص) و دلیری‌های حضرت علی (ع) سروده فتحعلی‌خان صبای کاشانی از شاخص‌ترین شاعران دوره بازگشت ادبی است، نه دوره بیداری.

## تست و پاسخ ۲۴

از دیدگاه تاریخ ادبیات کدام یک از قسمت‌های مشخص شده، نادرست است؟  
«یکی از ویژگی‌های شعر فارسی در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم، سادگی فکر و روانی کلام آن است. شعر پارسی به دست رودکی بنیاد نهاده

۱

شد؛ به همین سبب او را «پدر شعر فارسی» نام نهاده‌اند. رایج‌ترین انواع شعر فارسی در این دوره، «حماسی»، «تعلیمی» و «غنائی» بود. حماسه ملی

۲

ایران و شعر حماسی با فردوسی به اوج رسید. شعر غنائی با دو شاعر مشهور، رودکی و شهید بلخی قوت و استحکام یافت. آوردن موعظه و نصیحت

۳

در شعر پارسی از آغاز قرن چهارم معمول گردید و در این باب، قطعه‌های کوتاهی سروده شد؛ اما کسی که قصیده تمام و کمال در این موضوع سرود، کسایی مروزی بود.

۴

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۴)

## پاسخ: گزینه ۲

**پاسخ تشریحی** یکی از ویژگی‌های شعر فارسی در قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم، سادگی فکر و روانی کلام آن است. رایج‌ترین انواع شعر فارسی در این دوره، «حماسی»، «مدحی» و «غنائی» بود. حماسه ملی ایران و شعر حماسی با فردوسی به اوج رسید. شعر غنائی با دو شاعر مشهور، رودکی و شهید بلخی قوت و استحکام یافت. آوردن موعظه و نصیحت در شعر پارسی از آغاز قرن چهارم معمول گردید و در این باب، قطعه‌های کوتاهی سروده شد؛ اما کسی که قصیده تمام و کمال در این موضوع سرود، «کسایی مروزی» بود.

**نکته** شعر حکمی و اندرزی (تعلیمی) از آغاز قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم به وجود آمد؛ ولی در دوره سلجوقیان به پختگی رسید.

## تست و پاسخ ۲۵

کدام موارد بیانگر ویژگی‌های «زبانی شعر» در قرن‌های «هفتم، هشتم و نهم» است؟

الف) سادگی زبان شعر

ب) درهم آمیختگی مختصات نو و کهن

ج) کم شدن لغات فارسی اصیل و جایگزینی آن‌ها با لغات عربی

د) فراوانی استفاده از ترکیبات تازه

۴) الف - ب

۳) ج - د

۲) الف - د

۱) ب - ج

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۴)

## پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** اگر در جدول‌هایی جداگانه، ویژگی‌های زبانی، ادبی و فکری دوره‌های مختلف را بنویسید و آن‌ها را هر از چندی یک بار مرور کنید، تفاوت آن‌ها به خوبی ملکه ذهن‌تان می‌شود.

**خودت حل کنی بهتره** اگر بپذیریم که سرآغاز سخن باید زبانی ساده داشته باشد، می‌تونیم نتیجه بگیریم که زبان شعر در قرن‌های هفتم، هشتم و نهم یعنی سبک عراقی که دوره بعد از سبک خراسانی، نمی‌تونه ساده باشه و همین نکته ساده، دو گزینه رو برامون حذف می‌کنه.



### درس نامه ●●

#### ویژگی‌های زبانی شعر در قرن‌های هفتم، هشتم و نهم (سبک عراقی)

- ۱) چهارچوب زبان همان چهارچوب فارسی قدیم یعنی زبان سبک خراسانی است که تا حدودی مختصات جدید یافته است؛
- ۲) لغات فارسی اصیل قدیم کم شده و جای آن‌ها را لغات عربی گرفته است؛
- ۳) «می» اندک‌اندک جای «همی» را گرفته است؛
- ۴) «در» به جای «اندر» در حال جایگزین شدن است و نیز واژه‌های «ایدون، ایدر، آبا، اُبر و ...» بسیار اندک به کار می‌روند؛
- ۵) به کارگیری حرف نشانه «مر» در کنار مفعول جمله کم شده است. اساساً مهم‌ترین ویژگی زبانی سبک عراقی درهم آمیختگی مختصات نو و کهن است که گاهی در یک شعر کوتاه نیز در کنار هم دیده می‌شود.

#### نکته

مهم‌ترین ویژگی زبانی سبک عراقی (قرن‌های هفتم، هشتم و نهم) درهم آمیختگی مختصات نو و کهن است.

#### پاسخ تشریحی

«درهم آمیختگی مختصات نو و کهن» و «کم شدن لغات فارسی اصیل و جایگزینی آن‌ها با لغات عربی» از ویژگی‌های «زبانی شعر» در قرن‌های «هفتم، هشتم و نهم» است.  
بررسی سایر موارد:  
مورد «الف» یعنی «سادگی زبان شعر» از ویژگی‌های زبانی سبک خراسانی و مورد «د» یعنی «فراوانی ترکیبات نو» از ویژگی‌های زبانی سده‌های پنجم و ششم است.

### ۲۶

#### تست و پاسخ

موارد زیر به ترتیب، درباره ویژگی کلامی کدام شاعر یا نویسنده آمده است؟

- در ابداع معانی و خیال‌های رنگین مشهور است.
- کتابش را به تقلید از گلستان سعدی نوشت.
- او را به سبب به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم.
- غزل‌های او بر حافظ تأثیرگذار بوده است.

- ۱) صائب تبریزی، جامی، بیدل دهلوی، شاه نعمت‌الله ولی
- ۲) کلیم کاشانی، ادیب‌الممالک فراهانی، صائب تبریزی، خواجه کرمانی
- ۳) محتشم کاشانی، قائم‌مقام فراهانی، صائب تبریزی، سعدی
- ۴) کلیم کاشانی، جامی، بیدل دهلوی، خواجه کرمانی

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۱ و ۷)

#### پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه ●●

| شاعر یا نویسنده | ویژگی‌ها   |
|-----------------|--|
| جامی            | معروف‌ترین شاعر قرن نهم است. کتاب «بهارستان» را به تقلید از گلستان سعدی نوشت و در کتاب «نفحات‌الانس» خود نیز شیوه تذکره‌الاولیای عطار را در بیان حقایق عرفانی و ذکر احوال عارفان به کار برد. او هم‌چنین مثنوی‌هایی به پیروی از نظامی سرود که «تحفة‌الاحرار» یکی از آن‌هاست.      |
| بیدل دهلوی      | او را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم. از ویژگی‌های عمده شعر بیدل، مضمون‌های پیچیده و استعاره‌های رنگین، خیال‌انگیز و سرشار از ابهام و تخیل‌های رمزآمیز شاعرانه است.   |
| کلیم کاشانی     | در ابداع معانی و خیال‌های رنگین مشهور است و این ویژگی به غزل‌های او لطف ویژه‌ای بخشیده است. ضرب‌المثل‌ها و الفاظ محاوره که زبان غزل این دوره را به افق خیال عامه نزدیک کرده، سخن او را برجسته ساخته است. وی با به کار بردن مضمون‌های ابداعی فراوان «خلاق‌المعانی ثانی» لقب گرفت. |
| خواجه کرمانی    | از غزل‌پردازان برجسته قرن هشتم است؛ شاعری که غزل‌های او بر حافظ نیز تأثیرگذار بوده است. خواجه چند مثنوی به پیروی از پنج‌گنج نظامی سروده که نشان‌دهنده استادی او در شاعری است. شعر او در مجموع، کمال یافته و پخته است.  |



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

**نکته** کلیم کاشانی و بیدل دهلوی از شاعران قرن یازدهم هجری (سبک هندی) و خواجوی کرمانی (قرن هشتم) و جامی (قرن نهم) از شاعران سبک عراقی هستند.

## پاسخ تشریحی

- کلیم کاشانی در ابداع معانی و خیال‌های رنگین مشهور است.
- جامی کتاب «بهارستان» را به تقلید از گلستان سعدی نوشت.
- بیدل دهلوی را به سبب سرودن غزل‌های خیال‌انگیز و به کار بردن مضمون‌های بدیع و گاه دور از ذهن می‌شناسیم.
- غزل‌های خواجوی کرمانی بر حافظ تأثیرگذار بوده است.

**دام تستی** (۱) دقت کنید که صائب را خداوندگار مضامین تازه شعری دانسته‌اند. گاهی توجه به تفاوت‌های کوچک و ریز، به شما در رسیدن به جواب درست کمک می‌کند.

(۲) توجه داشته باشید که قائم‌مقام فراهانی نیز با تغییر سبک نگارش، تکلف را در نثر از بین برد و مسائل عصر را با کاربرد زبان و اصطلاحات رایج و آمیخته به شعر و ضرب‌المثل‌های لطیف، به سبک گلستان سعدی نوشت و موجب اقبال عامه به نثر گردید.

## تست و پاسخ ۲۷

- در میان عبارات زیر، کدام موارد از دیدگاه تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی «درست» است؟
- (الف) در شعر دوره معاصر، نیما یوشیج پیش از دیگران تلاش‌هایی در تغییر شعر فارسی از نظر قالب و محتوا داشت.
- (ب) در دوره دوم شعر فارسی معاصر، اولین کنگره نویسندگان و شاعران ایران تشکیل شد.
- (ج) از ویژگی‌های نثر دوره مقاومت، روی آوردن به داستان کوتاه و ترجمه داستان‌های آمریکای لاتین است.
- (د) حمید سبزواری، قیصر امین‌پور، سید علی موسوی گرمارودی، سید حسن حسینی و علی‌محمد افغانی از شاعران و نویسندگان شاخه نخست عصر انقلاب هستند.

(۱) الف - د (۲) ج - د (۳) الف - ب (۴) ب - ج

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۷)

## پاسخ: گزینه ۴

### درس نامه

(الف) در شعر دوره معاصر (شعر نو) ابتدا تقی رفعت و افرادی مانند بانو شمس کسمایی، ابوالقاسم لاهوتی، جعفر خامنه‌ای و در نهایت نیما یوشیج تلاش‌هایی در تغییر شعر فارسی از نظر قالب و محتوا داشتند که آن‌ها را پیشگامان شعر نو خوانده‌اند.

(ب) شعر دوره معاصر را تا سال ۱۳۵۷ متناسب با رویدادهای سیاسی - اجتماعی به چهار دوره تقسیم کرده‌اند که اتفاقات دوره دوم آن به این شرح است:

- (۱) مربوط به آغاز حکومت محمدرضا تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ است.
  - (۲) فضای سیاسی آزادتری نسبت به دوره قبل بر ایران حاکم بود.
  - (۳) در این دوره اشعار نیما و دیگر نوگرایان در برخی نشریات مانند روزگار نو و سخن منتشر می‌شد.
  - (۴) مهم‌ترین حادثه ادبی این سال‌ها، تشکیل اولین کنگره نویسندگان و شاعران ایران در تیرماه ۱۳۲۵ بود.
  - (۵) نیما در آن کنگره، شعر «آی آدم‌ها» را خواند و پس از آن شیوه نیما در کنار شعر سنتی رواج یافت.
- (ج) بعد از خرداد ماه ۱۳۴۲ دوران مقاومت در ادبیات داستانی فارسی شکل گرفت که از ویژگی‌های نثر آن دوره، روی آوردن به داستان کوتاه، ترجمه آثار داستانی آمریکای لاتین و همدردی با ستم‌کشیدگان دنیا و کثرت نویسندگان، آشکار است.
- (د) استمرار ادبیات معاصر را در عصر انقلاب، در سه شاخه مجزا از یکدیگر می‌توان بررسی کرد:
- شاخه نخست ادبیات عصر انقلاب شامل گروهی از شاعران و نویسندگان است که پس از پیروزی انقلاب با ارزش‌ها و مفاهیم تازه‌ای که در زندگی اجتماعی شکل گرفته بود، هماهنگ شده و شاخه نیرومندی از ادب انقلاب را ادامه دادند. این گروه با تکیه بر پشتوانه ادبی و تلفیق آن با ارزش‌های نوین، به عنوان جریانی کمال‌یافته و پیشکسوت شناخته می‌شوند؛ مانند: حمید سبزواری، قیصر امین‌پور، سید علی موسوی گرمارودی، سید حسن حسینی و نصرالله مردانی.



**پاسخ تشریحی** در دوره دوم شعر فارسی معاصر، اولین کنگره نویسندگان و شاعران ایران تشکیل شد. از ویژگی‌های نثر دوره مقاومت، روی آوردن به داستان کوتاه و ترجمه داستان‌های آمریکای لاتین است. علت نادرستی سایر گزینه‌ها:

(الف) در دوره معاصر ابتدا تقی رفعت و افرادی مانند بانو شمس کسمایی، ابوالقاسم لاهوتی، جعفر خامنه‌ای و در نهایت نیما یوشیج تلاش‌هایی در تغییر شعر فارسی از نظر قالب و محتوا داشتند که آن‌ها را پیشگامان شعر نو خوانده‌اند.  
(د) علی‌محمد افغانی از شاعران و نویسندگان شاخه دوم عصر انقلاب است.

### تست و پاسخ ۲۸

از دیدگاه تاریخ ادبیات در متن زیر چند خطا به چشم می‌خورد؟

«با روی کار آمدن سلسله قاجار و تثبیت حکومت مرکزی در ایران، بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات، پررونق‌تر از گذشته بود. فتحعلی‌خان صبای کاشانی، انجمن ادبی نشاط را تأسیس کرد؛ پس از آن انجمن ادبی خاقان به ریاست مظفرالدین‌شاه در تهران تشکیل شد. هدف این انجمن رهایی‌بخشیدن شعر فارسی از انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های پیش از آن بود.»

(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) یک

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱)

### پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** مباحث تاریخ ادبیات را به چند شیوه می‌توان به خاطر سپرد؛ اما قطعاً «حفظکردن» جزء هیچ‌یک از این شیوه‌ها نیست، چون که فقط ما را دچار درس می‌کند و ممکن است نام‌های مشابه را اشتباه بگیریم. اما سه روش مفید برای یادگیری تاریخ ادبیات: ۱) دوره‌های مختلف تاریخی را به صورت دسته‌بندی شده (مثل جدول) در ذهن داشته باشیم و اتفاقات ادبی مربوط به هر دوره را هم در آن بگنجانیم. باید ابتدا این جدول را روی برگه بکشیم تا در ذهن ما ثبت شود. ۲) «کدگذاری نام پدیدآورندگان و آثار» که قطعاً در مورد آن بسیار شنیده‌اید و در آزمون‌های پیشین هم گفته‌ایم. ۳) مقایسه دوره‌ها یا اشخاص با هم. توجه به نام «انجمن نشاط» و نام پدیدآورنده آن «نشاط اصفهانی» و همچنین فتحعلی‌شاه که به «خاقان» ملقب بود و «انجمن خاقان» از جمله مواردی است که با کدگذاری می‌توان به خاطر سپرد.

**پاسخ تشریحی** ۱) «عبدالوهاب نشاط اصفهانی» انجمن نشاط را تأسیس کرد. ۲) انجمن خاقان به ریاست فتحعلی‌شاه در تهران تشکیل شد. ۳) هدف این انجمن رهایی‌بخشیدن شعر فارسی از انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های پس از آن بود.

### تست و پاسخ ۲۹

کدام بیت فاقد «مجاز» است؟

۱) ما ملک عافیت نه به لشکر گرفته‌ایم  
۲) از آن نفس که جدا گشتی از من بیدل  
۳) گشت بیمار که چون چشم تو گردد نرگس  
۴) با اهل فنا دارد هر کس سر یک‌رنگی

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۶)

### پاسخ: گزینه ۳

#### درس نامه

مجاز: کاربرد یک اسم به جای اسم دیگر است؛ به گونه‌ای که میان آن دو اسم، یکی از رابطه‌های جزئی، کلیه، محلیه (جایگاهی)، جنسیه، سببیه، آلیه (ابزاری)، شباهت و ... وجود داشته باشد. اگر رابطه دو اسم، «شباهت» باشد، آن را استعاره می‌نامیم و دیگر رابطه‌ها را مجاز می‌گوییم. در بیت زیر، واژه «عالم» با رابطه محلیه (جایگاهی) مجاز از مردم عالم و واژه «نرگس» با رابطه شباهت، مجاز یا استعاره از چشم یار است:  
عالم از شور و شر عشق، خبر هیچ نداشت      فتنه‌انگیز جهان، نرگس جادوی تو بود



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

**پاسخ تشریحی** برای تشخیص مجاز، بررسی می‌کنیم: کدام واژه در معنی غیرحقیقی به کار رفته است؟ معنی مجازی آن چیست و چه رابطه‌ای با آن دارد؟

- در بیت ۱ واژه «لشکر» با رابطه سببیه به جای «جنگ» و واژه «بازو» با رابطه ابزاری به جای «قدرت و نیرو» به کار رفته است.  
 در بیت ۲ واژه «نفس» با رابطه همراهی به جای «لحظه» و واژه «کف» نیز با رابطه جزئی به جای «دست» به کار رفته است.  
 در بیت ۳ مجاز وجود ندارد و واژه‌های «چشم» و «نرگس» در معنی حقیقی خود آمده‌اند.  
 در بیت ۴ واژه «سر» در مصراع اول با رابطه مجلیه به جای «قصد و اندیشه» به کار رفته است.

**دام تستی** در ۳ واژه «نرگس» دیده می‌شود که در نمونه‌های کتاب درسی، مجاز با علاقه شباهت است؛ ولی در این بیت، در معنی حقیقی گل نرگس به کار رفته است.

## تست و پاسخ ۳۰

در ابیات زیر به ترتیب، چند «وجه‌شبهه» و چند «ادات تشبیه» به چشم می‌خورد؟

- چون از سر هر مویش صد فتنه فروبارد
  - بلبل آسا همه شب تا به سحر ناله ززم
  - گر تو شیرین زمانی نظری نیز به من کن
- از هر مژه طوفانی چون ابر فروبارم  
 بو که بویی به مشام ز گلستان آید  
 که به دیوانگی از عشق تو فرهاد زمانم
- ۱) چهار - سه      ۲) سه - سه      ۳) چهار - دو      ۴) سه - دو

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۳)

## پاسخ: گزینه ۴

### درس نامه

تشبیه: تشبیه، یعنی چیزی را در ذهن و خیال خود، مانند چیز دیگری دیدن و دانستن؛ مثلاً شاعر در مصراع زیر، «روی باغ» را همچون «روی عاشقان»، «زرد» دیده است:

«همچو روی عاشقان بینم به زردی روی باغ»

ارکان (پایه‌های) تشبیه: در هر تشبیه، چهار رکن (پایه) در ظاهر یا در معنی وجود دارد:

۱) مشبّه: چیزی است که به چیز دیگری تشبیه می‌شود؛ مانند «روی باغ» در مصراع بالا.

۲) مشبّه‌به: چیزی است که چیز دیگری به آن، تشبیه می‌شود؛ مانند «روی عاشقان» در مصراع بالا.

۳) وجه‌شبهه: ویژگی یا ویژگی‌های مشترکی است که از نظر گوینده، میان مشبّه و مشبّه‌به وجود دارد؛ مانند «زردی» در مصراع بالا.

**نکته** گاهی در یک تشبیه گسترده، بیش از یک وجه‌شبهه وجود دارد و مشبّه از چند جهت به مشبّه‌به، مانند می‌شود؛ مانند:

محبوب من مانند غزال، زیبا و خرامان است. (خرامان: با ناز راه‌رونده)

وجه شبه (۱) و وجه شبه (۲)

۴) ادات تشبیه: واژه‌ای است که با آن، رابطه تشبیه برقرار می‌شود و معنی «مثل و مانند» می‌دهد؛ مانند «به‌سان» و «چو» در این بیت: «به‌سان سوسن اگر ده زبان شود حافظ / چو غنچه پیش تو آش مَهر بر دهن باشد».

برخی از ادوات تشبیه عبارت‌اند از: چو، چون، همچو، همچون، مانند، همانند، به‌سان، برسان، به‌کردار، مثل، شبیه، گویی، پنداری، فعل «ماندن» و پسوندها و واژه‌هایی چون «وار»، «وش»، «گون»، «آسا»، «سان»، «رنگ»، «صفت»، «انه» و ...؛ نمونه:

مهوش: مانند ماه / آفتاب آسا: مانند آفتاب / صدف‌وار: مانند صدف / ذره‌صفت: مانند ذره / آهوانه: مانند آهو

**پاسخ تشریحی** هر بیت را می‌خوانیم و ادات تشبیه و وجه‌شبهه را در تشبیهات گسترده آن، مشخص می‌کنیم.

در بیت اول، واژه «چون» در مصراع اول به معنی «وقتی‌که» آمده و ادات تشبیه نیست؛ اما در مصراع دوم به معنی «مانند» و ادات تشبیه است. عبارت «طوفانی ... فروبارم» وجه‌شبهه است (۱ ادات تشبیه و ۱ وجه‌شبهه). در بیت دوم، یک تشبیه گسترده (بلبل آسا همه شب تا به سحر ناله ززم)، یک وجه‌شبهه (همه شب تا به سحر ناله ززم) و یک ادات تشبیه (آسا: مانند) وجود دارد (۱ ادات تشبیه و ۱ وجه‌شبهه). در بیت سوم، یک تشبیه گسترده در مصراع دوم وجود دارد (به دیوانگی از عشق تو فرهاد زمانم) که ادات تشبیه ندارد ولی وجه‌شبهه (دیوانگی) در آن دیده می‌شود (۱ وجه‌شبهه). در مجموع، سه وجه‌شبهه و دو ادات تشبیه در ابیات، به چشم می‌خورد.



**تکنیک** برای پاسخ‌گویی به چنین سؤالی، بهتر است با استفاده از علائم اختصاری، مثل «ا» به جای «ادات تشبیه» و «و» به جای «وجه‌شبه»، در هر بیت ادات تشبیه و وجه‌شبه را مشخص کنیم و در پایان، آن‌ها را به تفکیک بشماریم.

## تست و پاسخ ۳۱

در همهٔ ابیات هر سه آرایهٔ «لَفّ و نشر، تشبیه و جناس» یافت می‌شود؛ به جز:

- |  |                                    |
|--|------------------------------------|
| ۱) یاد باد آن که ز چشم خوش و لعل لب تو   | نقل مجلس همه بادام و شکر بود مرا   |
| ۲) رویی است ماه‌پیکر و مویی است مشک‌بوی  | هر لاله‌ای که می‌دمد از خاک و سنبل |
| ۳) چهرهٔ زرد من و روی خود از طَرّهٔ بپوش | که زر و سیم، ز طَرّار نباید پوشید  |
| ۴) به دیر و حرم فارغ از کفر و دینم       | نه در بند آنم، نه در قید اینم      |

## پاسخ: گزینهٔ ۴

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۲ / علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۳ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶)

**پاسخ تشریحی** در این بیت «دیر» (= کلیسا) با «کفر» و «حرم» با «دین» مرتبط است و میان «دین» و «این» جناس ناهمسان وجود دارد؛ اما تشبیهی در آن صورت نگرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) **لَفّ و نشر:** «چشم» با «بادام» و «لب» با «شکر» مرتبط است.

**تشبیه:** «لعل لب» اضافهٔ تشبیهی است و علاوه بر آن، اجزای لَفّ و نشر نیز به یکدیگر مانند شده‌اند (چشم مانند بادام و لب مانند شکر است).

**جناس:** «یاد» و «باد» جناس ناهمسان (ناقص اختلافی) دارند.

۲) **لَفّ و نشر:** «رو» با «لاله» و «مو» با «سنبل» مرتبط است.

**تشبیه:** «رو» به «ماه» و «مو» به «مشک» مانند شده است.

**جناس:** «رو» و «مو» جناس ناهمسان (ناقص اختلافی) دارند.

۳) **لَفّ و نشر:** «چهرهٔ زرد» با «زر»، «روی معشوق» با «سیم» (= نقره) و «طَرّه» (= موی ریخته بر پیشانی) با «طَرّار» (= راهزن، دزد) مرتبط است.

**تشبیه:** اجزای لَفّ و نشر با یکدیگر رابطهٔ شباهت دارند (چهرهٔ زرد من مانند زر، روی معشوق مانند سیم و طَرّه مانند طَرّاری است که دل عاشق را ربوده است!)

**جناس:** «زرد» و «زر» جناس ناهمسان (ناقص افزایشی) دارند.

## تست و پاسخ ۳۲

آرایه‌های بیت زیر کدام‌اند؟

- «چو تو در خندهٔ شیرین دو چاه از ماه بنمایی  
 ۱) جناس - حس آمیزی - تضاد - حسن تعلیل  
 ۲) مرا در گریهٔ تلخم دو دریا بر زمین خیزد»  
 ۳) ایهام تناسب - حس آمیزی - تضاد - تلمیح  
 ۴) استعاره - جناس - حس آمیزی - اغراق  
 ۴) استعاره - حسن تعلیل - ایهام - اغراق

## پاسخ: گزینهٔ ۲

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۲ / علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۹ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۹ و ۱۲)

**مشاوره** برای تسلط بیشتر بر آرایه‌های ادبی، درس‌نامهٔ آرایه‌ها را در کتاب «علوم و فنون ادبی جامع»، یا «هفت‌خان آرایه»، یا «جمع‌بندی علوم و فنون، خیلی سبز مطالعه کنید».

**پاسخ تشریحی** در ترکیب‌های «خندهٔ شیرین» و «گریهٔ تلخ»، حس آمیزی وجود دارد. واژهٔ «چاه» استعاره از «چال گونه» و واژهٔ «ماه» استعاره

از روی یار است. «چاه» با «ماه» جناس ناقص اختلافی دارد و در تشبیه «گریه» به «دریا» اغراق وجود دارد.

آرایه‌های تلمیح، حسن تعلیل و ایهام تناسب در بیت وجود ندارد (۱)، (۳) و (۴) رد می‌شوند.

**تکنیک** برای پاسخ‌دادن به این‌گونه سؤالات، ابتدا بدون توجه به گزینه‌ها، آرایه‌های بیت را مشخص می‌کنیم؛ سپس آرایه‌هایی را که در

بیت وجود ندارد، در گزینه‌ها خط می‌زنیم تا با ردّ گزینه به پاسخ برسیم یا نزدیک شویم.



**دام تستی** از واژه «شیرین» در این بیت، فقط یک معنی (صفت خنده) دریافت می‌شود و تلمیح، ایهام یا ایهام تناسب پدید نمی‌آید. شاعر، خنده شیرین یار را سبب واقعی گریه تلخ خود می‌داند و حسن تعلیل ندارد.

### تست و پاسخ ۳۳

در کدام بیت آرایه‌های «تشبیه، تلمیح، اسلوب معادله و تناسب» مشهود است؟

- (۱) گره به باد مزین گرچه بر مراد رود  
 که این سخن به مثل باد با سلیمان گفت
- (۲) شد زبان شکر از سودای او رگ در تنم  
 نیست از زندان یوسف شکوه‌ای زنجیر را
- (۳) آن کاو ز شیران شیر خورد او شیر باشد نیست مرد  
 بسیار نقش آدمی دیدم که بود آن اژدها
- (۴) سیل سرشکم را کجا مژگان تواند بست ره  
 با خار و خس کی می‌توان بستن ره سیلاب را

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۳ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۱۲)

### پاسخ: گزینه ۲

**پاسخ تشریحی** در «۲» «رگ» به «زبان شکر» تشبیه شده و اشاره به داستان زندانی شدن حضرت یوسف نیز تلمیح را پدید آورده است. استقلال دستوری دو مصراع و ذکر مصداق و تمثیل برای مصراع اول، در مصراع دوم نشان‌دهنده وجود اسلوب معادله در این بیت است؛ همچنین «زبان» با «رگ» و «زندان» با «زنجیر» تناسب دارد.

**تکنیک** ۱) با اسلوب معادله و ۳) و ۴) با تلمیح رد می‌شوند.

**نکته** نبود استقلال دستوری در مصراع‌های یک بیت، نشانه خوبی است برای رد آرایه اسلوب معادله در آن؛ پس اگر در پایان مصراع اول یا آغاز مصراع دوم یک بیت، حرف ربط وجود داشته باشد (مانند ۱) معمولاً می‌توان گفت اسلوب معادله ندارد.

### تست و پاسخ ۳۴

در کدام ابیات «همه ارکان تشبیه» یافت می‌شوند؟

- الف) نه ز پای می‌نشیند نه قرار می‌پذیرد  
 دل آتشین من بین که به موج آب ماند
- ب) همچو بالای تو در باغ کسی سرو ندید  
 همچو رخسار تو دهقان به چمن لاله نکشت
- ج) شمعی که به سویس من جان سوخته از شوق  
 پروانه صفت باز کنم بال و پر این جاست
- د) مسند به باغ بر که به خدمت چو بندگان  
 استاده است سرو و کمر بسته است نی
- ه) از کمان ابرویش چون تیر مژگان بگذرد  
 بر دل آید چون ز دل بگذشت از جان بگذرد

- (۱) الف - ج - د      (۲) ب - د - ه      (۳) الف - ج - ه      (۴) الف - ب - ه

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۳)

### پاسخ: گزینه ۱

#### درس نامه

ابتدا به درس نامه مندرج در پاسخ ۳۰ همین آزمون مراجعه کنید و سپس ادامه مطلب را بخوانید.

انواع تشبیه از نظر ارکان:

به تشبیهاتی که دست‌کم سه رکن تشبیه در آن‌ها آمده باشد، «تشبیه گسترده» می‌گویند؛ مانند:

- چون زلف توام جانان در عین پریشانی  
 چون باد سحرگام در بی سر و سامانی
- لبت تا در لطافت لاله سیراب را ماند  
 دلم در بی‌قراری چشمه سیماب را ماند
- به قد تو گویی سروی است در میان قبابی  
 به روی گفتم ماهی است بر نهاده کلاه
- دو چشمش به سان دو نرگس به باغ  
 مژه تیرگی برده از پر زاغ
- روی تو چون نوبهار، جلوه‌گری می‌کند  
 زلف تو چون روزگار، پرده‌داری می‌کند





حداقل ارکان لازم برای وجود تشبیه، دو رکن «مشبه» و «مشبه‌به» است. به تشبیهاتی که در آن‌ها تنها دو رکن مشبه و مشبه‌به آمده باشد، «تشبیه فشرده» می‌گویند. تشبیه فشرده بر دو گونه است:

الف) تشبیه فشردهٔ اسنادی:

هرگاه تشبیه در قالب یک جملهٔ اسنادی (مشبه + مشبه‌به + فعل اسنادی) آمده باشد، به آن تشبیه فشردهٔ اسنادی می‌گویند؛ مانند تشبیهات مشخص‌شده در بیت زیر:

زلف او دام است و خالش دانهٔ آن دام و من از برای دانه‌های افتاده‌ام در دام دوست

زلف او دام است: زلف یار به دام تشبیه شده است.

خالش دانهٔ آن دام [است]: خال یار به دانه تشبیه شده است.

چند نمونهٔ دیگر:

عشق دُرَدانه است و من غَوّاص و دریا می‌کده سر فرو بردم در آن‌جا تا کجا سر برکنم

ای زلف تو کمندی، ابروی تو کمانی وی قامت تو سروی وی روی تو بهاری

به شمع و ماه حاجت نیست بزم عاشقانت را تو شمع مجلس‌افروزی تو ماه مجلس‌آرایی

ب) تشبیه فشردهٔ اضافی (اضافهٔ تشبیهی):

هرگاه تشبیه در قالب یک ترکیب اضافی (اسم + + اسم) آمده باشد، به آن تشبیه فشردهٔ اضافی یا اضافهٔ تشبیهی می‌گویند؛ مانند تشبیهات مشخص‌شده در عبارت زیر:

درختان را به خلعت نوروزی قباى سبز ورق در بر گرفته و اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده.

قباى سبز ورق: ورق (برگ)های درخت، به قباى (پیراهن) سبزی تشبیه شده که بر تن درختان پوشانده شده است.

اطفال شاخ: شاخ (شاخه)های کوچک درختان به اطفال (کودکان) تشبیه شده است.

کلاه شکوفه: شکوفه‌های درختان به کلاه‌هایی تشبیه شده که بر سر شاخه‌ها نهاده شده است.

چند نمونهٔ دیگر:

رشتهٔ صبرم به مقراض غمت ببریده شد هم‌چنان در آتش عشق تو سوزانم چو شمع

از دام زلف و دانهٔ خال تو در جهان یک مرغ دل نماد نگشته شکار حُسن

هر دم کمند زلفت صیدی دگر بگیرد پیکان غمزه در دل ز ابروی چون کمانت

تیر مژگان و کمان ابرویش عاشقان را عید قربان می‌کند

**پاسخ تشریحی** هر بیت را می‌خوانیم و ارکان تشبیه (به‌ترتیب: ادات تشبیه، مشبه‌به، مشبه و وجه‌شبهه) را در آن مشخص می‌کنیم؛ هر بیتی

که چهار رکن تشبیه را داشته باشد، بخشی از پاسخ درست خواهد بود.

در بیت «الف»، فعل «ماند» به معنی «شبهه است» ادات تشبیه، «موج آب» مشبه‌به و «دل آتشین من» مشبه است؛ دو جملهٔ «نه ز پای می‌نشیند» و «نه قرار می‌پذیرد» وجه‌شبهه هستند (هر چهار رکن تشبیه وجود دارد).

در بیت «ب»، واژهٔ «همچو» در هر دو مصراع، ادات تشبیه است؛ در مصراع اول «بالای تو» مشبه‌به و «سرو» مشبه است و در مصراع دوم «رخسار تو» مشبه‌به و «لاله» مشبه است؛ ولی در هیچ‌یک، وجه‌شبهه دیده نمی‌شود (سه رکن تشبیه وجود دارد).

در بیت «ج»، جزء «صفت» در واژهٔ «پروانه‌صفت (= پروانه مانند)» ادات تشبیه، «پروانه» مشبه‌به و «من جان سوخته» مشبه است؛ عبارت «باز کنم بال و پر» وجه‌شبهه است (هر چهار رکن تشبیه وجود دارد).

در بیت «د»، واژهٔ «چو» به معنی «مانند» ادات تشبیه، واژهٔ «بندگان» مشبه‌به؛ به‌ترتیب واژه‌های «سرو» و «نی» مشبه و دو عبارت «ایستاده است» و «کمر بسته است» وجه‌شبهه هستند (در هر دو تشبیه هر چهار رکن وجود دارد).

در بیت «ه»، واژهٔ «چون» در هر دو مصراع، به معنی «وقتی‌که» است و ادات تشبیه نیست؛ در مصراع اول دو ترکیب «کمان ابرو» و «تیر مژگان» تشبیه فشرده هستند و در مصراع دوم تشبیهی دیده نمی‌شود (در هر تشبیه فشرده، فقط دو رکن تشبیه وجود دارد).



**تکنیک** برای پاسخ‌گویی به چنین سؤالی، تشبیهات گسترده و ارکان آن‌ها را در هر بیت، مشخص می‌کنیم.

## تست و پاسخ ۳۵

آرایه‌های مقابل همه ابیات، «کاملاً» درست هستند؛ به جز: .....

- |                                       |  |
|---------------------------------------|--|
| ۱) صفیر بلبل شوریده و نفیر هزار       | برای وصل گل آمد برون ز بیت حَزَن (جناس، تلمیح)         |
| ۲) دانی که چیست قطره باران نوبهار؟    | ابر از حیای دیده ما می‌کند عرق (حسن تعلیل، تشخیص)      |
| ۳) به سرکشی خود ای سرو جویبار مناز    | که گر بدو رسی از شرم سر فرود آری (تشخیص، پارادوکس)     |
| ۴) گریه‌کردن پیش بی‌دردان ندارد حاصلی | چند ریزی در زمین شوره تخم پاک را (اسلوب معادله، کنایه) |

**پاسخ: گزینه ۳** (علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۲ / علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۹ و ۱۲ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳، ۶ و ۱۲)

### درس نامه ... حسن تعلیل

آوردن علتی تخیلی و غیرواقعی برای یک موضوع است؛ مثلاً در بیت زیر، شاعر برای موضوع «باریدن باران از ابر بهاری»، یک علت غیرواقعی و تخیلی بیان کرده است:

رسم بدعهدی ایام چو دید ابر بهار      گریه‌اش بر سمن و سنبل و نسرين آمد

شاعر علت «بارش باران» را این می‌داند که «ابر بهاری رسم بدعهدی روزگار را دیده و دلش برای گل‌های سمن، سنبل و نسرين سوخته و به حال آن‌ها گریه کرده است!»

بنابراین، در حسن تعلیل، شاعر علت اصلی و واقعی موضوع را بیان نمی‌کند؛ بلکه علتی تخیلی و غیرواقعی برای آن می‌آورد که زیبا و هنرمندانه است.

نمونه دیگر:

باران همه بر جای عرق می‌چکد از ابر      پیداست که از روی لطیف تو حیا کرد

معنی: بارانی که از ابر می‌بارد، عرق شرم اوست که به سبب حیا از روی لطیف تو از ابر می‌چکد.

موضوع: باریدن باران از ابر؛ علت تخیلی: حیاکردن ابر از روی لطیف یار

برای تشخیص حسن تعلیل.

۱) بیت را معنی می‌کنیم.

۲) موضوع و علت تخیلی آن را مشخص می‌کنیم.

**اسلوب معادله** آن است که شاعر برای موضوعی ذهنی، مثالی عینی بیان کند؛ بنابراین، اسلوب معادله دو بخش دارد: موضوع و مثال. در بیتی که اسلوب معادله دارد، موضوع در یک مصراع و مثال در مصراع دیگر بیان می‌شود:

الف) عیب پاکان زود بر مردم هویدا می‌شود (موضوع) / موی اندر شیر خالص زود پیدا می‌شود (مثال)

ب) شانه می‌آید به کار زلف در آشفستگی (مثال) / آشنایان را در ایام پریشانی بپرس (موضوع)

اگر به بیت‌های بالا توجه کنیم، می‌بینیم که:

۱) رابطه موضوع و مثال، بر پایه تشبیه است؛ یعنی می‌توانیم میان دو مصراع از «همان‌طور که» استفاده کنیم.

۲) موضوع و مثال، هر کدام در یک مصراع و یک جمله مستقل به کار می‌رود.

۳) معمولاً موضوع، ذهنی و مثال، عینی است (هدف شاعر، تبیین موضوع بوده است).

۴) موضوع و مثال، هر کدام در ظاهر از امری جداگانه سخن می‌گویند.

**پاسخ تشریحی** در بیت ۱ واژه‌های «صفیر» و «نفیر» جناس ناهمسان (ناقص اختلافی) دارند و ترکیب «بیت حَزَن» به داستان یوسف پیامبر

و بیت‌الحرزین پدرش، یعقوب، تلمیح دارد.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

در بیت ۲ شاعر برای «قطره باران نوبهار» علت تخیلی و غیرواقعی «عرق کردن ابر از شرم دیده اشکبار ما» را بیان کرده است و حسن تعلیل وجود دارد. در ضمن «حیاداشتن و عرق کردن به واسطه آن» در «ابر» ایجاد تشخیص می‌کند.

در بیت ۳ مخاطب قراردادن «سرو» و نسبت‌دادن «سرکشی»، «نازیدن» و «سر فرود آوردن از شرم» به آن تشخیص است؛ ولی پارادوکس دیده نمی‌شود، زیرا دو مفهوم متضاد، هم‌زمان به یک چیز یا به یکدیگر نسبت داده نشده‌اند.

در بیت ۴ در مصراع اول موضوع «بی‌حاصل بودن گریه پیش بی‌دردان» آمده و در مصراع دوم، مثال «ریختن تخم در زمین شوره» برای تأیید و تصدیق آن بیان شده است؛ پس اسلوب معادله وجود دارد. عبارت «ریختن تخم در زمین شوره» کنایه از کار بیهوده کردن است.

**تکنیک** برای پاسخ‌گویی به چنین سؤالی، بهتر است با آرایه‌های ساده‌تر شروع کنیم و با حذف گزینه‌ها پیش برویم.

## تست و پاسخ ۳۶

آرایه‌های «حسن تعلیل، استعاره مکنیه، لَف و نشر، موازنه و ایهام» به ترتیب، در کدام ابیات آمده است؟

- |   |  |
|---|--|
| الف) تو را ز کنگره عرش می‌زنند صغیر       | ندانمت که در این دامگه چه افتاده است   |
| ب) به لطف خال و خط از عارفان ربودی دل     | لطیفه‌های عجب زیر دام و دانسه توست     |
| ج) به صدق کوش که خورشید زاید از نفست      | که از دروغ سیه‌روی گشت صبح نخست        |
| د) ذره‌ای در همه اجزای من مسکین نیست      | که نه آن ذره معلق به هوای تو بود       |
| ه) این لطایف کز لب لعل تو من گفتم که گفت؟ | وین تطاول کز سر زلف تو من دیدم که دید؟ |

- ۱) ج - الف - ب - ه - د      ۲) الف - ج - ب - د - ه      ۳) الف - ب - ج - ه - د      ۴) ج - الف - ب - د - ه

علوم و فنون ادبی دهم - درس ۹/ علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۹/ علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۹.۶ و ۱۲

### پاسخ: گزینه ۱

**پاسخ تشریحی** در بیت «الف»، «کنگره عرش» اضافه استعاره است و در این ترکیب، عرش به کاخی تشبیه شده که کنگره دارد؛ اما چون مشبه‌به نیامده، تبدیل به استعاره مکنیه شده است. در بیت «ب»، «خال» با «دانه» و «خط» با «دام» مرتبط است و لَف و نشر نامرتب (مشوش) ساخته است.

در بیت «ج»، شاعر علت سیه‌روشدن صبح نخستین را دروغ‌گویی او می‌داند. باید بدانید که صبح نخستین، سپیدی‌ای است که پیش از سپیده‌دم واقعی در افق ظاهر می‌شود و لحظاتی بعد جای خود را به سیاهی می‌دهد؛ در حالی که صبح صادق به روز می‌پیوندد و در پی آن خورشید طلوع می‌کند. طلوع صبح کاذب (نخست) و غروب زود هنگام آن، یک پدیده طبیعی است که علت واقعی آن به جغرافیا مربوط است؛ اما این که شاعر بی‌دوامی و روسیاهی آن را نتیجه دروغ‌گویی او می‌شمارد، علتی ادعایی و خیالی است و زیبایی بیت از این تعلیل (= علت‌سازی) خیالی برمی‌خیزد. در بیت «د»، «معلق» به دو معنا (۱- آویزان، ۲- وابسته) و «هوا» نیز با دو معنا (۱- آرزو، ۲- هوایی که تنفس می‌شود) قابل جای‌گذاری است و ایهام پدید آورده است.

در بیت «ه» تک‌تک کلمات مصراع اول با کلمات مصراع دوم، سجع (متوازن و متوازی) دارد و موازنه ایجاد شده است.

|     |       |    |    |     |    |    |      |    |     |
|-----|-------|----|----|-----|----|----|------|----|-----|
| این | لطایف | کز | لب | لعل | تو | من | گفتم | که | گفت |
| ↕   | ↕     | ↕  | ↕  | ↕   | ↕  | ↕  | ↕    | ↕  | ↕   |
| وین | تطاول | کز | سر | زلف | تو | من | دیدم | که | دید |

**تکنیک** به این نوع از سؤالات آرایه، الفبایی می‌گویند. برای پاسخ‌گویی به چنین سؤالی، با آرایه‌ای که در تشخیص آن، مسلط‌ترید شروع کنید و با توجه به گزینه‌ها، وجود آن را در ابیات مرتبط بررسی و رد گزینه کنید؛ مثلاً در این سؤال، اگر با آرایه «حسن تعلیل» شروع کنیم، باید ابیات «الف» و «ج» را بررسی کنیم. بیت «الف» حسن تعلیل ندارد؛ اما در بیت «ج» حسن تعلیل به کار رفته؛ بنابراین ۲ و ۳ حذف می‌شوند. اکنون کافی است وجود «موازنه» را در ابیات «د» و «ه» بررسی کنیم. بدیهی است که بیت «د» موازنه ندارد و ۴ نیز کنار می‌رود و به پاسخ سؤال می‌رسیم.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

## تست و پاسخ ۳۷

با توجه به ابیات زیر کدام گزینه نادرست است؟

- کار نه نحو است در این کو نه صرف
- رخس ماهی ز اوج برج فردوس
- عمر تو تا کی شود این گونه صرف
- ز ابرو کرده آن مه خانه در قوس

- (۱) الگوی حروف اصلی قافیه در هر دو بیت یکسان است. (۲) هر دو بیت، فاقد ردیف هستند.  
 (۳) هر دو بیت، فاقد قافیۀ درونی هستند. (۴) حرکت حرف «روی» در یکی از ابیات متفاوت است.

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۱)

## پاسخ: گزینه ۴

**مشاوره** بهترین راه پاسخ‌گویی به سؤالات قافیه، ابتدا پیدا کردن کلمات قافیه و سپس پیدا کردن حروف اصلی و الحاقی است و نکته‌ای که در قافیه و ردیف بسیار مهم است، توجه به معنی کلمات قافیه‌ای است که شکل یکسان و به تعبیر دیگر جناس تام دارند.

**پاسخ تشریحی** کلمات قافیۀ بیت اول «صرف و صرف» است، زیرا در معنا اختلاف دارند؛ در مصراع اول به معنی «صرف و نحو عربی» و در مصراع دوم به معنی «خرج کردن» است و حروف اصلی آن‌ها «رف» طبق الگوی «مصوت + صامت + صامت» است و کلمات قافیۀ بیت دوم «فردوس و قوس» و حروف اصلی «وس» طبق الگوی «مصوت + صامت + صامت» است. هر دو بیت فاقد ردیف و قافیۀ درونی هستند. در هر دو بیت حرف «روی» (به ترتیب «ف» و «س») ساکن است؛ به این دلیل پاسخ ۴ است.

## تست و پاسخ ۳۸

با توجه به بیت زیر الگوی حروف الحاقی در کدام گزینه درست آمده است؟

«آن‌ها که به آتش خزان سوخته‌اند وز لطف بهار چشمان دوخته‌اند»

- (۱) مصوت + صامت + مصوت + صامت + صامت  
 (۲) مصوت + مصوت + صامت + صامت  
 (۳) مصوت + صامت + مصوت + صامت  
 (۴) مصوت + صامت + مصوت + صامت + صامت

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۱۱)

## پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** بهترین راه پاسخ‌گویی، نوشتن واج‌های کلمات قافیه و سپس مشخص کردن حروف اصلی و الحاقی است.

**پاسخ تشریحی** حروف اصلی دو کلمۀ قافیه «سوخته‌اند و دوخته‌اند»، «وخت» است و حروف الحاقی «اند» است؛ الگوی حروف الحاقی

|   |   |   |   |   |
|---|---|---|---|---|
| د | ن | ا | ا | ا |
| ↓ | ↓ | ↓ | ↓ | ↓ |
| ص | م | ص | ص | م |

است.

**نکته** هرگز دو مصوت در هیچ جای واژه در کنار هم قرار نمی‌گیرند.

## تست و پاسخ ۳۹

وزن مقابل کدام مصراع «درست» است؟

- (۱) چندی گزیده یار ز من دوری (مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن)
- (۲) بر خللی سخت هیچ خشم مگیر (مفتعلن فاعلات مفتعلن فع)
- (۳) جز قهر اگر کار دگر کردی نکردی (مستفعلن مستفعلن مستفعلن فع)
- (۴) پرده بساز ای مطرب مجلس (مفتعلن مفتعلن فاعلن)

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۳



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

**مشاوره** در کنکور چند سال اخیر، طراحان سؤال معمولاً وزن‌های فراتر از کتاب را می‌پرسند و گاهی اوقات بعضی از گزینه‌ها، شعر نیمایی و تعدادی دیگر شعر سنتی است و امکان خطا در روش سماعی وجود دارد. توصیه می‌شود، اگر فقط با وزن‌های کتاب آشنایی دارید، چنین سؤالاتی را تقطیع کنید.

## پاسخ تشریحی

|         |     |    |         |     |    |    |         |     |    |    |    |
|---------|-----|----|---------|-----|----|----|---------|-----|----|----|----|
| جُز     | قَه | رَ | گَر     | کَا | رِ | دِ | گَر     | گَر | دِ | دِ | دِ |
| -       | -   | U  | -       | -   | U  | U  | -       | -   | -  | -  | -  |
| مستفعلن |     |    | مستفعلن |     |    |    | مستفعلن |     |    |    |    |
| فع      |     |    |         |     |    |    |         |     |    |    |    |

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱

|       |     |    |        |    |     |   |         |     |    |     |
|-------|-----|----|--------|----|-----|---|---------|-----|----|-----|
| چَن   | دِی | گُ | زِی    | دِ | یَا | ر | زِ      | مَن | دو | رِی |
| -     | -   | U  | -      | U  | -   | U | U       | -   | -  | -   |
| مفعول |     |    | فاعلات |    |     |   | مفاعیلن |     |    |     |

۲

|        |   |    |        |     |   |     |        |     |   |   |      |
|--------|---|----|--------|-----|---|-----|--------|-----|---|---|------|
| بَر    | خ | لَ | لِی    | سَخ | ت | هِی | ج      | حَس | م | م | گِیر |
| -      | U | U  | -      | -   | U | -   | U      | -   | U | U | -    |
| مفتعلن |   |    | فاعلات |     |   |     | مفتعلن |     |   |   |      |

۳ وزن این مصراع «مفتعلن فع مفتعلن فع» است.

|        |    |    |    |     |     |     |        |    |     |      |
|--------|----|----|----|-----|-----|-----|--------|----|-----|------|
| پَر    | دِ | بِ | بِ | سَا | زِی | مُط | رِ     | بِ | مَج | لِیس |
| -      | U  | U  | -  | -   | -   | -   | U      | U  | -   | -    |
| مفتعلن |    |    | فع |     |     |     | مفتعلن |    |     |      |
| فع     |    |    |    |     |     |     |        |    |     |      |

## تست و پاسخ ۴۰

وزن کدام گزینه با بیت زیر یکسان است؟

«پنجاه و پنج وعده در این سال شد کز هیچ‌گونه ناگذرد داد من»

- ۱) ای خواجه پاس‌دار که در روزگار تو
  - ۲) از مرگ کس نجست به بیچارگی
  - ۳) بهرام و تیر و زهره و کیوان نیز
  - ۴) ای ماهرو که در صف مهرویان
- بر مور هم ستم نرسد دست زور را  
 بیهوده‌ای نبرد کسی ره به ده  
 بسته پیاده‌وار میان‌ها تنگ  
 داری به دست رایست منصور

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** معمولاً در مقایسه ابیات برای وزن‌یابی باید به اختیارات شاعری هم توجه کنید و گاهی اوقات نیاز است علاوه بر روش سماعی به تقطیع هجایی هم توجه داشته باشید.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

## پاسخ تشریحی

|       |    |    |        |   |     |        |    |     |    |   |    |
|-------|----|----|--------|---|-----|--------|----|-----|----|---|----|
| پَن   | جا | هَ | پَن    | ج | وَع | دِ     | دَ | رین | سا | ل | شد |
| -     | -  | U  | -      | U | -   | U      | U  | -   | -  | U | -  |
| مفعول |    |    | فاعلات |   |     | مفاعیل |    |     | فع |   |    |

۲

|       |     |   |        |    |     |        |    |     |    |    |    |
|-------|-----|---|--------|----|-----|--------|----|-----|----|----|----|
| از    | مَر | گ | گَس    | نَ | جَس | ت      | بِ | بِی | چا | رِ | گی |
| -     | -   | U | -      | U  | -   | U      | U  | -   | -  | U  | -  |
| مفعول |     |   | فاعلات |    |     | مفاعیل |    |     | فع |    |    |

**نکته** این وزن را می‌توان به صورت «مستفعلن مفاعیل مستفعلن» هم تقسیم‌بندی کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) وزن این گزینه «مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن» یا «مستفعلن مفاعیل مستفعلن فعل» است.

۳) وزن این گزینه «مفعول فاعلات مفاعیلن» یا «مستفعلن مفاعیل مفعولن» است.

۴) وزن این گزینه هم مانند ۳ است.

## تست و پاسخ ۴۱

کدام مصراع‌ها به ترتیب در بحر «رجز» و «مقارب» سروده شده‌اند؟

الف) حاجت شمع و چراغ نیست شب عمر را

ب) مپیوند زنهار با چوب خشک

ج) ما از الست آورده‌ایم این اتصال

د) در راه عشق ای عاشقان خواهی شفا خواهی الم

ه) سحرگه به راهی یکی پیر دیدم

و) دوران روزگار دهد پند مرد را

۲) «ج ، ه ، د ، و»

۴) «ب ، ه ، ج ، د»

۱) «ج ، د ، ب ، ه»

۳) «الف ، ب ، د ، ه»

آزمون شانزدهم حضوری

دوازدهم انسانی

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱۱)

## پاسخ: گزینه ۱

### درس نامه

بحر رجز از تکرار رکن «مستفعلن»، بحر رمل از تکرار «فاعلاتن»، بحر مقارب از تکرار «فعولن» و بحر هزج از تکرار «مفاعیلن» تشکیل می‌شود.

**نکته** همین که بدانیم بحر «مقارب» با هجای کوتاه شروع می‌شود، به راحتی می‌توانیم گزینه‌هایی را که با هجای بلند شروع می‌شوند، حذف کنیم.

**پاسخ تشریحی** وزن مصراع «ج»، «مستفعلن مستفعلن مستفعلن» و مصراع «د»، «مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن» است.

وزن مصراع «ب»، «فعولن فعولن فعولن فعل» و مصراع «ه»، «فعولن فعولن فعولن فعولن» است.

**نکته** حتماً مصراع‌های دیگر را تحلیل کنید و به این موضوع توجه کنید که نام وزن‌های خارج از چهار وزن «رمل، هزج، مقارب و رجز» در کتاب درسی نیامده است.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

## تست و پاسخ ۴۲

به ترتیب چند مصراع وزن «دوری» دارد و چند مصراع در بحر «هزج مسدّس محذوف» سروده شده است؟

- ما را به رندی افسانه کردند
- دلبر که جان فرسود از او کام دلم نگشود از او
- خلوت دل نیست جای صحبت اصداد
- هر دوست که دم زد ز وفا دشمن شد
- خوش آمد گل و زان خوش تر نباشد
- یکی ز شب گرفتگان چراغ بر نمی کند

(۱) یک - یک (۲) دو - دو (۳) دو - سه (۴) یک - دو

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۱۱/علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱۱)

## پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** بهترین راه پاسخ‌گویی به چنین سؤالاتی که دو موضوع را پرسیده‌اند، این است که ابتدا هر کدام از موضوعات را که تسلط بیشتری دارید، انتخاب کنید.

### درس نامه

وزن‌های دوری به وزن‌هایی می‌گویند که از تکرار دو رکن غیر تکراری تشکیل شده است که ارکان «دو و چهار» و «یک و سه» همانند هستند. بحر هزج مسدّس محذوف هم، «مفاعیلن مفاعیلن فعولن» است.

**پاسخ تشریحی** وزن دوری ← ما را به رندی افسانه کردند: «مستفعلن فع مستفعلن فع» یا «فع لن فعولن فعولن فعولن» بحر هزج مسدّس محذوف ← خوش آمد گل و زان خوش تر نباشد

**نکته** حتماً مصراع‌های دیگر را بررسی کنید و وزن آن‌ها را به دست بیاورید و اگر در محدوده نام‌گذاری کتاب درسی است، نام آن‌ها را هم بنویسید.

## تست و پاسخ ۴۳

در کدام گزینه، سه نوع اختیار وزنی و یک نوع اختیار زبانی وجود دارد؟

- |                                       |                                 |
|---------------------------------------|---------------------------------|
| (۱) شنیده‌ام که به شاهان عشق بخشی تاج | به تاج عشق تو من مستحکم و محتاج |
| (۲) این غرقه به خاک و خون دلی بود     | یا طایر نیم‌بسملی بود           |
| (۳) شهریار این نه شعر حافظ بود        | که به سر زد هوای شیرازت         |
| (۴) مهره گهواره اطفال کرد             | شوخی او عقل گران‌سنگ من         |

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۵ و ۸)

## پاسخ: گزینه ۳

**مشاوره** معمولاً امکان این‌که سه اختیار وزنی، «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن»، «ابدال» و «بلند در نظر گرفتن هجای پایان مصراع» در کنار هم باشند، بیشتر از آمدن سه اختیار «ابدال»، «قلب» و «بلند در نظر گرفتن هجای پایانی» در یک بیت است.

**پاسخ تشریحی** وزن (۳) «فعلاتن مفاعیلن فعولن» است که در مصراع اول به جای «فعلاتن»، «فاعلاتن» آمده و در هر دو مصراع ابدال رخ داده که به جای «فعلن»، «فعولن» آمده است و هجای کشیده «بود»، در مصراع اول بلند محسوب می‌شود. در این بیت اختیار زبانی حذف همزه در «شهریار این» رخ داده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

وزن سه گزینه دیگر را می‌آوریم. خودتان اختیارات وزنی و زبانی این ابیات را پیدا کنید:

- ۱) مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعولن
- ۲) مفعول مفاعیلن فعولن
- ۳) مفتعلن مفتعلن فاعلن



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

## تست و پاسخ ۴۴

کدام گزینه اختیارات شاعری «ابدال» و «قلب» دارد؟

- (۱) نهاده در قحطسال شعر تو خوانی ز فضل
  - (۲) فلک ز الفاظ تو زیور عالم دهد
  - (۳) وه که چه خنده ززند بر من و تو کودکان
  - (۴) گویی هر رز و سیم که داشت در مغز دل
- که عقل و نفس و حواس همی به مهمان برد  
خرد ز اشعار تو حجت و برهان برد  
اگر کسی شعرمان سوی خراسان برد  
خاک به رخ برفشانند سنگ به دل در نهاد

## پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۸)

**مشاوره** وزنی که قرار است در آن قلب و ابدال همزمان رخ دهد باید «مفتعلن» داشته باشد؛ پس بهتر است ابتدا وزن‌هایی که رکن «مفتعلن» دارند، مورد بررسی قرار گیرند.

### درس نامه ..

اختیار شاعری قلب، طبق تأکید کتاب درسی فقط در دو رکن «مفتعلن» و «مفاعِلن» رخ می‌دهد و ابدال در ارکان «فعلن»، «مفتعلن»، «فعلاتن» و «مستفعل» رخ می‌دهد.

### پاسخ تشریحی

|        |     |     |       |      |      |        |    |    |       |     |      |
|--------|-----|-----|-------|------|------|--------|----|----|-------|-----|------|
| گو     | بی  | هر  | رُ    | سِیم | ک    | دا     | شت | در | مَع   | ز   | دل   |
| -      | -   | -   | U     | X-   | U    | -      | U  | -  | -     | U   | -    |
| خا     | ک پ | رُخ | بر    | فِ   | شاند | سن     | گ  | پ  | دل    | دَر | هَاد |
| -      | UU  | -   | -     | U    | X-   | -      | U  | U  | -     | -   | X-   |
| مفتعلن |     |     | فاعلن |      |      | مفتعلن |    |    | فاعلن |     |      |

در رکن اول مصراع اول به جای «مفتعلن»، «مفعولن» آمده است که ابدال محسوب می‌شود و در رکن سوم مصراع اول به جای «مفتعلن»، «مفاعِلن» آمده که قلب است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

وزن گزینه‌های دیگر هم «مفتعلن فاعِلن مفتعلن فاعِلن» است. سعی کنید «قلب» را در گزینه‌های دیگر پیدا کنید.

## تست و پاسخ ۴۵

همه موارد کاملاً در ابیات زیر مصداق پیدا می‌کند؛ به جز:

- ما بازگه دادیم این رفت ستم بر ما
- دندانۀ هر قصری پندی دهدت نونو
- خاقانی از این درگه دریوزه عبرت کن
- بر قصر ستم‌کاران گویی چه رسد خذلان
- پند سر دندانۀ بشنو ز بن دندان
- تا از در تو زمین پس دریوزه کند خاقان

- (۱) بیت اول با بیت «چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد / بیداد ظالمان شما نیز بگذرد» تناسب مفهومی دارد.
- (۲) قافیۀ اشعار بر اساس قاعده «۲» سروده شده است و آرایه‌های «تضاد، جناس و کنایه» در آن یافت می‌شود.
- (۳) ابیات را می‌توان به دو گونه دسته‌بندی هجایی کرد و همه اختیارات زبانی در آن یافت می‌شود.
- (۴) در سروده، حرف روی، «ن» است و هیچ اختیار وزنی در آن نمی‌توان یافت.

## پاسخ: گزینه ۴

(علوم و فنون ادبی دهم - درس‌های ۱۱ و ۱۲ / علوم و فنون ادبی یازدهم - درس‌های ۱۱، ۱۲ و ۱۳ / علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۵، ۶ و ۸)





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

**پاسخ تشریحی** کلمات قافیه در این سروده، «خذلان، دندان و خاقان» است؛ بنابراین «ن» حرف زوی محسوب می‌شود، چون آخرین حرف از حروف اصلی قافیه (ان) است؛ اما در این شعر، اختیار وزنی بلندبودن هجای پایانی را در نیم‌مصراع‌های مصرع اول (دیم) و مصرع چهارم (ن) داریم؛ بنابراین در این سروده، اختیار وزنی هم داریم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) هر دو بیت درباره ناپایداری ظلم و عدل هستند.

۲) «ن» حرف زوی و قافیه، مطابق قاعده ۲ است. تضاد: داد و ستم / جناس: دندانه و دندان؛ هر و سر؛ خاقانی و خاقان / کنایه: از بن دندان شنیدن: کنایه از «از صمیم قلب پذیرفتن»

۳) این شعر را به یکی از گونه‌های «مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن» و یا «مستفعل مفعولن مستفعل مفعولن» می‌توان دسته‌بندی کرد. اختیارات زبانی: حذف همزه: زان پس / تبدیل مصوت کوتاه به بلند: «د» در «پند» باید بلند تلفظ شود. / تبدیل مصوت بلند به کوتاه: «نی» در خاقانی باید کوتاه تلفظ شود.

**نکته** در بررسی اختیارات وزنی، حتماً بلندبودن هجای پایانی نیم‌مصراع‌ها را در اوزان دوری بررسی کنید.

## تست و پاسخ ۴۶

مفهوم کدام بیت با سایر ابیات تفاوت دارد؟

- ۱) یار بی‌پرده از در و دیوار
  - ۲) پرده چه باشد میان عاشق و معشوق
  - ۳) با صد هزار جلوه برون آمدی که من
  - ۴) چو در وقت بهار آیی پدیدار
- در تجلی است یا اولی‌الابصار  
سدّ سکندر نه مانع است و نه حایل  
با صد هزار دیده تماشا کنم تو را  
حقیقت پرده بررداری ز رخسار

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳)

**پاسخ: گزینه ۲** **پاسخ تشریحی** بیت دوم درباره این است که «میان عاشق و معشوق، هیچ چیز حایل و مانع نیست»؛ اما سه بیت دیگر درباره این سخن می‌گویند که جلوه الهی در همه چیز و همه کس دیده می‌شود.

## تست و پاسخ ۴۷

مفهوم «ما به غم خو کرده‌ایم ای دوست ما را غم فرست / تحفه‌ای کز غم فرستی نزد ما هر دم فرست» در کدام بیت آمده است؟

مفهوم «غم‌خواهی عاشق» در کدام بیت آمده است؟

- ۱) با آن که دلم از غم هجرت خون است
  - ۲) از غیر تو هر جا سخن آید به میان
  - ۳) غم عشق تو هر دم آتشی در دل برافروزد
  - ۴) پیوند عمر بسته به مویی است هوش دار
- شادی به غم توام ز غم افزون است  
خاطر به هزار غم پراکنده شود  
بسوزد خانه را ناخوانده مهمانی که من دارم  
غم‌خوار خویش باش، غم روزگار چیست؟

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۵)

## پاسخ: گزینه ۱

### درس نامه

یکی از مفاهیم پرتکرار در ادبیات غنایی، مفهوم «غم‌دوستی عاشق» است؛ البته نه هر غمی. عاشق به هر چیزی که نسبتی با معشوق دارد علاقه نشان می‌دهد و حاضر است جان خود را برای به‌دست آوردن آن بدهد. به پاسخ فرهاد در مصراع‌های دوم ابیات زیر از نظامی دقت کنید:

«بگفت آن‌جا به صنعت در چه کوشند  
بگفت آن‌جا جان‌فروشی در ادب نیست  
بگفت ان‌سده خرنده و جان فروشند  
بگفت از عشق‌بازان این عجب نیست»



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

آزمون شانزدهم حضوری

دوازدهم انسانی

**پاسخ تشریحی ۱)** مفهوم بیت سؤال غم‌دوستی و غم‌خواهی عاشق است، به این معنی که عاشق غم عشق را از هر چیزی بیشتر دوست دارد. این مفهوم در ۱) نیز آمده است.

بررسی مفهوم سایر گزینه‌ها:

۲) پریشان‌خاطری و غمگینی عاشق به این خاطر است که از کسی غیر از یار او سخن به میان آمده است.

۳) غم عشق، دل و وجود عاشق را می‌سوزاند.

۴) نکوهش غم روزگار را خوردن: عمر خود را صرف غم روزگار نکن.

## تست و پاسخ ۴۸

مفهوم آیه زیر از کدام بیت دریافت می‌شود؟

«تُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ: هر که را بخواهی عزیز می‌کنی و هر که را بخواهی، خوار می‌گردانی.»

- |                                       |                                     |
|---------------------------------------|-------------------------------------|
| ۱) تو مرا کشتی و خدای نکشت            | مُقبل آن کز خدای گیرد پشت           |
| ۲) ولیکن خداوند بالا و پست            | به عصیان در رزق بر کس نیست          |
| ۳) دنیا به چه کار آید و فردوس چه باشد | از بار خدا به ز تو حاجت نتوان خواست |
| ۴) جان در قدم تو ریخت سعدی            | وین منزلت از خدای می‌خواست          |

(علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶)

## پاسخ: گزینه ۱)

**پاسخ تشریحی** مفهوم آیه مندرج در صورت سؤال این است که عزت و ذلت در دست خداست. این مفهوم در بیت اول نیز دیده می‌شود. مفهوم سایر گزینه‌ها:

۲) روزی‌رسانی خدا

۳) نه دنیا، نه آخرت، فقط معشوق

۴) جان‌بازی عاشق

## تست و پاسخ ۴۹

بیت «زمین آمد از سم اسپان به جوش / به ابر اندر آمد فغان و خروش» با کدام بیت ارتباط تصویری دارد؟

- |   |                                       |
|---|---------------------------------------|
| ۱) به زیر سم اسپ او ریخت لعل              | ز لعل روان یافت مسمار نعل             |
| ۲) گهی کآبی سواره روی خود مالم به ره شاید | که از خاک سم اسپ تو گردی بر جبین ماند |
| ۳) همه تیغ و ساعد ز خون بود لعل           | خروشان دل خاک در زیر نعل              |
| ۴) دهستان و گرگان همه زیر نعل             | بکوبید وز خون کنید آب لعل             |

(علوم و فنون ادبی دهم - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۳)

**پاسخ تشریحی** در بیت سؤال «برخاستن خاک و گرد و غبار از زیر سم اسبها» با «جوش و خروش زمین» به تصویر کشیده شده است. همین تصویر به‌خوبی در مصراع دوم ۳) نیز دیده می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) تصویر بخشش و لعل‌پاشی در زیر پای اسب دیده می‌شود.

۲) در این بیت، شاعری مداح را می‌توان تجسم کرد که روی بر خاک راه ممدوح خود می‌مالد.

۴) در این بیت، آب رودخانه به خاطر جاری‌شدن خون کشته‌شدگان بسیار به شکل لعل مجسم شده است.

**تکنیک** جایی که سؤال از شما تصویر ارائه‌شده بیت را می‌خواهد، از قوه تخیل و تجسم خود کمک بگیرید و به یاری مفهوم بیت، تصاویر

آن را در ذهن بازسازی کنید. در آخر، تصاویر ابیات را با یکدیگر مقایسه کنید تا به پاسخ درست برسید.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان و ادبیات فارسی

## تست و پاسخ ۵۰

مفهوم کدام ابیات یکسان است؟

- الف) به ذوق جست‌وجو می‌باید از خود تا ابد رفتن  
 ب) عمر ما را مهلت امروز و فردای تو نیست  
 ج) پروا مکن از قتل من امروز که فردا  
 د) یک امروز است ما را نقد ایام
- هزار امروز و فردا دی شد و فردا نشد پیدا  
 من که یک امروز مهمان توأم فردا چرا؟  
 شرط است نگویم به کسی قاتلم این است  
 مرا کی صبر فردای تو باشد

- (۱) ب - د      (۲) الف - ب      (۳) الف - د      (۴) ب - ج

(علوم و فنون ادبی یازدهم - درس ۳)

## پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی

مفهوم مشترک ابیات «ب» و «د» این است که عمر کوتاه است و باید دم را غنیمت شمرد.

مفهوم سایر ابیات:

بیت «الف»: جست‌وجوی بی‌پایان آدمی

بیت «ج»: جان‌بازی عاشقانه



### تست و پاسخ ۵۱

در ارتباط با «انقلاب اسلامی ایران» موارد کدام گزینه درست است؟

- ۱) هنگامی توسط امام خمینی آغاز شد که شاه تحت حمایت روشنفکران چپ مأموریت حفظ امنیت منطقه را بر عهده داشت - الگوی انقلاب و جمهوری اسلامی از تلاش‌های نظری و عملی فقه سیاسی و اجتماعی شیعه است.
- ۲) حاصل یک سده مقاومت هویت اسلامی در برابر هجوم فرهنگی و اقتصادی غرب بود - مهم‌ترین پیامد انقلاب اسلامی ایران، سلسله جنبش‌هایی است که جهان غرب آن را بهار عربی می‌نامد.
- ۳) یک انقلاب فراگیر مردمی با مرجعیت و رهبری دینی بود و همهٔ اقشار جامعه را در بر گرفت - انقلاب اسلامی ایران براساس نظریهٔ فقهی ولایت فقیه و به دلیل مقبولیت علم فقه در ایران شکل گرفت.
- ۴) جهان اسلام با الهام‌گرفتن از انقلاب اسلامی ایران به عنوان یک قطب فرهنگی جدید ظاهر شده است - انقلاب اسلامی ایران از آن جهت که به بلوک غرب وابسته نبود، اهمیت می‌یافت.

(پایه‌شناسی دهم - درس ۱۳ / پایه‌شناسی یازدهم - درس‌های ۱۴ و ۱۵ / پایه‌شناسی دوازدهم - درس ۱۰)

### پاسخ: گزینه ۳

**مشاوره** درس‌های پایانی هر سه کتاب جامعه‌شناسی مربوط به انقلاب اسلامی و عوامل و پیامدهای آن است؛ پس امکان طرح سؤال

ترکیبی از این مطالب مشترک وجود دارد.

**پاسخ تشریحی** بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) نادرست (امام خمینی، انقلاب را هنگامی آغاز کرد که شاه تحت حمایت دولت‌های غربی بود و مأموریت حفظ امنیت در منطقه را به عهده داشت. روشنفکران چپ نیز از صحنهٔ رقابت‌های سیاسی داخلی کشور حذف شده بودند). - درست
- ۲) نادرست (انقلاب اسلامی ایران حاصل یک سده مقاومت هویت اسلامی ایران در برابر هجوم سیاسی و اقتصادی غرب بود). - درست
- ۴) درست - نادرست (انقلاب اسلامی ایران از آن جهت که یک نظام سیاسی وابسته به بلوک غرب (پهلوی) را هدف قرار داده بود، اهمیت می‌یافت، اما چون به بلوک شرق وابسته نبود، از اهمیت آن کاسته می‌شد).

### تست و پاسخ ۵۲

هر یک از عبارات‌های زیر، نشان‌دهندهٔ کدام آسیب اجتماعی است؟

الف) استفاده از نقاشی‌های اروپایی روی کاشی‌های ایرانی کاخ گلستان

ب) ترک داوطلبانهٔ جامعه از سوی راهبه‌ها

ج) وابستگی موقعیت اجتماعی افراد به رابطهٔ آن‌ها با زمین در جوامع فئودالی

د) پیدایش رقیب‌هایی برای ازدواج همچون زندگی مشترک بدون ازدواج

- ۱) از خودبیگانگی فرهنگی - کاستی و خلأ معنوی - تعارض فرهنگی - تزلزل فرهنگی
- ۲) خودباختگی فرهنگی - مرگ جهان اجتماعی - انسداد اجتماعی - بحران هویت
- ۳) خودباختگی فرهنگی - مرگ و کهولت جهان اجتماعی - فایده‌مندی - تزلزل فرهنگی
- ۴) از خودبیگانگی فرهنگی - دنیاگرایی - محدودیت تغییرات هویتی - بحران هویت

(پایه‌شناسی دهم - درس‌های ۱۰، ۱۱ و ۱۲)

### پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** تصاویر کتاب درسی و زیرنویس این تصاویر، با متن درس مرتبط هستند؛ کشف این ارتباط موضوع اصلی بسیاری از سوالات

آزمون‌ها و کنکور است.

- پاسخ تشریحی** بسیاری از جوامع غیرغربی، در رویارویی با جهان غرب، به دلیل این‌که مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی برتر غرب گشتند، به خودباختگی فرهنگی گرفتار شدند. خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب را غرب‌زدگی می‌نامند. استفاده از نقاشی‌های غربی در کاخ‌های ایرانی، نشان‌دهندهٔ خودباختگی فرهنگی و غرب‌زدگی است.
- راهبه‌ها یا خواهر روحانی به کسانی گفته می‌شود که داوطلبانه جامعه را ترک کرده و زندگی را به عبادت و تفکر در صومعه یا دیر می‌گذرانند. وجود راهبه‌ها، نشان‌دهندهٔ مرگ جهان اجتماعی است.



در جوامع فئودالی غربی، موقعیت اجتماعی افراد به رابطه آن‌ها با زمین بستگی داشت. برخی ارباب و گروهی رعیت بودند. در این جوامع طبقه‌ای از مردم عادی هم وجود داشت که نه اشراف بودند و نه رعیت (طبقه سوم). این که افراد نمی‌توانستند در این جوامع تحرک اجتماعی صعودی داشته باشند، نشان‌دهنده انسداد اجتماعی است.

اگر نهاد خانواده و عقاید و ارزش‌های آن به گونه‌ای سست شوند که رقیب‌ها و بدیل‌های زندگی خانوادگی همانند زندگی با حیوانات، ازدواج با همجنس، زندگی مشترک بدون ازدواج و ... هم‌عرض خانواده شیوع پیدا کنند؛ به گونه‌ای که جهان اجتماعی نتواند در برابر این اشکال از کبان خانواده و ارزش‌ها و هنجارهای آن دفاع کند، نهاد خانواده دچار بحران هویت می‌شود.

### تست و پاسخ ۵۳

علت پدیدآیی هر یک از موارد زیر، به ترتیب در کدام گزینه‌ها آمده است؟

• ضروری ساختن تحقق پدیده‌های جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی

• دگرگونی یا فروریختن جهان اجتماعی آدمیان

• قرارگرفتن جهان اجتماعی در معرض آسیب‌های بیشتر

• گسترش بیشتر مودت و رحمت در خانواده

(۱) انتقال تعلیم و تربیت و تشویق و تنبیه به افراد - تبدیل جهان اجتماعی به جهان اجتماعی دیگر - درونی‌نکردن فرهنگ جامعه در افراد - رابطه فرزندان و والدین

(۲) تحقق ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی - عدم انتقال فرهنگ به نسل‌های بعد - عدم برخورداری از روش‌های مناسب کنترل اجتماعی - ازدواج میان زن و مرد و تولد فرزندان

(۳) تحقق ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی - ناتوانی جهان اجتماعی در حفظ فرهنگ خود - عدم بازتولید فرهنگ - نظام خویشاوندی

(۴) انتقال تعلیم و تربیت و تشویق و تنبیه به افراد - عدم انتقال فرهنگ از طریق آموزش - تهدید دوام و بقای جهان اجتماعی - افزایش محبت و ایثارگری

### پاسخ: گزینه ۲

(جامعه‌شناسی دهم - درس‌های ۲، ۳ و ۱۶)

**پاسخ تشریحی:** ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی از طریق کنش‌های اجتماعی تحقق می‌یابند و پدیده‌های جامعه‌پذیری و کنترل اجتماعی را ضروری می‌سازند.

هرگاه یک نسل نتواند فرهنگ خود را حفظ کند یا نتواند آن را به نسل بعد منتقل سازد، جهان اجتماعی آن فرومی‌ریزد یا دگرگون شده و به جهان اجتماعی دیگری تبدیل می‌شود.

هر جهان اجتماعی که روش‌های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد، در معرض آسیب‌های بیشتری قرار می‌گیرد؛ بازتولیدش با مشکل مواجه می‌شود و دوام و بقای آن تهدید می‌شود.

با ازدواج و تشکیل خانواده، مودت و رحمت میان زن و مرد ایجاد می‌شود و با تولد اولین فرزند مودت و رحمت میان اعضای خانواده بیشتر می‌شود.

### تست و پاسخ ۵۴

به ترتیب مصادیق یا ویژگی‌های «استبداد استعماری»، «اومانیسیم»، «لیبرالیسم اولیه» و «بحران معرفتی» کدام است؟

(۱) عمل در سایه قدرت و سلطه جهان غرب - تمرکز بر بعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی در هنر - ضرورت آزادی فعالیت صاحبان سرمایه - شکل‌گیری جریان‌های پست‌مدرن

(۲) حذف مظاهر فرهنگ اسلامی - انعکاس حالات روانی آدمیان در زندگی روزمره در ادبیات مدرن - توضیح درباره آزادی مثبت و آزادی منفی - زیر سؤال رفتن علم مدرن

(۳) تأمین نیازهای اقتصادی و فرهنگی جهان غرب - توجیه هنجارها و رفتارهای دینی با تفاسیر دنیوی - تکیه بر شعار آزادی به‌ویژه آزادی اقتصادی - محدودیت علم به امور طبیعی

(۴) نداشتن پیشینه‌ای خارج از جهان اسلام - اصالت انسان دنیوی به جای اصالت وجود مقدس در کانون هستی - پدیدآوردن چالش فقر و غنا - افول روشنگری

### پاسخ: گزینه ۱

(جامعه‌شناسی یازدهم - درس‌های ۴، ۵ و ۱۲)



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

**پاسخ تشریحی** بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) درست - درست - نادرست (از انتقادات مربوط به لیبرالیسم اقتصادی است که آی‌ایا برلین آن را مطرح کرده است؛ بنابراین از ویژگی‌ها و مصادیق لیبرالیسم محسوب نمی‌شود). - درست
- ۳) درست - نادرست (مربوط به سکولاریسم است). - درست - درست
- ۴) نادرست (مربوط به استبداد ایلی و قومی است). - درست - درست - درست

## تست و پاسخ ۵۵

به ترتیب هر یک از عبارات‌های زیر مربوط به کدام قسمت جدول است؟

| ویژگی‌ها              | عرصهٔ بروز عقاید بنیادین غرب |
|-----------------------|------------------------------|
| «ب»                   | سیاست                        |
| انقلاب صنعتی انگلستان | «الف»                        |
| «ج»                   | اقتصاد                       |

۲) الف - ب - ج

۴) ب - الف - ج

• وقوع انقلاب فرانسه براساس اندیشهٔ لیبرالیسم

• علم جدید با رویکرد دنیوی

• تبدیل فتوادلیسم به سرمایه‌داری

۱) ب - ج - الف

۳) الف - ج - ب

(پایه‌شناسی یازدهم - درس ۶)

**پاسخ: گزینهٔ ۲**

**درس نامه** آثار فرهنگ جدید غرب در زندگی اجتماعی:

۱) علم، فناوری و صنعت: علم جدید با رویکرد دنیوی خود، دیگر وظیفهٔ شناخت حقیقت عالم را بر عهده نداشت؛ بلکه به تدریج به ابزار تسلط انسان بر طبیعت تبدیل شد و از این جهت به دستاوردهای شگرفی نائل آمد. در این رویکرد جدید علوم تجربی در بین علوم مختلف بیشترین اهمیت را پیدا کرد. فناوری و صنعت، رهاورد این بخش از علوم بود. در قرن هجدهم، انقلاب صنعتی از انگلستان آغاز شد و به تدریج در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت.

۲) اقتصاد: اقتصاد قرون وسطی بر مبنای کشاورزی و روابط اجتماعی ارباب - رعیتی بود. نظام ارباب - رعیتی در غرب که از آن با عنوان **فتوادلیسم** یاد می‌شود، نوعی برده‌داری بود؛ زیرا کشاورزان وابسته به زمین‌های اربابان خود بودند و امکان جابه‌جایی نداشتند. گسترش تجارت و به دنبال آن رشد صنعت، قشر جدید سرمایه‌داران را به وجود آورد؛ بدین ترتیب، اقتصاد کشاورزی فتوادلی به اقتصاد صنعتی سرمایه‌داری متحول شد و روابط ارباب - رعیتی به روابط **کارگران - سرمایه‌داران** تغییر یافت.

۳) حقوق: در فرهنگ دینی، حقوق انسانی، مبتنی بر **ربوبیت پروردگار و فطرت الهی انسان** است. حقوق فطری الهی انسان، ابعاد و نیازهای **معنوی و دنیوی** انسان را مورد توجه قرار می‌دهد و با دو ابزار **وحي و عقل** شناخته می‌شود.

۴) حقوق بشر: در قرون وسطی، رفتارهای دنیوی، توجیه دینی می‌شد. حرکت‌های اعتراض‌آمیز رنسانس، به جای بازگشت به سوی حقیقت الهی انسان به رویگردانی از نگاه معنوی منجر شد. بدین ترتیب، به جای حقوق فطری الهی انسان، **حقوق طبیعی بشر** شکل گرفت. حقوق طبیعی بشر، با توجه به **خواسته‌ها و نیازهای صرفاً طبیعی و این جهانی** او شناخته می‌شود.

سیاست: متناسب با باورها و ارزش‌های بنیادین غرب (سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری) یک نظام سیاسی کاملاً دنیوی (لیبرالیسم) شکل گرفت.

**پاسخ تشریحی** یکی از مصادیق تحولات سیاسی غرب جدید، وقوع انقلاب فرانسه است. انقلاب فرانسه که ریشه در دوران رنسانس و

اندیشه‌های فلسفی روشنگری و تغییرات اجتماعی مربوط به انقلاب صنعتی دارد، نخستین انقلاب لیبرال در جهان است. (ب)

علم جدید با رویکرد دنیوی خود، به ابزار تسلط انسان بر طبیعت تبدیل شد و از این جهت به دستاوردهای شگرفی نائل آمد. در رویکرد جدید، علوم تجربی در بین علوم مختلف بیشترین اهمیت را پیدا کرد. فناوری و صنعت، رهاورد این بخش از علوم بود. در قرن هجدهم، انقلاب صنعتی از انگلستان آغاز شد و به تدریج در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت. (الف)

یکی از آثار فرهنگ جدید غرب در عرصهٔ اقتصاد، تبدیل نظام اقتصادی فتوادلی به نظام سرمایه‌داری بود. (ج)



### تست و پاسخ ۵۶

- هر یک از عبارات‌های زیر، به ترتیب مربوط به کدام رویکرد جامعه‌شناسی است؟
- انتقاد از وضعیت موجود و تجویز راه‌حل برای بهتر شدن آن کار علم نبود.
  - فقط آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف می‌کند.
  - برای داوری دربارهٔ ارزش‌ها به معیاری جهان‌شمول دسترسی ندارد.
  - سیاست و قدرت را به پدیده‌های مادی و فاقد معنا فرومی‌کاهد.

- (۱) تبیینی - تبیینی - انتقادی - انتقادی  
(۲) تفسیری - تبیینی - تفسیری - تبیینی  
(۳) تبیینی - تفسیری - انتقادی - تبیینی  
(۴) تفسیری - تفسیری - تفسیری - انتقادی

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۵، ۶، ۷ و ۱۰)

### پاسخ: گزینه ۳

**تکنیک** کلیدواژه‌های اصلی هر رویکرد جامعه‌شناسی:

- تبیینی ← تبیین - علت‌یابی - رابطهٔ بین متغیرها - یکسان‌نگاری طبیعت و جامعه - برجسته‌کردن شباهت‌های بین انسان و ماشین - تفاوت‌های کمی بین جوامع - علم ابزاری تجربی - معنزدایی و ارزش‌زدایی  
تفسیری ← فهم - معنای کنش و زندگی - روش‌های کیفی - تفسیر - توصیف  
انتقادی ← نقد - اصلاح - تجویز - داوری - قضاوت - ارزیابی ارزشی و انتقادی - رهایی‌بخشی - افشاگری

**پاسخ تشریحی** غلبهٔ رویکرد تبیینی در جامعه‌شناسی موجب می‌شد که کار داوری دربارهٔ ارزش‌ها خارج از قلمرو علوم اجتماعی قرار گیرد و غیرعلمی قلمداد شود. در این نگاه انتقاد از وضعیت موجود و تجویز راه‌حل برای بهتر شدن آن کار علم نبود. از نظر وبر و جامعه‌شناسان تفسیری، جامعه‌شناس، فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند؛ اما نمی‌تواند دربارهٔ آرمان‌ها و ارزش‌ها که پدیده‌های نامحسوس و غیرتجربی‌اند، داوری علمی کند. رویکرد انتقادی برای داوری دربارهٔ ارزش‌ها به معیار جهان‌شمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد دسترسی ندارد. جامعه‌شناسی تبیینی با معنزدایی و ارزش‌زدایی از سیاست و قدرت و فروکاستن آن‌ها به پدیده‌های مادی و فاقد معنا، از شناخت واقعی آن‌ها باز می‌ماند.

### تست و پاسخ ۵۷

در ارتباط با رویکرد تفسیری، در کدام گزینه عبارات‌های قسمت «الف» و «ب» تناسب ندارند؟

- (۱) الف) روش‌های مطالعهٔ پدیده‌های سیاسی از جمله قدرت / ب) سیاست و قدرت مستقل از ادراک انسان‌ها و جوهی محسوس دارند که رویکرد تفسیری به دلیل تمرکز بر ذهنیت‌ها توان مطالعه و بررسی آن‌ها را ندارد.  
(۲) الف) علت روی آوردن اندیشمندان به جامعه‌شناسی تفسیری / ب) نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، زندگی انسان را با تأکید بر اراده و آگاهی می‌بینند و سایر ویژگی‌های کنش را برخاسته از اراده و تابع آن می‌دانند.  
(۳) الف) علت استفاده از روش‌های کیفی در جامعه‌شناسی تفسیری / ب) برای فهم کنش انسان‌ها باید به سراغ روش‌هایی رفت که تنوع و تکثر معنایی را در نظر بگیرد و پیچیدگی کنش‌های انسانی را فهم کند.  
(۴) الف) نتایج غلبهٔ رویکرد تفسیری / ب) رویکرد تبیینی به حاشیه رفت و راه بازگشت دعوی انتقادی و تجویزی به علوم اجتماعی باز شد و دانش انتقادی شکل گرفت.

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۴، ۵، ۶ و ۷)

### پاسخ: گزینه ۲

**پاسخ تشریحی** نظریه‌پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معناداری را مهم‌ترین ویژگی کنش اجتماعی می‌دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آگاهی و معنا، مطالعه می‌کنند. این جامعه‌شناسان ویژگی‌های دیگر کنش، یعنی اراده و ارزش را مهم می‌دانند، ولی آن‌ها را برخاسته از آگاهی و تابع آن می‌بینند. همین نگاه مسیر را برای عبور از جامعه‌شناسی تبیینی و روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری هموار ساخت.



## تست و پاسخ ۵۸

- به ترتیب، عبارت‌های کدام گزینه در ارتباط با قدرت اجتماعی درست است، اما در ارتباط با نابرابری اجتماعی نادرست است؟
- ۱) قدرت، وجه محسوس و عینی سیاست و جنبه الزام‌آور آن است - تفاوت‌های اسمی و نابرابری‌های طبیعی در صورتی که به نابرابری‌های اجتماعی منجر شوند، مورد توجه جامعه‌شناسان قرار می‌گیرند.
  - ۲) قدرت، مجموعه‌ای از ارزش‌هایی است که هر واحد اجتماعی برای تحقق اهداف جمعی به کار می‌گیرد - مخالفان قشربندی اجتماعی از این نکته مهم غفلت دارند که باید نقطه شروع رقابت‌ها یکسان باشد.
  - ۳) در گذشته قدرت وسیله و ابزاری برای تحقق اهداف و فضیلت‌های اخلاقی قلمداد می‌شده است - لیبرال‌ها معتقدند که نابرابری‌های اجتماعی برای بقای جامعه ضرورت دارد و در همه جوامع دیده می‌شود.
  - ۴) قدرت، ضمانت اجرای کنش‌های جمعی است که نبود آن بقای جامعه را به خطر می‌اندازد - کمونیست‌ها با نادیده گرفتن تلاش و کوشش افراد کوشا و توانمند، مالکیت خصوصی را حذف می‌کنند.

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۶ و ۷)

## پاسخ: گزینه ۴

**نکته** قدرت وجه عینی و مخصوص سیاست و جنبه الزام‌آور آن است.

در گذشته ← هرگز قدرت مسئله اول و اصلی سیاست نبوده است؛ بلکه قدرت وسیله و ابزاری برای تحقق اهداف و فضیلت‌های اخلاقی قلمداد می‌شده است. سیاستمداران و قدرتمندان نیز حداقل در ظاهر ناگزیر از توجه به چنین معنایی از سیاست و قدرت بودند. رواج سیاست‌نامه‌نویسی و سیاست‌نامه‌ها شاهد این واقعیت است. (میل به قدرت برای اعمال خیر)

در قرون اخیر ← در اندیشه و عمل جهان مدرن، خود قدرت صرف نظر از این که وسیله تحقق چه اهداف و غایاتی است، مستقلاً دارای اهمیت شده است. به عبارتی، قدرت به مسئله اصلی سیاست و جوهر آن تبدیل شده است. (میل به قدرت برای خود قدرت)

**پاسخ تشریحی** بررسی گزینه‌ها:

- ۱) درست - درست
- ۲) نادرست (تعریف سیاست است.) - نادرست (مربوط به موافقان قشربندی اجتماعی یا رویکرد لیبرالی است.)
- ۳) درست - درست
- ۴) درست - نادرست (در رویکرد کمونیستی، با حذف مالکیت خصوصی (علت)، انگیزه رقابت از بین می‌رود (پیامد)؛ زیرا این امر سبب می‌شود تلاش و شایستگی افراد کوشا و توانمند نادیده گرفته شود.)

## تست و پاسخ ۵۹

- علت پدیدآیی جنبش‌های سبک زندگی، زنان، آسیایی تبارها، جوانان، اقلیت‌های قومی و مذهبی و جنبش‌های زیست‌محیطی در کدام گزینه آمده است؟
- ۱) جوامع با بازگشت به هویت اجتماعی خویش، در برابر هویتی که جهانی شدن به آن‌ها تحمیل می‌کند مقاومت می‌کنند.
  - ۲) جهانی شدن و توسعه ارتباطات باعث شده است که فرهنگ‌ها کاملاً خالص نباشند و هویت‌ها دستخوش تغییر شوند.
  - ۳) هر فرهنگ و هویتی می‌تواند نظریه‌های متناسب با خود را تولید کند و نمی‌خواهد موضوع نظریات اختیاری باشد.
  - ۴) تأکید بر تنوع و تکثر هویت‌ها و اصالت‌بخشیدن به آن فرصت معارفه و آشنایی فرهنگ‌ها را از بین می‌برد.

(جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۸)

## پاسخ: گزینه ۱

**پاسخ تشریحی** امروزه بسیاری از جوامع و گروه‌ها، به دفاع از خود برخاسته‌اند و با ساختن هویت خاص برای خود یا بازگشت به هویت واقعی خویش، در برابر هویتی که فرایند جهانی شدن به آن‌ها تحمیل می‌کند، مقاومت می‌کنند و خواهان رهایی از این هویت تحمیلی هستند. جنبش‌های سبک زندگی، زنان، آفریقایی - آمریکایی‌ها، آسیایی تبارها، جوانان، اقلیت‌های قومی، مذهبی و جنبش زیست‌محیطی نمونه‌هایی از این اعتراض‌ها و مقاومت‌ها هستند.





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

علوم اجتماعی

## تست و پاسخ ۶۰

هر یک از اندیشمندان زیر در پژوهش‌های خود از چه روشی استفاده کرده‌اند؟

- تقسیم جوامع توسط فارابی به مدینه‌های فاسقه و ضاله
- ارزیابی انتقادی فرهنگ هند توسط ابوریحان بیرونی
- مطالعه کنش‌ها و ساختارهای جوامع توسط فارابی
- مطالعه جوامع پیرامون توسط ابن خلدون

- (۱) انتقادی - عقلی - فهم - حسی و تجربی  
 (۲) توصیفی - تفهیمی - توصیف - حسی و تجربی  
 (۳) تبیینی - عقلی - توصیف - عقلی  
 (۴) عقلی - تفهیمی - فهم - عقلی

(پایه‌شناسی دوازدهم - درس ۹)

## پاسخ: گزینه ۱

### درس نامه

- با استدلال عقلی، جوامع مختلف را براساس نوع علم، اندیشه، فرهنگ و رفتاری که دارند، تقسیم‌بندی می‌کند.
- به توصیف و فهم کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.
- به تبیین واقعیت‌های اجتماعی می‌پردازد.
- دربارهٔ هنجارها، ارزش‌ها و آرمان‌های جامعهٔ خود و جوامع دیگر، داوری علمی می‌کند و رویکرد انتقادی دارد.
- دربارهٔ هنجارها، رفتارها و سبک زندگی کنشگران سخن می‌گوید و باید‌ها و نبایدها را تجویز می‌کند.

**پاسخ تشریحی** فارابی با نگاه انتقادی به جوامع زمان خود می‌نگرد و آن جوامع را مدینه‌های فاسقه یا ضاله می‌داند. ابوریحان بیرونی با استفاده از روش‌های عقلی، به ارزیابی انتقادی فرهنگ جامعهٔ هند پرداخت.

**دام تستی** ابوریحان بیرونی با روش تجربی و تفهیمی فرهنگ جامعهٔ هند را توصیف کرد.

فارابی به توصیف و فهم کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف می‌پرداخت.

ابن خلدون در مطالعات خود به روش‌های عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد.

## تست و پاسخ ۶۱

پاسخ هر یک از پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- اگر مردم به ارزش‌هایی که در قلمرو آرمانی جامعه رعایت آن‌ها را لازم می‌دانند عمل نکنند، چه وضعیتی پیش می‌آید؟
- عمل نکردن متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد چه پیامدی به همراه دارد؟
- کدام‌یک، در رابطه با توانایی‌های کسی که دارای دانش علمی است درست نیست؟
- تقلیل دادن انسان به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی با چه مفهومی در ارتباط است؟

(۱) قلمرو آرمانی از حقیقت دور می‌شود - دگرگونی و تحول هویت فرهنگی - قدرت دفاع از حقایق موجود در شناخت عمومی را پیدا می‌کند - غلبهٔ جامعه‌شناسی تبیینی

(۲) امکان انحراف از حق و پذیرش باطل وجود دارد - مرگ جهان اجتماعی - به درک عمیقی از شناخت عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد - مغلوب شدن انسان توسط جامعه

(۳) فاصلهٔ میان قلمرو آرمانی و واقعی جامعه افزایش می‌یابد - تزلزل فرهنگی - آسیب‌ها و اشکالاتی را که به شناخت عمومی راه پیدا کرده باشند شناسایی می‌کند - روش جامعه‌شناسی تبیینی

(۴) قلمرو واقعی از آرمان‌ها فاصله می‌گیرد - روبرویی با ناامیدی و خودکشی - دانش عمومی را در اختیار افراد جامعه قرار داده و آن را غنی می‌سازد - یکسان‌انگاری نظم اجتماعی و نظم طبیعی

(پایه‌شناسی دهم - درس‌های ۷ و ۱۱ / پایه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۳)

## پاسخ: گزینه ۲



**پاسخ تشریحی** اگر مردم به ارزش‌هایی که در قلمرو آرمانی جامعه رعایت آن‌ها را لازم می‌دانند عمل نکنند، قلمرو واقعی از آرمان‌ها فاصله می‌گیرد. جهان اجتماعی که متناسب با نیازهای معنوی و روحی افراد عمل نکند، به پرسش‌های آن‌ها درباره معانی زندگی و مرگ پاسخ ندهد، از این پرسش‌ها غفلت کند یا به پوچ‌انگاری برسد، نشاط زندگی را از دست می‌دهد و با انواع مختلف آسیب‌هایی مانند یأس، ناامیدی و خودکشی افراد روبه‌رو می‌شود.

- به درک عمیق از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد.
- کسی که دانش علمی دارد ← آسیب‌ها و اشکالات مربوط به دانش عمومی را شناسایی می‌کند.
- قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند.
- انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد.
- یکسان‌انگاری طبیعت و جامعه (در جامعه‌شناسی تبیینی) ← انسان را مغلوب جامعه می‌سازد.
- دیدگاه انسان نسبت به طبیعت و جامعه را دگرگون می‌سازد.

### تست و پاسخ ۶۲

عبارت‌های مرتبط با هر یک از موارد زیر در کدام گزینه آمده است؟

- تبدیل مسجد ایاصوفیا به موزه توسط آتاتورک
- رشد علوم تجربی و فناوری حاصل از آن برای تسلط بر طبیعت
- نسل‌کشی در کامبوج توسط خمرهای سرخ
- (۱) عملکرد منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی - گسترش عقلانیت ابزاری - تنازع هویت‌ها
- (۲) تشکیل حکومت‌های سکولار در کشورهای اسلامی - فایده علوم طبیعی - مدل تکثرگرایی
- (۳) وابستگی قدرت حاکمان سکولار به قدرت استبداد - گسترش دانش وسایل - وحدت و کثرت هویت‌ها
- (۴) آرمان منورالفکران غرب‌زده در جوامع مسلمان - عقلانیت ذاتی - سیاست همانندسازی هویتی

### پاسخ: گزینه ۱

(جامعه‌شناسی دهم - درس ۶ / جامعه‌شناسی یازدهم - درس ۱۳ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۸)

**پاسخ تشریحی** منورالفکران غرب‌گرا که در قدم‌های نخست از ضرورت اصلاحات در دولت‌های کشورهای اسلامی خود سخن می‌گفتند، در نهایت با حمایت کشورهای غربی، در جوامع خود حکومت‌های سکولار تشکیل دادند. یکی از این منورالفکرها که در نهایت به قدرت سکولار تبدیل شد، آتاتورک نام داشت. برخی اقدامات آتاتورک در ترکیه: کشف حجاب، تغییر خط عربی به لاتین، تبدیل مسجد ایاصوفیا به موزه، لغو تقویم هجری، پخش اذان به زبان ترکی، انتشار اسکناس با نماد پان‌ترکیسم و...  
رشد علوم تجربی و فناوری حاصل از آن را عقلانیت ابزاری (گسترش دانش وسایل) می‌نامند.  
نسل‌کشی، از روش‌های سیاست همانندسازی هویتی (یکی از انواع سیاست‌های تنازع هویت‌ها) است.

**دام تستی** وحدت و کثرت هویت‌ها، نشان‌دهنده الگوی تعارف است، نه تنازع.

### تست و پاسخ ۶۳

درست یا نادرست بودن عبارت‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- اندیشمندانی که تفاوت دانش علمی و دانش تجربی را در روش‌های آن‌ها می‌دانند، معتقدند هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.
- در جهان اسلام، علوم اجتماعی اگر به قصد درس‌آموختن از رفتار گذشتگان باشد، علم نافع محسوب می‌شوند.
- اصطلاح مرکز و پیرامون را کسانی به کار می‌برند که چالش فقر و غنا را به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌دانند.
- نگاه دنیوی جهان متجدد و ارزش‌های آن به گونه‌ای است که هر دخل و تصرفی در طبیعت را مجاز می‌دانند.
- (۱) درست - نادرست - درست - نادرست
- (۲) درست - نادرست - نادرست - نادرست
- (۳) نادرست - درست - نادرست - درست
- (۴) درست - درست - درست - درست

### پاسخ: گزینه ۳

(جامعه‌شناسی دهم - درس ۸ / جامعه‌شناسی یازدهم - درس ۱۰ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۱۰)



**پاسخ تشریحی** بررسی عبارت‌های نادرست:

عبارت اول: در ارتباط با رویکردهای مختلف نسبت به رابطه دانش عمومی و دانش علمی، اندیشمندانی که معتقدند تفاوت دانش علمی و دانش عمومی در روش آن‌هاست، از اندیشمندان گروه اول هستند؛ اما اندیشمندانی که معتقدند هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست، از اندیشمندان گروه سوم محسوب می‌شوند.  
عبارت سوم: مربوط به اصطلاح استعمارگر و استعمارزده است.

## تست و پاسخ ۶۴

به ترتیب، هر یک از موارد زیر مربوط به کدام دوره زمانی است؟

- متفکران جهان غرب از شکل‌گیری دوران بعد از تجدد یا پسامدرن سخن گفته‌اند.
- سازماندهی سیاسی و اقتصادی جدیدی شکل گرفت که جوامع غربی را به صورت جوامع مرکزی درآورد.
- با روشن شدن این که علم تجربی دارای مبانی غیرتجربی است، علم مدرن زیر سؤال رفت.
- با محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی، صرفاً تبیین‌های تجربی به رسمیت شناخته می‌شد.

- ۱) قرن بیستم - قرن هفدهم تا بیستم - نیمه اول قرن بیستم - اوایل قرن بیستم میلادی
- ۲) قرن بیستم - قرن نوزدهم و بیستم - نیمه دوم قرن بیستم - اوایل قرن نوزدهم میلادی
- ۳) قرن نوزدهم - قرن نوزدهم و بیستم - نیمه اول قرن بیستم - اوایل قرن نوزدهم میلادی
- ۴) قرن نوزدهم - قرن هفدهم تا بیستم - نیمه دوم قرن بیستم - اوایل قرن بیستم میلادی

**پاسخ: گزینه ۲** (جامعه‌شناسی دهم - درس ۱۱ / جامعه‌شناسی یازدهم - درس ۷ و ۱۲ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳)

**مشاوره** در کتاب درسی، تاریخ‌های زیادی ذکر شده است. تا به حال به صورت مستقیم از این تاریخ‌ها سوالی طرح نشده؛ اما از تقدم و تاخر این تاریخ‌ها و از مقایسه آن‌ها سوال داشتیم.

**پاسخ تشریحی** طی قرن بیستم، متفکران جهان غرب آثار متعددی درباره بحران‌های هویتی این جهان نوشته‌اند و از شکل‌گیری دوران بعد از تجدد یا پسامدرن سخن گفته‌اند.

در دو سده نوزدهم و بیستم، سازماندهی سیاسی و اقتصادی جدیدی شکل گرفت که جوامع غربی را به صورت جوامع مرکزی و دیگر جوامع را به صورت جوامع پیرامونی درآورد.

در نیمه دوم قرن بیستم با روشن شدن این که علم تجربی دارای مبانی غیرتجربی است، علم مدرن زیر سؤال رفت.  
در اوایل قرن نوزدهم میلادی، با محدود دانستن دانش علمی به دانش تجربی، صرفاً تبیین‌های تجربی به رسمیت شناخته می‌شد.

## تست و پاسخ ۶۵

به ترتیب هر یک از نظریات زیر، مربوط به کدام اندیشمند است؟

- «جهان‌های اجتماعی در طول هم»، «تفاسیر پروتستانی از دین»، «استفاده از روش آزمایش در جامعه‌شناسی» و «شناخت سنت‌های اجتماعی در قرآن»
- ۱) کنت - ژان کالون - زیمباردو - محمدباقر صدر
  - ۲) دورکیم - مارتین لوتر - زیمباردو - فارابی
  - ۳) مارکس - دکارت - گافمن - احمد حامد مقدم
  - ۴) وبر - جان راسل - گافمن - ابن خلدون

**پاسخ: گزینه ۱** (جامعه‌شناسی دهم - درس ۵ / جامعه‌شناسی یازدهم - درس ۶ / جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۹، ۵ و ۱۰)

## درس نامه

از همین الان پیش‌بینی می‌کنیم که یک یا دو سؤال از سوالات کنکور بعدی، از نظرات اندیشمندان باشد؛ پس به جدول زیر حسابی توجه داشته باشید.

| ردیف | نظریه   | نظریه پرداز                       | آدرس در کتاب درسی |
|------|---|-----------------------------------|-------------------|
| ۱    | جهان‌های اجتماعی در طول هم  | آگوست کنت، اسپنسر، دورکیم و مارکس | درس ۵ دهم         |
| ۲    | تقسیم جوامع به مکانیکی و ارگانیکی                                 | دورکیم                            | درس ۵ دهم         |
| ۳    | فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان متجدد                                  | ماکس وبر و اقبال لاهوری           | درس ۶ دهم         |
| ۴    | دسته‌بندی جوامع براساس شیوه حکومت و تعداد حاکمان                  | ارسطو                             | درس ۱۵ دهم        |
| ۵    | دسته‌بندی جوامع براساس شیوه حکومت، تعداد حاکمان و دینی یادنی بودن | فارابی                            | درس ۱۵ دهم        |



| ردیف | نظریه   | نظریه پرداز                             | آدرس در کتاب درسی |
|------|---|---|-------------------|
| ۶    | ویژگی‌های مدینهٔ تغلب   | فارابی                                  | درس ۳ یازدهم      |
| ۷    | روشنگری غرب   | دکارت، روسو و دیدرو                     | درس ۶ یازدهم      |
| ۸    | تفاسیر پروتستانی از دین   | ژان کالون و مارتین لوتر                 | درس ۶ یازدهم      |
| ۹    | اقتصاد لیبرال   | جان راسل، توماس مالتوس و دیوید ریکاردو  | درس ۹ یازدهم      |
| ۱۰   | نقد لیبرالیسم اولیه با طرح مفهوم آزادی مثبت و منفی                                | آیزایا برلین                            | درس ۹ یازدهم      |
| ۱۱   | نقد لیبرالیسم اقتصادی و جامعهٔ سرمایه‌داری  | مارکس                                   | درس ۹ یازدهم      |
| ۱۲   | عارضی بودن جنگ در جوامع غربی  | آگوست کنت                               | درس ۱۰ یازدهم     |
| ۱۳   | جنگ تمدن‌ها   | هانتینگتون                              | درس ۱۰ یازدهم     |
| ۱۴   | پایان تاریخ با غلبهٔ لیبرال دموکراسی  | فوکویاما                                | درس ۱۵ یازدهم     |
| ۱۵   | پدید آوردن جامعه‌شناسی تبیینی و یکسان‌دانستن طبیعت و جامعه                        | آگوست کنت                               | درس ۳ دوازدهم     |
| ۱۶   | تحقیقات دربارهٔ رفتار جنایی مجرمین با روش تبیینی                                  | لمبروزو                                 | درس ۳ دوازدهم     |
| ۱۷   | معناداری پدیده‌های اجتماعی، تفاوت پدیده‌های طبیعی و پدید آوردن جامعه‌شناسی تفسیری | ماکس وبر و ویلهلم دیلتای                | درس ۵ دوازدهم     |
| ۱۸   | استفاده از روش آزمایش در جامعه‌شناسی  | فیلیپ زیملباردو                         | درس ۵ دوازدهم     |
| ۱۹   | تحقیق دربارهٔ بیمارستان‌های روانی از طریق مشاهدهٔ مشارکتی                         | گافمن                                   | درس ۵ دوازدهم     |
| ۲۰   | شناخت سنت‌های اجتماعی تحت تأثیر قرآن  | محمدباقر صدر، احمد حامد مقدم، ابن خلدون | درس ۹ دوازدهم     |
| ۲۱   | علم مدنی، تقسیم کردن جوامع به مدینهٔ فاضله، جاهله، فاسقه و ضاله                   | فارابی                                  | درس ۹ دوازدهم     |
| ۲۲   | توصیف و ارزیابی جامعهٔ هند  | ابوریحان بیرونی                         | درس ۹ دوازدهم     |
| ۲۳   | علم عمران، استفاده از عصبیت به عنوان عامل شکل‌گیری جوامع                          | ابن خلدون                               | درس ۹ دوازدهم     |
| ۲۴   | لزوم قانون اساسی در دولت اسلامی، نظریهٔ مشروطه                                    | میرزای نائینی                           | درس ۱۰ دوازدهم    |
| ۲۵   | نظریهٔ ولایت فقیه   | امام خمینی                              | درس ۱۰ دوازدهم    |
| ۲۶   | طرح مسئلهٔ اعتباریات و سخن‌گفتن از عقل نظری و عملی                                | علامه طباطبایی                          | درس ۱۰ دوازدهم    |
| ۲۷   | نوگرایی اسلامی، کنش دینی و نظریهٔ مقاومت  | طه عبدالرحمن                            | درس ۱۰ دوازدهم    |

**پاسخ تشریحی** همه‌پی توی هپول بالا هست دیگه! البته هواستون باشه که هپول بالا، صرفاً مهم‌ترین نظریات کتاب درسیه.

عده‌ای از اندیشمندان (از جمله آگوست کنت، اسپنسر، دورکیم و مارکس) معتقدند همهٔ جهان‌های اجتماعی شبیه یکدیگرند و بر همین اساس مسیر یکسانی را نیز طی می‌کنند (جهان‌های اجتماعی در طول هم).

ژان کالون و مارتین لوتر از اصلاحگران دینی بودند که با تفاسیر پروتستانی از دین، در گسترش فرهنگ سکولار در فرهنگ عمومی غرب نقش داشتند. گاهی اوقات به ندرت می‌توان به نحو مفیدی از روش آزمایش استفاده کرد. آزمایش فیلیپ زیملباردو در ایجاد یک زندان ساختگی، در سال ۱۹۷۲ مثال خوبی از کاربرد آزمایش در جامعه‌شناسی بود.

برخی از متفکران مسلمان (از جمله محمدباقر صدر، احمد حامد مقدم و ابن خلدون) دربارهٔ سنت‌های اجتماعی در قرآن نظریاتی ارائه داده‌اند.



## تست و پاسخ ۶۶

- هر کدام از عبارات زیر، به ترتیب مصداق کدام یک از منابع چهارگانه کسب آگاهی و معرفت هستند؟
- چارلز اس پیرس، با درآمیختن روش‌های استقراء و قیاس، نظریه جدیدی را مطرح کرد.
  - دیوید هیوم، منکر این موضوع بود که بشر، فهمی واقعی از خود دارد. او معتقد بود ما انسان‌ها تنها مجموعه‌ای از احساسات را تجربه می‌کنیم و «خود»، چیزی بیش از همین مجموعه پر از ادراکات علیتی نیست.
  - گالیله، مخترع تلسکوپ، تلاش می‌کرد تا برخلاف هم‌عصران خود به جای گمانه‌زنی برای رسیدن به شناخت، از اندازه‌گیری و سنجش استفاده کند و در صدد قابل اندازه‌گیری کردن چیزهایی بود که تا آن زمان قابل اندازه‌گیری نبودند.

(۱) عقلی - شهودی - عقلی

(۲) تجربی - عقلی - تجربی

(۳) عقلی - عقلی - تجربی

(۴) تجربی - شهودی - عقلی

(درس ۱ - منابع کسب آگاهی و معرفت)

## پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه

| نمونه افراد و متخصصان آن حوزه | روشی که به کار می‌رود  | منابع کسب دانش                                 |
|-------------------------------|--|--|
| فقها                          | مراجعه به آیات الهی و عمل بزرگان دین   | استناد به وحی، آیات الهی، سخن و عمل بزرگان دین |
| عرفا                          | میتنی بر درک درونی   | شهود و دریافت درونی                            |
| فلاسفه                        | شامل برهان‌ها و روش‌های فلسفی و منطقی  | عقل (روش‌های فلسفی و استدلال‌های منطقی)        |
| دانشمندان                     | رسیدن به شناخت با استفاده از مثال‌های مختلف و روش‌های علم تجربی مانند اندازه‌گیری و مشاهده | تجربه (روش‌های علم تجربی)                      |

## پاسخ تشریحی تشریح عبارات:

- کمک گرفتن از روش‌های فلسفی و استدلال‌های منطقی (مثل استقراء و قیاس)، از روش‌های عقلی برای رسیدن به شناخت است.
- دیوید هیوم نیز از فلاسفه مشهور است که در این‌جا برای شناخت انسان، از استدلال‌های منطقی و فلسفی (مشخصاً روش عقلی) استفاده کرده است؛ انسان چیزی بیش از مجموعه احساسات خود نیست (مقدمه) - مفهوم «خود» چیزی بیش از همین مجموعه پر از ادراکات علیتی نیست. (نتیجه)
- گالیله برای کسب شناخت از روش علم تجربی استفاده کرده است که قابل اندازه‌گیری بودن یکی از خصیصه‌های بارز آن است.

## تست و پاسخ ۶۷

- پژوهشگری فعالیت‌های خود را با موضوع «علاقه نوجوانان ایرانی به موسیقی معاصر کره‌ای» انجام می‌دهد. هر یک از گزاره‌های زیر، به ترتیب مصداق کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی هستند؟
- نوجوانی که روزانه بیش از یک ساعت به این سبک موسیقی گوش دهد، در دسته «بسیار مشتاق» قرار می‌گیرد.
  - جذابیت بصری نمادهای (موزیک ویدئو) این آثار در علاقه‌مند شدن نوجوانان به آن‌ها مؤثر است.
  - داشتن همشیره بزرگ‌تری که به این آثار علاقه‌مند است، احتمال علاقه به این سبک موسیقی را زیاد می‌کند.

(۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی

(۲) تبیین - پیش‌بینی - تبیین

(۳) توصیف - تبیین - پیش‌بینی

(۴) تبیین - پیش‌بینی - تبیین

(درس ۱ - اهداف علم روان‌شناسی)

## پاسخ: گزینه ۲



## درس نامه ●●

|          |   |
|----------|---|
| توصیف    | بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چیستی مفهوم و موضوع مورد نظر است که قصد مطالعه و بررسی آن را داریم.                      |
| تبیین    | ناظر بر چرایی اتفاق افتادن یک پدیده است. یعنی هر دانشمند هنگام تبیین در حال بیان علل اتفاق افتادن آن پدیده در جهان است. |
| پیش بینی | تلاش برای برآورد پدید آمدن یا پدید نیامدن متغیر مورد مطالعه در زمان آینده.  |
| کنترل    | مداخله جهت پدید آمدن یا جلوگیری از پدید آمدن پدیده مورد بررسی در آینده.   |

**پاسخ تشریحی** زمانی که پژوهشگری چیستی موضوع مورد بررسی خود را شرح داده و مختصات آن را بیان می کند، هدف «توصیف» علم تجربی را در پی گرفته است. زمانی که به چرایی پدید آمدن آن موضوع بپردازد، برای مثال بگوید جذابیت بصری موجب به وجود آمدن آن شده است، در واقع «تبیین» صورت گرفته است و در نهایت زمانی که پدید آیی احتمالی آن پدیده را در آینده پیش بینی کند هدف او «پیش بینی» بوده است.

## تست و پاسخ ۶۸

کدام یک از ابیات یا عبارات زیر به عامل زیستی مؤثر بر رشد اشاره ندارد؟

- چون ذات تو منفی بود ای صاحب هُش از نسبت افعال، به خود باش خُمش
- من از بی قدری خار سر دیوار دانستم که ناکس کس نمی گردد از این بالاگزیدن ها
- مثل همنشین نیک، چون عطار است که اگر مشک بر تو نهد، به بوی تو را گیرد.
- با دل پاک، مرا جامه ناپاک رواست بد مر آن را که دل و دیده پلید است و پلشت

(درس ۲ - عوامل مؤثر بر رشد)

## پاسخ: گزینه ۳

## درس نامه ●●

عوامل مؤثر بر رشد، به دو دسته عمده محیطی و وراثتی تقسیم بندی می شوند. عوامل وراثتی، ایجاد کننده صفاتی هستند که از قبل در فرد نهفته است. برخی از این صفات از بدو تولد در رفتار فرد ظاهر می شود و برخی دیگر نیازمند گذشت زمان است تا خود را بروز دهند.

**نکات ۱** کلیدواژه های آمادگی زیستی، رشد، ذات و... راهنمای ما برای پیدا کردن عامل وراثتی در گزینه هاست. عوامل محیطی در بیرون از فرد وجود دارند و بر نحوه بروز تغییرات در جنبه ها و مراحل مختلف رشد تأثیر گذار هستند. یادگیری یکی از مهم ترین عوامل محیطی است که بر روی تغییرات رشدی تأثیر بسزایی دارد.

**۲** در این نوع تست ها، کلیدواژه های یادگیری، تأثیر همنشین، تغییر کردن بر حسب جایگاه و مکان و محیط و زمانه و... می تواند ما را به این عامل مؤثر بر رشد (محیطی) راهنمایی کند.

**پاسخ تشریحی** در بین گزینه ها، ۱، ۲ و ۴، اشاره به عوامل زیستی دارند که آمادگی زیستی در آن مؤثر است و همگی به تأثیر ذات خوب یا بد که تغییرناپذیر است، اشاره دارند، اما ۳ به تأثیر همنشین در انسان اشاره داشته که جزء عوامل محیطی شکل گیری رفتار است و آمادگی زیستی نقش کمتری بر بروز آن دارد.

## تست و پاسخ ۶۹

کدام گزینه در رابطه با نقش «اسباب بازی» در دوره کودکی درست است؟

- از همان روزهای نخست می بایست اسباب بازی های کودک از نوع تعاملی و چند نفره باشند تا کودک رشد اجتماعی بهتری داشته باشد.
- اسباب بازی در دوران کودکی به عنوان عامل محیطی مهمی می تواند تسهیل کننده یا مانع شکوفایی ویژگی های ارثی و ذاتی کودک باشد.
- نوزادان در روزهای نخست تمایل به اسباب بازی هایی با خصوصیت های ظاهری چشم گیرتر، مانند نرمی عروسک و دوام پارچه آن دارند.
- اگر اسباب بازی مورد علاقه نوزادی شش ماهه را پشت سر خود پنهان کنیم، جستن آن می تواند نشان دهنده رشد هیجانی نوزاد باشد.

(درس ۲ - ویژگی های رشد در دوران کودکی)

## پاسخ: گزینه ۲



## پاسخ تشریحی

- ۱) نادرست؛ آدمی در مسیر رشد اجتماعی خود ابتدا تمایل به بازی‌های انفرادی داشته و با رشد اجتماعی خود، توانایی بازی‌های گروهی و قاعده‌مند را پیدا می‌کند. با توجه به این مسیرهای رشدی (بدون قاعده به قاعده‌مند و انفرادی به گروهی) اسباب‌بازی کودکان نباید از همان روزهای نخست منحصر به بازی‌های گروهی باشد.
- ۲) درست؛ اسباب‌بازی به عنوان یکی از عوامل محیطی مؤثر بر رشد شناخته می‌شود و مانند هر عامل محیطی دیگری می‌تواند تا حدی بر عوامل وراثتی و رسی اثرگذار باشد.
- ۳) نادرست؛ سبک پردازش غالب کودکان ادراکی است. به همین جهت کودکان می‌بایست به ویژگی‌های ظاهری توجه بیشتری داشته باشند. «دوام» و کیفیت پارچه عروسک مصداق ویژگی‌های کیفی اسباب‌بازی است و در پردازش مفهومی بررسی می‌شود.
- ۴) نادرست؛ جست‌وجو به دنبال اسباب‌بازی (یا هر شیء دیگر) که پشت سر خود پنهان کرده‌ایم مصداق رشد شناختی کودک است نه رشد هیجانی.

## تست و پاسخ ۷۰

علی به بالکن خانه رفت تا با آرامش درس بخواند. او صدای بازی بچه‌ها را در کوچه می‌شنید، اما به درس خواندن ادامه می‌داد. کمی بعد صدای ساختمان‌سازی از آن سمت کوچه بلند شد. علی کمی به آن‌ها نگاه کرد و چون صدا مانع درس خواندنش می‌شد، به خانه برگشت. کدام گزینه در مورد تجربه توصیف‌شده علی، درست است؟

- ۱) علی صرفاً با تحریک شدن اندام حسی‌اش، فهمید صدای ساختمان‌سازی از کدام سمت می‌آید و کارگران در کجا قرار دارند.
- ۲) به دلیل صدای ساختمان‌سازی، او بیشتر از چند دقیقه نتوانست به مطالعه‌اش ادامه دهد و بدین ترتیب توجه علی به درسش مختل شد.
- ۳) منبع توجه علی در این مثال، «سبک پردازش» (مطلوب دانستن بالکن برای درس خواندن) و انتظار او سکوت مکان مطالعه بوده است.
- ۴) علی، صدای بازی بچه‌ها و ساختمان‌سازی را احساس کرده است، اما نگاه به ساختمان‌سازی توجه و ترک مکان نتیجه ادراک از صدای ساختمان‌سازی بوده است.

(درس ۳ - مقدمه، توبه، منابع توبه)

## پاسخ: گزینه ۴

### پاسخ تشریحی

- ۱) نادرست؛ ما از بین دریافته‌های حسی فقط برخی از آن‌ها را انتخاب می‌کنیم. وقتی حسی را انتخاب کردیم و آن را ادراک کردیم، می‌فهمیم که در کجاست، چه قدر از ما دور است و چه اندازه‌ای دارد. به عبارت دیگر تحریک اندام‌های حسی موجب «احساس» محرک می‌شود. بنابراین علی صرفاً با تحریک اندام حسی‌اش نمی‌تواند موارد ذکرشده را بفهمد بلکه باید به محرک‌های احساس‌شده، توجه کرده و آن‌ها را ادراک کند.
- ۲) نادرست؛ فرایند انتخاب یک یا چند محرک از بین محرک‌های حسی مختلف را توجه می‌نامند. توجه با تمرکز متفاوت است. اگر توجه مداوم و پایدار باشد در آن صورت با تمرکز مواجه هستیم. در مثال داده‌شده، ادامه‌دادن مطالعه درس برای مدت‌زمانی خاص، (توجه پایدار) مصداقی از تمرکز است و بنابراین تمرکز علی با مشکل مواجه شده است نه توجه او.
- ۳) نادرست؛ منبع توجه علی در این مثال، تحریک حواس او توسط محرک‌های بیرونی بوده است.
- ۴) درست.

**نکته** توجه کنید که علی پس از توجه به صدای ساختمان‌سازی، آن را «صدای بلند و مزاحم مطالعه‌اش» ادراک کرده و به همین دلیل بالکن را ترک می‌کند نه این‌که ترک مکان خود ادراک باشد. در واقع انجام کنش ارادی نشانه وجود ادراک است.

## تست و پاسخ ۷۱

درست یا نادرست بودن عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (الف) در بازیابی اطلاعات از حافظه، نشانه‌های حسی، کارآمدی بالاتری دارند.
- (ب) بر اساس آزمایش ابینگهوس، مقدار فراموشی، در فاصله دو تا پنج روز پس از به‌خاطر سپاری، تفاوت زیادی ندارد.
- (ج) برای کنترل اثر گذشت زمان، می‌توان از روش‌های مرور کارآمد و یادگیری با استراحت استفاده کرد.

(۱) نادرست - درست (۲) درست - نادرست (۳) نادرست - درست (۴) درست - درست - نادرست

(درس ۴ - بازیابی، عوامل مؤثر بر فراموشی و فنون بهسازی حافظه)

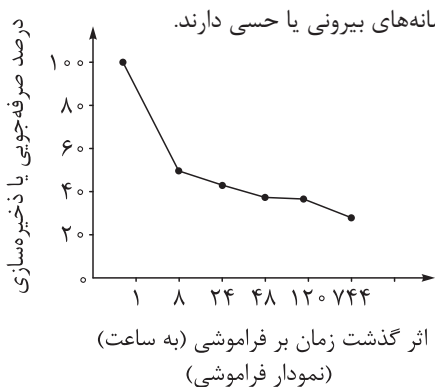
## پاسخ: گزینه ۱



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

روان شناسی

## پاسخ تشریحی



الف) نادرست؛ در بازیابی اطلاعات از حافظه، نشانه‌های درونی کارآمدی بالاتری نسبت به نشانه‌های بیرونی یا حسی دارند.  
 ب) درست؛ با توجه به نمودار و آنچه از نتایج آزمایش ابینگهوس به دست می‌آید، بیشترین میزان فراموشی در ساعات اولیه پس از یادگیری رخ می‌دهد و با گذشت زمان، از شدت میزان فراموشی مطالب کاسته می‌شود. همان‌طور که در جدول می‌بینیم، در فاصله ۴۸ تا ۱۲۰ ساعت پس از به‌خاطر سپاری، تفاوت زیادی در میزان فراموشی وجود ندارد.

ج) نادرست؛ استفاده از «فن یادگیری با استراحت»، برای کنترل «اثر تداخل مطالب» است نه «گذشت زمان».

**نکته** تطبیق عوامل مؤثر بر فراموشی و فنون بهسازی حافظه حائز اهمیت زیادی است.

| عامل فراموشی هدف گرفته شده        | فن بهسازی حافظه                                   |
|-----------------------------------|---|
| عدم رمزگردانی                     | بیان اهمیت مطالب                                  |
| عدم رمزگردانی                     | پرهیز از هم‌زمانی چند فعالیت (توجه ناقص)          |
| اثر گذشت زمان                     | مرور کارآمد                                       |
| اثر گذشت زمان                     | کاهش فاصله زمانی بین یادگیری یک مطلب و یادآوری آن |
| تداخل اطلاعات                     | کاهش اثر تداخل (یادگیری عمیق)                     |
| تداخل اطلاعات                     | یادگیری با استراحت                                |
| تداخل اطلاعات                     | مطالعه چندحسی                                     |
| مشکلات مربوط به نشانه‌های بازیابی | آزمون مکرر  |

دوازدهم انسانی

آزمون شانزدهم حضوری

## تست و پاسخ ۷۲

حامد و هانی هر دو معلم علوم و فنون هستند، اما برای تدریس وزن شعری (عروض) راهبردی متفاوت دارند. حامد اشعار را برای دانش‌آموزان به آواز می‌خواند و دانش‌آموزانش در جلسه امتحان لحن خوانش او را به خاطر می‌آورند، اما هانی با ضرب گرفتن روی میز، وزن شعری را برای دانش‌آموزان جا می‌اندازد و دانش‌آموزانش در جلسه امتحان به آرامی روی میز می‌زنند. در رابطه با دانش‌آموزان حامد و هانی کدام گزینه درست است؟  
 ۱) بازیابی دانش‌آموزان هر دوی آن‌ها چندحسی است.  
 ۲) رمزگردانی دانش‌آموزان هر دوی آن‌ها چندحسی است.  
 ۳) بازیابی دانش‌آموزان هر دوی آن‌ها شنیداری است.  
 ۴) رمزگردانی دانش‌آموزان هر دو آن‌ها شنیداری است.

(درس ۴ - انواع رمزگردانی)

## پاسخ: گزینه ۴

درس نامه

| رمزگردانی  | دسته‌بندی نوع اول | جزء به جزء                                       |
|--|-------------------|--|
| کودکان به صورت جزء به جزء رمزگردانی می‌کنند.     | کل و خلاصه        | بزرگسالان به صورت کلی و خلاصه رمزگردانی می‌کنند. |
| رمزگردانی جزء به جزء امکان خطای بیشتری دارد.     |                   |  |
| شامل جزئیات یک موضوع یا رویداد است.              | کل و خلاصه        | پایدارتر از رمزگردانی جزء به جزء است.            |
| بزرگسالان به صورت کلی و خلاصه رمزگردانی می‌کنند. |                   |  |





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

روان شناسی

|   |         |                   |           |
|---|---------|-------------------|-----------|
| برایمان عددی را می‌خوانند و باید آن را به خاطر بسپاریم.           | شنیداری | دسته‌بندی نوع دوم | رمزگردانی |
| رمزگردانی بیشتر مطالب به صورت شنیداری است.                        |         |                   |           |
| عددی را می‌بینیم و باید به خاطر بسپاریم.                          | دیداری  |                   |           |
| بین اعداد رابطه معنادار کشف و به کمک آن عدد را به خاطر می‌سپاریم. | معنایی  |                   |           |
| پایدارتر از رمزگردانی‌های شنیداری و دیداری است.                   |         |                   |           |

**پاسخ تشریحی** رمزگردانی (نه بازیابی) به سه دسته شنیداری، دیداری و معنایی تقسیم می‌شود. در رمزگردانی شنیداری فرد مطالب را از طریق شنیدن به خاطر می‌سپارد مانند زمانی که دانش آموز، آواز حامد یا ضرب هانی روی میز را می‌شنود.

## تست و پاسخ ۷۳

اگر ترمه با مسئله «آمادگی برای کنکور» مواجه باشد، کدام گزینه در رابطه با «مراحل حل مسئله او» درست است؟

- اگر او متوجه شود که خواندن کتاب کمک درسی هم به او کمک نکرده است و باید از دوستش بخواهد تا به او کمک کند، در آخرین مرحله از فرایند حل مسئله قرار دارد.
- اگر او برای مطالعه درس‌هایش برنامه‌ریزی کند، احساس مبهمش را از حل مسئله از بین برده است.
- شرکت در آزمون‌های آزمایشی برای این که ببیند مطالعه‌اش چقدر مثر ثمر بوده است، بازیابی و اصلاح راه حل است.
- اصلاح شیوه مطالعه باعث می‌شود تا ملاک روشنی برای فهم موقعیت داشته باشد.

(درس ۵ - مراحل حل مسئله)

## پاسخ: گزینه ۱

درس نامه ●●

|   |                           |   |
|---|---------------------------|---|
| قبل از حل مسئله باید خود مسئله مشخص شود.  | تشخیص مسئله               | ۱ |
| تشخیص دقیق مسئله، اولین گام حل آن است.  |                           |   |
| تشخیص مسئله با احساس مبهم از مسئله متفاوت است، زیرا تصویر مبهم از یک مسئله به راه‌حل‌های منطقی و درست نمی‌انجامد. |                           |   |
| در تشخیص مسئله بهتر است دیگران نقش راهنما داشته باشند و فرد خود آن را مشخص کند.                                   |                           |   |
| مشخص کردن بسیاری از مسائلی که در زندگی واقعی وجود دارند چندان آسان نیست.  |                           |   |
| یکی از راه‌های برطرف کردن مشکل درسی مطالعه خرد خرد و راه دیگر تمرین مکرر است.                                     | ارزیابی راه حل            | ۳ |
| باید راه حل انتخاب شده را ارزیابی کرده و بعد و قبل از اجرای راه حل مقایسه کرد.                                    |                           |   |
| باعث می‌شود ملاک روشنی برای فهم موقعیت داشته باشیم.   | بازیابی و اصلاح راه حل    | ۴ |
| افرادی که مسائل را به خوبی حل می‌کنند دوست دارند روش‌های قبلی را بهبود بخشند و اصلاح کنند.                        |                           |   |
| این مرحله نسبت به مرحله ارزیابی راه حل اجرایی‌تر است.   |                           |   |
| به راه‌حل‌های جایگزین فکر کردن.   | انتخاب راه‌حل‌های جایگزین | ۵ |

## پاسخ تشریحی

۱ کسی که با به‌کارگیری روش مطالعه جدید نتواند در درس‌هایش پیشرفت کند، باید به راه‌حل‌های جایگزین فکر کند؛ برای مثال ممکن است به این نتیجه برسد که پیشرفت نکردن او در این درس به دلیل تسلط نداشتن او بر پیش‌نیازهای درس بوده است. این مرحله «انتخاب راه‌حل‌های جایگزین» نام دارد.



- ۲) احساس مبهم از مسئله با «تشخیص مسئله» که گام اول حل مسئله است از بین می‌رود.
- ۳) شرکت در آزمون آزمایشی برای برآورد کیفیت مطالعه، نشان‌دهنده مرحله «ارزیابی راه حل» است.
- ۴) اصلاح کردن راه حل در مرحله «بازبینی و اصلاح راه‌حل» است، اما داشتن ملاک روشن برای فهم موقعیت مربوط به مرحله «ارزیابی راه حل» است.
- نکته** فراموش نکنید «ملاک» کلیدواژه مرحله «ارزیابی راه‌حل» است.

## تست و پاسخ ۷۴

در هر یک از موقعیت‌های زیر، به ترتیب کدام یک از انواع مسئله توصیف شده است؟

- الف) شاهین تصمیم دارد سال آینده در آزمون زبان انگلیسی شرکت کند. برای همین آزمون تعیین سطح داده و با مشخص شدن سطح علمی فعلی، کتاب خریده و کلاس زبان ثبت نام کرده تا با تمرین و تکرار آمادگی لازم را به دست آورد.
- ب) فرانک امسال کلاس نهم است و انتخاب رشته دبیرستان دوره دوم برایش چالش شده. در این رابطه با مشاور تحصیلی خود صحبت کرده اما هنوز بین دو رشته علوم انسانی و علوم تجربی مردد است.
- ج) مهرزاد هم‌زمان در یک روز و ساعت به تولدهای صمیمی‌ترین دوستش و خواهرش دعوت شده و هر دو انتظار دارند که مهرزاد در تولدشان حضور داشته باشد.

- ۱) خوب تعریف شده - خوب تعریف نشده - خوب تعریف شده
- ۲) خوب تعریف شده - خوب تعریف نشده - خوب تعریف نشده
- ۳) خوب تعریف نشده - خوب تعریف نشده - خوب تعریف شده
- ۴) خوب تعریف نشده - خوب تعریف شده - خوب تعریف نشده

(درس ۵ - انواع مسئله)

## پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه

| خوب تعریف نشده  | خوب تعریف شده                             |
|---|---|
| خوب تعریف نشده بودن مسئله به معنای پیچیده بودن و دشواری حل یک مسئله است. به عبارت دیگر مسئله‌های پیچیده از آن جایی که علل متعدد دارند به راحتی قابل تعریف نیستند. | موانع روشن‌تر                             |
| اقدامات مشخص و استاندارد نداریم و نمی‌دانیم استفاده از اقداماتمان، ما را به هدف می‌رساند یا نه.   | قوانین استاندارد برای حل مسئله وجود دارد. |
| مسئله‌هایی که در علوم انسانی با آن‌ها مواجه هستیم عمدتاً از نوع خوب تعریف نشده هستند، زیرا علت‌های متعدد دارند. (چندعلیتی هستند).                                 |   |

**پاسخ تشریحی** با توجه به شاخص‌های زیر، مسائل به دو گروه «خوب تعریف شده» و «خوب تعریف نشده» تقسیم می‌شوند:

- شناسایی موقعیت اولیه
  - فهرست اقدامات یا راهبردهای در دسترس
  - تعیین دقیق هدف
  - امکان تضمین دستیابی یا عدم دستیابی به هدف.
- فراموش نکنید اکثر مسائلی که در علوم انسانی با آن‌ها مواجهیم از نوع خوب تعریف نشده هستند.
- در موقعیت «الف»، شاهین موقعیت فعلی را به خوبی می‌شناسد (سطح فعلی او در زبان انگلیسی)، این که برای موفقیت در آزمون به چه راهبردهایی نیاز و یا دسترسی دارد کاملاً واضح است (کتاب و کلاس زبان)، هدف او و این که امکان دستیابی به هدفش وجود دارد یا خیر نیز شفاف است؛ بنابراین، مسئله او از نوع خوب تعریف شده است.
- در موقعیت «ب»، فرانک با وجود تلاش‌های زیاد و مشورت با مشاور تحصیلی خود، نمی‌تواند رسیدن یا نرسیدن به هدفش را تضمین کند. از طرفی مسئله او از جنس مسائل علوم انسانی است و به همین خاطر فرانک با مسئله‌ای خوب تعریف نشده مواجه است.



در موقعیت «ج»، با توجه به مبهم بودن فهرست اقدامات و امکان تضمین دستیابی یا عدم دستیابی به هدف، می توان آن را از نوع خوب تعریف نشده دانست. همچنین توجه کنید که مسئله مهرزاد از جنس مسائل علوم انسانی است.

## تست و پاسخ ۷۵

هریک از افراد زیر به ترتیب از کدام یک از روش های اکتشافی حل مسئله استفاده کرده اند؟

- اعظم و داریوش برای جلوگیری از خستگی رانندگی زیاد در سفر، در شهرهای پیش از مقصد نیز اقامت می کنند.
- پوریا و سهیلا برای تأمین هزینه مورد نیاز برای سفر نوروزی خود، ماهانه مبلغی را پس انداز می کنند.
- مرجان و امیر برای برنامه ریزی سفر خود، برنامه تورهایی برگزار شده به مقصد مشابه را بررسی می کنند.

- (۱) کاهش تفاوت وضعیت ها - خرد کردن - بارش مغزی  
 (۲) خرد کردن - خرد کردن - شروع از آخر  
 (۳) خرد کردن - کاهش تفاوت وضعیت ها - بارش مغزی  
 (۴) کاهش تفاوت وضعیت ها - کاهش تفاوت وضعیت ها - شروع از آخر

(درس ۵ - روش های اکتشافی حل مسئله)

## پاسخ: گزینه ۲

درس نامه ●● روش های اکتشافی حل مسئله:

| شروع از آخر   | بارش مغزی   | کاهش تفاوت وضعیت موجود با وضعیت مطلوب   | خرد کردن   |
|---|---|---|--|
| این روش بیشتر در مسائل ریاضی کاربرد دارد.             | راه حل های احتمالی که فکر می کنیم در پاسخ به یک مسئله می تواند درست باشد، ارائه شود.  | حل کننده در این روش تلاش می کند فاصله وضعیت موجود و وضعیت مطلوب را کاهش دهد.  | در روش خرد کردن، یک مسئله بزرگ به چند مسئله کوچک تقسیم می شود و افراد مسئله های کوچک را حل می کنند تا به تدریج بتوانند به حل مسئله بزرگ دسترسی یابند.                  |
| روش مهندسی معکوس نمونه ای از روش های شروع از آخر است. |   | حالت وجود مسئله = وضعیت موجود<br>حالت دسترسی به راه حل = وضعیت مطلوب  | هدف کلی به چند بخش تقسیم می شود و هر مسئله فرعی یافتن راه حل بخشی از هدف کلی است.  |
| مثال کتاب درسی: خیاطی از روی لباس موجود در نمایشگاه   | مراحل بارش مغزی:<br>۱. تعریف مسئله.<br>۲. ارائه راه حل های مختلف.   | مثال های کتاب درسی: یافتن عیب خودرو (شنیدن صدا از نزدیک) و برج هانوی  | اگر با یک مسئله بزرگ مواجه هستید و نمی توانید آن را حل کنید از روش خرد کردن استفاده کنید.<br>مثال کتاب: افزایش گام به گام ساعت مطالعه<br>مثال کتاب درسی: یافتن رمز کیف |
| مثال کتاب درسی: تولید قطعه کارخانه خودروسازی.         | ۳. معیارهای داوری درباره هر راه حل ارائه می شود.<br>۴. با معیارهای مشخص شده راه حل ها ارزیابی می شوند و بهترین راه حل ارائه می شود. | قوانین برج هانوی:<br>۱. در هر حرکت تنها یک صفحه را می توان حرکت داد.<br>۲. صفحه ای با اندازه بزرگ تر نمی تواند بر روی صفحه ای کوچک تر قرار بگیرد. |  |

**پاسخ تشریحی** زمانی که حل کننده مسئله تلاش کند فاصله شرایط خود (وضعیت موجود) را با هدف خود (وضعیت مطلوب) کم کند، از روش «کاهش تفاوت وضعیت موجود و مطلوب» استفاده کرده است. توجه کنید که در این روش، زمانی که فرد تمامی گام های لازم برای رسیدن به هدف را طی کند به خواسته خود می رسد و پیش از آن و با طی برخی از گام ها به بخشی از هدف نمی رسد. مانند زمانی که اعظم و داریوش در شهرهای میانه مسیر اقامت می کنند، اما این شهرها مقصد سفر آنها نیست یا زمانی که پوریا و سهیلا پیش از پس انداز به اندازه کافی پول بخشی از سفر خود را ندارند. برخلاف این روش، در روش «خرد کردن» فرد با طی کردن هر یک از گام های حل مسئله خود به بخشی از هدف نهایی خود رسیده است. زمانی که فرد با استفاده از نمونه های موفق حل مسئله برای حل مسئله خود اقدام کند، روش «شروع از آخر» را استفاده کرده است. مانند زمانی که امیر و مرجان برنامه های تورهایی برگزار شده به مقصد مشابه را بررسی می کنند تا برنامه سفر خود را تنظیم کنند.



## تست و پاسخ ۷۶

در هریک از موقعیت‌های زیر، به ترتیب کدام یک از انواع تعارض دیده می‌شود؟

- الف) در جنگ جهانی دوم، سربازهای نازی مجبور بودند برای اطاعت از فرماندهان خود و تنبیه‌نشدن توسط آن‌ها بسیاری از دوستان یهودی خود را مورد شکنجه و کار اجباری قرار دهند.
- ب) در یکی از داستان‌های صادق هدایت، شخصیتی به نام داش آکل وجود داشت که عاشق دختر یکی از دوستان خود شده بود، ولی چون دوستش پس از مرگ از او خواسته بود همچون یک برادر از دختر او مراقبت کند، نمی‌توانست عشقش را به او ابراز کند.
- ج) در داستان زنان کوچک، دختری به نام جو وجود دارد که موهای بلند و زیبای خود را دوست دارد، اما برای کمک به وضعیت مالی خانواده‌اش تصمیم می‌گیرد موهای خود را بفروشد.

- ۱) گرایش - گرایش / اجتناب - اجتناب / گرایش - اجتناب  
 ۲) اجتناب - اجتناب / گرایش - اجتناب / گرایش - اجتناب  
 ۳) اجتناب - اجتناب / اجتناب - اجتناب / گرایش - اجتناب  
 ۴) گرایش - اجتناب / گرایش - اجتناب / گرایش - اجتناب

(درس ششم - تعارض)

## پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه

وقتی در موقعیتی باشیم که حتماً باید تصمیم بگیریم ولی قادر به تصمیم‌گیری نباشیم، حالت عاطفی ناخوشایندی را تجربه می‌کنیم که تعارض نام دارد. تعارض، محصول ناتوانی در تصمیم‌گیری است. مواجه‌شدن پی‌درپی با تعارض، به بهداشت روانی ما لطمه می‌زند. تعارض در انتخاب بین دو امر جذاب و دوست‌داشتنی: گرایش - گرایش  
 تعارض بین دو بُعد خواستنی و ناخواستنی یک موضوع: گرایش - اجتناب  
 تعارض بین دو امر ناخواستنی: اجتناب - اجتناب

### پاسخ تشریحی

- الف) اجتناب - اجتناب؛ سربازان نازی مجبور بودند بین تنبیه‌شدن (دوست‌نداشتنی) و آزار و اذیت دوستان یهودی خود (دوست‌نداشتنی) یکی را انتخاب کنند.
- ب) گرایش - اجتناب؛ داش آکل بین ابراز علاقه به دختر مورد علاقه‌اش (دوست‌داشتنی) و خیانت‌کردن به امانت دوستش (دوست‌نداشتنی) دچار تعارض شده بود.
- ج) گرایش - اجتناب؛ جو بین بلند نگه‌داشتن موهایش (دوست‌داشتنی) و فقیرماندن خانواده‌اش (دوست‌نداشتنی) باید یکی را انتخاب می‌کرد.

## تست و پاسخ ۷۷

هریک از موارد زیر، به ترتیب چه تأثیری بر رفتار فرد دارد؟

- الف) اسناددهی نتیجه به بهره‌وری  
 ب) ادراک عدم وجود رابطه بین عمل و نتیجه  
 ج) هدفمندبودن  
 د) حمایت اجتماعی
- ۱) تقویت رفتار - تضعیف رفتار - تقویت رفتار - تضعیف رفتار  
 ۲) تقویت رفتار - تقویت رفتار - تضعیف رفتار - تقویت رفتار  
 ۳) تضعیف رفتار - تقویت رفتار - تضعیف رفتار - تقویت رفتار  
 ۴) تضعیف رفتار - تضعیف رفتار - تقویت رفتار - تضعیف رفتار

(درس هفتم - عوامل نگرشی شکل‌دهنده رفتار)

## پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه

بزرگسالان برخلاف کودکان و حیوانات، علت رفتار خود را فراتر از نیازهای زیستی می‌دانند؛ به عبارت دیگر، وقتی از آن‌ها می‌پرسیم چرا دیگری را بر خود مقدم می‌دارید، پاسخی که به این قبیل چراها می‌دهند، به عواملی همچون گرسنگی و تشنگی ارتباط ندارد. به این‌گونه عوامل ایجادکننده رفتار، نگرش می‌گویند.



نگرش‌ها در شکل‌دهی رفتار انسان، به دو صورت مثبت و منفی عمل می‌کنند، یعنی ممکن است موجب تقویت یا تضعیف احتمال بروز رفتار شوند.

مهم‌ترین عوامل نگرشی مثبت و منفی عبارتند از: باورها و نظام ارزشی فرد، اراده، هدفمندی، ناهماهنگی شناختی، ادراک کنترل و ادراک کارایی، اسناد و درماندگی آموخته‌شده.

## پاسخ تشریحی

الف) تقویت رفتار؛ عوامل مؤثر بر رشد و پیشرفت هر کشوری علاوه بر شناسایی موانع بیرونی تابع روش‌های درست اسناددهی همچون روش‌های تحت کنترل نظیر کار بیشتر، افزایش بهره‌وری، نظم و انضباط، پشتکار، قدرت، اراده و... است.

ب) تضعیف رفتار؛ اگر بین کار خود و پیامدهای آن رابطه‌ای نبینیم، دست از کار می‌کشیم؛ یعنی یاد می‌گیریم که نتایج به‌دست‌آمده ارتباطی با کار ما نداشته و مستقل از عمل ما هستند. در این حالت به درماندگی آموخته‌شده می‌رسیم.

ج) تقویت رفتار؛ انتخاب هدف، علاوه بر ایجاد توانمندی، باعث انسجام در رفتار می‌شود. هدف معین، فرد را از بیراهه‌رفتن و اتلاف منابع انرژی خود مصون می‌دارد.

د) تقویت رفتار؛ اگر باورهای غلط شکل بگیرد حتی اگر توانایی انجام کاری را داشته باشیم باز نمی‌توانیم با موفقیت آن کار را انجام دهیم. عوامل فردی همچون احساس ناتوانی، ناامیدی، بی‌ارزشی و عوامل بیرونی همچون تحقیر دیگران، عدم حمایت اجتماعی و... باعث شکل‌گیری باورهای غلط می‌شود. بنابراین عدم حمایت اجتماعی باعث تضعیف رفتار و حمایت اجتماعی باعث تقویت رفتار می‌شود.

## تست و پاسخ ۷۸

سوسن، شمیلا و سحر هر سه دانش‌آموز پایه دوازدهم هستند و خود را برای آزمون‌های نهایی آماده می‌کنند. سوسن درس می‌خواند تا زحمات‌های خانواده‌اش را جبران کند، شمیلا درس می‌خواند تا بتواند حد نصاب لازم را برای قبولی در دانشگاه فرهنگیان به دست بیاورد و هدف سحر از درس خواندن رسیدن به شغل خوب و درآمد کافی در آینده است. در رابطه با انگیزه این سه کدام گزینه درست است؟

- ۱) انگیزه شمیلا برخلاف انگیزه سحر و سوسن انگیزه درونی است.
- ۲) منبع لذت برای سحر برخلاف سوسن و شمیلا درون خود تکلیف است.
- ۳) انگیزه سوسن، شمیلا و سحر، هر سه انگیزه بیرونی است.
- ۴) با توجه به جهت‌گیری انگیزه آن‌ها، انگیزه سوسن پایدارتر از دیگران است.

(درس ۷ - انگیزه‌های درونی و انگیزه‌های بیرونی)

## پاسخ: گزینه ۳

### درس نامه

| انگیزه بیرونی                                      | انگیزه درونی   |
|--|--|
| عامل خارجی فرد را به انجام کاری خاص برمی‌انگیزد.   | فرد کار یا فعالیت را به خاطر خود آن چیز انجام می‌دهد. زیرا به آن کار علاقه دارد، برایش جالب است یا با نیازهای فطری او مطابقت دارد. |
| منبع انگیزه بیرونی در پاداش و لذت خارج از فرد است. | منبع لذت در خود تکلیف است.<br>انگیزه‌های درونی پایدارترند، یعنی ماندگاری بیشتری دارند.   |
| مثال کتاب درسی: بازی فوتبال حرفه‌ای به خاطر پاداش  | مثال کتاب درسی: بازی فوتبال نوجوانان در حیاط خانه  |

## پاسخ تشریحی

سوسن درس می‌خواند «تا» زحمات‌های خانواده‌اش را جبران کند، شمیلا درس می‌خواند «تا» در دانشگاه قبول شود و سحر درس می‌خواند «تا» به شغل خوبی برسد. هیچ‌کدام از این سه درس خواندن را به خاطر خود درس و لذت بردن از آن دنبال نمی‌کنند و به همین خاطر انگیزه هر سه آن‌ها بیرونی است.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

روان شناسی

## تست و پاسخ ۷۹

مهگل به تازگی به عنوان داور فوتبال در یک مسابقه مهم انتخاب شده است. علی رغم توانمندی قابل توجهش، احساس می کند به اندازه کافی برای داوری مسابقه آماده نیست. روز مسابقه در صحنه ای حساس باید تصمیم بگیرد یک بازیکن را اخراج کند یا به او کارت زرد نشان دهد و به همین خاطر دچار استرس شده است. کدام یک از گزینه های زیر در مورد تجربه او در این موقعیت نادرست است؟

- ۱) از پیامدهای جسمانی احتمالی شرایطی که او تجربه می کند می توان به تعرق و یا معده درد اشاره کرد.
- ۲) وضعیتی که او تجربه می کند، باعث ناهماهنگی شناختی می شود و او باید برای هماهنگی دوباره تلاش کند.
- ۳) به خاطر ارزیابی اش از موقعیت احساس ناخوشایندی را تجربه کرده و ادراک می کند که توانایی دستیابی به هدف را ندارد.
- ۴) پیامد شناختی این وضعیت، هم می تواند حواس پرتی باشد و هم ممکن است آسیب دیدن فرایند تصمیم گیری باشد.

## پاسخ: گزینه ۲

(درس ۸ - فشار روانی)

### درس نامه

- علائم جسمانی (درد معده)
  - شناختی (نداشتن تمرکز)
  - علائم رفتاری (فرار)
  - هیجان (ترس و عصبانیت)
- فشار روانی

**پاسخ تشریحی** فشار روانی عبارت است از نیاز برای دوباره سازگارشدن با شرایط جدید زندگی. وضعیتی که مهگل تجربه می کند، فشار روانی است، وضعیتی که نیاز است برای دوباره سازگارشدن با محیط تلاش کند؛ ناهماهنگی شناختی وضعیتی است که فرد دو شناخت متناقض دارد و یا بین نگرش و رفتارش تعارض وجود دارد، اما مهگل این وضعیت را تجربه نمی کند.

**نکات ۱** علائم مختلف فشار روانی از بخش های مورد تمرکز طراحان کنکور است.

**۲** در موقعیت فشار روانی فرد دو سؤال از خود می پرسد: (۱) آیا خطری من را تهدید می کند؟ در صورتی که پاسخ به این سؤال منفی باشد فشار روانی شکل نگرفته و در صورتی که پاسخ مثبت باشد فشار روانی شکل می گیرد. (۲) آیا توانایی مدیریت موقعیت را دارم؟ در صورتی که پاسخ به این سؤال مثبت باشد فشار روانی مثبت شکل گرفته و در صورتی که پاسخ به این سؤال منفی باشد فشار روانی منفی شکل می گیرد.

## تست و پاسخ ۸۰

هریک از احادیث زیر به ترتیب اشاره به کدام یک از روش های تأثیر مذهب بر سلامت دارد؟

- «اگر مردم در خوراک خود اعتدال ورزند بدن هایشان سالم خواهند ماند.»
- «کسی که به دنبال هدایت من باشد، او دیگر خوف و نگرانی ندارد.»

۱) غیرمستقیم - غیرمستقیم      ۲) مستقیم - مستقیم      ۳) مستقیم - غیرمستقیم      ۴) غیرمستقیم - مستقیم

(درس ۸ - تأثیر مذهب بر سلامت)

## پاسخ: گزینه ۴

### درس نامه

| راه غیر مستقیم   | راه مستقیم   |
|--|--|
| افراد مذهبی در مقایسه با افراد غیرمذهبی سبک زندگی سالم تری دارند و از رفتارهای پرخطر جنسی، مصرف سیگار، الکل و تغذیه ناسالم اجتناب می کنند. | مذهب و رفتارهای معنوی (مثل توکل به خدا) از طریق ایجاد آرامش ذهنی، کاهش فشار روانی، رابطه با خدا و ایجاد روحیه مثبت حاصل از شرکت در مراسم مذهبی، عبادت و افزایش احساس حمایت اجتماعی باعث بهبود عملکرد سیستم ایمنی بدن می شود. |

**پاسخ تشریحی** داشتن سبک زندگی سالم تر، من جمله تغذیه سالم، نشان دهنده تأثیر غیرمستقیم مذهب بر سلامت روان است. داشتن آرامش ذهنی از طریق رابطه با خداوند و اعمال عبادی نشان دهنده تأثیر مستقیم مذهب بر سلامت روان است.

**نکته** تا به حال در آزمون های سراسری از «تأثیر مذهب بر سلامت» سؤالی طرح نشده است. شاید اولین سؤال از این مبحث در کنکور پیش رو دیده شود.



• عَيْنُ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (٨١-٨٨):

## تست و پاسخ ٨١

﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا﴾:

- (١) بادیه‌نشینان گفتند: ایمان داریم، بگو: شما ایمان ندارید، بلکه بگویید اسلام آورده‌ایم!
- (٢) عرب‌ها گفتند: ما ایمان آورده‌ایم، بگو: ایمان نیاورده‌اید، اما بگویید که مسلمان شدیم!
- (٣) بادیه‌نشینان گفتند: ما ایمان آوردیم، بگو: شما ایمان نیاوردید؛ بنابراین گفتند اسلام آوردیم!
- (٤) اعراب گفتند: ما ایمان آورده‌ایم، بگو شما ایمان نداشتید؛ پس گفتند که مسلمان شدیم!

(عربی یازدهم - درس ٦)

## پاسخ: گزینه ٢

**مشاوره** در آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتاب است؛ پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یاد بگیرید

چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی شدن قبل از آزمون دارن!

**خودت حل کنی بهتره** «لم تؤمنوا» چه جوری ترجمه می‌شه؟ ماضی یا مضارع؟ / «قولوا» معنیش چی می‌شه؟

### درس نامه ●●

فعل مضارع در ساختار «لَمْ + مضارع» به دو صورت ترجمه می‌شود:

(١) ماضی ساده منفی

(٢) ماضی نقلی منفی

**مثال:** «یذهبُ: می‌رود» / «لَمْ يَذْهَبْ»: نرفت / نرفته است.

**پاسخ تشریحی** کلمات مهم: «آمنَّا»: ایمان آورده‌ایم / «لم تؤمنوا»: ایمان نیاورده‌اید / «ولکن»: اما / «قولوا»: بگویید / «أسلمنا»: مسلمان شدیم،

اسلام آوردیم.

خطاهای سایر گزینه‌ها:

١) ایمان داریم («آمنَّا» ماضی است ولی «ایمان داریم» مضارع است!) - بلکه (ولکن: اما، ولی) - ایمان ندارید («لم تؤمنوا» معادل ماضی است،

ولی «ایمان ندارید» مضارع است!)

٢) بنابراین (ولکن: اما، ولی) - گفتند (معادل «قالوا» است نه «قولوا»؛ «قولوا» فعل امر است، نه ماضی!)

٣) ایمان نداشتید (معادل «لم تؤمنوا: ایمان نیاوردید» نیست!) - پس (ولکن: اما، ولی) گفتند (مانند ٣)

## تست و پاسخ ٨٢

﴿إِيَّاكَ وَمُصَادَقَةَ الْمُخْتَلِ فَإِنَّهُ يُؤْتِرُ نَفْسَهُ عَلَيْكَ إِيْثَارًا فِي كُلِّ حَالٍ وَ لَيْسَتْ لَهُ خِصَالٌ تُعْجِبُكَ إِعْجَابًا حَقِيقًا﴾:

- (١) از دوستی با خودپسند پرهیز، چراکه او در هر حالتی بر تو تأثیر می‌گذارد و خصلت‌هایی دارد که تو حقیقتاً خوش نمی‌آید!
- (٢) از دوست خودپسند پرهیز کن، چون او در همهٔ حالت‌ها خودش را بدون شک برمی‌گزیند و خصلت‌هایی ندارد که تو را شگفت‌زده کند!
- (٣) تو را از دوستی با خودپسند برحذر می‌دارم، زیرا او در همه حال خودش را بر تو یقیناً ترجیح می‌دهد و خصلت‌هایی ندارد که تو به طور حقیقی از آن‌ها خوش بیاید!
- (٤) از دوستی با خودپسند بی‌شک حذر کن، چراکه او در هر حال، خود را بر تو ترجیح می‌دهد و خصلت‌هایی که تو را به شگفت آورد، قطعاً ندارد!

(عربی دوازدهم - درس ٦)

## پاسخ: گزینه ٣

**مشاوره** در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید!

# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



**خودت حل کنی بهتره** «ایثاراً» و «عجاباً» هر دو مفعول مطلق هستند، حالا هر کدامشون چه جوری معنی می‌شن؟

## درس نامه

به مصدر فعل جمله، مفعول مطلق می‌گوییم؛ (مثل «ایثاراً» و «عجاباً» در صورت سؤال). اگر بعد از این مصدر، صفت، مضاف‌إلیه و یا جمله وصفیه به کار برود به آن مفعول مطلق نوعی می‌گوییم و اگر بعد از مصدر، صفت، مضاف‌إلیه و یا جمله وصفیه به کار نرفته باشد به آن مفعول مطلق تأکیدی می‌گوییم. مفعول مطلق را هرگز نباید به شکل مصدر ترجمه کنیم و باید به جای آن از قیدهایی مناسب استفاده کنیم. ترجمه مفعول مطلق تأکیدی ← قطعاً، مسلماً و ...

**مثال:** «فلا یحزنک حزناً»: قطعاً نباید تو را ناراحت کند

ترجمه مفعول مطلق نوعی با صفت ← صفت را به شکل قید ترجمه می‌کنیم.

**مثال:** «بضرّ نفسه ضرراً أشدّ من ضررک»: بیشتر از ضرر تو به خودش ضرر می‌زند.

ترجمه مفعول مطلق نوعی با مضاف‌إلیه ← مثل، مانند

**مثال:** «استغفرتُ الله استغفار الصّالحین»: همچون / مانند / مثل نیکان از خدا آمرزش خواستم.

## پاسخ تشریحی

**کلمات مهم:** «إيّاك»: بپرهیز، تو را بر حذر می‌دارم، حذر کن / «مُصادقة المختال»: دوستی با خودپسند / «يُؤثر... إيثاراً»: یقیناً ترجیح می‌دهد («ایثاراً» مفعول مطلق تأکیدی است!) / «في كلّ حال»: در هر حالی، در هر حال / «لَيْسَتْ لَهُ»: ندارد / «خصال»: خصلت‌هایی / «تُعجبك إعجاباً حقیقیّاً»: تو به طور حقیقی از آن‌ها خوشت بیاید.

خطاهای سایر گزینه‌ها:

1) تأثیر می‌گذارد (معادل «يُؤثر» است، نه «يُؤثرُ»!) - «إيثاراً» و «نفس» در ترجمه لحاظ نشده‌اند! - دارد («لَيْسَتْ لَهُ» منفی است، نه مثبت؛ پس یعنی «ندارد!») - خوشت نمی‌آید («تُعجبك» مثبت است، نه منفی؛ پس یعنی «خوشت می‌آید!»)

2) دوست (معادل «صديق» است، نه «مُصادقة: دوستی کردن!») - همه حالت‌ها («حال» مفرد است، نه جمع! و وقتی «كُلّ» با یک اسم نکره بیاید، به صورت «هر» ترجمه می‌شود). - «عليك» و «اعجاباً حقیقیّاً» ترجمه نشده‌اند.

4) بی‌شک حذر کن («بی‌شک» اضافی است!) - ترجیح می‌دهد («ایثاراً» مفعول مطلق تأکیدی و معادل قید تأکید است و در ترجمه لحاظ نشده است!) - قطعاً ندارد («قطعاً» اضافی است!) - «اعجاباً حقیقیّاً» در ترجمه لحاظ نشده است!

## تست و پاسخ ۸۳

«يُعَدُّ الْإِنْسَابَ جِنْباً إِلَّا فِي ثَلَاثَةِ مَوَاضِعَ: «الانسحاب من مُجَادَلَةٍ لَا نَتِيجَةَ لَهَا، الانسحاب من عمل لا مستقبل له و الانسحاب من مكان لا يعرفون فيه قيمتك!»: عقب‌نشینی .....

1) تنها در سه جا ترس محسوب نمی‌شود: عقب‌نشینی از یک بحث بی‌نتیجه، عقب‌نشینی از کاری که آینده ندارد و عقب‌نشینی از جایگاهی که قدر تو را در آن نمی‌دانند!

2) جز در سه جا ترس به حساب می‌آید: عقب‌نشینی از بحثی که هیچ نتیجه‌ای ندارد، عقب‌نشینی از کاری که هیچ آینده‌ای ندارد و عقب‌نشینی از جایی که در آن ارزش تو را نمی‌دانند!

3) جز در سه موضع ترس محسوب می‌شود: عقب‌نشینی از بحثی که هیچ نتیجه‌ای برای آن نیست، عقب‌نشینی از کاری که هیچ آینده‌ای برای آن نیست و عقب‌نشینی از جایی که ارزش تو در آن دانسته نمی‌شود!

4) فقط در سه جایگاه ترس به حساب نمی‌آید: عقب‌نشینی از بحثی که نتیجه ندارد، عقب‌نشینی از کاری که آینده ندارد و عقب‌نشینی از یک جایگاهی که در آن ارزش تو را نمی‌دانند!

## پاسخ: گزینه ۲

(عربی دوازدهم - درس ۳)

**مشاوره** در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید!





**خودت حل کنی بهتره** «لا نتیجة» معنیش چی می شه؟ / «لا یعرفون» معلومه یا مجهول؟

### درس نامه ●●

۱) اگر حرف «لا» بر سر یک اسم بیاید و اسم بعدیش تنها و تنها یک فتحه ( َ ) داشته باشد، لای نفی جنس بوده و به شکل «هیچ ... نیست» ترجمه می شود. اما اگر اسم بعد از «لا» علامت دیگری مثل «ال»، تنوین و ... گرفته باشد، دیگر لای نفی جنس نیست و به شکل «نه» ترجمه می شود!

**مثال:** لا بیع فیہ: هیچ فروشی در آن نیست.

لا بیع فیہ: نه فروشی در آن است ...

۲) کلمه «إلا»: به جز، مگر را می توانیم به شکل «فقط، تنها» ترجمه کنیم، به شرط آن که همه کلمات جمله ترجمه شده باشند!

**مثال:** «لا یقول المؤمن إلا الحق»:

مؤمن چیزی جز حق نمی گوید. ✓

مؤمن فقط حق می گوید. ✓

«لا یقول المؤمن کلاماً إلا الحق»:

مؤمن کلامی جز حق نمی گوید. ✓

مؤمن فقط حق می گوید. ✗ (نادرست است، زیرا کلمه «کلاماً» ترجمه نشده است!)

**پاسخ تشریحی** کلمات مهم: «يُعدُّ»: به حساب می آید، محسوب می شود / «الإنسحاب»: عقب نشینی / «جبناً»: ترس / «في ثلاثة مواضع»:

در سه جا / «من مُجادلة لا نتیجة لها»: از بحثی که هیچ نتیجه ای ندارد / «من عمل لا مستقبل له»: از کاری که هیچ آینده ای ندارد / «من مکان لا یعرفون فیہ قیمتك»: از جایی که در آن ارزش را نمی دانند.

خطاهای سایر گزینه ها:

۱) محسوب نمی شود («يُعدُّ» مثبت است، نه منفی) - بی نتیجه («لا نتیجة لها» یعنی «هیچ نتیجه ای ندارد») - آینده («لا مستقبل» یعنی «هیچ آینده ای!»)

۲) دانسته نمی شود («لا یعرفون» معلوم است، نه مجهول؛ زیرا حرف اولش فتحه گرفته است!)

۳) به حساب نمی آید (مانند ۱) نتیجه («لا نتیجة» یعنی «هیچ نتیجه ای!») - آینده (مانند ۱)

**نکته** کلمه «إلا» را وقتی می توان به شکل «فقط، تنها» ترجمه کرد که جمله منفی باشد و تک تک کلمات هم کامل ترجمه شوند؛ پس در (۱) و (۲) «إلا» به اشتباه به صورت «تنها و فقط» ترجمه شده، چون اصلاً عبارت «يُعدُّ الإنسحاب...» منفی نیست.

### تست و پاسخ ۸۴

«ساعدي الآخريں في مصائبهم حتى يرضى الله لتفتح أبواب رحمته إليك حيث تتدوquin حلاوة الأعمال الصالحة و جزاءها»:

۱) به دیگران در گرفتاری هایشان یاری برسان که خدا خشنود شود تا درهای رحمتش به سوی تو گشوده شود به طوری که، شیرینی کارهای نیک و پاداش آن ها را می چشی!

۲) دیگران را در مشکلاتشان یاری کن تا خدا را راضی گردانی که درهای بخشش او به سوی تو بازگردد به گونه ای که، شیرینی کارهای نیکو و پاداش هایش را بچشی!

۳) به دیگران در گرفتاری شان یاری رسان تا خدا راضی گردد و درهای رحمت او به رویت باز شود به طوری که، شیرینی اعمال صالح خود و پاداش آن را می چشی!

۴) دیگران را در سختی های آن ها کمک کن تا خدا را خشنود گردانی و درهای بخشش او را به روی خویش بازگشایی. به گونه ای که، شیرینی کارهای نیک و پاداشش را می چشی!

(عربی یازدهم - درس ۶)

### پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** در حل تست های ترجمه تک عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه ها را پیدا کنید!

# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



**خودت حل کنی بهتره** «یرضی» غایبه یا مخاطب؟ / «مصائب» جمع یا مفرد؟

**پاسخ تشریحی** کلمات مهم: «ساعدي»: یاری برسان / «الأخرین»: دیگران / «في مصائبهم»: در گرفتاری‌هایشان / «حتی یرضی الله»: که خدا خشنود شود / «لُتَفْتَحَ أبواب رحمة إلیک»: تا درهای رحمتش به سوی تو گشوده شود / «حيث»: به طوری که / «تَتَذَوَّقِينَ»: می چشی / «حلاوة الأعمال الصالحة»: شیرینی کارهای نیکو / «جزاءها»: پاداش آن‌ها. خطاهای سایر گزینه‌ها:

۲) راضی گردانی (اولاً «یرضی» غایب است، ولی «راضی گردانی» مخاطب است! دوماً «یرضی» لازم است، نه متعدی) - پاداش‌ها («جزاء» مفرد است، نه جمع!) - بچشی (دلیلی برای التزامی ترجمه کردن «تَتَذَوَّقِينَ» وجود ندارد.)

۳) گرفتاری («مصائب» جمع است نه مفرد!) - و درهای ... («و» معادل حرف «لِ: تا» در «لَتَفْتَحَ» نیست!) - خود (اضافی است!)

۴) خشنود گردانی («یرضی» غایب است، ولی «خشنود گردانی» مخاطب است! مانند ۲) - و درهای ... (مانند ۳) بازگشایی (اولاً «تَفْتَحَ» مجهول است، ثانیاً «لِلغائبة» است، نه «للمخاطب»)

## تست و پاسخ ۸۵

«لَمَّا انْتَهَى ذَلِكَ الْفَلَمُ الرَّائِعُ عَنِ الْحَيَوَانَاتِ قَالَ الْوَلَدُ لَوَالِدِيهِ مَحْزُونًا لَيْتَ ذَلِكَ الْحَيَوَانَ الْجَمِيلَ لَمْ يَكُنْ يُصَادُ لَكِي يَسْتَخْرِجُ الصِّيَادَ مِنْ كَبِدِهِ زَيْتًا!»:

۱) هنگامی که آن فیلم جالب درباره حیوانات تمام شد، فرزند به پدر و مادرش با ناراحتی گفت: کاش آن حیوان زیبا شکار نمی‌شد تا شکارچی از کبدش روغنی درآورد!

۲) وقتی آن فیلم جالب درباره حیوانات به پایان رسید، فرزند با ناراحتی به پدرش گفت: کاش آن حیوان زیبا را شکار نکنند تا شکارچی از کبدش روغنی خارج کند.

۳) آن فیلم جالب درباره حیوانات هنگامی که تمام شد، فرزند به والدین خود با ناراحتی گفت: کاش آن حیوان زیبا را شکارچی صید نمی‌کرد تا از کبد آن روغنی خارج کند!

۴) وقتی آن فیلم جالب درباره حیوانات به پایان رسید، فرزند به پدرش که ناراحت بود گفت: کاش آن حیوان زیبا شکار نمی‌شد تا از کبد آن روغنی درآورند!

## پاسخ: گزینه ۱

(عربی دوازدهم - درس ۲)

**مشاوره** در حل تست‌های ترجمه تک‌عبارتی بهتر است ابتدا تفاوت بین گزینه‌ها را پیدا کنید!

**خودت حل کنی بهتره** «لم یکن یُصاد» زمانش چیه؟ معلومه یا مجهول؟ / «والذیة» مفرد یا مثنی؟

## درس نامه ..

۱) ساختار «لم یکن... مضارع» را باید به صورت ماضی استمراری ترجمه کنیم.

مثال: لَمْ يَكُنْ يَذْهَبُ ..... نمی‌رفت.

۲) فعل‌هایی که بر وزن «يُفْعَالُ» باشند مجهول هستند.

مثال: «يُصَادُ»: شکار می‌شود - «يُقَالُ»: گفته می‌شود.

**پاسخ تشریحی** کلمات مهم: «لَمَّا»: هنگامی که / «انتهی»: تمام شد / «ذلك الفلم الرائع»: آن فیلم جالب / «عن الحيوانات»: درباره حیوانات /

«قال الولد لوالديه»: فرزند به پدر و مادرش گفت / «محزوناً»: با ناراحتی / «لَيْتَ»: کاش / «لم یکن یُصاد»: شکار نمی‌شد / «لكي يستخرج»: تا درآورد، تا استخراج شود / «زيتاً»: روغنی.

خطاهای سایر گزینه‌ها:

۲) پدرش (معادل «والده» است، نه «والذیة!» «والذیة» در اصل «والذین + ه» است؛ در نتیجه مثنی است، نه مفرد!) - شکار نکنند («لم یکن یُصاد» مجهول است، نه معلوم! ضمناً این فعل معادل ماضی استمراری است، نه مضارع!)

۳) صید نمی‌کرد («لم یکن یُصاد» مجهول است، نه معلوم!) - ضمناً «شکارچی» در جای مناسب خود ترجمه نشده است.

۴) پدرش (مانند ۲) - که ناراحت بود («محزوناً» حال و مفرد است، در نتیجه حالت یک اسم مفرد را نیز بیان می‌کند؛ بنابراین حالت «الولد: فرزند» را بیان می‌کند، نه «والذیة: پدر و مادرش!») - درآوردند (اولاً «يستخرج» مفرد است، نه جمع، ثانیاً «الصياد» ترجمه نشده است).



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان عربی

**نکته** وقتی اسم‌های مثنی و جمع مذکر سالم به یک اسم دیگر اضافه می‌شوند (مضاف‌إلیه می‌گیرند) نون آخرشان حذف می‌شود!

مثال: وَالذَّيْنِ + ه = الدَّيْه

**نتیجه** «لم یکن یُصادُّ» یعنی «شکار نمی‌شد».

## تست و پاسخ ۸۶

عین الخطأ:

- ۱) لإنقاذ شخصٍ يكادُ يفرق، لا يكفي أن تمدَّ إليه يدك، بل عليه أيضاً أن يمدَّ يده إليك: برای نجات فردی که دارد غرق می‌شود، کافی نیست که دستت را به سوی او دراز کنی، بلکه او نیز باید دستش را به سوی تو دراز کند!
- ۲) قد لا نحتاج إلى الشخص الذي يعطينا المظلة، فإثما قد نحتاج إلى حبيبٍ يمشی معنا تحت المطر: گاهی به فردی نیاز نداریم که به ما چتر بدهد، چه گاهی فقط به دوستی نیاز داریم که با ما زیر باران راه برود!
- ۳) من أجمل الأشياء في الحياة قضاء الوقت مع من تُنسى أوجاع الحياة بمجالستهم: از زیباترین چیزها در زندگی گذراندن وقت با کسانی است که دردهای زندگی با همنشینی با آنها فراموش می‌شود!
- ۴) السلام و الاهتمام و القهوة من الأشياء التي لا أحد يُحبُّها باردةً! سلام، توجّه و قهوه از جمله چیزهایی هستند که هیچ‌کس سرد آن‌ها را دوست ندارد!

(عربی دوازدهم - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۴

**مشاوره** برای حل کردن این نوع تست‌ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید؛ پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذارید!

**خودت حل کنی بهتره** سریعاً ترجمه تمام کلمات رو بررسی کن!

### درس نامه ●●

- ۱) وقتی «یکادُ» همراه فعل مضارع بیاید معنی «نزدیک است» می‌دهد.  
مثال: «یکادُ الطفلُ يسقطُ»: کودک نزدیک است بیفتد = کودک دارد می‌افتد.
- ۲) حرف «قد» وقتی با فعل مضارع بیاید، معنای «گاهی، شاید» دارد. «قد نُشاهدُ»: گاهی می‌بینیم.

**پاسخ تشریحی** خطای این گزینه:

سرد آن‌ها («بارده») هیچ ضمیری ندارد و ترجمه صحیح این عبارت به این شکل است: «سلام و توجّه و قهوه از جمله چیزهایی هستند که هیچ‌کس آن‌ها را سرد دوست ندارد!»

## تست و پاسخ ۸۷

عین الصحيح:

- ۱) سُكَّانِ الْغُرْفَةِ السَّادِسَةِ قَدْ انزَعَجُوا لِأَنَّ فِيهَا مُكَيَّفًا لَا يَعْمَلُ وَ يَحْتَاجُ إِلَى التَّصْلِيحِ: ساکنان اتاق ششم آزرده شده‌اند، برای این که در آن کولر کار نمی‌کند و به تعمیرکار نیاز دارد!
- ۲) يَا أَبِي صَدَّقَ أَنِّي رَأَيْتُ دَلْفِينِينَ صَغِيرِينَ يَقْفزان قُرْبَنَا بِفَرْحٍ: ای پدرم! باور کن من دو دلفین کوچک را دیدم که نزدیک ما با شادمانی می‌پزند!
- ۳) قَدْ بَدَأَتِ الْفِرَانَ تَأْكُلُ الْخَضْرَاءَ فَتَعُودُ الْبَيْئَةَ إِلَى حَالَتِهَا الطَّبِيعِيَّةِ عِوَاداً: موش‌ها شروع به خوردن سبزیجات کرده‌اند، پس محیط زیست حتماً به حالت طبیعی خود بازمی‌گردد!
- ۴) أَلَا وَ إِنَّكُمْ لَا تَقْدَرُونَ عَلَى ذَلِكَ وَ لَكِنِ أَعْيُنُونِي بَوْرِعٍ وَ سَدَادٍ: آگاه باشید که قطعاً شما نمی‌توانید چنین کنید (قادر بر آن نیستید)، ولی با پارسایی و پاکدامنی، از من پیروی کنید!

(عربی دوازدهم - درس ۴)

## پاسخ: گزینه ۳

**مشاوره** برای حل کردن این نوع تست‌ها به تمرین و تکرار زیادی نیاز دارید؛ پس حتماً قبل از آزمون‌ها برای تمرین کردن این مدل تست‌ها وقت کافی بگذارید!

# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



**خودت حل کنی بهتره** سریعاً ترجمه تمام کلمات رو بررسی کن!

## درس نامه

فعل‌هایی که در یک عبارت از لحاظ معنایی به هم وابسته می‌شوند، زمانشان نیز روی هم تأثیر دارد. مثلاً: ماضی ... + مضارع ← فعل مضارع به صورت ماضی استمراری ترجمه می‌شود.

**مثال:** «رَأَيْتُ دُلْفَيْنِ يَقْفِرَانِ بَفْرَحٍ» ← دو دلفین را دیدم که با خوشحالی می‌پریدند.  
ماضی مضارع

**پاسخ تشریحی** خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۱) کولر («مَكْيِفًا: کولری» نکره است ولی به شکل معرفه ترجمه شده است!) - تعمیر کار («التَّصْلِيح: تعمیر کردن» مصدر است، نه اسم فاعل! معادل «تعمیر کار»، «مُصَلِّح» است!)
- ۲) می‌پرند («يَقْفِرَانِ» فعل مضارع است، ولی چون قبلش فعل ماضی «رَأَيْتُ» به کار رفته است باید به شکل ماضی استمراری ترجمه شود، نه مضارع اخباری؛ در نتیجه «می‌پریدند» صحیح است، نه «می‌پرند»!
- ۴) از من پیروی کنید («أَعِينُونِي» یعنی «به من کمک کنید»)

## تست و پاسخ

عین الصحیح:

«من نفر اول از سالن امتحان خارج شدم، ولی سی و شش همکلاسی مشغول به آن هستند»

- ۱) أنا أوَّلُ شَخْصٍ خَرَجْتُ مِنْ صَالَةِ الْامْتِحَانِ وَلَكِنَّ سِتَّةً وَ ثَلَاثِينَ زَمِيلاً مَشْغُولُونَ بِهِ!
- ۲) أنا أَخْرَجْتُ الشَّخْصَ الْوَاحِدَ مِنْ صَالَةِ الْامْتِحَانِ وَلَكِنَّ ثَلَاثِينَ وَ سِتَّةً زَمِيلاً مَشْغُولُونَ بِهِ!
- ۳) أنا خَرَجْتُ الشَّخْصَ الْوَاحِدَ مِنْ صَالَةِ الْامْتِحَانِ وَلَكِنَّ سِتَّةً وَ ثَلَاثِينَ زَمِيلاً مَشْغُولُونَ بِهِ!
- ۴) أنا أوَّلُ شَخْصٍ أَخْرَجْتُ مِنْ صَالَةِ الْامْتِحَانِ وَلَكِنَّ ثَلَاثِينَ وَ سِتَّةً زَمِيلاً مَشْغُولُونَ بِهِ!

(عربی دهم - درس ۲)

## پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** در این مدل سؤالات به تفاوت گزینه‌ها مثل بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسم‌ها و ... خیلی دقت کن!

**خودت حل کنی بهتره** معادل «أوَّل» چی می‌شه؟ / معادل «سی و شش» چی می‌شه؟

**پاسخ تشریحی** کلمات مهم: نفر اوَّل: «أوَّل شخص» / خارج شدم: «خَرَجْتُ» / سی و شش: «سِتَّةً وَ ثَلَاثِينَ»

خطاهای سایر گزینه‌ها:

- ۲) أَخْرَجْتُ (معادل «خارج کردم» است، نه «خارج شدم!») - الواحد (به معنی «یک» عدد شمارشی است، در حالی که «أوَّل!» عدد ترتیبی است) - ثلاثین و سِتَّة (در زبان عربی در اعداد معطوف دورقمی ابتدا یکان به کار می‌رود و سپس دهگان، در نتیجه «سِتَّةً وَ ثَلَاثِينَ» معادل «سی و شش» است!)
- ۳) الواحد (مانند ۲)
- ۴) أَخْرَجْتُ (مانند ۲) - ثلاثین و سِتَّة (مانند ۲)

**نکات** ۱) اعداد «۱» و «۲» اصلی و ترتیبی جزء مهم‌ترین سؤالات آزمون‌های تستی هستند.

| ترتیبی              | اصلي           |   |
|---------------------|----------------|---|
| الأوَّل - الأوَّلِي | واحد - واحدة   | ۱ |
| الثاني - الثانية    | اثنان - اثنتين | ۲ |

**مثال:** یک کلاس: صَفٌّ واحدٌ - کلاس اوَّل: الصَّفُّ الأوَّل

۲) در هنگام نوشتن اعداد دورقمی اوَّل یکان و بعد دهگان آورده می‌شود.

**مثال:** ۴۳ ... ثلاثةً و أربعون



• اقرأ النص التالي ثم أجب عن الأسئلة (٨٩-٩١) بما يناسب النص:

لقد شُوهد الدلفين مرّاتٍ و هو يُنقذ حياة أشخاص كادوا يغرقون و قد اكتشف العلماء حديثاً أنّ حجم مخّ الدلفين يُعادل حجم مخّ الإنسان و يستطيع أن يُصدر اثنين و ثلاثين صوتاً مختلفاً من عنده للارتباط بينه و بين أفراد مجموعته. و يؤكد العلماء أنّ لكلّ دلفين نبرات صوتيّة (تنّ صدا) خاصّة تختلف عن الدلافين الأخرى. الدلفين عند حركته في أعماق البحار و المحيطات يُحدّد اتجاهه (= مسير حركته) عبر إرسال الأمواج الصوتيّة و استلام الأمواج المنعكسة عن هذه الأصوات كالخفافيش.

أدرك الباحثون أنّه بإمكان الدلفين تحديد المسافات و درجة صلابة الأجسام و حجمها دون النّظر إليها و هذه الميزة (= خاصيّة) جعلت الجّيش الأمريكي يستخدم مجموعة من الدلافين لكشف الموادّ الانفجاريّة على سطح البحار و المحيطات. الدلافين عندما تتعرّض لحادثة أو إصابتها للجروح تُرسل أصواتاً صوتيّة خاصّة كي تطلّع عليها بقية الدلافين فتقوم بإنقاذها من الغرق.

**ترجمه متن** «دلفین بارها در حالی دیده شده است که زندگی افرادی را نجات می دهد که داشتند غرق می شدند و دانشمندان به تازگی کشف کرده اند که حجم مغز دلفین برابر با حجم مغز انسان است و می تواند سی و دو صدای مختلف برای ارتباط بین خود و افراد گروهش از نزد خود ارسال کند. دانشمندان تأکید می کنند که هر دلفینی تن صدای خاصی دارد که با سایر دلفین ها متفاوت است. دلفین هنگام حرکتش به اعماق دریاها و اقیانوس ها مانند خفاش ها مسیر حرکت خود را از طریق ارسال امواج صوتی و دریافت امواج منعکس شده از این صداها مشخص می کند. پژوهشگران یافته اند که دلفین می تواند فاصله ها و درجه سختی اجسام و حجمشان را بدون نگاه کردن به آن ها مشخص کند و این ویژگی ارتش آمریکا را بر آن داشته است که از مجموعه ای از دلفین ها برای کشف مواد منفجره در سطح دریاها و اقیانوس ها استفاده کند. دلفین ها وقتی در معرض حادثه یا مجروح شدن قرار می گیرند صداهای خاصی را ارسال می کنند تا به سایر دلفین ها اطلاع دهند و آن ها برای نجاتشان از غرق شدن اقدام کنند.»

**مشاوره** در مورد حل سؤالات درک متن چند نکته رو در نظر داشته باشین:

- 1) سؤالات درک متن رو در آخر سؤالات عربی جواب بدین.
- 2) متن رو باید با دقت، ولی با سرعت بخونین. این کار نیاز به تمرین و تکرار زیاد داره. خوندن نصف و نیمه متن خیلی فایده ای نداره.
- 3) توی متن و گزینه ها به کلماتی که معنای «هیچ، همه، گاهی، اصلاً، فقط، همیشه، بعضی، قطعاً، ممکنه...» دارن، دقت کنین.
- 4) در سؤالات درک مطلب برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنین و حتماً همه گزینه ها رو بخوانین، سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنین!

## تست و پاسخ ٨٩

«الدلافين تُرسل أصواتاً خاصّة...» عین الخطأ:

- 1) حينما تُواجه الموادّ الانفجاريّة في مسير حركتها!
- 2) إذا تستعين بالدلافين الأخرى!
- 3) بينما حصلت على فريسة كي تُخبر أعضاء مجموعتها!
- 4) للتكلّم مع بقية الدلافين!

(عربی دهم - درس ٧)

## پاسخ: گزینه ٣

**پاسخ تشریحی** دلفین ها صداهای خاصی را ارسال می کنند ...

- 1) زمانی که در مسیر حرکتشان با موادّ منفجره مواجه می شوند!
- 2) وقتی از دلفین های دیگر کمک می خواهند!
- 3) وقتی که طعمه ای را به دست می آورند، تا این که اعضای گروهشان را باخبر کنند! (چنین مطلبی در متن ذکر نشده است!)
- 4) برای سخن گفتن با سایر دلفین ها!

## تست و پاسخ ٩٠

«الخفافيش تشبه الدلافين...» عین الصحيح:

- 1) في كفيّة تحديد اتجاهها عند الحركة!
- 2) لأنّ كليهما يستخدم الأعين عند الحركة!
- 3) لأنّها تُحدث أمواجاً صوتيّة لا يقدر الإنسان على إدراكها!
- 4) في حياتها الجماعيّة مع أقرانها كأسرة!

(عربی دهم - درس ٧)

## پاسخ: گزینه ١

# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



**پاسخ تشریحی** خفاش‌ها به دلفین‌ها شباهت دارند ...

- ۱) در چگونگی مشخص کردن مسیرشان در هنگام حرکت! (بله دقیقاً مثل خفاش‌ها از طریق ارسال امواج، مسیرشان را تشخیص می‌دهند!)
- ۲) زیرا هر دوی آن‌ها هنگام حرکت از چشم‌ها استفاده می‌کنند! (نه دریگه! از ارسال امواج استفاده می‌کنند، نه چشم‌ها!)
- ۳) زیرا آن‌ها امواج صوتی را ایجاد می‌کنند که انسان قادر به درک آن‌ها نیست! (متن در این مورد، پیروی نگفته!)
- ۴) در زندگی گروهیشان با همسالان خود مانند یک خانواده! (متن درباره این موضوع هم پیروی نگفته!)

## تست و پاسخ ۹۱

عین الصحیح:

- ۱) الإنسان منذ القديم أدرك أنّ للدّلفين أصواتاً متنوّعة يحدثها للأغراض المختلفة!
- ۲) الدّلافين تستطيع اكتشاف مكان السفن الغارقة في البحار دون أن تشاهدها!
- ۳) مع الأسف يستخدم الجيش الأمريكيّ الدّلافين ليهتّد جيوش البلدان الأخرى!
- ۴) إذا جرح دلفين يُرسل أصواتاً ليستعين بالموجودات البحريّة القريبة منه!

(عربی دهم - درس ۷)

## پاسخ: گزینه ۲

**پاسخ تشریحی** ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) انسان از زمان قدیم فهمیده است که دلفین صداهای گوناگونی دارد که آن‌ها را برای اهداف مختلف ایجاد می‌کند! (از زمان قدیم اشتباهه! متن گفته «حدیثاً: به تازگی!»)
- ۲) دلفین‌ها می‌توانند مکان کشتی‌های غرق شده در دریاها را کشف کنند بدون این‌که آن‌ها را ببینند! (بله این توانایی را دارند!)
- ۳) متأسفانه ارتش آمریکا از دلفین‌ها استفاده می‌کند تا ارتش‌های کشورهای دیگر را تهدید کند! (مطابق متن، ارتش آمریکا از دلفین‌ها برای کشف مواد منفجره در سطح دریاها و اقیانوس‌ها استفاده می‌کند!)
- ۴) وقتی یک دلفین مجروح می‌شود صداهایی را ارسال می‌کند تا از موجودات دریایی نزدیک خود کمک بگیرد! (نه از موجودات دریایی، بلکه از دلفین‌های دیگر!)

• عین الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي: (۹۲-۹۳):

## تست و پاسخ ۹۲

«شوهِد - إنقاذ - تختلف - الباحثون»:

- ۱) شوهِد: فعل ماضٍ - للمفرد المذكر - من باب مفاعلة - مبنيّ / فعل و فاعله «الدّلفين»
- ۲) إنقاذ: مفرد مذكر - مصدر مزيد ثلاثي على وزن إفعال - معرب / مجرور بالكسرة بحرف الجرّ
- ۳) تختلف: فعل مضارع - للغائبه - مزيد ثلاثي - له حرفان زائدان - لازم / فعل مع فاعله يصف اسماً نكرة
- ۴) الباحثون: جمع سالم للمذكر - اسم فاعل مأخوذ من فعل «يبحث» - معرّف بآل / فاعل و مرفوع بالواو

(عربی دهم - درس ۷)

## پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** در این مدل تست‌ها حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو می‌خواه یا خطر رو!!!

**خودت حل کنی بهتره** اول موارد سمت راست رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن بعد اگر سؤال حل نشد موارد سمت چپ رو

بررسی کن!

**پاسخ تشریحی** خطای این گزینه:

فاعل «الدّلفين» («شوهِد: دیده شد» مجهول «شاهد: دید» است؛ در نتیجه فاعل ندارد و به جای آن نایب فاعل دارد!)



**نکته** فعل‌هایی که بر وزن «فوعَل» هستند، ماضی مجهول از «فَاعَلَّ» هستند! مثلاً «عَوِقَبَ» مجهول از «عَاقَبَ» است!

### تست و پاسخ ۹۳

«يُوكَدُ - تَتَعَرَّضُ - أَصَوَاتًا - الْمُنْعَكِسَةُ»:

- (۱) أَصَوَاتًا: جمع تکسیر (مفردها «صوت» و هو مذكَّر) - نكرة - معرب / مفعول و منصوب بالفتحة
- (۲) تَتَعَرَّضُ: مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي (ماضیه: تَعَرَّضُ) - لازم - معلوم / فعل و فاعل
- (۳) يُوكَدُ: مضارع - للغائب - مزيد ثلاثي من باب تفعیل - معلوم / فعل و فاعله «العلماء»
- (۴) الْمُنْعَكِسَةُ: مفرد مؤنث - اسم مفعول (اشتقاقه من فعل علی وزن «انفعل») - معرب / صفة و منصوب بالتعبيية من موصوفها

(عربی دهم - درس ۷)

### پاسخ: گزینه ۴

**مشاوره** در این مدل تست‌ها حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو می‌خواد یا خوارو!!!

**خودت حل کنی بهتره** اول موارد سمت راست رو بررسی کن چون نیاز به بررسی جمله ندارن بعد اگر سؤال حل نشد موارد سمت چپ

رو بررسی کن!

خطای این گزینه:

منصوب («المنعكسة» صفت «الأمواج» است و چون «الأمواج» مضافاً إليه است، مجرور است، نه منصوب؛ در نتیجه «المنعكسة» به تبعیت از موصوف خود، مجرور است، نه منصوب!) در ضمن، المنعكسة اسم فاعل است. فعل آن لازم است و مجهول نمی‌شود.

### تست و پاسخ ۹۴

عَيْنُ الْخَطَا فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- (۱) كَانَتْ التَّجَارَةُ سَبَبًا مُهِمًّا فِي إِزْدِيَادِ الْكَلِمَاتِ الْفَارِسِيَّةِ فِي الْعَرَبِيَّةِ!
- (۲) عَلَيْنَا أَلَّا نَتَدَخَّلَ فِي مَوْضِعٍ نَعْرَضُ أَنْفُسَنَا لِلتَّهْمِ دَائِمًا!
- (۳) يَا عَمَّالُ اسْتَعْمَلُوا لِحَفْرِ الْإِنْفَاقِ حَتَّى يَعْمرَ بِلَدِّكُمْ عَنْ قَرِيبٍ!
- (۴) قَامَ هَذَا الشَّيْخُ بِإِنْشَاءِ عَشْرَاتِ الْمَدَارِسِ فِي ثَلَاثِينَ مَدِينَةً!

(عربی دوازدهم - درس ۲)

### پاسخ: گزینه ۳

**مشاوره** در این تست‌ها لازم نیست همه حرکت‌ها بررسی بشن!!!

**خودت حل کنی بهتره** ابتدا برو سراغ وزن فعل‌ها و مصدرهای مزيد و حرکت نون در آخر جمع‌های مذكر سالم و مثنی! بعد به اسم

تفضیل‌ها، اسم فاعل‌ها و اسم مفعول‌ها و در نهایت به فعل‌های مجهول دقت کن!

**پاسخ تشریحی** خطاهای این گزینه:

اسْتَعْمَلُوا (با توجه به معنی جمله و مخاطب بودن «یا عُمَّالُ» ای کارگران، به فعل امر نیاز داریم، نه ماضی؛ در نتیجه «اسْتَعْمَلُوا» مشغول شوید» صحیح است، نه «اسْتَعْمَلُوا» مشغول شدند!) - الْإِنْفَاقِ (با توجه به معنی جمله، «الْإِنْفَاقُ: تونل‌ها» صحیح است، نه «الْإِنْفَاقُ: انفاق کردن!»)

### تست و پاسخ ۹۵

عَيْنُ الْأَبْعَدِ عَنِ الْمَفْهُومِ التَّالِي: «تَجْرِي الرِّيَّاحُ بِمَا لَا تَشْتَهِي السُّفُنُ»

- (۱) دلا منال ز بیداد و جور یار که یار
- (۲) در خرابات مغان، ما نیز هم منزل کنیم
- (۳) در دایره قسمت، ما نقطه تسلیمیم
- (۴) موی سپید را فلکم رایگان نداد

(عربی یازدهم - درس ۶)

### پاسخ: گزینه ۴



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان عربی

**مشاوره** سؤالات مفهوم غالباً بدون تغییر از جملات کتاب درسی طرح می‌شوند؛ پس باید از قبل بررسی شده باشند!

**خودت حل کنی بهتره** ترجمه جمله رو بخون و یه بار دیگه گزینه‌ها رو بخون.

**پاسخ تشریحی** ترجمه عبارت: «بادها به سمتی جریان دارند که کشتی‌ها نمی‌خواهند»

مفهوم عبارت: کننده واقعی کارها خداست و هرچه که او بخواهد رخ خواهد داد! و همه امور در دست ما نیست.

بیت ۴ بر «از بین رفتن جوانی» دلالت دارد و دورترین مفهوم را نسبت به عبارت صورت سؤال دارد.

## تست و پاسخ ۹۶

عین ما فيه الجمع من نوعین (سالم و تکسیر):

(۱) كانت غصون تلك الأشجار قصيرة جداً!

(۲) نقدر على رؤية مساكين مدينتنا في الشوارع!

(۳) قد تُتلف أوقاتنا في الأسواق لشراء الفساتين!

(۴) سأل أحد الموظفين المدير حول قوانين الشركة!

## پاسخ: گزینه ۴

(عربی دهم - درس ۱)

**مشاوره** تشخیص نوع جمع از مباحث بسیار ساده در عربی هفتم است که چندین بار مستقیماً از آن در کنکور، تست مطرح شده است!

**خودت حل کنی بهتره** دقت کن که در جمع‌های سالم، ساختار مفرد کلمه سالم می‌مونه و در جمع‌های مکسر این‌طور نیست!

## درس نامه

به جمعی سالم می‌گوییم که در آن اسم مفرد به علاوه یک نشانه جمع، همراه شده باشد و ساختار اسم مفرد سالم بماند. مثلاً «صدیقات» جمع سالم است چون مفردش «صدیقه» است، ولی «أصوات» جمع مکسر است، چون مفردش «صوت» است!

## پاسخ تشریحی

در ۱ «غُصون» جمع مکسر «غُصن: شاخه» و «الأشجار» جمع مکسر «شجر: درخت» است.

در ۲ «مساكين» جمع مکسر «مسكين: بیچاره» و «الشوارع» جمع مکسر «شارع: خیابان» است!

در ۳ «أوقات» جمع مکسر «وقت» و «الفساتين» جمع مکسر «فستان: پیراهن زنانه» است!

اما در ۴ «الموظفين» جمع مذکر سالم است و مفرد آن «الموظف: کارمند» است و «قوانين» جمع مکسر «قانون» است؛ در نتیجه فقط

در ۴ هم جمع سالم داریم و هم جمع مکسر!

## تست و پاسخ ۹۷

عین فعل الشرط مضارعاً:

(۱) من تواضع أمام الناس يرفع الله شأنه بينهم بلا شك!

(۲) من تذوق شذائد الدهر و مصائبها يجمع تجارب قيمة!

(۳) إن تعادل هذان الفريقان فسوف تتكرر المباراة مرة أخرى!

(۴) إن تفكر جيداً في خلق الله فأنت تشهد قدرة الله مشاهدة!

## پاسخ: گزینه ۴

(عربی یازدهم - درس ۳)

**مشاوره** تشخیص ماضی یا مضارع بودن فعل‌های بر وزن «تفعل» یا «تفاعل» یکی از مهم‌ترین مسائل مطرح در تست‌های قواعد است!

**خودت حل کنی بهتره** بررسی کن هر کدام از فعل‌های شرط برای چه اسمی به کار رفته‌اند؟ مذکر یا مؤنث؟

## درس نامه

اگر فعلی بر وزن «تفعل» یا «تفاعل» باشد و حرکت عین الفعل آن مشخص نباشد باید بررسی کنیم و ببینیم که فعل برای چه اسمی به کار رفته است. اگر برای اسم مذکر غایب به کار رفته باشند ماضی هستند در غیر این صورت ماضی نیستند! (معمولاً مضارع و گاهی امر هستند!)





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان عربی

**پاسخ تشریحی** بررسی فعل‌های شرط در گزینه‌ها:

- در ۱ «تواضع» برای یک اسم مفرد مذکر به کار رفته است، زیرا ضمیر «ه» در «شأنه» به انجام‌دهنده این فعل باز می‌گردد؛ در نتیجه «تَوَاضَعٌ» بوده و ماضی از باب تفاعل است. (هرکس در برابر مردم تواضع کند، بی‌شک خداوند شأنش را بین مردم بالا می‌برد!)
- در ۲ «تَدْوَقُ» بر وزن «تَفَعَّلَ» و ماضی است، چون نمی‌تواند بر وزن «تَفَعَّلَ» باشد!
- در ۳ «تعادل» برای اسم مذکر «هذان» به کار رفته است؛ در نتیجه «تَعَادَلٌ» بوده و ماضی از باب تفاعل است. (اگر این دو گروه مساوی شود...)
- در ۴ «تَفَكَّرَ» برای مفرد مذکر مخاطب است، چون در ادامه جمله ضمیر «أَنْتَ» داریم؛ در نتیجه «تَفَكَّرُ» بوده و مضارع از باب تفعیل است!

## تست و پاسخ ۹۸

عین خبر الأفعال الناقصة يختلف نوعه:

- كان هذا الدلفين في البحر مُتَقَدِّمًا في اليوم الماضي!
- كان الأطباء الَّذِينَ يجتهدون في معالجة المرضى كثيرين!
- أليس عالم يُنتفع بعلمه أفضل مِمَّن يتعبَدون فقط!
- كان هذا العالم الشَّابُّ يكتب مقالات عديدة في الصُّحُف!

## پاسخ: گزینه ۴

(عربی یازدهم - درس ۷)

**مشاوره** انواع خبر از آن مباحثی است که مستقیماً در کتاب درسی تدریس نشده است، اما از آن‌ها تست مطرح می‌شود و باید آن را بلد باشیم!

**خودت حل کنی بهتره** خبر رو در هر گزینه پیدا کن و بررسی کن که اسم، فعله یا جاز و مجرور؟

### درس نامه •• انواع خبر

- خبر از نوع اسم: خبری است که یک اسم است.  
مثال: كان الطفل مسروراً. (کودک، خوشحال بود.)
- خبر از نوع جمله: خبری است که یک فعل است.  
مثال: كان الطفل يلعب. (کودک، بازی می‌کرد.)
- خبر از نوع جاز و مجرور: خبری است که یک جاز و مجرور باشد.  
مثال: كان الطفل في البيت. (کودک، در خانه بود.)

- پاسخ تشریحی** در ۱ «هذا» اسم «كان» و «منفذ» خبر از نوع اسم است. (این دلفین در روز گذشته در دریا ناجی ما بود!)
- در ۲ «الأطباء» اسم «كان» و «كثيرين» خبر از نوع اسم است. (پزشکانی که در معالجه بیماران تلاش می‌کنند، بسیار بوده‌اند!)
- در ۳ «عالم» اسم «ليس» و «أفضل» خبر از نوع اسم است. (آیا دانشمندی که از علمش سود برده می‌شود بهتر از کسانی نیست که فقط عبادت می‌کنند؟)
- در ۴ «هذا» اسم «كان» و «يكتب» خبر از نوع جمله است. (این دانشمند جوان، مقالات بسیاری را در روزنامه‌ها می‌نوشت!)

## تست و پاسخ ۹۹

عین الصحيح عن «مشتاقه» حالاً:

- قالت الأم: لعلك لاختبارك العلمي المهم مشتاقه!
- تصبح التلميذة مشتاقه إلى زيارة جدّها بعد عامين!
- تلقي الأستاذه محاضرة أمام الحضار في الجامعة مشتاقه!
- شاهدنا طفلة مشتاقه إلى اللعب في ساحة بيت جارنا!

## پاسخ: گزینه ۳

(عربی دوازدهم - درس ۲)



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

زبان عربی

**مشاوره** برای حل تست‌های حال، باید نقش‌هایی که شبیه حال هستند را به خوبی بشناسیم!

**خودت حل کنی بهتره** چک کن ببین در کدام جمله «مشتاقه» نقشی جز حال داره و اون گزینه رو حذف کن!

- پاسخ تشریحی** در ۱ «مشتاقه» خبر «لعل» است، نه حال! (مادر گفت: شاید تو برای آزمایش علمی مهمت مشتاق باشی!)  
 در ۲ «مشتاقه» خبر «تصبح» است، نه حال! (دانش آموز، بعد از دو سال به زیارت مادر بزرگش مشتاق می‌شود!)  
 در ۳ «مشتاقه» حال (قید حالت) است. (استاد در دانشگاه در برابر حاضران، مشتاقانه سخنرانی می‌کند!)  
 در ۴ «مشتاقه» صفت «طفله» است، نه حال! (کودکی مشتاق به بازی را در حیاط خانه‌ی همسایه‌مان دیدیم!)

## تست و پاسخ ۱۰۰

عین المستثنی منه مذكوراً:

- ۱) لا يجعل اللغات في العالم غنية إلا تبادل المفردات!
- ۲) لم أجد في الصيدلية ما وصفه لي الطبيب إلا الحبوب المهدئة!
- ۳) سافرنا إلى قرية ما كان ساكنوها إلا فلاحين!
- ۴) القادة المصلحون لا يدعون بلدان العالم إلا إلى السلم!

(عربی دوازدهم - درس ۳)

## پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** تشخیص مستثنی منه را ه‌های مختلفی دارد که برای حل تست‌های درس استثنا باید آن‌ها را بدانیم!

**خودت حل کنی بهتره** جمله‌ها رو ترجمه کن و ببین در کدام گزینه، کلمه بعد «إلا» از یه کلمه قبل «إلا» جدا می‌شه!

- پاسخ تشریحی** در ۲ «ما: آن‌چه» مستثنی منه است! (در داروخانه پیدا نکردم آن‌چه را که پزشک برایم تجویز کرده بود، به‌جز قرص‌های مسکن!)  
 در سایر گزینه‌ها مستثنی منه محذوف است!  
 ترجمه سایر گزینه‌ها:

- ۱) فقط تبادل واژگان، زبان‌ها را در جهان بی‌نیاز می‌گرداند!
- ۳) به روستایی سفر کردیم که ساکنانش فقط کشاورزان بودند!
- ۴) رهبران مصلح، کشورهای جهان را فقط به صلح فرا می‌خوانند!



## تست و پاسخ (۱۰۱)

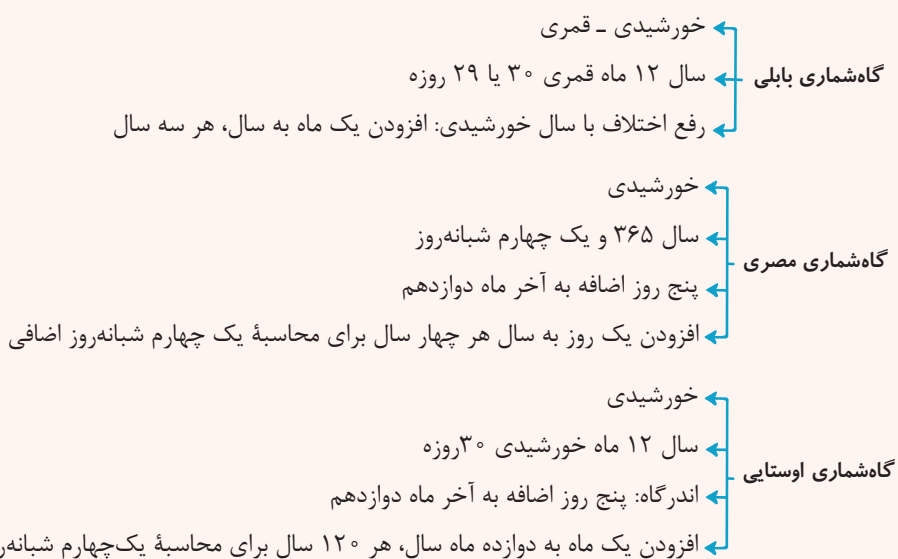
کدام گزینه مقایسه‌ی درستی از گاه‌شماری‌های رایج در جهان باستان ارائه می‌دهد؟

- (۱) در گاه‌شماری مصری همانند گاه‌شماری اوستایی برای محاسبه یک چهارم شبانه‌روز اضافی، پنج روز اضافی به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد.
- (۲) سال در گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی ۳۵۴ شبانه‌روز، در گاه‌شماری خورشیدی مصریان ۳۶۵ و یک چهارم شبانه‌روز و در گاه‌شماری اوستایی ۳۶۵ شبانه‌روز محاسبه می‌شد.
- (۳) «اندرگاه» در گاه‌شماری اوستایی و «کبیسه» در گاه‌شماری مصری پنج روز اضافه‌ای است که به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد.
- (۴) در گاه‌شماری‌های خورشیدی - قمری مانند گاه‌شماری بابلی و اوستایی برای رفع اختلاف سال قمری با سال خورشیدی هر سه سال و هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال اضافه می‌کردند.

## پاسخ: گزینه (۲)

(تاریخ دهم - درس ۲ - تاریخچه گاه‌شماری در جهان)

### درس نامه



### پاسخ تشریحی

در گاه‌شماری خورشیدی - قمری که میان مردم بین‌النهرین و به خصوص در میان بابلی‌ها رایج بود، سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد. مصریان در گاه‌شماری خورشیدی دقیق و منظمی که داشتند سال را ۳۶۵ و یک چهارم شبانه‌روز محاسبه می‌کردند. در گاه‌شماری اوستایی که گاه‌شماری دینی زرتشتیان محسوب می‌شد سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد. بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) مصری‌ها برای محاسبه یک چهارم شبانه‌روز اضافی هر چهار سال یک روز به سال می‌افزودند و به قولی کبیسه می‌گرفتند.
- (۲) «اندرگاه» در گاه‌شماری اوستایی پنج روز اضافی است که به آخر ماه دوازدهم اضافه می‌شد و «کبیسه» در گاه‌شماری مصری یک روزی است که هر چهار سال برای محاسبه یک چهارم شبانه‌روز اضافی به سال اضافه می‌کردند.
- (۳) گاه‌شماری اوستایی خورشیدی است، قمری نیست.

## تست و پاسخ (۱۰۲)

در کدام مورد، زمان وقوع رویدادهای تاریخ ساسانیان به درستی مقایسه شده است؟

- (الف) تأسیس نیروی دریایی (ب) آغاز تبلیغات مانی (ج) شکل‌گیری جنبش مزدک (د) اعلام استقلال بابک در پارس
- (۱) «د» مقدم بر «الف» و «ب» و «ج» در یک دوره زمانی رخ داده است.
  - (۲) «ب» متأخرتر از «ج» و به ترتیب «الف» و «د» رخ داده است.
  - (۳) «الف» مقدم بر همه موارد و «د» مدتی پس از «ج» رخ داده است.
  - (۴) «د» مقدم بر «الف» و «ج» متأخرتر از «ب» است.

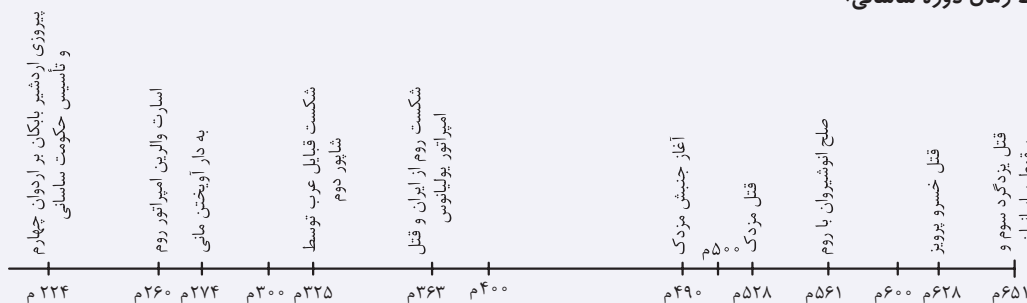
پاسخ: گزینه (۲) (تاریخ دهم - ترکیبی - درس ۱۰ - ساسانیان؛ تثبیت قدرت / درس ۱۱ - سپاه و جنگ افزارها؛ ساسانیان / درس ۱۴ - دین و عقاید ایرانیان باستان در زمان ساسانیان)

## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



**پاسخ تشریحی** الف) نیروی دریایی ساسانی از ابتدای تأسیس این سلسله به وجود آمد. اردشیر بابکان مؤسس سلسله ساسانی از نیروی دریایی برای تأمین امنیت و ... بهره می‌برد.  
 ب) مانی در زمان شاپور یکم شروع به تبلیغات کرد.  
 ج) جنبش مزدک مربوط به زمان قباد یکم (۵۳۱ - ۴۸۷) است.  
 د) بابک پدر اردشیر ساسانی، مؤسس سلسله ساسانی است.  
 اردشیر بابکان نخستین شاه ساسانی است که نیروی دریایی را تأسیس کرد. بابک، پدر اردشیر علیه اردوان چهارم، آخرین شاه اشکانی در فارس اعلام استقلال کرد. مانی در زمان شاپور یکم آیین خود را تبلیغ می‌کرد و جنبش مزدک در زمان قباد یکم پدید آمد.  
 بنابراین ترتیب زمانی رویدادها به این صورت است: د - الف - ب - ج

## نکته خط زمان دوره ساسانی:



## تست و پاسخ ۱۰۳

مؤلفان کتاب درسی تاریخ (۱)، برای وقوع کدام یک از موقعیت‌های زیر به ترتیب به «داستان‌های باستانی» و «تحقیقات جدید تاریخی دو قرن اخیر» استناد می‌کنند؟  
 الف) مادی‌ها بنیان‌گذار نخستین حکومت آریایی در ایران شناخته می‌شوند.  
 ب) شاهان هخامنشی به باورهای کهن ایرانی اعتقاد داشته‌اند.  
 ج) شاهان ماد تشکیلات اداری محدود و کوچکی به تقلید از شاهان پیشین خود داشته‌اند.  
 د) نسخه نوشته شده اوستا روی پوست گاو متعلق به دوران هخامنشی در آتش‌سوزی تخت جمشید از بین رفت.  
 (۱) «د» - «الف» (۲) «ج» - «ب» (۳) «ب» - «الف» (۴) «د» - «ج»

پاسخ: گزینه ۱ (تاریخ دهم - ترکیبی - درس‌های ۹، ۱۱ و ۱۴ - زرتشت و تعالیم او)

## پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** این نوع تست‌های استناد به منابع از سال ۱۴۰۲ در کنکور اضافه شد و در کنکور اردیبهشت ۱۴۰۳ هم تغییر بیشتری پیدا کرد و استناد به عباراتی همچون «احتمال زیاد»، «مشهور است» و ... کاربرد پیدا کرد؛ پس لازم است هر مطلبی رو به همراه منبعی که مؤلفان کتاب به اون استناد کردن، حفظ کنی.

## پاسخ تشریحی بررسی موارد:

الف) تحقیقات جدید تاریخی که در دو قرن اخیر انجام گرفته، آگاهی و شناخت از تاریخ ایران در دوران باستان را متحول کرده است. بر پایه این تحقیقات، مادی‌ها بنیان‌گذار نخستین حکومت آریایی در ایران شناخته می‌شوند.  
 ب) پژوهشگران ایرانی و غیرایرانی در خصوص پیروی هخامنشیان از دین زرتشتی اختلاف نظر دارند. گروهی از آن‌ها می‌گویند شاهان هخامنشی به باورهای کهن ایرانی اعتقاد داشته‌اند.  
 ج) به نظر می‌رسد شاهان ماد به تقلید از شاهان پیشین و معاصر خود حکومت می‌کردند و احتمالاً دربار و تشکیلات اداری محدود و کوچکی داشته‌اند.  
 د) بر پایه داستان‌های باستانی، نسخه‌ای از اوستا که در زمان هخامنشیان بر پوست گاو نوشته شده بود، بر اثر آتش‌سوزی تخت جمشید به دست اسکندر مقدونی از بین رفت.  
 پس، مورد «د» بر پایه داستان‌های باستانی و مورد «الف» بر پایه تحقیقات جدید دو قرن اخیر بیان شده‌اند.



## تست و پاسخ ۱۰۴

- هر یک از توصیفات زیر مربوط به ویژگی‌های هنر و معماری کدام یک از حکومت‌های ایران باستان است؟
- الف) سفال‌ها نقش و طرح متنوع و گوناگون نداشتند، اما دارای لعابی اغلب سبزرنگ بودند.
- ب) برای تزیینات داخلی کاخ‌ها و بناها از روش‌های گوناگونی چون موزاییک‌کاری و نقش‌برجسته استفاده می‌شد.
- ج) پایتخت آن‌ها از هفت قلعه تودرتو تشکیل شده بود و هر قلعه رنگ نمادین خاصی داشت.
- د) در نقش‌برجسته‌های صخره‌ای آن زمان، اهوره‌مزدا به شکل نمادین حلقه‌ای بال‌دار در حال پرواز بر بالای سر پادشاه است.

- ۱) مادها - اشکانیان - هخامنشیان - ساسانیان  
 ۲) اشکانیان - ساسانیان - مادها - هخامنشیان  
 ۳) هخامنشیان - ساسانیان - مادها - اشکانیان  
 ۴) اشکانیان - هخامنشیان - ساسانیان - مادها

(تاریخ دهم - درس ۱۶ - هنر و معماری)

## پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه

دستاوردهای حکومت مادی در عرصه معماری قابل توجه است. در این دوره، قلعه‌ها، کاخ‌ها و شهرهایی ساخته شد. مادی‌ها در قلعه‌سازی تبحر زیادی داشتند. پایتخت مادی‌ها شهر هگمتانه است که از هفت قلعه تودرتو تشکیل شده بود و هر قلعه رنگ نمادین خاصی داشت. نقش و نگارهای کنده‌کاری‌شده روی سنگ در دوره هخامنشیان اغلب عبارت‌اند از: پیکره پادشاه و ملازمان او به هنگام پیروزی بر دشمنان و یا بارعام، پیکره حیوانات واقعی و افسانه‌ای و همچنین نمادها و نشانه‌های دینی. در نقش‌برجسته‌های صخره‌ای آن زمان، اهوره‌مزدا به شکل نمادین حلقه‌ای بال‌دار در حال پرواز بر بالای سر پادشاه نمایان است.

سفالگری، فلزکاری و جواهرسازی از هنرهای رایج دوران اشکانیان است. در این دوره، سفال‌ها نقش و طرح متنوع و گوناگون نداشتند، اما دارای لعابی اغلب سبزرنگ بودند. در دوره ساسانی، برای تزیینات داخلی کاخ‌ها و بناها از روش‌های گوناگونی مانند موزاییک‌کاری، نقاشی دیوارها، گچ‌بری و نقش‌برجسته استفاده می‌شد.

**پاسخ تشریحی** الف) اشکانیان ب) ساسانیان ج) مادها د) هخامنشیان

## تست و پاسخ ۱۰۵

- کدام گزینه به ترتیب بیانگر مشخصات دوره‌هایی است که در عبارت‌های زیر مطرح شده است؟
- محمدبن محمود اصفهانی از استادان بی‌همتا در فنون معماری بود.
  - فارابی فلسفه مشایی را که تلفیقی از جهان‌بینی اسلام و فلسفه ارسطویی و نوافلاطونی بود، پایه‌گذاری کرد.

- ۱) هنر نگارگری و نقاشی رونق و رشد بسزایی داشت، اما شهر و شهرنشینی در اوایل این دوره دچار رکود و زوال شد.
- ۲) زبان فارسی به عنوان زبان علم و دین در کنار زبان عربی قرار گرفت و محمد زکریای رازی رساله آبله و سرخک را در پزشکی نوشت.
- ۳) دگرگونی نسبی در بافت قومی و جمعیتی ایران پدید آمد و سلطه سیاسی - نظامی خلفای عباسی بر ایران به طور تدریجی کاهش یافت.
- ۴) شعر حماسی و شاهنامه‌سرایی متداول بود و آثار تاریخی به‌جامانده از این دوره در زمره بهترین تاریخ‌نگاری‌های جهان اسلام تا آن زمان بودند.

(تاریخ یازدهم - درس‌های ۱۱، ۹ و ۱۲ - فرهنگ و هنر در عصر مغول و تیموری)

## پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** این یه سؤال ترکیبی درباره اوضاع و شرایط سیاسی فرهنگی حکومت‌های ایران بعد از اسلام با تمرکز بر سامانیان و دوره مغول - تیموریه؛ پس لازمه محتوای چند تا درس مربوط به این سلسله‌ها رو خوب بخونی.

**پاسخ تشریحی** در عبارت اول، محمد بن محمود اصفهانی از معماران دوره تیموری و در عبارت دوم فارابی (۲۵۷ - ۳۳۸ ق) هم‌دوره با سامانیان است. پدیدآمدن دگرگونی نسبی در بافت قومی و جمعیتی ایران مربوط به دوره مغول - تیموری و کاهش و زوال تدریجی سلطه خلافت عباسی از پیامدهای تشکیل سلسله‌های ایرانی در قرون سوم تا پنجم است که سامانیان هم جزء آن‌ها هستند.



بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) مغول - تیموری / مغول
- ۲) سامانیان / سامانیان
- ۳) مغول - تیموری / مغول - تیموری

## تست و پاسخ ۱۰۶

کدام موارد در دوره استقرار و تثبیت خلافت عباسیان صورت گرفته است؟

- الف) قتل ابن مقفع مترجم کتاب‌هایی از زبان پهلوی به عربی
- ب) انتقال پایتخت از مرو به بغداد
- ج) بنای شهر بغداد در مکانی نزدیک تیسفون
- د) تسلط امیران و سلاطین سلسله‌های ایرانی مسلمان بر بغداد

۱) «الف» - «د»      ۲) «الف» - «ج»      ۳) «ب» - «د»      ۴) «ب» - «ج»

(تاریخ یازدهم - درس ۷ - تأسیس خلافت عباسی)

## پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه

سقاچ (حک ۱۳۲ - ۱۳۶ق) با کمک ابومسلم خراسانی توانست بر مسند خلافت بنشیند. عصر استقرار و تثبیت خلافت عباسی از همین زمان آغاز شد. پس از سقاچ، برادرش منصور (حک ۱۳۶ - ۱۵۸ق) به خلافت رسید. منصور دومین خلیفه عباسی نقش زیادی در تحکیم و تثبیت حکومت عباسیان داشت. وی نخست عموهایش را که مدعی جانشینی سقاچ بودند از همه مناصب مهمی که داشتند خلع کرد و دبیر آنان ابن مقفع (روزبه ایرانی) را که متفکری شجاع و مترجم کتاب‌هایی از زبان پهلوی به عربی بود، به قتل رساند. او ابومسلم خراسانی را با وجود خدمات بزرگی که به عباسیان کرده بود، ناجوانمردانه کشت. وی هم‌چنین قیام دو تن از علویان و نیز قیام‌های پیرامنه‌ای را که در اعتراض به قتل ابومسلم در ایران صورت گرفت سرکوب کرد. از دیگر اقدامات او برای تحکیم و تثبیت خلافت عباسیان، بنای شهر بغداد به عنوان پایتخت عباسیان بود. بدین گونه با از میان برداشتن رقیبان و مخالفان داخلی، بنای پایتخت جدید و پایه‌ریزی تشکیلات سیاسی - اداری منظم در زمان منصور، خلافت عباسیان استوار شد.

**پاسخ تشریحی** موارد «الف» یعنی قتل ابن مقفع و «ج» یعنی بنای شهر بغداد از اقدامات منصور هستند که زمان خلافت او بخش مهمی از دوره استقرار و تثبیت خلافت را در برمی‌گیرد.

مورد «ب» از اقدامات مأمون است و در زمان قدرتمندی خلافت عباسیان انجام شده است.

مورد «د» مربوط به دوران ضعف و تجزیه عباسیان و تسلط سلاطین آل بویه و سلجوقیان بر پایتخت عباسیان است.

## تست و پاسخ ۱۰۷

در خصوص زمینه‌ها و عوامل ظهور رنسانس و پیامدهای آن، کدام گزینه اطلاعات درستی ارائه می‌کند؟

- ۱) جنگ‌های صلیبی روند رشد شهرها در اروپا را کند کرد و رونق و شکوفایی آن‌ها را با رکود مواجه کرد.
- ۲) درگیری‌های پاپ‌ها و پادشاهان در اواخر قرون وسطا، آزادی عمل دولت‌شهرهای ایتالیایی را با مشکل مواجه کرد.
- ۳) اندیشه اومانیسم به تعالی روحی انسان اهمیت می‌داد و هدف آموزش و پرورش را تربیت دانشمندان برجسته می‌دانست.
- ۴) در نتیجه اشاعه اندیشه‌های اومانیستی به تدریج علوم طبیعی و روش‌های علمی مبتنی بر مشاهده و تجربه در کانون توجه قرار گرفت.

(تاریخ یازدهم - درس ۱۶ - زمینه‌ها و عوامل ظهور رنسانس)

## پاسخ: گزینه ۴



## درس نامه ●●

- زمینه‌ها و عوامل ظهور رنسانس
  - ۱) رشد شهرنشینی و تجارت
  - ۲) گسترش روابط فرهنگی با جهان اسلام
  - ۳) پیشینه فرهنگی و تاریخی
- دستاوردها و تحولات رنسانس
  - ۱) گسترش اندیشه انسان‌گرایی (اومانیزم)
  - ۲) تحولات علمی
  - ۳) اکتشافات جغرافیایی و شروع استعمارگری اروپاییان
  - ۴) جنبش اصلاح دین و نهضت پروتستان

**پاسخ تشریحی** در عصر رنسانس و قرون جدید، نگرش علمی اروپاییان در نتیجه آشنایی آنان با پیشرفت‌های علمی مسلمانان و اشاعه اندیشه‌های اومانستی تغییر کرد. به تدریج، علوم طبیعی و روش‌های علمی مبتنی بر مشاهده و تجربه در کانون توجه طالبان علم و معرفت قرار گرفت و نظریات علمی جدیدی مطرح شد و اختراعات مهمی صورت گرفت. بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) جنگ‌های صلیبی تأثیر فراوانی بر رشد شهرها و تجارت در اروپا گذاشت.
- ۲) این درگیری‌ها استقلال و آزادی عمل بیشتری برای دولت‌شهرهای ایتالیایی به وجود آورد.
- ۳) در نظریه اومانیزم، هدف آموزش و پرورش تربیت دانشمندان برجسته نبود، بلکه تربیت شهروندانی است که نقش سودمندی در جامعه ایفا کنند.

**نکته** یکی از وجوه مهم تفکر رنسانس که ریشه در فرهنگ یونان باستان داشت، حرمت‌نهادن به اعتبار و ارزش انسان و تصدیق استعدادها و توانایی‌های او بود که از آن به عنوان اومانیزم یا انسان‌گرایی تعبیر می‌شود.

## تست و پاسخ ۱۰۸

- با در نظر گرفتن زمان وقوع رویدادها و دوره زندگی افراد، احتمال وقوع کدام موقعیت‌ها وجود دارد؟
- الف) زمانی که شیخ بهایی مکتب فلسفی حکمت متعالیه را تأسیس کرد، کتاب‌های حبیب‌السیر و احسن‌التواریخ تألیف شده بود.
- ب) محتشم کاشانی حدود ۹۱ سال زندگی کرده است، پس می‌توانسته شاهد مغلوب شدن شیبک‌خان ازبک در نبرد مرو بوده باشد.
- ج) صائب تبریزی در طول عمر ۸۶ ساله خود کتاب تاریخ عالم آرای عباسی اسکندر بیگ منشی را ندیده و خبری از آن نشنیده است.
- د) میرداماد و ملاصدرا شاهد شکوفایی و اوج هنر نگارگری دوره صفویه بوده‌اند و طرح‌ها و نوآوری‌های آقازاده‌ها را به چشم دیده‌اند.
- ۱) «الف» - «ب»      ۲) «الف» - «ج»      ۳) «ب» - «ج»      ۴) «ب» - «د»

**پاسخ: گزینه ۲** (تاریخ یازدهم - ترکیبی - درس‌های ۱۳ و ۱۴ - فرهنگ و تمدن عصر صفوی)

**مشاوره** در این سؤال، علاوه بر این‌که تسلط بر زمان وقوع رویدادها بسیار مهمه، باید حواست به درستی اطلاعات داده‌شده به لحاظ واقعیت‌های تاریخی هم باشه!

## درس نامه ●●

وحشی بافقی (د ۹۹۱ق)، محتشم کاشانی (د ۹۹۶ق) و صائب تبریزی (د ۱۰۸۶ق) از شاعران شاخص عصر صفوی هستند. میرداماد (۹۶۹ - ۱۰۴۰ق) از بنیان‌گذاران مکتب فلسفی اصفهان است. شیخ بهایی (۹۵۳ - ۱۰۳۰ق) در همه علوم دینی و عقلی و طبیعی عصر صفوی صاحب‌نظر بود. ملاصدرا (۹۷۹ - ۱۰۵۰ق) از شاگردان شیخ بهایی و میرداماد در فلسفه مؤسس مکتب فلسفی «حکمت متعالیه» است. کتاب حبیب‌السیر تألیف خواندمیر در زمان سلطنت شاه اسماعیل یکم، احسن‌التواریخ تألیف حسن بیگ روملو در زمان شاه تهماسب اول و کتاب عالم آرای عباسی تألیف اسکندر بیگ منشی مربوط به دوره شاه عباس اول است.

## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



## پاسخ تشریحی بررسی عبارت‌ها:

الف) مؤسس مکتب فلسفی حکمت متعالیه ملاصدرا است، نه شیخ بهایی.  
 ب) محتشم کاشانی در سال ۹۹۶ ق درگذشته است و با توجه به ۹۱ سال طول عمر او در حدود سال ۹۰۵ ق به دنیا آمده است. شاه اسماعیل در سال ۹۱۶ ق شیبک‌خان را کشت. بنابراین محتشم کاشانی مغلوب و کشته‌شدن شیبک‌خان را دیده است.  
 ج) صائب تبریزی درگذشته سال ۱۰۸۶ ق است. با توجه به این که ۸۶ سال داشته است در سال ۱۰۰۰ ق به دنیا آمده و بخشی از عمر خود را در دوره شاه عباس و مابقی را پس از آن گذرانده است. کتاب تاریخ عالم‌آرای عباسی در دوره شاه عباس نوشته شده است؛ پس احتمال این که صائب کتاب عالم‌آرا را دیده باشد یا خبری از آن شنیده باشد وجود دارد.  
 د) میرداماد (۹۶۹-۱۰۴۰ ق) و ملاصدرا (۹۷۹-۱۰۵۰ ق) دوره اقتدار و شکوفایی عصر صفوی یعنی زمان شاه عباس اول را سپری کرده‌اند؛ هنر نگارگری نیز در دوره شاه عباس اول به اوج شکوفایی خود رسید و آقارضا عباسی با طرح‌ها و نوآوری‌های بی‌نظیرش مکتب اصفهان را پایه‌گذاری کرد.  
 بنابراین احتمال وقوع رویدادهای ذکرشده در عبارت‌های «ب» و «د» وجود دارد.

## تست و پاسخ ۱۰۹

مؤلفین کتاب درسی تاریخ (۲)، برای توضیح موارد زیر به کدام منابع استناد کرده‌اند؟

الف) خصوصیات و رفتارهای منافقان مدینه

ب) بی‌اعتقادی بت‌پرستان به جهان پس از مرگ

ج) درگیری‌های پی‌پی اوس و خزرج در مدینه

د) موقعیت حقارت‌آمیز زن در میان اعراب جاهلی

۲) الف و د: قرآن، ب: منابع حدیثی، ج: آثار سیره‌نویسان

۴) الف و ج: آثار سیره‌نویسان، ب: قرآن، د: منابع حدیثی

۱) الف و ب: قرآن، ج: آثار سیره‌نویسان، د: منابع حدیثی

۳) ب و د: قرآن، الف: منابع حدیثی، ج: آثار سیره‌نویسان

(تاریخ یازدهم - درس‌های ۳ و ۴ - منابع رویدادهای تاریخ اسلام)

## پاسخ: گزینه ۳

**مشاوره** این شکل سؤال در مورد منابع کتاب تاریخ یازدهم در کنکور تیرماه ۱۴۰۲ رونمایی شد؛ پس از این به بعد باید حواست به

منابعی که متن کتاب به اون‌ها استناد کرده، باشه!

## پاسخ تشریحی بررسی عبارت‌ها:

الف) آیات قرآن، کتاب‌های سیره و منابع حدیثی به برخی از خصوصیات و رفتارهای منافقان مدینه اشاره کرده‌اند.  
 ب) یکی از مشخصات آیین بت‌پرستی بی‌اعتقادی به جهان پس از مرگ بود. آیات متعددی در قرآن دلالت بر این موضوع دارد.  
 ج) مورخان و سیره‌نویسان به رقابت‌ها و درگیری‌های پی‌پی اوس و خزرج در شهر یثرب اشاره کرده‌اند.  
 د) قرآن به موقعیت حقارت‌آمیز زن در میان اعراب جاهلی اشاره فرموده و آنان را به سبب داشتن چنین عقیده و اخلاقی نکوهش کرده است.

## تست و پاسخ ۱۱۰

کدام موارد به ترتیب مربوط به اهداف روس‌ها و انگلیسی‌ها برای مداخله در نهضت مشروطه ایران است؟

الف) حمایت از وثوق‌الدوله به خاطر قرارداد ۱۹۱۹

ب) به قدرت رساندن مهره‌های خودی در دستگاه حاکم

ج) کمک به محمدعلی‌شاه

د) پیشگیری از قیام ملت‌های منطقه قفقاز

ه) محافظت از مرزهای هندوستان

۱) «الف» و «ب» - «ج» و «د»    ۲) «ج» و «د» - «ب» و «ه»    ۳) «ب» و «ه» - «ج» و «د»    ۴) «ج» و «د» - «الف» و «ب»

(تاریخ دوازدهم - درس ۵ - اهداف انگلستان و روسیه برای مداخله در نهضت مردم)

## پاسخ: گزینه ۲





**مشاوره** درس ۵ یکی از پرمبحث‌ترین و در عین حال تست خیزترین مباحث کتاب تاریخ ۳ است! حالا این وسط علل مداخله روس و انگلیس در مشروطه هم خودش کلی مهمه! فقط باید بلد باشی که ۱) روس مخالف مشروطه و انگلیس موافق مشروطه بود. ۲) روس و انگلیس در ایران چه عقبه‌ای داشتند و هر یک دنبال چه دستاورد جدیدی بودند!

## درس نامه ●●

روس و انگلیس در مواجهه با نهضت مشروطه، با توجه به منافع استعماری خود، با همدیگر تضاد داشتند. روسیه به چند دلیل با نهضت مشروطه ایران مخالفت کرد:

- ۱) جلوگیری از نفوذ انگلیس که در لباس مشروطه‌خواهی، از مشروطه‌طلبان حمایت می‌کرد.
  - ۲) کمک به محمدعلی‌شاه که طرفدار روس بود.
  - ۳) پیشگیری از قیام ملت‌های منطقه قفقاز برای گرفتن آزادی، تحت تأثیر پیروزی مشروطه‌خواهان ایران.
- انگلیس هم برای حمایت از مشروطه دلایلی داشت:
- ۱) افزایش اعتبار خود در ایران
  - ۲) به قدرت رساندن مهره‌های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس
  - ۳) محافظت از مرزهای هندوستان و سایر مستعمرات انگلستان در منطقه

**پاسخ تشریحی** «ب» و «ه» از اهداف انگلستان و «ج» و «د» از اهداف روسیه از مداخله در نهضت مشروطه ایران است. مورد «الف» یعنی تحمیل قرارداد ۱۹۱۹ از سوی انگلستان به ایران پس از جنگ جهانی اول و مدت‌ها پس از وقایع مشروطه است، بنابراین ارتباطی با نهضت مشروطه ندارد.

## تست و پاسخ ۱۱۱

کدام یک از گزینه‌های زیر مربوط به رویدادی است که در فاصله زمانی صدراعظم شدن هیتلر در آلمان تا خودکشی او در اروپا رخ داد؟

- ۱) پس از مرگ لنین، استالین که دبیر کل حزب کمونیست بود قدرت بلامنازع را در شوروی به دست گرفت.
- ۲) موسولینی به کشور ایتالیایی در آفریقا تجاوز نظامی کرد، چون سودای احیای دوباره امپراتوری روم باستان را داشت.
- ۳) ارتش شوروی بخش شرقی و نیروهای انگلیسی و آمریکایی بخش غربی آلمان را اشغال کردند.
- ۴) دولت آمریکا دو شهر هیروشیما و ناگاساکی ژاپن را با بمب‌های اتمی ویران کرد.

(تاریخ دوازدهم - درس ۸ - جنگ جهانی دوم - ظهور هیتلر در آلمان تا پایان جنگ)

## پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** این سوال هم می‌طلبه که تو دانش زمانیت رو به چالش بکشی. یعنی چی؟ یعنی بدونی دقیقاً هر اتفاقی تو چه دوره‌ای رخ داده یا لااقل بلد باشی که رویدادهای علت و معلولی چگونه هستند! این‌جا فقط حواست باشه که تو جریان جنگ جهانی دوم دیکتاتورهایی مثل هیتلر، موسولینی و استالین تقریباً تو یک دوره زمانی به سر می‌برند.

## درس نامه ●●

در فاصله میان دو جنگ، جهان به ویژه کشورهای اروپایی، گرفتار مسائل و مشکلات بزرگی شدند که زمینه را برای جنگ جهانی دوم فراهم آورد. مهم‌ترین این مسائل و مشکلات، صلح ناپایدار و ناخشنودی از قراردادهای صلح ورسای، ضعف جامعه ملل، بحران اقتصادی و ظهور حکومت‌های خودکامه تک‌حزبی و نظامی‌گرا بود.

| شوروی  | آلمان   | ایتالیا   | ژاپن   |
|--|---|---|--|
| در شوروی، استالین به قدرت رسید و او نیز به دنبال گسترش مرزها و تسلط بر برخی کشورها و سرزمین‌های اروپای شرقی بود. | با ظهور هیتلر، کشور آلمان از نظر اوضاع داخلی (سیاسی، اقتصادی و...) دوران شکوفایی را تجربه کرد ولی رهبر نازی‌ها هم‌برنامه‌های توسعه‌طلبانه‌تری داشت. | موسولینی پس از پیروزی در انتخابات مجلس قدرت ایتالیا را یکپارچه کرد و سودای احیای دوباره امپراتوری روم باستان را داشت. | ژاپن انقلاب میجی را تجربه کرد و با رشد صنعتی، قدرت نظامی و دریانوردی‌اش شکوفا شد و با آلمان و ایتالیا کشورهای محور را شکل دادند. |

## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



**پاسخ تشریحی** هیتلر در سال ۱۹۳۳ م صدراعظم آلمان شد و در سال ۱۹۴۵ م خودکشی کرد.

بررسی گزینه‌ها:

- ۱) مربوط به سال ۱۹۲۴ است.
- ۲) گزینه درستی است. موسولینی در ۱۹۳۵ م به اتیوپی حمله کرد، دقیقاً دو سال بعد از صدراعظم شدن هیتلر.
- ۳) بلافاصله بعد از خودکشی هیتلر رخ داد.
- ۴) از جمله حوادثی است که پس از مرگ هیتلر و به زانو درآمدن نازی‌ها در سال ۱۹۴۵ رخ داد.

**دام تستی** ۳) دام این تست محسوب می‌شود. چرا؟ چون اگر حواست نباشد که حیطه سؤال فقط مربوط به ظهور و مرگ هیتلر، ممکن موارد این گزینه را هم درست در نظر بگیری.

## تست و پاسخ ۱۱۲

کدام مورد دربارهٔ رویدادهای تاریخی ایران در فاصلهٔ سال‌های ۱۳۳۲ تا ۱۳۴۲ شمسی درست است؟

- ۱) اصول انقلاب سفید به همه‌پرسی گذاشته شد و مورد استقبال دولت‌های آمریکا، انگلستان و شوروی قرار گرفت.
- ۲) دکتر مصدق با حمایت گستردهٔ افکار عمومی و پشتیبانی قاطع آیت‌الله کاشانی با هدف ملی‌شدن صنعت نفت، نخست‌وزیر شد.
- ۳) امام خمینی به دلیل اعتراض به کاپیتولاسیون دستگیر و به کشور ترکیه تبعید شد، اما یازده ماه بعد به عراق تبعید شد.
- ۴) سپهبد حاج علی رزم‌آرا به دست یکی از اعضای جمعیت فداییان اسلام ترور شد و چند روز بعد طرح ملی‌شدن صنعت نفت تصویب شد.

(تاریخ دوازدهم - ترکیبی - درس ۹ - ملی‌شدن صنعت نفت / درس ۱۰ - اصلاحات آمریکایی در ایران)

## پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** حکومت پهلوی از سال ۱۳۰۴ شروع شد و تا سال ۱۳۵۷ به طول انجامید. رضاشاه از ۱۳۰۴ تا ۱۳۲۰ حکومت کرد و بعد از آن محمدرضا شاه به تخت نشست، پس عملاً حیطه سؤال مربوط به دوران محمدرضا شاه آن هم بعد از کودتای ۲۸ مرداد تا قیام ۱۵ خرداد است.

## درس نامه ●●

شاه در فاصلهٔ سال‌های پس از کودتای ۱۳۳۲ تا اوایل دههٔ ۱۳۴۰ برنامه‌ای اصلاحی برای ایجاد و تقویت ساختارهای اقتصادی و اجتماعی ایران تحت نظارت آمریکا انجام داد. نخستین مرحله برنامه‌های اصلاحی با عنوان اصلاحات ارضی در سال ۱۳۴۰ آغاز شد. در ادامهٔ اجرای اصلاحات، شاه اصول شش‌گانه‌ای را با عنوان انقلاب سفید مطرح کرد و آن را به تصویب دولت رساند. این اصول در بهمن ۱۳۴۱ به همه‌پرسی گذاشته شد.

**پاسخ تشریحی** اصول انقلاب سفید در بهمن ۱۳۴۱ با تبلیغات فراوان به همه‌پرسی گذاشته شد؛ بنابراین جزء رویدادهایی است که در فاصلهٔ سال‌های ۱۳۳۲ تا ۱۳۴۲ اتفاق افتاده‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) دکتر مصدق در اردیبهشت ۱۳۳۰ به نخست‌وزیری رسید.
- ۳) این حادثه در سحرگاه ۱۳ آبان ۱۳۴۳ رخ داد.
- ۴) سپهبد رزم‌آرا در سال ۱۳۲۹ به دست خلیل طهماسبی ترور شد.

## تست و پاسخ ۱۱۳

کدام موارد دربارهٔ وضعیت نشریات به عنوان یکی از منابع پژوهش در تاریخ معاصر ایران، درست است؟

- الف) روزنامهٔ وقایع اتفاقیه که امیرکبیر آن را منتشر کرد، بعدها به این نام تغییر نام پیدا کرد.
- ب) میرزا علی‌اکبرخان مژین‌الدوله به دستور این پادشاه در محل دارالفنون یک تالار نمایش ساخت.
- ج) از دانشجویان اعزامی به انگلستان است و اولین روزنامهٔ ایران را در سال ۱۲۵۳ ق در تهران منتشر کرد.
- د) ناظم‌الاسلام کرمانی در این کتاب نقش طبقات مختلف اجتماعی را در انقلاب مشروطیت نشان داده است.

- ۱) دولت علیّه ایران - مظفرالدین‌شاه - میرزای شیرازی - تاریخ بیداری ایرانیان
- ۲) دولت علیّه ایران - ناصرالدین‌شاه - میرزا صالح شیرازی - تاریخ بیداری ایرانیان
- ۳) کاغذ اخبار - ناصرالدین‌شاه - میرزای شیرازی - صدالتواریخ
- ۴) کاغذ اخبار - مظفرالدین‌شاه - میرزا صالح شیرازی - صدالتواریخ

## پاسخ: گزینه ۲

(تاریخ دوازدهم - درس‌های ۱ و ۴ - نشریات)



## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

تاریخ

پاسخ تشریحی بررسی موارد:

الف) امیرکبیر برای رشد آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی مردم و توسعه فکری و فرهنگی جامعه، روزنامه وقایع اتفاقیه را منتشر کرد که بعداً به روزنامه دولت علیه ایران تغییر نام داد.

ب) میرزا علی‌اکبرخان مّزین‌الدوله (نقاش‌باشی) به دستور ناصرالدین‌شاه در محل فعلی دارالفنون یک تالار نمایش ساخت.

ج) اولین روزنامه ایران را میرزا صالح شیرازی، یکی از دانشجویان اعزامی به انگلستان با عنوان کاغذ اخبار در سال ۱۲۵۳ در تهران منتشر کرد.

د) ناظم‌الاسلام کرمانی در کتاب «تاریخ بیداری ایرانیان» ضمن توجه به مردم، نقش طبقات اجتماعی مختلف را در انقلاب مشروطیت نشان داده است.

نکات

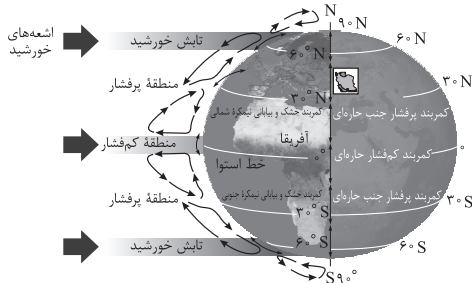
• کتاب «صدرالتواریخ» نوشته محمدحسن خان اعتمادالسلطنه است.

• میرزای شیرازی روحانی‌ای است که حکم تحریم تنباکو را داد.



تست و پاسخ ۱۱۴

با توجه به موقعیت جغرافیایی ایران روی کره زمین و کمربندهای فشار در شکل زیر، علت این که خلیج فارس و دریای عمان در بارش سواحل جنوبی کشور نقش چندانی ندارند، در کدام گزینه آمده است؟



(۱) به دلیل زاویه مستقیم تابش و گرمای همیشگی امکان صعود هوای مرطوب وجود ندارد.

(۲) هوای سرد شده در منطقه جنب حاره سرد و سنگین می شود و فرومی نشیند.

(۳) گردش عمومی جو به علت مجاورت با مدار رأس السرطان و مراکز فشار زیاد در این منطقه راکد است.

(۴) وسعت خشکی ها در نیمکره شمالی تغییراتی در امکان صعود هوای مرطوب منابع رطوبتی پدید می آورد.

پاسخ: گزینه ۲

(بجغرافیای دهم - درس ۵ - آب و هوای ایران) / (بجغرافیای یازدهم - درس ۳ - عوامل مؤثر بر آب و هوای ایران)

درس نامه

دوری و نزدیکی به دریاها یکی از عوامل تأثیرگذار بر آب و هوای کشور است. در سواحل شمالی کشور، دریای خزر در افزایش بارش نقش مهمی دارد، اما خلیج فارس و دریای عمان به دلیل عدم امکان صعود هوای مرطوب، در بارش سواحل جنوبی کشور نقش چندانی ندارند و موجب شرجی شدن هوا می شوند. دلیل این مسئله قرار گرفتن ایران در کمربند پرفشار جنب حاره ای است. در اطراف مدار رأس السرطان و رأس الجدی، به دلیل سنگینی و فرونشینی هوا کمربند پرفشار جنب حاره ای تشکیل می شود و دارای آب و هوای گرم و خشک است که مانع صعود هوا و تشکیل ابر و بارندگی می شود.

پاسخ تشریحی

هوای سرد شده در نواحی فوقانی استوا به سمت عرض های بالاتر حرکت می کند و تحت تأثیر نیروی کوریولیس دچار انحراف می شود. در منطقه جنب حاره (اطراف مدار رأس السرطان و رأس الجدی تا مرز منطقه معتدله) سرد و سنگین می شود و فرومی نشیند و مراکز پرفشار یا فشار زیاد جنب استوایی را به وجود می آورد.

بررسی سایر گزینه ها:

(۱) زاویه مستقیم تابش و گرمای همیشگی مربوط به نواحی استوایی است. در این مناطق کانون کم فشار ایجاد می شود. هوای گرم به سمت بالا صعود می کند و با بالا رفتن سرد می شود و رطوبت خود را به صورت باران فرومی ریزد.

(۳) گردش عمومی جو به علت پراکندگی کانون های فشار روی کره زمین همیشه وجود دارد و راکد نیست.

(۴) وسعت خشکی ها در نیمکره شمالی و وسعت آب ها در نیمکره جنوبی تغییراتی در مناطق فشار ایجاد می کند، اما این مورد علت عدم صعود هوا و بارش کم در جنوب کشور نیست.

تست و پاسخ ۱۱۵

کدام گزینه بیانگر علت اصلی وقوع پدیده ذکر شده در عبارت زیر است؟

« طی سال های اخیر، وقوع سیلاب های متعددی در استان های لرستان و ایلام مشاهده شده است.»

(۱) احداث سدهای متعدد بر روی رود های حوضه زاگرس به منظور تأمین آب مورد نیاز شهرها و روستاها

(۲) احداث سازه های نامناسب مانندی پلهایی با دهانه های گشاد و پایه های کم در مسیر رودها

(۳) گسترش شهرهای متعدد در کناره رودها و بر هم خوردن تعادل جریان رودها بر اثر دستکاری های انسانی

(۴) وقوع توفان های گرد و غبار طی سی سال گذشته و تغییر مسیر جریان آب رودها در نتیجه مجراسازی

پاسخ: گزینه ۳

(بجغرافیای دهم - درس ۴ - منطقه زاگرس) / (بجغرافیای دوازدهم - درس ۵ - وقوع سیل)



### درس نامه

بر روی رودهای حوضه زاگرس، سدهای متعددی احداث شده است. این سدها برای جلوگیری از طغیان رودها، تولید برق آبی، تنظیم آب مورد نیاز برای آبیاری اراضی کشاورزی، استفاده‌های صنعتی و یا تأمین آب مورد نیاز شهرها و روستاها احداث شده است. شهرهای متعددی در کناره رودها گسترش یافته است که باعث برهم خوردن تعادل جریان رودها بر اثر دستکاری‌های انسانی (مثل دیواره‌بندی، مجراسازی، پل‌سازی، پوشاندن روی رودها و ورود فاضلاب‌های شهری) در نواحی شهری شده و رودها را وادار کرده است که در مناطق شهری از بستر تعیین شده تجاوز کنند و طغیان یا سیلاب را به شهرها تحمیل نمایند. نمونه‌های متعددی از این سیلاب‌ها در زاگرس در استان‌های لرستان و ایلام طی سال‌های اخیر مشاهده شده است.

### پاسخ تشریحی

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) سدها در صورت شکسته شدن ناگهانی در اثر عواملی چون زمین‌لرزه، بارش بیش از گنجایش مخزن، مقاوم نبودن سازه سد یا عوامل انسانی دیگر که موجب سرریز شدن حجم زیادی از آب می‌شود، از دلایل وقوع سیلاب هستند.
- ۲) احداث سازه‌های نامناسب در مسیر رودها مانند ساختن پلهایی با دهانه‌های تنگ و پایه‌های زیاد موجب وقوع سیل می‌شود. (این مورد به طور ویژه از عوامل انسانی وقوع سیل است و درباره این که به طور ویژه در وقوع سیلاب‌های متعدد استان‌های ایلام و لرستان دخیل است، در کتاب مطلبی نیامده است).
- ۳) توفان‌های گرد و غبار از عواملی است که هم طبیعت و هم انسان در منطقه زاگرس در ایجاد آن‌ها مؤثر بوده است که باعث تغییر شکل ناهمواری‌های زاگرس شده است.

### تست و پاسخ ۱۱۶

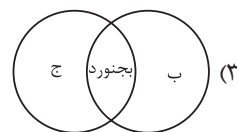
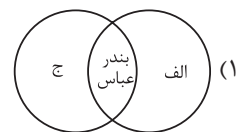
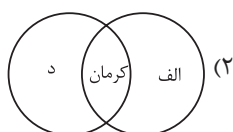
در خصوص انواع آب‌وهوای ایران، کدام تصویر به درستی ترسیم شده است؟

(الف) گرم و شرجی

(ب) گرم و خشک

(ج) میانگین دمای بالای سالانه

(د) تبخیر و تعرق زیاد



(بغرافیهای دهم - درس ۵ - انواع آب‌وهوای ایران)

پاسخ: گزینه ۱

**مشاوره** تو این مدل سؤال، اول دقت کن کدوم موارد با هم ارتباط دارند یعنی «الف» با «ج» مرتبطه یا با «د» و بعد برو سراغ تصاویر.



## درس نامه ●●

انواع آب‌وهوای ایران عبارت است از:

| نوع آب‌وهوا   | توضیحات  |
|---------------|--|
| ۱) گرم و خشک  | بارش کم و خشکی هوا - اختلاف شدید دما - فقر پوشش گیاهی - تبخیر و تعرق زیاد (مانند کرمان - سمنان - زاهدان)                             |
| ۲) کوهستانی   | افزایش بارندگی و کاهش دما با افزایش ارتفاع - میانگین دمای پایین - بارندگی اغلب به صورت برف (مانند سنندج - خرم‌آباد - تبریز - بجنورد) |
| ۳) گرم و شرجی | بارندگی اندک - رطوبت نسبی بالا - میانگین دمای بالای سالیانه (مانند بوشهر - بندرعباس)   |
| ۴) معتدل خزری | بارندگی زیاد - اعتدال دما در طول سال - پوشش گیاهی غنی (مانند ساری و رشت)   |

**نکته** بجنورد در خراسان شمالی دارای آب‌وهوای کوهستانی و بیرجند در خراسان جنوبی دارای آب‌وهوای گرم و خشک است.

**پاسخ تشریحی** یکی از ویژگی‌های آب‌وهوای شرجی، میانگین دمای بالای سالیانه است؛ پس مورد «الف» و «ج» با هم مرتبطند. تبخیر و تعرق زیاد از ویژگی‌های آب‌وهوای گرم و خشک است؛ بنابراین موارد «ب» و «د» با هم مرتبطند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) کرمان ← آب‌وهوای خشک

۳) بجنورد ← آب‌وهوای کوهستانی

۴) بوشهر ← آب‌وهوای گرم و شرجی

## تست و پاسخ ۱۱۷

به ترتیب، ویژگی «حوضه آبریز فلات مرکزی ایران» و «کانون آبگیر فصلی استان هرمزگان» در کدام گزینه ذکر شده است؟

۱) آب رودهای آن در طول مسیر مورد استفاده قرار می‌گیرد. - سالیانه بیش از ۵۰۰ میلی‌متر بارش دارد.

۲) تمام آب آن در داخل کشور جریان دارد. - در کوهستان‌های نزدیک به مناطق گرم و خشک واقع شده است.

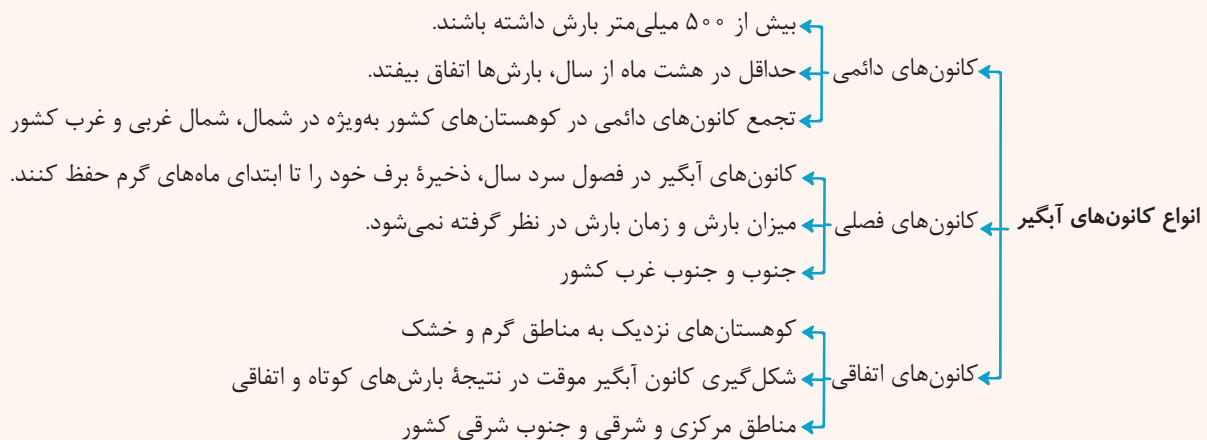
۳) آب‌های جاری را به سوی پایین‌ترین نقطه هدایت می‌کند. - تنها بارش‌های کوتاه و اتفاقی را تجربه می‌کند.

۴) آب آن وارد دریاچه‌های داخلی می‌شود. - ذخیره برف را تا ابتدای ماه‌های گرم سال حفظ می‌کند.

(بغرافای دهم - درس ۶ - کانون‌های آبگیر)

## پاسخ: گزینه ۴

## درس نامه ●●





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

## جغرافیا

الف: حوضه آبریز خارجی: مساحتی از کشور که آب رودهای آن به دریاهای اطراف می‌ریزد؛ اما در طول مسیر مورد استفاده قرار می‌گیرند. مثال: دریای خزر  
 ب: حوضه آبریز داخلی: مساحتی از کشور که تمام آب آن‌ها در کشور جریان دارد و وارد دریاچه‌های داخلی می‌شود. مثال: دریاچه ارومیه

**نکته** به تفاوت دو مفهوم «کانون آبگیر» و «حوضه آبریز» توجه داشته باشید.

|  |   |
|--|---|
| حوضه آبریز چیست؟ به محدوده‌ای که با توجه به شکل زمین و کانون‌های آبگیر چیست؟ در مناطق مرتفع کوهستانی، مکان‌هایی شیب ناهمواری‌ها، آب‌های جاری را به سوی پایین‌ترین نقطه آن وجود دارد که سرچشمه رودهای متعددی هستند. به این مکان‌ها، هدایت کند، حوضه آبریز می‌گویند. | کانون‌های آبگیر چیست؟ در مناطق مرتفع کوهستانی، مکان‌هایی وجود دارد که سرچشمه رودهای متعددی هستند. به این مکان‌ها، کانون‌های آبگیر می‌گویند. |
|--|---|

**پاسخ تشریحی** اگر کانون‌های آبگیر در فصول سرد سال، ذخیره برف خود را تا ابتدای ماه‌های گرم سال حفظ کنند، بدون توجه به میزان بارش و زمان آن، جزء کانون‌های فصلی به شمار می‌روند. حوضه آبریز داخلی مساحتی از کشور است که تمام آب آن در کشور جریان دارد و وارد دریاچه‌های داخلی می‌شود.  
 بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ حوضه آبریز خارجی - کانون‌های آبگیر دائمی
- ۲ حوضه آبریز داخلی - کانون‌های آبگیر اتفاقی
- ۳ حوضه آبریز - کانون‌های اتفاقی

## تست و پاسخ ۱۱۸

کدام موارد مطابق با عبارت زیر تدوین و تنظیم شده است؟

«کشورها را برای اداره بهتر، عرضه خدمات مناسب‌تر و تأمین نیازهای مردم آن را به واحدهای کوچک‌تری تقسیم می‌کنند که نتیجه آن در کشور ما تقسیم‌بندی استان، شهرستان، بخش و دهستان شده است.»  
 الف) نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند به طوری که بین همه نواحی و سکونتگاه‌ها حتی دورافتاده‌ترین و کوچک‌ترین آن‌ها جریان کالا، خدمات و رفت‌وآمد افراد وجود دارد.  
 ب) سکونتگاه‌ها براساس میزان جمعیت و خدماتی که ارائه می‌کنند طبقه‌بندی می‌شوند و در حرکت از رأس به قاعده هرم، عملکرد آن‌ها بیشتر و متنوع‌تر می‌شود.  
 ج) مرزهای سیاسی و اداری بر مبنای تصمیم‌گیری انسان‌ها تعیین می‌شوند که در آن گاهی یک ناحیه آب‌وهوایی بین چند استان یا حتی چند کشور قرار می‌گیرد.  
 د) در تقسیمات کشوری، حوزه نفوذ سکونتگاه‌ها با هم متفاوت است؛ به این صورت که خوره در زمان ساسانیان حوزه نفوذ کم‌وسعت‌تری نسبت به تسوگ داشت.

- ۱) «الف» و «ب»      ۲) «ب» و «د»      ۳) «الف» و «ج»      ۴) «ج» و «د»

**پاسخ: گزینه ۳** (جغرافیای دهم - درس ۸ - تقسیمات کشوری در ایران / جغرافیای یازدهم - درس ۲ - کانون ناهیه، مرزهای ناهیه - درس ۱ - ناهیه‌بندی / جغرافیای دوازدهم - درس ۱ - سلسله مراتب سکونتگاه‌ها)

**مشاوره** اگه دقت کنی متوجه می‌شی که همه عبارت‌ها با عبارت صورت سوال مرتبطن!! حالا تکلیف چیه؟! دنبال نادرستی‌های دیگه توی دوتا از عبارت‌ها باش.



**درس نامه** ●● برای اداره بهتر کشور، عرضه خدمات مناسبتر و تأمین نیازهای مردم آن را به واحدهای کوچکتری تقسیم می‌کنند. تا حدودی به این کار ناحیه‌بندی هم می‌توان گفت. زیرا این نواحی براساس معیارهای طبیعی و انسانی انجام شده است. در نظر داشته باشید این تقسیمات، متناسب با موقعیت و زمان، تغییر می‌یابد.

در مورد مرزبندی نواحی چند نکته وجود دارد:

- ۱) تعیین مرزهای دقیق نواحی دشوار است.
- ۲) قلمرو و وسعت نواحی، متفاوت است.
- ۳) مرزهای نواحی قابل تغییرند.
- ۴) مرزهای سیاسی و اداری معمولاً بر مرزهای نواحی طبیعی و انسانی منطبق نیستند.

سلسله مراتب سکونتگاه‌ها:

سکونتگاه‌های شهری و روستایی را می‌توان به لحاظ میزان جمعیت و عملکرد رتبه‌بندی کرد، زیرا سکونتگاه‌ها از نظر تعداد جمعیت متفاوت‌اند و طیف وسیعی را شامل می‌شوند.

حوزه نفوذ سکونتگاه:

به محدوده جغرافیایی که از یک سکونتگاه کالا و انواع خدمات دریافت می‌کنند و بین آن محدوده و سکونتگاه جریان کالا، خدمات و رفت‌وآمد وجود دارد، حوزه نفوذ سکونتگاه می‌گویند.

**پاسخ تشریحی** عبارتهای «الف» و «ج» بدون ذکر هیچ نادرستی‌ای، مطابق با عبارت سؤال تنظیم شده‌اند.

الف: در مبحث رابطه متقابل انسان و ناحیه گفته شده که نواحی با یکدیگر رابطه و کنش متقابل دارند. نواحی بر هم تأثیر می‌گذارند و همه نواحی و حتی دورافتاده‌ترین آن‌ها به‌ویژه از نظر اقتصادی تحت تأثیر یکدیگرند. و از آن‌جا که برخی نواحی براساس معیارهای انسانی مرزبندی می‌شوند سکونتگاه‌ها هم ناحیه محسوب می‌شوند. در حوزه نفوذ سکونتگاه‌ها خواندیم که در محدوده سکونتگاه‌ها جریان کالا، خدمات و رفت‌وآمد افراد وجود دارد.

ج: مرزبندی تقسیمات سیاسی مانند استان، بخش و شهرستان که جزو مرزهای سیاسی و اداری است بر مبنای تصمیم‌گیری انسان تعیین می‌شوند؛ بنابراین گاهی یک ناحیه آب‌وهوایی، ناحیه زمانی و ... بین چند استان یا حتی چند کشور قرار می‌گیرد. بررسی عبارتهای نادرست:

ب: قاعده هرم سلسله مراتب سکونتگاه‌ها، سکونتگاه‌های با کم‌ترین میزان جمعیت و در رأس هرم سکونتگاه‌های بزرگ را نشان می‌دهد؛ بنابراین در حرکت از رأس به قاعده عملکرد سکونتگاه یعنی خدماتی که ارائه می‌دهد کم‌تر می‌شود و از تنوع آن کاسته می‌شود. د: در تقسیمات سیاسی دوره ساسانیان، خوره معادل استان و تسوگ معادل شهرستان است. پس خوره بزرگ‌تر از تسوگ است و حوزه نفوذ وسیع‌تری نسبت به آن دارد.

### تست و پاسخ ۱۱۹

کدام یک از موارد زیر، به ترتیب مصادیقی از ناحیه‌بندی طبیعی - انسانی - طبیعی - انسانی را نشان می‌دهد؟

- ۱) پارک‌های مصنوعی - جزیره‌های مصنوعی خلیج فارس - نواحی خاک کانادا - نواحی آلمانی‌زبان
- ۲) قلمرو جغرافیایی ادیان هند - منطقه صنعتی رور آلمان - نواحی بیابانی استان سمنان - نواحی برف‌گیر سوئیس
- ۳) جنگل‌های بارانی استوایی - پارک‌های ملی - نواحی کشاورزی - نواحی قومیت‌ها در افغانستان
- ۴) ناحیه بارشی آذربایجان - بازارهای شناور بانکوک - ناحیه کوهستانی زاگرس - مرزهای بنگلادش

(بهرافزایی یازدهم - درس ۱ - مبحث ناحیه‌بندی طبیعی)

**پاسخ: گزینه ۴**





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

## جغرافیا

### درس نامه •• ناحیه بندی

وقتی یک محیط جغرافیایی را براساس معیارهایی به واحدهای کوچکتر تقسیم می‌کنیم، به طوری که هر واحد با واحد مجاور تفاوت داشته باشد، «ناحیه بندی» کرده‌ایم. جغرافی دان‌ها براساس معیارها و ملاک‌هایی حدود یک ناحیه را تعیین می‌کنند.

عوامل طبیعی: ناهمواری‌ها، آب‌وهوا، پوشش گیاهی، خاک و نظایر آن مانند نواحی بارشی، زیست‌بوم‌ها، نواحی خاک و پارک‌های ملی و ...

عوامل انسانی: جمعیت، اقوام، دین، زبان، فرهنگ، نوع فعالیت اقتصادی و نظایر آن مانند اقوام مختلف افغانستان، جزایر مصنوعی، نواحی کشاورزی.

#### معیارهای ناحیه بندی

**نکته** ناحیه بخشی از سطح زمین است که ویژگی‌های جغرافیایی همگون و خاصی دارد؛ به طوری که با بخش‌های مجاور خود متفاوت است.

**پاسخ تشریحی** ناهمواری‌ها، آب‌وهوا، پوشش گیاهی، خاک و نظایر آن از معیارهای طبیعی ناحیه بندی است. از میان گزینه‌های داده شده، فقط ۴ است که بر این اساس ناحیه بندی شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) انسانی - انسانی - طبیعی - انسانی

۲) انسانی - انسانی - طبیعی - طبیعی

۳) طبیعی - طبیعی - انسانی - انسانی

### تست و پاسخ ۱۲۰

کدام گزینه به ترتیب بیانگر نوع آب‌وهوا، دما، بارش و پوشش گیاهی اقلیم E است؟

- ۱) بسیار سرد (قطبی) - هیچ ماهی بیش از  $1^{\circ}\text{C}$  نیست. - کمبود بارش - نامناسب برای رویش گیاه
- ۲) استوایی (گرم و مرطوب) - هیچ ماهی سردتر از  $18^{\circ}\text{C}$  نیست. - بارش در تمام سال - مناسب برای جنگل‌های بارانی استوایی
- ۳) معتدل - میانگین سردترین ماه بین  $18^{\circ}\text{C}$  تا  $3^{\circ}\text{C}$  است. - بارش در دوره سرد سال بیشتر از دوره گرم - مناسب برای جنگل‌های خزان دار
- ۴) سرد - میانگین سردترین ماه کم‌تر از  $3^{\circ}\text{C}$  است. - بارش تابستان بیشتر از زمستان - مناسب برای جنگل‌های مخروطی سردسیری

(جغرافیای یازدهم - درس ۳ - نواحی آب‌وهوایی)

### پاسخ: گزینه ۱

### درس نامه ••

| علامت آب‌وهوا | نام آب‌وهوا           | دما  | بارش                                   | پوشش گیاهی                         |
|---------------|-----------------------|--|--|------------------------------------|
| A             | استوایی (گرم و مرطوب) | هیچ ماهی سردتر از $1^{\circ}\text{C}$ نیست.                              | بارش در تمام سال                       | مناسب برای جنگل‌های بارانی استوایی |
| B             | خشک                   | اختلاف دما زیاد است.   | کمبود بارش                             | نامناسب برای رویش گیاه             |
| C             | معتدل                 | میانگین سردترین ماه بین $18^{\circ}\text{C}$ تا $3^{\circ}\text{C}$ است. | بارش در دوره سرد سال بیشتر از دوره گرم | مناسب برای جنگل‌های خزان دار       |
| D             | سرد                   | میانگین سردترین ماه کم‌تر از $3^{\circ}\text{C}$ است.                    | بارش تابستان بیشتر از زمستان           | مناسب برای جنگل‌های مخروطی سردسیری |
| E             | بسیار سرد (قطبی)      | هیچ ماهی بیش از $1^{\circ}\text{C}$ نیست.                                | کمبود بارش                             | نامناسب برای رویش گیاه             |

## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



**پاسخ تشریحی** ابتدا لازم است با ویژگی‌های اقلیم E (قطبی) آشنا باشیم: حاشیه‌های شمالی قاره‌های آسیا و آمریکای شمالی در مجاورت اقیانوس منجمد شمالی گرینلند و هم‌چنین قاره قطب جنوب و جزایر نزدیک به آن در این گروه اقلیمی جای می‌گیرند. در این اقلیم زمستان‌های تاریک و فوق‌العاده سرد وجود دارد. در گرم‌ترین ماه‌ها نیز دما به کم‌تر از ۱۰ درجه سانتی‌گراد می‌رسد. در واقع تابستان وجود ندارد. میزان بارش در این ناحیه ناچیز است و لایه‌های زمین تا عمق چند متر یخ بسته‌اند.  
بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ اقلیم A

۳ اقلیم C

۴ اقلیم D

## تست و پاسخ ۱۲۱

با بررسی موارد «الف» و «ب»، کدام گزینه درست است؟

الف) سنگ‌ها در نتیجه اختلاف دما، به قطعات کوچک‌تری خرد می‌شوند.

ب) فعالیت‌های موجودات زنده موجب تغییرات فیزیکی و شیمیایی در سنگ‌ها می‌شود.

- ۱) «الف» مربوط به هوازدگی فیزیکی است که در آن ترکیب شیمیایی سنگ تغییر نمی‌کند و ب مربوط به هوازدگی زیستی است.
- ۲) «الف» و «ب» هر دو مربوط به هوازدگی شیمیایی هستند که در آن، ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها نیز تغییر می‌کند.
- ۳) در «الف»، برخلاف «ب» فقط تغییرات شیمیایی سنگ‌ها رخ می‌دهد ولی ساختمان کانی‌ها بدون تغییر باقی می‌مانند و فقط اکسید می‌شوند.
- ۴) «ب» مربوط به هوازدگی شیمیایی است که در اثر گرم و سرد شدن و یا یخ‌زدن آب در شکاف سنگ‌ها رخ می‌دهد و «ب» توضیحی درباره هوازدگی فیزیکی است.

(جغرافیای یازدهم - درس ۵ - انواع هوازدگی)

## پاسخ: گزینه ۱

## درس نامه

| هوازدگی زیستی  | هوازدگی شیمیایی   | هوازدگی فیزیکی   |
|--|---|--|
| فعالیت‌های موجودات زنده، یعنی گیاهان و جانوران می‌تواند موجب تغییرات فیزیکی و شیمیایی در سنگ‌ها شود؛ برای مثال رشد ریشه درختان یا ایجاد حفره‌هایی زیرزمینی توسط جانداران حفره‌ها، مانند موش‌ها و مورانه‌ها، باعث خرد شدن سنگ‌ها (تغییرات فیزیکی) می‌شود. هم‌چنین، گیاهان در حال پوسیدگی اسیدهایی تولید می‌کنند که موجب تغییرات شیمیایی در سنگ‌های مجاورشان می‌شود. | در هوازدگی شیمیایی، ساختمان کانی‌ها و ترکیب شیمیایی سنگ‌ها نیز تغییر می‌کند. اکسیژن و رطوبت از عوامل مهم هوازدگی شیمیایی هستند. برای مثال، اکسیژن هوا موجب اکسید شدن برخی کانی‌ها نظیر آهن می‌شود یا گازهایی مانند دی‌اکسید نیتروژن و دی‌اکسید گوگرد هوا می‌توانند به اسید تبدیل شوند و باران اسیدی تولید کنند که موجب تغییرات شیمیایی در سنگ‌ها می‌شوند. | در هوازدگی فیزیکی، سنگ‌ها در نتیجه اختلاف دما، گرم و سرد شدن و یا انبساط و انقباض و در هنگام روز و شب و فصل زمستان و تابستان یا یخ‌زدن آب در شکاف سنگ‌ها و مواردی از این قبیل، به قطعات کوچک‌تر خرد می‌شوند اما در ترکیب شیمیایی آن‌ها تغییری به وجود نمی‌آید. |

**پاسخ تشریحی** الف) مربوط به هوازدگی فیزیکی است که صرفاً به تغییرات فیزیکی در سنگ‌ها منجر می‌شود.

ب) مربوط به هوازدگی زیستی است که توسط جانوران صورت می‌گیرد.



### تست و پاسخ ۱۳۲

متن زیر، به ترتیب به کدام یک از ویژگی‌های عمده برنامه «آمایش سرزمین» توجه دارد؟  
«در سرزمینی که به جنبه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... آن توجه می‌شود و بهره‌مندی خردمندانه از منابع آن وجود دارد، سعی بر آن است

ب

الف

تا از مهاجرت بی‌رویه از روستاها به شهرها پیشگیری شود.»

ج

- (۱) توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های همه مناطق - توجه به نیازهای حال و آینده - توجه به همه ابعاد توسعه
- (۲) توجه به همه ابعاد توسعه - توجه به حفظ محیط زیست - توزیع متوازن جمعیت
- (۳) توجه به نیازهای حال و آینده - توجه به توانمندی‌های همه مناطق - توجه به عدالت در توسعه
- (۴) توجه به عدالت در توسعه - توجه به حفظ محیط زیست - توجه به توانمندی‌های همه مناطق

(پهنازیای دوازدهم - درس ۲ - آمایش سرزمین)

### پاسخ: گزینه ۲

#### درس نامه

آمایش سرزمین عبارت است از سامان‌دادن و نظم‌بخشیدن به فضاها و جغرافیایی و توزیع متوازن، متعادل و منطقی جمعیت، فعالیت‌ها و تجهیزات و امکانات در سطح سرزمین.

- ← توجه به ظرفیت‌ها و توانمندی‌های همه مناطق و استان‌های کشور
  - ← توجه به همه ابعاد توسعه
  - ← توجه به عدالت در توسعه
  - ← توزیع متوازن جمعیت
  - ← توجه به نیازهای حال و آینده
  - ← توجه به حفظ محیط زیست
  - ← توجه به آمایش دفاعی
- ویژگی‌های عمده برنامه آمایش سرزمین

**پاسخ تشریحی** آن چه در عبارت صورت سؤال خواسته شده، ناظر بر سه مورد از ویژگی‌های برنامه آمایش سرزمین است که شامل موارد زیر می‌شود:  
الف) توجه به همه ابعاد توسعه: به همه جنبه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، دفاعی و محیطی کشور به طور هماهنگ توجه می‌شود.  
ب) توجه به حفظ محیط زیست: بر بهره‌مندی منطقی و خردمندانه از منابع طبیعی و حفاظت از محیط زیست تأکید و به آن‌ها توجه می‌شود.  
ج) توزیع متوازن جمعیت: از تمرکز و انبوهی جمعیت در یک یا چند مادرشهر و مهاجرت بی‌رویه از روستاها و شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ پیشگیری می‌شود.

### تست و پاسخ ۱۳۳

اگر پژوهشگری برای شناسایی گسل‌های زلزله‌خیزی که در شهر تهران وجود دارد از سامانه اطلاعات جغرافیایی استفاده کند، کدام مراحل زیر می‌تواند بیانگر کار او باشد؟

- (۱) اطلاعات و داده‌های مربوط به موضوع از محیط جمع‌آوری می‌شود و سپس اطلاعات توسط سامانه با توجه به اهداف وی تحلیل و مدل‌سازی می‌شود و در نهایت نتایجی برای تصمیم‌گیری بهینه ارائه می‌دهد.
- (۲) پژوهشگر در این سامانه داده‌ها و مدل‌سازی‌های پیشین خود را وارد می‌کند و سامانه با توجه به اطلاعات ذخیره‌شده، نقشه و نمودار مناطق زلزله‌خیز را ارائه می‌دهد.
- (۳) سامانه اطلاعات جغرافیایی آمار و ارقام مربوط به موضوع را در اختیار پژوهشگر قرار می‌دهد و او با توجه به آن‌ها تحقیقات خود را تکمیل می‌کند.
- (۴) اطلاعات و آمار پژوهشگر در سامانه به صورت لایه‌لایه ذخیره شده و در نهایت در قالب یک تصویر ماهواره‌ای نتیجه کار ارائه داده خواهد شد.

(پهنازیای دوازدهم - فنون و مهارت‌های پهنازیایی ۱)

### پاسخ: گزینه ۱



## درس نامه

سامانه اطلاعات جغرافیایی امروزه در امور متعددی چون برنامه‌ریزی و مدیریت شهرها و روستاها، کاربری زمین، آمایش سرزمین، مدیریت منابع طبیعی و مکان‌یابی شهرک‌ها و صنایع، کشاورزی، معادن، مخاطرات طبیعی و ... کاربرد دارد. به طور کلی هر سامانه از سه بخش ورودی، پردازش و خروجی تشکیل شده است.

ورودی: داده‌ها و اطلاعات از محیط جمع‌آوری می‌شوند. اطلاعات به صورت رقومی به محیط نرم‌افزار وارد و در آنجا کدبندی و ذخیره می‌شود. پردازش: اطلاعات با توجه به اهداف و نیاز کاربر پردازش و تجزیه و تحلیل فضایی و مدل‌سازی می‌شود.

خروجی: اطلاعات به صورت اشکال، نقشه، نمودار، جدول و ... نمایش داده می‌شود. نتایج و گزینه‌هایی برای تصمیم‌گیری بهینه ارائه می‌شود.

## پاسخ تشریحی

اگر بخواهیم با توجه به عبارت صورت سؤال به پاسخ برسیم، باید بگوییم که ابتدا داده‌ها و اطلاعات توسط سامانه از محیط جمع‌آوری و در آن کدبندی و ذخیره می‌شود، سپس با توجه به نیاز کاربر مدل‌سازی شده و در نهایت اطلاعات به صورت اشکال و ... برای تصمیم‌گیری بهتر ارائه می‌شود.

## تست و پاسخ (۱۳۴)

با توجه به شیوه‌های حمل‌ونقل، موارد کدام گزینه درست‌اند؟

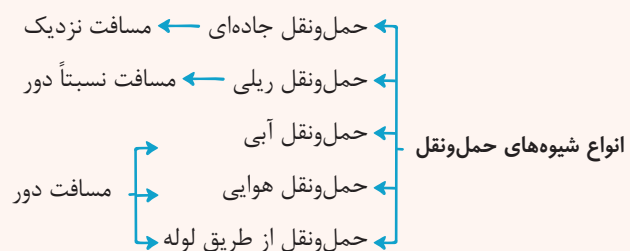
- الف) بیشترین انعطاف از نظر دسترسی به نقاط مختلف  
ب) مناسب برای مسافت‌های متوسط و نسبتاً طولانی  
ج) امنیت بسیار زیاد نسبت به سایر شیوه‌های حمل‌ونقل  
د) از متداول‌ترین شیوه‌های حمل‌ونقل در همه قاره‌ها  
ه) مقرون به صرفه‌ترین راه برای حمل بار در وزن زیاد

- ۱) «ب» و «د» = حمل‌ونقل هوایی؛ «الف» و «ج» = حمل‌ونقل ریلی  
۲) «الف» و «ج» = حمل‌ونقل هوایی؛ «ب» و «د» = حمل‌ونقل آبی  
۳) «ب» و «ج» = حمل‌ونقل جاده‌ای؛ «الف» و «ه» = حمل‌ونقل آبی  
۴) «الف» و «د» = حمل‌ونقل جاده‌ای؛ «ب» و «ج» = حمل‌ونقل ریلی

(بغرفیای دوازدهم - درس ۳ - انواع شیوه‌های حمل‌ونقل)

## پاسخ: گزینه ۴

## درس نامه



## پاسخ تشریحی

«حمل‌ونقل جاده‌ای»: یکی از شیوه‌های متداول حمل‌ونقل در همه قاره‌های جهان است و از نظر دسترسی به نقاط مختلف در مسیر راه و توقف در ایستگاه‌های متعدد انعطاف بیشتری نسبت به سایر شیوه‌های حمل‌ونقل دارد (موارد «الف» و «د»).

«حمل‌ونقل هوایی» و «حمل‌ونقل ریلی»: نسبت به سایر شیوه‌های حمل‌ونقل امنیت بسیار زیادی دارند (مورد «ج»).

«حمل‌ونقل ریلی»: برای مسافت‌های متوسط و نسبتاً طولانی مناسب است (مورد «ب»).

«حمل‌ونقل آبی»: حمل کالا با کشتی مقرون به صرفه‌ترین و ارزان‌ترین روش برای جابه‌جایی کالاها به‌ویژه کالاهای حجیم و بزرگ در مسافت‌های طولانی است (مورد «ه»).



### تست و پاسخ ۱۲۵

کدام یک از روش‌های مدیریت پیش از وقوع سیل، در درازمدت کم‌هزینه‌تر و مفیدتر است؟

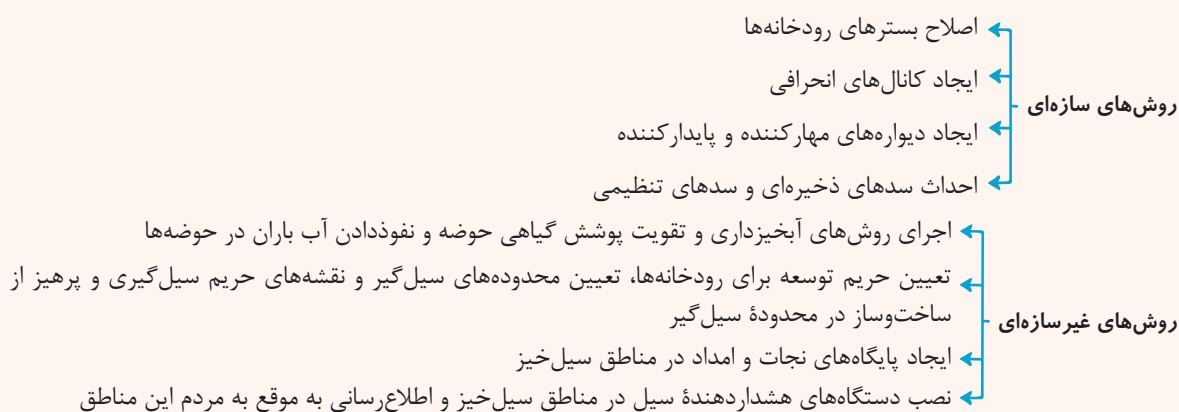
- الف) احداث سدهای ذخیره‌ای و سدهای تنظیمی  
 ب) ایجاد پایگاه‌های نجات و امداد در مناطق سیل‌خیز  
 ج) اصلاح بستر رودخانه‌ها و ایجاد کانال‌های انحرافی  
 د) اجرای روش‌های آبخیزداری و تقویت پوشش گیاهی

(۱) «ج» و «ب» (۲) «د» و «الف» (۳) «الف» و «ج» (۴) «ب» و «د»

(پغرافیای دوازدهم - درس ۶ - مدیریت سیل)

### پاسخ: گزینه ۴

**درس‌نامه** در چند دهه اخیر، خسارت‌های ناشی از سیلاب‌هایی که در کشور ما به وقوع پیوسته همواره رو به افزایش بوده است. دلیل اصلی آن نیز توسعه سکونتگاه‌ها و تغییر کاربری اراضی و ساخت‌وسازها در حریم سیل‌گیر رودخانه‌ها و فعالیت‌های نابخردانه انسانی مانند از بین بردن پوشش گیاهی بوده است. مدیریت پیش از وقوع سیل شامل روش‌های سازه‌ای و غیرسازه‌ای می‌شود.



**پاسخ تشریحی** روش‌های غیرسازه‌ای مدیریت پیش از وقوع سیل، علاوه بر این که تأثیرات نامطلوب کم‌تری بر محیط زیست دارد، در درازمدت مفیدتر و بسیار کم‌هزینه‌ترند. موارد «الف» و «ج» از روش‌های سازه‌ای و «ب» و «د» از روش‌های غیرسازه‌ای مدیریت پیش از وقوع سیل هستند.



## تست و پاسخ ۱۲۶

در کدام گزینه نوع مغالطه با سایر موارد، کاملاً متفاوت است؟

- (۱) این مایع شیر است، شیر در جنگل است؛ پس این مایع در جنگل است.
- (۲) مادرم ماه است، ماه در آسمان است؛ پس مادرم در آسمان است.
- (۳) پدرم کوه است، کوه جماد است؛ پس پدرم جماد است.
- (۴) حمید شیر است، شیر، لبنیات است؛ پس حمید لبنیات است.

### پاسخ: گزینه ۱

(منطق - درس ۲)

#### درس نامه



پاسخ تشریحی در این گزینه مغالطه فقط به دلیل اشتراک لفظ رخ داده است، چون در هر دو مورد، لفظ شیر، دالالت مطابقی دارد؛ یعنی شیر، ۳ معنای مطابقی متفاوت دارد که این‌جا دو مورد از آن‌ها به کار رفته است.



بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) مغالطهٔ توسل به معنای ظاهری است که به دلیل تفاوت دلالت در لفظ ماه رخ داده است. در اولی دلالت التزامی و در دومی دلالت مطابقی است.
- ۳) مغالطهٔ توسل به معنای ظاهری است که به دلیل تفاوت دلالت در لفظ کوه رخ داده است. در اولی دلالت التزامی و در دومی دلالت مطابقی است.
- ۴) در مورد لفظ شیر، هم اشتراک لفظ وجود دارد و هم تفاوت دلالت. در اولی دلالت التزامی است چون استعاره از شجاع بودن است و معنای مطابقی اش شیر جنگل است و در دومی به دلالت مطابقی، به معنای شیر خوراکی است.

## تست و پاسخ ۱۲۷

اگر مفهوم E مصادیق اختصاصی داشته باشد به نام G و مفهوم F هم مصادیق اختصاصی اش D باشد و در عین حال مصادیق مشترک E و F، M باشد، به ترتیب رابطهٔ میان مصادیق مفاهیم غیر D و G و هم‌چنین رابطهٔ E و غیر M از نظر نسب اربع چگونه است؟

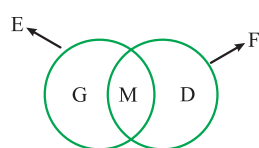
- (۱) تباین - عموم و خصوص مطلق
- (۲) احتمالاً تساوی - تباین
- (۳) عموم و خصوص مطلق - عموم و خصوص مطلق
- (۴) احتمالاً عموم و خصوص مطلق - عموم و خصوص من‌وجه

## پاسخ: گزینهٔ ۴

(منطق - درس ۳)

### درس نامه

- اگر رابطهٔ دو مفهوم تساوی باشد (الف و ب)
  - رابطهٔ نقیض هر دو با هم (غیر الف و غیر ب) ← تساوی
  - رابطهٔ نقیض یکی با اصل دیگری ← تباین
- اگر رابطهٔ دو مفهوم تباین باشد
  - رابطهٔ نقیض هر دو با هم ← عموم و خصوص من‌وجه یا تباین
  - رابطهٔ نقیض یکی با اصل دیگری ← تساوی یا عموم و خصوص مطلق
- اگر رابطهٔ دو مفهوم عموم و خصوص مطلق باشد (الف < ب)
  - رابطهٔ نقیض هر دو با هم (غیر الف و غیر ب) ← عموم و خصوص مطلق (جای عام و خاص عوض می‌شود).
  - رابطهٔ نقیض مفهوم عام با اصل مفهوم خاص ← تباین
  - رابطهٔ نقیض مفهوم خاص با اصل مفهوم عام (الف با غیر ب) ← عموم و خصوص من‌وجه
- اگر رابطهٔ دو مفهوم، عموم و خصوص من‌وجه باشد
  - رابطهٔ نقیض هر دو با هم ← عموم و خصوص من‌وجه یا تباین
  - رابطهٔ نقیض یکی با اصل دیگری ← عموم و خصوص من‌وجه



**پاسخ تشریحی** طبق اطلاعات صورت سؤال، رابطهٔ مفاهیم E و F عموم و خصوص من‌وجه است، چراکه مصداق مشترک دارند و البته هر کدام مصادیق اختصاصی خود را هم دارند؛ پس می‌توان شکل مقابل را رسم کرد: پس رابطهٔ مفاهیم G و D تباین است.

وقتی در تباین یکی از طرفین نقیض شود، رابطه یا تساوی می‌شود یا عموم و خصوص مطلق. رابطهٔ E و M هم عموم و خصوص مطلق (E > M) است که در این حالت اگر مفهوم خاص، نقیض شود، رابطه عموم و خصوص من‌وجه می‌شود.

## تست و پاسخ ۱۲۸

کدام تعریف، نه جامع است نه مانع؟

- (۱) حبر: خاخام
- (۲) جیوه: جسم نقره‌ای
- (۳) کارمند: کارآفرین حقوق‌بگیر
- (۴) مربع: متوازی‌الاضلاعی با اضلاع برابر

## پاسخ: گزینهٔ ۳

(منطق - درس ۴)



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

درس نامه ●●

| مثال   | ویژگی  | جامع و مانع                         |
|--|--|-------------------------------------|
| <p>● انسان: حیوان ناطق است.</p> <p>● جیوه: فلزی است که در دمای طبیعی مایع است.</p>   | <p>● تعریف درست، همین تعریف است.</p> <p>● این تعریف جامع افراد است و مانع اغیار می‌باشد.</p> <p>● رابطه مفهوم مجهول با تعریف، «تساوی» است.</p>   | هم جامع باشد هم مانع باشد.          |
| <p>● انسان: حیوان است.</p> <p>● مربع: شکل چهارضلعی است.</p>  | <p>● این تعریف از چیزی که باید باشد عام تر و بزرگ تر است چون غیر از مصادیق مفهوم مجهول چیزهای دیگر را هم در بر می‌گیرد.</p> <p>● به این نوع تعریف، تعریف به اعم می‌گویند.</p> <p>● وقتی تعریف به اعم است ← مفهوم مجهول اخص است.</p> <p>● رابطه مفهوم مجهول با تعریف، عموم و خصوص مطلق است.</p>  | تعریفی که جامع باشد اما مانع نباشد. |
| <p>مثلت: شکلی با سه ضلع برابر است.</p>   | <p>● این تعریف از چیزی که باید باشد خاص تر و کوچک تر است چون تمام مصادیق مفهوم مجهول را در بر نمی‌گیرد.</p> <p>● به این نوع تعریف، تعریف به اخص می‌گویند.</p> <p>● وقتی تعریف به اخص است ← مفهوم مجهول اعم است.</p> <p>● رابطه مفهوم مجهول با تعریف، عموم و خصوص مطلق است.</p>                | تعریفی که مانع باشد اما جامع نباشد. |
| <p>پرنده: حیوانی که پرواز می‌کند.</p> <p>← جامع نیست: پنگوئن، شترمرغ</p> <p>← مانع نیست: خفاش (پستانداری که پرواز می‌کند).</p> | <p>● تعریفی که تمام مصادیق مفهوم مجهول را در بر نمی‌گیرد و غیر از مصادیق مفهوم مجهول را هم در بر می‌گیرد.</p> <p>● در این تعریف، رابطه مفهوم مجهول با تعریف، یا عموم و خصوص من وجه است یا تباین.</p> <p>● اگر رابطه مفهوم مجهول با تعریف تباین باشد به آن تعریف، بی ربط می‌گویند.</p>  | نه جامع باشد و نه مانع باشد.        |

آزمون شانزدهم حضوری

دوازدهم انسانی

پاسخ تشریحی کارمند، کارآفرین نیست و کارآفرین، کارمند نیست؛ بنابراین رابطه تعریف با مفهوم مجهول، تباین است و تعریف، نه جامع

است و نه مانع.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) جامع و مانع است و البته ناواضح.

۲) جامع و غیرمانع است.

۴) جامع و غیرمانع است.

نکته رابطه تعریفی که جامع و مانع نیست با مفهوم مجهول، علاوه بر عموم و خصوص من وجه، می‌تواند تباین نیز باشد.

تست و پاسخ ۱۲۹

کدام یک از اقسام تقابل، برای قضایای شخصیبه نیز تعریف شده است؟

۴) عکس مستوی

۳) تداخل

۲) تضاد

۱) تناقض

(منطق - درس ۷)

پاسخ: گزینه ۱





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

**پاسخ تشریحی** برای قضایای شخصیهِ نیز (علاوه بر محصورات اربعه) می‌توان قضیهٔ متناقض را با فقط تغییر کیفیت قضیه به دست آورد. (دقت کنید که قضایای شخصیهِ، سور ندارند.)

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) رابطهٔ تضاد، فقط بین قضایای کلیه (با سور کلی) برقرار است.

۳) رابطهٔ تداخل فقط بین دو محصوره با کیفیت یکسان و کمیت متفاوت برقرار است.

۴) عکس مستوی، از اقسام تقابل نیست و فقط برای محصورات تعریف می‌شود.

**نکته** مربع تقابل روابط دوجه‌دوی قضایای محصوره را نشان می‌دهد و قضیهٔ شخصیهِ فقط رابطهٔ تناقض دارد، آن هم فقط با تغییر نسبت.

## تست و پاسخ ۱۳۰

اگر متداخل عکس مستوی یکی از مقدمات قیاس شکل دومی «بعضی الف ب است» باشد، مقدمهٔ دیگر کدام گزینه باشد تا اعتبار قیاس حفظ شود؟  
 (۱) بعضی ج الف نیست. (۲) هیچ ج الف نیست. (۳) هر ج ب است. (۴) هیچ الف ج نیست.

(منطق - درس ۸)

## پاسخ: گزینهٔ ۲

درس نامه



**پاسخ تشریحی** برای به دست آوردن مقدمه‌ای که صورت سؤال به آن اشاره کرده است، ابتدا باید «بعضی الف ب است» را متداخل کنیم که می‌شود «هر الف ب است» و سپس آن را عکس مستوی کنیم که می‌شود «بعضی ب الف است». پس یکی از مقدمات قیاس «بعضی ب الف است» می‌باشد و از آن جا که قیاس شکل دوم است، حد وسط «الف» است و باید «الف» در مقدمهٔ دیگر هم در جایگاه محمول باشد؛ پس ۳ و ۴ نمی‌توانند مقدمهٔ دیگر استدلال باشند.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

آزمون شانزدهم حضوری

دوازدهم انسانی

از طرفی، در قیاس شکل دوم، نتیجه باید سالبه باشد؛ پس با توجه به این که مقدمه ذکر شده در صورت سؤال موجب است، مقدمه دیگر باید سالبه باشد. اما نکته مهم این است که در قیاس اگر هر دو مقدمه جزئیه باشد، قیاس نامعتبر است؛ پس [۱] هم نمی تواند پاسخ باشد.

## تست و پاسخ (۱۳۱)

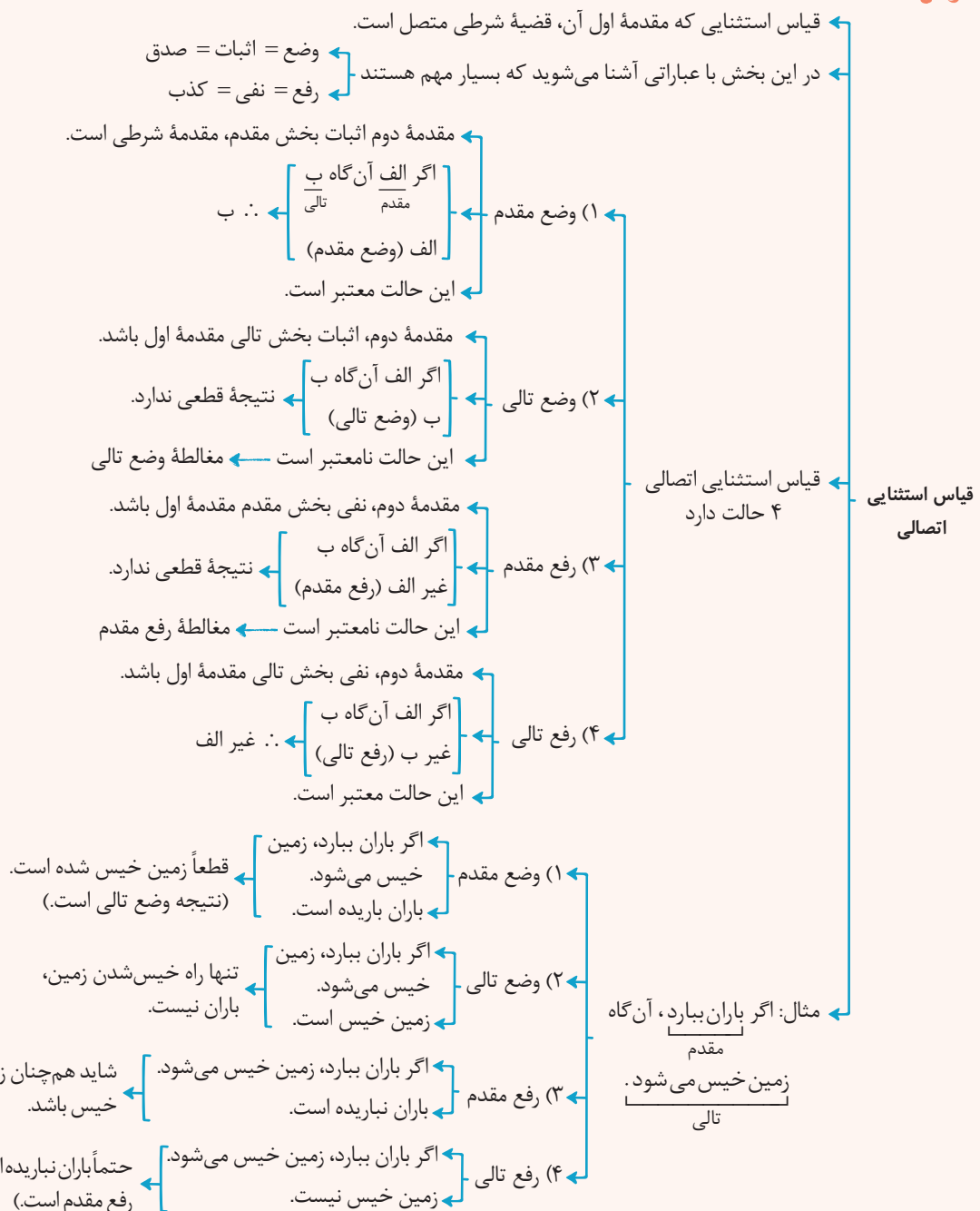
اگر مقدمه اول یک قیاس استثنایی «گر نباشد گل رخسار تو در باغ بهشت / اهل دل را نکشد میل به جنات نعیم» باشد، با کدام گزینه به عنوان مقدمه دوم از مغالطه دوری کرده ایم؟

- (۱) گل رخسار تو در باغ بهشت وجود دارد.
- (۲) اهل دل مایل به جنات نعیم هستند.
- (۳) میل اهل دل به جنات نعیم می کشد.
- (۴) باغ بهشت دارای گل رخسار تو است.

## پاسخ: گزینه ۳

(منطق - درس ۹)

### درس نامه





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

**پاسخ تشریحی** شعر صورت سؤال، بیانگر قضیه شرطی متصل است که مقدم آن «نباشد گل رخسار تو در باغ بهشت» و تالی آن «اهل دل را نکشد میل به جنات نعیم» است.

در قیاس استثنایی اتصالی، مقدمه دوم اگر وضع مقدم یا رفع تالی باشد، قیاس معتبر است، در غیر این صورت مغالطه است. بررسی گزینه‌ها:

۱) رفع مقدم است ← مغالطه رفع مقدم

۲) وضع تالی ← مغالطه وضع تالی

۳) رفع تالی ← معتبر

۴) رفع مقدم ← مغالطه رفع مقدم

## تست و پاسخ ۱۳۲

کدام عبارت درست است؟

- ۱) از نظر ملاصدرا پرداختن به اموری که در حوزه فطرت اول است، انسان را از کسب مدارج والای انسانی باز می‌دارد.
- ۲) با دقت در این مطلب که مسائل فلسفی به اساس جهان و انسان مربوط هستند، می‌توان روش این علم را دریافت.
- ۳) آن‌چه فلسفه را از تمامی علوم دیگر متمایز می‌کند، روش منحصر به فرد آن، یعنی روش عقلی و قیاسی است.
- ۴) به صرف اندیشیدن به مسائل اساسی و بنیادین، می‌توان در عین پرداختن به امور عادی، به تفکر فلسفی وارد شد.

(فلسفه یازدهم - درس ۱)

## پاسخ: گزینه ۲

**پاسخ تشریحی** در مسائل فلسفی که به اصل و اساس جهان و انسان مربوط هستند، نمی‌توان از حواس یا آزمایش بهره برد و یا از ابزاری مانند میکروسکوپ و تلسکوپ کمک گرفت. در این موارد فقط باید به توانایی عقل و استدلال‌های عقلی تکیه کرد و با تفکر و تعقل و تجزیه و تحلیل دانسته‌ها به حل مسئله و کشف مجهول نزدیک شد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) هیچ‌کس نمی‌تواند فطرت اول را کنار بگذارد. آن‌چه از نظر ملاصدرا شایسته مقام انسانی نیست، ماندن در فطرت اول است، نه پرداختن به آن.
- ۲) فلسفه از نظر روش با ریاضیات مشترک است و از نظر موضوع، با تمامی علوم دیگر، متفاوت.
- ۳) جدیت و پیوستگی در اندیشیدن به مسائل فلسفی نیز لازم است.

## تست و پاسخ ۱۳۳

در مورد فلاسفه ایونی، می‌توان گفت: .....

- ۱) شناخت مبدأ هستی، اصلی‌ترین دغدغه علمی و معرفتی آنان بود.
- ۲) خود را کاملاً وقف بررسی و تأمل در مسائل اساسی وجود کرده بودند.
- ۳) همگی فلسفه را مبنای علوم دیگر می‌دانستند و آن را با دیگر علوم، نیامیختند.
- ۴) یکی از آنان توضیح واقعی برای کیفیت تغییر و تحولاتی که در جهان می‌بینیم ارائه نمی‌داد.

(فلسفه یازدهم - درس ۴)

## پاسخ: گزینه ۲

### درس نامه

- از اندیشمندان بزرگ اولیه بوده است.
- بنا به نقل افلاطون، سقراط در جوانی با پارمنیدس ملاقات کرده است.
- پارمنیدس او فلسفه خود را به صورت شعر عرضه کرده است.
- او برای نخستین بار به مفهوم «بودن» (وجود، ثبات) و «شدن» (حرکت) که از مفاهیم اصلی فلسفه هستند، توجه دقیق کرده و تفاوت آن دو را ذکر کرده است.

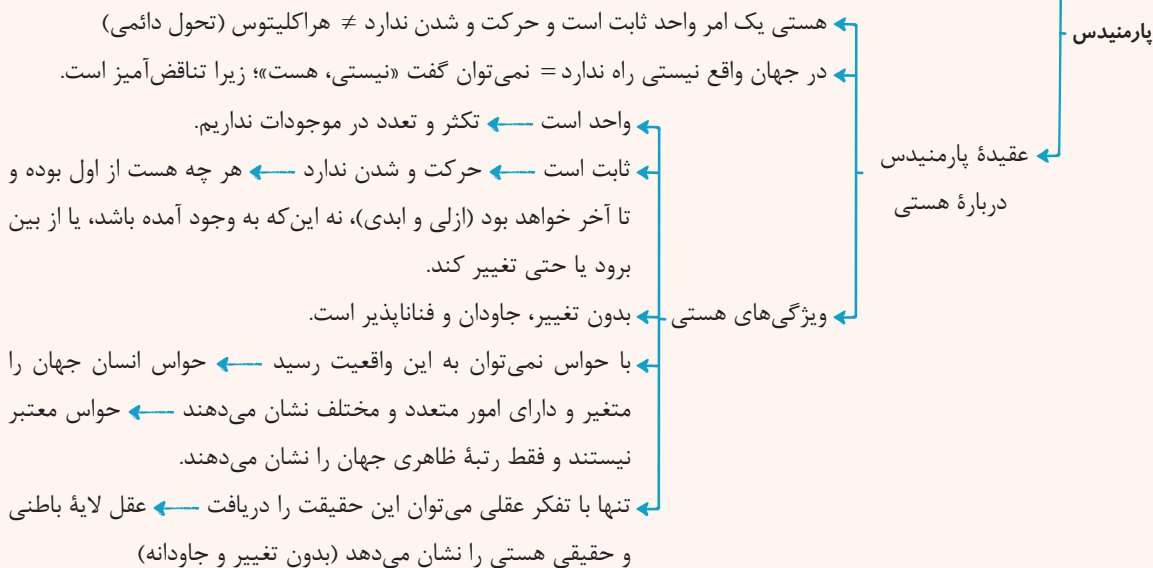


# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

آزمون شانزدهم حضوری

دوازدهم انسانی



**پاسخ تشریحی** پارمنیدس (یکی از فلاسفه ایونی)، اساساً تغییر و دگرگونی را واقعی نمی‌دانست و آن را حاصل خطای حس می‌پنداشت و لذا معتقد بود که هستی، یک امر واحد و ثابت است و طبعاً توضیح واقعی برای تغییرات عالم ارائه نمی‌داد. بررسی سایر گزینه‌ها:

- در آغاز شکل‌گیری فلسفه، آنچه بیش از هر چیز این اندیشمندان را به خود مشغول می‌داشت، دگرگونی‌هایی بود که پیوسته در جهان طبیعت رخ می‌داد. آن‌ها کوشش می‌کردند تا به دیدگاهی دست یابند که بتوانند به درستی این دگرگونی‌ها را از نظر عقلی، تحلیل کنند.
- اندیشمندانی که در آن دوره بودند، فقط به تفکر فلسفی نمی‌پرداختند. آنان دانشمندانی بودند که کم و بیش با مجموعه علوم زمان خود، از جمله فلسفه آشنا بودند و به مسائل بنیادین هستی نیز توجه می‌کردند.
- یکی از فیلسوفان اولیه، فیثاغورس است. او همان‌طور که پایه‌گذار ریاضی و هندسه است، یکی از پایه‌گذاران فلسفه نیز محسوب می‌شود. او ریاضیات را به گونه‌ای خاص با فلسفه و عرفان در هم آمیخت و یک دستگاه فلسفی عمیق بنیان نهاد. یعنی برای او، ریاضیات مبنا بود.

## تست و پاسخ ۱۳۴

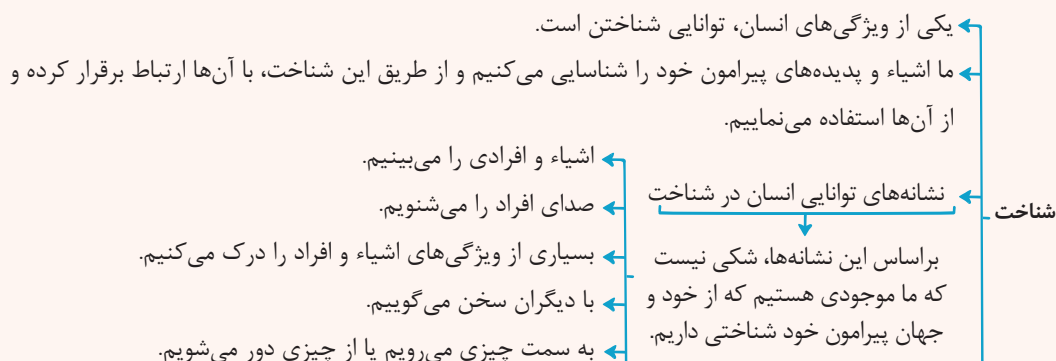
کدام گزینه نمی‌تواند نشانه‌ای برای توانایی انسان در شناختن باشد؟

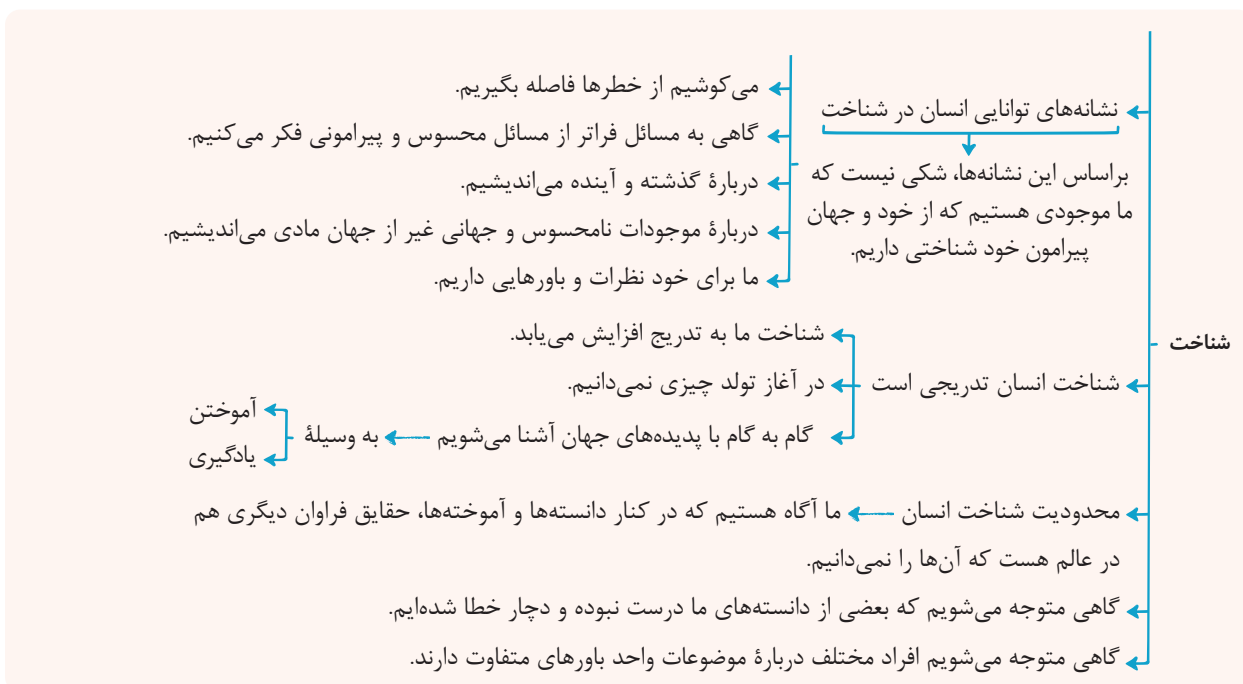
- ترسیدن از یک سگ وحشی
- به یاد آوردن یک دوست قدیمی
- خطا در تشخیص رنگ‌ها
- تلاش برای رساندن افراد به نظر واحد

(فلسفه یازدهم - درس ۶)

## پاسخ: گزینه ۳

درس نامه





**پاسخ تشریحی** هرچند درک خطاها (پی بردن به خطا) توسط انسان می‌تواند دلیلی بر شناخت و توانایی شناختن در انسان باشد، اما خود خطا کردن دلیل این توانایی نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

تمام رفتارهای روزمره ما از قبیل ترسیدن (۱)، به یاد آوردن یک دوست قدیمی (۲) و تلاش برای رساندن افراد مختلف به نظر یکسان (۴) نشان‌دهنده این است که انسان می‌تواند بشناسد.

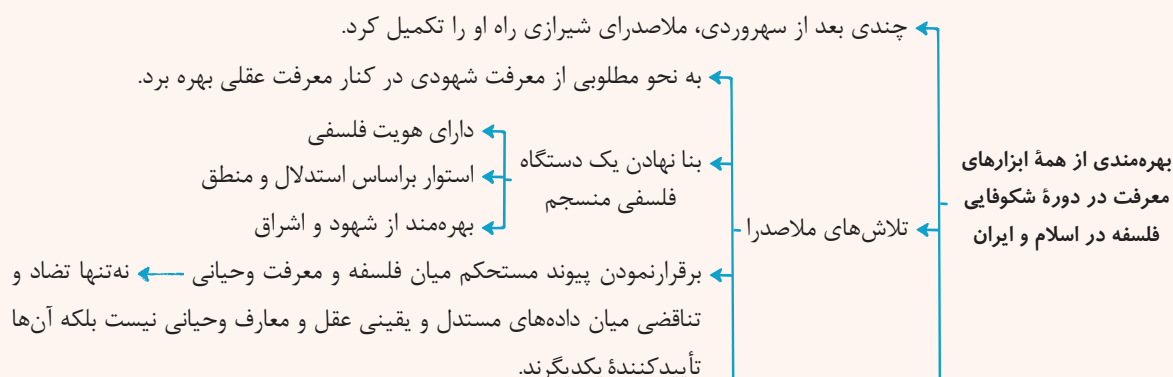
## تست و پاسخ ۱۳۵

درباره معرفت‌شناسی فیلسوفان در جهان اسلام، کدام گزینه درست است؟

- تمام فیلسوفان مسلمان، همه ابزارهای شناخت را قبول دارند و همگی شهود را در فلسفه به کار نمی‌برند.
- استفاده از عقل، شهود و وحی در کشف حقیقت توسط علامه طباطبایی به طور کامل انجام شد.
- ابن سینا و فارابی در کتاب‌های خود به طور دقیق درباره شهود سخن گفته‌اند، ولی از رابطه آن با فلسفه چیزی نگفته‌اند.
- فلاسفه معاصر مسلمان همه ابزارهای شناخت را قبول دارند و همگی معتقدند بدون استدلال عقلی اساساً فلسفه وجود ندارد.

**پاسخ: گزینه ۴** (فلسفه یازدهم - درس ۸)

### درس نامه





**پاسخ تشریحی** فیلسوفان معاصر تمام ابزارهای شناختی را معتبر می‌دانند، ولی هر کدام را در جایگاه خود و هم‌چنین معتقدند نمی‌توان

صرفاً با اتکا بر تجربه یا شهود قلبی یا وحی به معرفت فلسفی رسید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- سهروردی و ملاصدرا در فلسفهٔ خود از شناخت شهودی در کنار استدلال عقلی بهره برده‌اند.
- توفیق کامل پیوند بین عقل، کشف و شرع نصیب ملاصدرا شد.
- فقط ابن سینا دربارهٔ شهود در کتاب‌هایش نوشته است و آن را به طور دقیق توضیح داده است.

## تست و پاسخ ۱۳۶

کدام گزینه نظر فیلسوفان دورهٔ جدید اروپا دربارهٔ نفس را به درستی بیان می‌کند؟

- تمام فلاسفه‌ای که به انسان نگاه تک‌ساحتی دارند، وجود نفس را انکار نمی‌کنند.
- ماتریالیست‌ها انسان را صرفاً یک حیوان پیچیده‌تر از سایر حیوانات می‌دانند.
- دکارت برخلاف توماس هابز، ذهن انسان را ماشینی پیچیده می‌داند که فعالیت خودکار و غیرارادی دارد.
- از نظر داروینیست‌ها تنها تفاوت انسان با سایر حیوانات، زیست اجتماعی او است.

**پاسخ: گزینهٔ ۱**

(فلسفهٔ یازدهم - درس ۹)



## درس نامه

حقیقت انسان در دوره جدید اروپا ← انسان تک‌ساحتی

انسان را موجودی مادی می‌دانند. ← دو دسته‌اند: (تعداد کمی)

(۱) اصولاً وجود «نفس» را انکار می‌کنند.

(۲) نفس را چیز فرعی نسبت به بدن تلقی می‌کنند و از آثار و لوازم بدن به شمار می‌آورند ← نفس مجرد و مستقل از بدن نیست. (تعداد زیادی از فلاسفه)

بیشتر از این‌که کلیت وجود نفس را انکار کند، مجرد بودن و مستقل بودن آن از جسم را انکار می‌کنند.

## پاسخ تشریحی

فیلسوفان دوره جدید اروپا ← انسان را تک‌ساحتی می‌دانند.

انسان را دوبعدی می‌دانند. ← یا اصولاً نفس را انکار می‌کنند. یا نفس را امری فرعی و از لوازم بدن می‌شمارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) داروینست‌ها، انسان را حیوان پیچیده‌ای می‌دانند که جز پیچیدگی، تفاوتی با سایر حیوانات ندارد.

۳) دکارت برخلاف هابز، بدن را ماشین پیچیده خودکار می‌داند.

۴) از نظر داروینست‌ها تفاوت انسان با سایر حیوانات فقط در پیچیده‌تر بودن است.

## تست و پاسخ ۱۳۷

کدام مورد، به فضیلت اخلاقی از دیدگاه کانت مربوط است؟

(۱) به فرمان عقل انجام می‌شود.

(۲) به سعادت انسان مربوط نیست.

(۳) به صورت قابل تعمیم وضع می‌شود.

(۴) ارتباطی با زندگی اجتماعی انسانی ندارد.

## پاسخ: گزینه ۱

(فلسفه یازدهم - درس ۱۱)

## درس نامه

دیدگاه کانت در دوران جدید اروپا درباره معیار و فعل اخلاقی

معتقد بود که معیار فعل اخلاقی را باید در «وجدان اخلاقی» جست‌وجو کرد.

وجدان اخلاقی ← حقیقتی است که در درون هر انسان است.

انسان را به سوی عمل خیر اخلاقی دعوت می‌کند.

عمل خیر اخلاقی ← عملی که انسان آن را صرفاً برای اطاعت از وجدان خود انجام می‌دهد، هیچ گونه هدف و منفعت شخصی در آن نباشد.

مثال: اگر عدل را فقط به دلیل این‌که وجدان ما را به آن دعوت می‌کند، رعایت کنیم فضیلت است.

توصیه کانت ← بر طبق قاعده‌ای عمل کنید که بتوانید اراده کنید که قاعده مزبور، قانون کلی و عمومی شود.

آن‌چه برای خود می‌پسندی برای دیگران هم بپسند. (قابل تعمیم بودن)

کانت طبق گفته خودش، از حقیقت وجدانی درون انسان به شگفت می‌آید:

«دو چیز همواره مرا به شگفتی وامی‌دارد: یکی آسمانی که بالای سر ماست، دیگری وجدانی که درون ماست.»



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

آزمون شانزدهم حضوری

**پاسخ تشریحی** از نظر کانت، کاری فضیلت اخلاقی محسوب می‌شود که فقط برای اطاعت از وجدان اخلاقی انجام شود. در کتاب درسی از ارتباط وجدان اخلاقی با عقل، سخنی به میان نیامده است، اما در سابقه تست کنکور، عقل، به جای وجدان در دیدگاه کانت قرار گرفته است. البته ممکن است بتوان وجدان اخلاقی از نظر کانت را معادل با عقل عملی در نگاه ارسطو و فلاسفه مسلمان دانست که البته در کتاب درسی اشاره‌ای به این مطلب نشده است. بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) کانت نمی‌گوید فضیلت اخلاقی در راستای سعادت انسان نیست، بلکه می‌گوید در فضیلت بودن یک کار، این شرط است که هیچ انگیزه‌ای - حتی سعادت - جز اطاعت از وجدان اخلاقی نباید در میان باشد.

۳) قوانین اخلاقی از نظر کانت، وضع‌شدنی نیستند بلکه ذاتی هستند و در وجدان اخلاقی وجود دارند.

۴) رعایت قوانین اخلاقی اجتماعی، برای مصلحت اجتماع مفید است و توجه به وجدان اخلاقی، ضرورت زندگی اجتماعی است اما انگیزه انجام آن فقط باید اطاعت از وجدان اخلاقی باشد.

## تست و پاسخ ۱۳۸

اگر اشیاء اطراف خود را واقعی ندانیم:

- ۱) حمل وجود بر ماهیت‌های مختلف نیازمند دلیل می‌شد.
- ۲) نمی‌توانیم از آن اشیاء استفاده کنیم.
- ۳) ماهیت وجه اختصاصی موجودات بود.
- ۴) وجود و ماهیت در خارج، مغایرت داشتند.

## پاسخ: گزینه ۲

**پاسخ تشریحی** رفتارهای طبیعی ما و استفاده از اشیاء اطراف نشان می‌دهد که اولاً ما آن‌ها را واقعی می‌دانیم و ثانیاً می‌توانیم به آن‌ها علم پیدا کنیم. پس اگر آن‌ها را واقعی ندانیم طبیعتاً از آن‌ها استفاده نمی‌کنیم. دقت کنید که اگر اشیاء اطرافمان را واقعی ندانیم، اصلاً بحث وجود و ماهیت که درباره واقعیت بحث می‌کنند، مطرح نمی‌شود.

**نکته** پذیرش واقعیت‌های مستقل از ذهن موجب می‌شود انسان بتواند نیازهایش را با آن امور واقعی برطرف کند و اگر این امور واقعی را نپذیریم، هیچ‌کدام از نیازهایمان برطرف نمی‌شوند.

## تست و پاسخ ۱۳۹

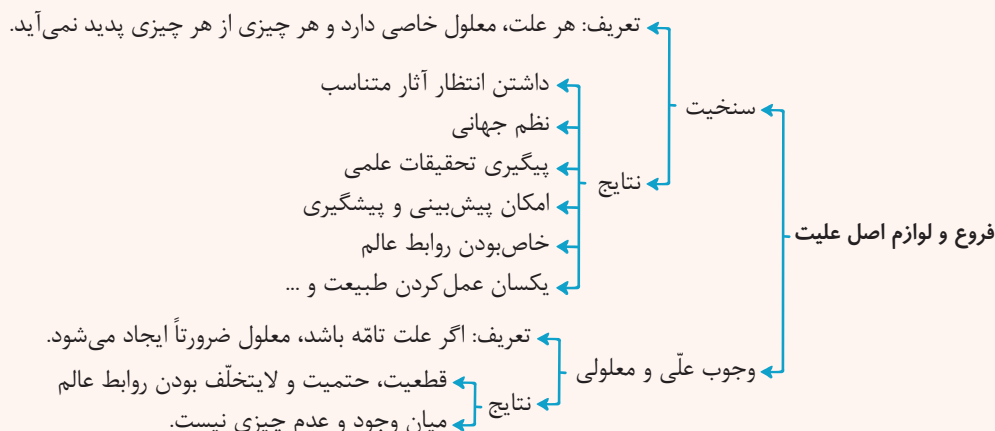
براساس قاعده علیت و فروع آن می‌توان گفت: .....

- ۱) هر پدیده تنها می‌تواند به همان صورتی باشد که موجود می‌شود.
- ۲) ممکن است انسان در عین شناخت دقیق یک علت معلول آن را نشناسد.
- ۳) به جز علل غیرمادی، هیچ علتی نمی‌تواند معلولی غیر از معلول خود را ایجاد کند.
- ۴) با دیدن یکی از معلول‌های یک علت، می‌توان وجود معلول دیگر آن را نیز احتمال داد.

## پاسخ: گزینه ۱

(فلسفه دوازدهم - درس ۳)

درس نامه







# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

**پاسخ تشریحی** لازمه و نتیجه اصل وجوب علی و معلولی، تخلف ناپذیر بودن نظام هستی است و بر همین اساس هر پدیده تنها می تواند به همان صورتی باشد که موجود می شود.

بررسی سایر گزینه ها:

۲) براساس اصل سنخیت، هر علت معین، معلول معینی دارد که متناسب با آن علت است؛ بنابراین با شناخت دقیق علت و از طریق خصوصیت آن، می توان معلول متناسب با آن و مخصوص به آن را نیز شناخت.

۳) براساس اصل سنخیت، علل غیرمادی نیز چنین امکاناتی ندارند.

۴) چون یک معلول هست، حتماً علت آن نیز هست و چون آن علت هست، معلول دیگرش نیز براساس اصل ضرورت، حتماً وجود دارد، نه احتمالاً.

## تست و پاسخ ۱۴۰

کدام گروه از فلاسفه اروپایی و به چه دلیل می توانند قائل به معنای دوم اتفاق باشند؟

- ۱) هیوم و همفکرانش، چراکه آن ها علیت را امری ذهنی می دانند و آن را انکار می کنند.
- ۲) هیچ فیلسوفی نمی تواند معنای دوم اتفاق را بپذیرد، چراکه تمام فلاسفه ضرورت علی و معلولی را پذیرفته اند.
- ۳) فلاسفه تجربه گرا، از آن رو که سنخیت را فقط در اموری که تجربه کرده اند، می پذیرند می توانند آن را در سایر امور انکار کنند.
- ۴) فلاسفه ای که خداپاور نیستند، از آن جا که کسی که هدف و غایت را تعیین می کند را مورد قبول قرار نمی دهند.

(فلسفه دوازدهم - درس ۴)

## پاسخ: گزینه ۳

درس نامه

- ← در این معنا سنخیت میان اشیاء و آثار آن ها نیست.
  - ← در این معنا امکان دارد از یک پدیده اثری ظاهر شود که هیچ ربطی به آن ندارد.
  - ← کسی که معنای دوم اتفاق را تأیید کند، اصل سنخیت را انکار می کند.
  - ← بسیاری از فلاسفه، از جمله ابن سینا، ملاصدرا، علامه طباطبایی و برخی فیلسوفان اروپایی، این معنا را نمی پذیرند.
- ← (۱) انسان به هیچ کاری دست نخواهد زد.
  - ← (۲) نمی توان نظم و هماهنگی موجود در طبیعت را تبیین کرد.
  - ← (۳) نمی توان دانشمندان را به کشف علل پدیده ها تشویق نمود.
  - ← (۴) همه علوم بی اعتبار می شوند و به آن ها بی اعتنایی می شود.
  - ← (۵) نظام مند و قانونمند بودن هستی دچار تناقض می شود.

**پاسخ تشریحی** قبول معنای دوم اتفاق به معنای انکار سنخیت است، نه انکار ضرورت علی یا علیت (رد ۱) و نه انکار غایت مندی و خدا (رد ۴).

فلاسفه تجربه گرا، سنخیت را یک اصل تجربی می دانند و آن را فقط در اموری که تجربه کرده اند، می پذیرند؛ پس در اموری که هنوز تجربه نشده امکان انکار سنخیت را می دهند.

## تست و پاسخ ۱۴۱

درباره نظریه امکان فقری و امکان ذاتی کدام درست است؟

- ۱) از نظر ملاصدرا همه موجودات در ذات و ماهیت خود عین فقر و وابستگی به غیر هستند.
- ۲) از نظر ابن سینا آنچه نیاز موجودات به واجب الوجود را بیان می کند این است که ذاتاً ممکن الوجودند.
- ۳) از نظر ملاصدرا موجودات به دو دسته ممکن الوجود و واجب الوجود تقسیم می شوند.
- ۴) از نظر ابن سینا سراسر وجود ممکن الوجودهای بالذات را فقر و نیاز نسبت به یک غنی بالذات فرا گرفته است.

(فلسفه دوازدهم - درس ۶)

## پاسخ: گزینه ۲



## درس نامه ●●

برهان فارابی را کامل و درست می‌دانست اما با استفاده از دو مفهوم وجوب و امکان آن را کامل‌تر کرد.

مبنای برهان وجوب و امکان ← مغایرت وجود و ماهیت است.

مقدمات

- الف) موجودات جهان در ذات خود نسبت به وجود یا عدم، مساوی هستند (هم می‌توانند باشند هم نباشند). ← ذاتاً ممکن‌الوجودند.
- ب) ممکن‌الوجودهای بالذات برای این که موجود شوند (وجود برایشان ضروری شود)، نیازمند علتی هستند که خودش ممکن‌الوجود نباشد ← بلکه واجب‌الوجود بالذات باشد (وجود او ذاتی است و از او جدا نمی‌شود).

نتیجه ← موجودات این جهان به واجب‌الوجودی بالذات وابسته‌اند که آن‌ها را از حالت امکانی خارج کرده و پدید آورده است.

استدلال ابن سینا = برهان وجوب و امکان

فلاسفه بعد ابن سینا، همچون توماس آکوئیناس (در اروپا) و بهمنیار، خواجه نصیرالدین طوسی، میرداماد و شیخ بهایی (در جهان اسلام) از این برهان استفاده کردند.

پیام اصلی ابن سینا و پیروانش ← موجودات جهان ← از این حیث که اکنون موجودند، واجب‌الوجود بالغیرند و از واجب‌الوجود بالذات نشأت گرفتند.

توجه این سینا ۲ نوع واجب‌الوجود در نظر دارد: (۱) واجب‌الوجود بالذات ← خدا (۲) واجب‌الوجود بالغیر ← اشیای جهان به جز خدا

تفاوت‌های (۱) استفاده از مفهوم وجوب و امکان توسط ابن سینا (فارابی از علت و معلول استفاده می‌کند). (۲) محال بودن تسلسل علت‌های نامتناهی را هر دو قبول دارند اما ابن سینا از آن استفاده نمی‌کند ← ابن سینا می‌گوید تمام اشیای جهان را می‌توان یک مجموعه در نظر گرفت که نیازمند واجب‌الوجود بالذات است پس لزوماً به تسلسل علل کاری ندارد.

براساس مبانی فلسفی خود، استدلال ابن سینا را ارتقا بخشید.

مقدمات

- الف) موجودات، وجودشان عین وابستگی و نیاز به دیگری است.
- ب) موجودات وابسته و نیازمند باید به وجودی متصل باشند که آن موجود در ذات خود نیازی به غیر نداشته باشد.

نتیجه ← موجودات این جهان وابسته به وجودی بی‌نیاز و غیروابسته‌اند ← همه موجودات و واقعیات جهان، عین وابستگی و نیاز هستند و «وابستگی» و «نیاز به غیر»، سراسر وجود آن‌ها را فرا گرفته است.

توجه ملاصدرا، نیازمندی موجودات را «امکان فقری» یا «فقر وجودی» می‌داند ← براساس «امکان فقری»، جهان یکپارچه نیاز و تعلق به ذات الهی است و از خود هیچ استقلالی ندارد ← اگر ذات الهی، آنی پرتو عنایت خویش را بازگیرد، کل موجودات نابود می‌شوند.

تفاوت‌های ملاصدرا با ابن سینا

- ملاصدرا امکان فقری را مطرح می‌کند و ابن سینا امکان ماهوی را ← چراکه ملاصدرا قائل به اصالت وجود است و ماهیت را قبول ندارد.
- به نظر او، دو نوع وجود داریم: (۱) وجود بی‌نیاز (خدا) (۲) وجودهای نیازمند

بیان ملاصدرا (صدرالمতألهین)

آزمون شانزدهم حضوری

دوازدهم انسانی

**پاسخ تشریحی** ابن سینا براساس نظریه امکان ذاتی و ممکن‌الوجود بودن اشیاء جهان، نیاز آن‌ها به یک واجب‌الوجود بالذات را اثبات می‌کند ولی ملاصدرا همین کار را براساس فقر وجودی مخلوقات انجام می‌دهد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) ملاصدرا به ذات و ماهیت اشیاء توجهی ندارد بلکه به وجود آن‌ها دقت می‌کند.
- ۳) واجب‌الوجود یا ممکن‌الوجود بودن، صفت ماهیت است نه وجود و ملاصدرا از ماهیت در اثبات وجود خداوند استفاده نمی‌کند.
- ۴) ابن سینا درباره وجود غنی و فقیر (بی‌نیاز و وابسته) چیزی نگفته است و این اصطلاحات مخصوص ملاصدرا است.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

## تست و پاسخ ۱۴۲

- هر کدام از موارد زیر، به ترتیب با کدام مرحله از مراحل عقل انسانی مرتبط هستند؟
- پزشک با تجربه‌ای که با بررسی علائم بیمار، به راحتی نوع بیماری او را تشخیص می‌دهد.
  - جانداران، علاوه بر جانوران، شامل گیاهان نیز می‌شوند.
  - از صدق یک قضیه، کذب نقیض آن نتیجه می‌شود.

- (۱) عقل بالملکه - عقل بالفعل - عقل بالملکه  
 (۲) عقل بالملکه - عقل بالمستفاد - عقل بالقوه  
 (۳) عقل بالمستفاد - عقل بالفعل - عقل بالملکه  
 (۴) عقل بالمستفاد - عقل بالمستفاد - عقل بالقوه

(فلسفه دوازدهم - درس ۸)

## پاسخ: گزینه ۳

### پاسخ تشریحی

- مورد اول، حکایت از تسلط پزشک به علوم کسب شده دارد که به عقل بالمستفاد مربوط است.
- اولین لازمه مورد دوم، کسب دانش تجربی است که به عقل بالفعل مربوط است.
- مورد سوم، امری بدیهی است (اجتماع نقیضین محال است). که به عقل بالملکه مربوط می‌شود.

## تست و پاسخ ۱۴۳

آیه «او هم اول است و هم آخر؛ هم ظاهر است و هم باطن و به هر چیزی علم دارد»، با کدام یک از عوامل زمینه‌ساز حیات عقلی در تمدن اسلامی تطبیق دارد؟

- (۱) تکریم علم به عنوان ثمره تفکر  
 (۲) مذمت نادانی و جهل  
 (۳) طرح مباحث عقلی، علمی و فلسفی  
 (۴) دعوت به یادگیری از دیگر ملت‌ها

## پاسخ: گزینه ۳

(فلسفه دوازدهم - درس ۹)

### درس نامه

- زمینه اول رشد فلسفه در اسلام، دعوت قرآن کریم و پیامبر اکرم (ص) به خردورزی بود.
- در اصل زمینه اول رشد فلسفه، حیات عقلی است که با دعوت قرآن و پیامبر (ص) فراهم شد ← حیات عقلی مثل زمین حاصل خیزی برای رشد است.
- موجب شد جامعه عصر پیامبر (ص)، در زمانی کوتاه به مرتبه‌ای ممتاز از حیات عقلی رسید.
- روش‌های خاص و بدیع قرآن و پیامبر برای ایجاد حیات عقلی
- فرصت اندیشه‌ورزی و تفکر را برای مردم فراهم کرد.
- بسیاری از مردم، وارد مباحث‌های علمی شدند.
- ارزش قائل شدن برای اصل تفکر و خردورزی
- تکریم علم به عنوان ثمره تفکر و خردورزی
- تکریم و احترام پیوسته عالمان و دانشمندان
- برخی عوامل زمینه‌ساز حیات عقلی و حیات فلسفی در قرآن و رفتار و گفتار رسول خدا (ص)
- طرح مباحث علمی، عقلی و فلسفی و به کار گرفتن شیوه‌های مختلف استدلال
- مذمت پیوسته نادانی و جهل (نه جاهل و نادان) به طوری که در جامعه، یک ویژگی منفی تلقی گردد.
- دعوت به یادگیری علم و دانش ملت‌ها و تمدن‌های دیگر و استفاده از آن‌ها.



# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

فلسفه و منطق

آزمون شانزدهم حضوری

دوازدهم انسانی

## پاسخ تشریحی

پیامبر (ص) و قرآن کریم با طرح مباحث علمی، عقلی و فلسفی و به کار بردن انواع استدلال‌ها تلاش می‌کردند تا زمینه تعقل و تفکر و ایجاد حیات عقلی در جامعه اسلامی را فراهم کنند.  
این آیه یکی از آیات قرآن کریم است که برای ادراک مفهوم آن نیاز به تعمق و تأمل فراوان است که چگونه خداوند هم اول است هم آخر و هم ظاهر و هم باطن.

## تست و پاسخ ۱۴۴

مطابق با نظر شیخ اشراق خلیفه و جانشین خدا، ..... است که در ..... نیز استاد است، همواره ..... را به عهده دارد.

- (۱) حکیم غرق در تأله - بحث - ریاست حقیقی  
(۲) حکیم اشراقی - علم - ریاست حقیقی  
(۳) حکیم غرق در تأله - علم - ریاست ظاهری  
(۴) حکیم اشراقی - بحث - ریاست ظاهری

(فلسفه دوازدهم - درس ۱۰)

## پاسخ: گزینه ۱

### درس نامه

- دسته‌بندی جویندگان معرفت از نظر سهروردی
- ۱) آنان که به تازگی شوق معرفت یافته‌اند و جویای آن هستند.
  - ۲) آنان که در فلسفه استدلالی به کمال رسیده‌اند ولی از ذوق و عرفان بهره‌ای ندارند ← مثل فلاسفه مشاء که شهود را وارد نمی‌کنند.
  - ۳) آنان که به طریقه برهان و فلسفه استدلالی توجهی ندارند و فقط تصفیة نفس می‌کنند و به شهودهایی دست یافته‌اند ← مثل عرفا
  - ۴) آنان که هم در صور برهانی (استدلال) به کمال رسیده‌اند و هم به اشراق و عرفان دست یافته‌اند ← اینان حکیم متأله‌اند (حکیم الهی شده) و بهترین دسته به حساب می‌آیند.
- دسته چهارم
- گفتار شیخ اشراق درباره
  - اگر حکیمی غرق در تأله بوده و ریاست تا مه دارد.
  - در بحث نیز استاد باشد ← خلیفه و جانشین خداست.
  - جهان هیچ‌گاه از چنین حکیمی خالی نمی‌شود ← زیرا خلافت الهی ضروری است.
  - خلیفه الهی امور و حقایق را بی‌واسطه از حق تعالی دریافت می‌کند.
  - ریاست تا مه ← منظور ریاست از راه قهر و غلبه نیست.
  - امام تأله گاه در ظاهر حاکم است و گاه به طور نهانی.
  - اگر ریاست واقعی جامعه به دست او افتد، زمان وی بس نورانی و درخشان می‌شود.

پاسخ تشریحی به نظر سهروردی اگر حکیمی غرق در تأله باشد و در بحث نیز استاد باشد، ریاست تا مه دارد و خلیفه و جانشین خداست. البته امام تأله گاه در ظاهر حاکم است و گاه به طور نهانی.

## تست و پاسخ ۱۴۵

درباره فلسفه ملاصدرا کدام گزینه درست است؟

- (۱) ملاصدرا در کتاب اسفار به شرح چهار سفر عرفانی می‌پردازد و آن‌ها را اسفار اربعه می‌نامد.  
(۲) ملاصدرا تلاش کرد شهودهای عارفان در مسئله اصالت وجود را از طریق استدلال برای مردم شرح دهد.  
(۳) ملاصدرا مسئله وحدت حقیقت وجود را همچون عارفان پذیرفت و در راه تبیین این نظر مانند عرفا عمل نمود.  
(۴) ملاصدرا در نظریه مراتب‌داشتن وجود تلاش کرد مسئله تعدد و تکثر اشیا در جهان را تبیین فلسفی کند.

(فلسفه دوازدهم - درس ۱۱)

## پاسخ: گزینه ۴



## درس نامه

این اصل، تبیین تعدد و تکثر در عالم است.  
 به نظر ملاصدرا، درست است که هستی یک حقیقت واحد است، ولی این حقیقت واحد، دارای درجات مراتب و شدت و ضعف است.  
 نور در مرتبه‌ای قوی و در مرتبه ضعیف است.  
 ما یک حقیقت واحد داریم  
 نور قوی نور است و نور ضعیف هم نور است.  
 تاریکی هم همان نبود نور است.  
 شدت و ضعف وجود، به خود وجود برمی‌گردد ← منشأ تفاوت همان وجود است چون چیزی جز وجود نیست.  
 وجود حقیقت واحدی است، در تجلیات و ظهور الهی خود دارای مراتبی می‌شود و هر مرتبه‌ای از وجود به میزان درجه وجودی خود ظهور آن حقیقت واحد و یگانه است.  
 مراتب وجود در اشعار:  
 در هزاران جام گوناگون، شرابی بیش نیست  
 گرچه بسیارند انجم، آفتابی بیش نیست  
 گرچه برخیزد ز آب بحر، موج بی‌شمار  
 کثرت اندر موج باشد، لیک آبی بیش نیست  
 در فلسفه صدرایی «وجود» که محور فلسفه مشائی بود و «نور» که اساس فلسفه اشراقی، با هم یکی می‌شوند و یک معنا و هویت می‌یابند.  
 ترکیب «مراتب داشتن حقیقت وجود» و «وحدت حقیقت وجود» ← «وحدت در عین کثرت و کثرت در عین وحدت»

## مراتب داشتن وجود (تفکیک وجود)

**پاسخ تشریحی** با پذیرش اصل اصالت وجود و وحدت حقیقت وجود این سؤال پیش می‌آید که اگر وجود اصیل است و وجود یک حقیقت، بیش نیست، پس اختلاف بین اشیاء جهان از کجا ناشی می‌شود؟ ملاصدرا این سؤال را با نظریه «مراتب داشتن وجود» پاسخ داد و به تبیین تعدد و تکثر اشیاء جهان پرداخت.  
 بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ ملاصدرا در کتاب اسفار، سفرهای عرفانی را با مباحث عقلی و فلسفی تطبیق داد ولی به شرح سفرهای عرفانی نپرداخته است.
- ۲ ملاصدرا تلاش کرد شهودهای عرفانی در مسئله «وحدت حقیقت وجود» را تبیین استدلالی کند.
- ۳ ملاصدرا مانند عارفان، مسئله وحدت حقیقت وجود را شهود کرد ولی برخلاف آنها به تبیین استدلالی آن پرداخت.

## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



## تست و پاسخ ۱۴۶

با توجه به اطلاعات زیر که مربوط به یک کارگاه تولیدی فرضی در طول یک سال گذشته است، مشخص کنید عملکرد سالیانه این کارگاه تولیدی چگونه است؟

• حقوق ماهیانه هر یک از کارگران: ۲ میلیون تومان (در مجموع ۱۰ کارگر)

• هزینه سالانه خرید مواد اولیه: ۱۴۵ میلیون تومان

• بهای ماهانه خدمات آب، برق، گاز و تلفن:  $\frac{1}{3}$  هزینه سالانه خرید مواد اولیه

• هزینه استهلاک سالیانه:  $\frac{1}{3}$  حقوق سالانه کارگران

• هزینه خرید خودروی فرزند مدیر کارخانه: ۶۵ میلیون تومان

• تعداد محصول تولیدی سالیانه بنگاه: ۱۲۵۰ عدد

• قیمت متوسط هر محصول تولیدی: ۴۵۰ هزار تومان

(۲)  $10/5$  میلیون تومان سود یا منفعت

(۱)  $10/5$  میلیون تومان ضرر یا زیان

(۴) ۱۵ میلیون تومان سود یا منفعت

(۳) ۱۵ میلیون تومان ضرر یا زیان

(درس ۱ - هزینه‌های تولید، درآمد و سود)

## پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** این سؤال پای ثابت کنکور چند سال اخیر بوده، (هم در کنکور دی ماه ۱۴۰۱، هم در کنکور تیرماه ۱۴۰۲ و هم در کنکور خارج از کشور تیرماه ۱۴۰۲ یک سؤال از این مبحث داشتیم.) حتماً روش تمرکز ویژه‌ای داشته باشید. تو صورت سؤال هم دقت کنید اگر عملکرد سالیانه بنگاه مدنظر بود، حواستون باشه تمامی مبالغ (چه هزینه‌ها و چه درآمد) رو به صورت سالیانه حساب کنید.

## درس نامه

کل محصول تولیدی (فروخته شده)  $\times$  قیمت هر واحد از محصول = درآمد

$>$  هزینه - درآمد = سود

$<$  هزینه - درآمد = زیان

+ اجاره یا خریداری ماشین‌آلات و سایر سرمایه‌های فیزیکی + اجاره یا خریداری محلی به عنوان مغازه = هزینه‌های مستقیم

هزینه‌های استهلاک + هزینه‌های قبوض، عوارض و مالیات + هزینه‌های حمل و نقل + هزینه خرید مواد اولیه + حقوق یا دستمزد کارمندان (کارگران)

هزینه فرصت یا هزینه پنهان = هزینه‌های غیرمستقیم

هزینه‌های مستقیم - درآمد = سود حسابداری

(هزینه‌های غیرمستقیم + هزینه‌های مستقیم) - درآمد = سود اقتصادی (سود ویژه یا سود واقعی)

## پاسخ تشریحی

میلیون تومان  $562/5 = 562,500,000 = 1250 \times 450,000 =$  درآمد سالانه کارگاه تولیدی

میلیون تومان  $240 = 2 \times 10 \times 12 =$  حقوق سالانه کارگران

میلیون تومان  $87 = 12 \times (145 \times \frac{1}{3}) =$  بهای سالانه خدمات آب، برق، گاز و تلفن

میلیون تومان  $80 = \frac{1}{3} \times 240 =$  حقوق سالانه کارگران  $\times$  هزینه استهلاک سالانه

میلیون تومان  $552 = 240 + 145 + 87 + 80 =$  مجموع هزینه‌های سالانه کارگاه تولیدی

با کم کردن کل هزینه‌ها از درآمد به میزان سود (یا زیان) می‌رسیم، و چون میزان درآمد از میزان هزینه‌ها بیشتر است بنابراین بنگاه اقتصادی

سود کرده است. میلیون تومان  $10/5 = 562/5 - 552 =$  هزینه‌های تولید - درآمد = سود

**توجه** هزینه خرید خودروی فرزند مدیر کارخانه، جزء هزینه‌های تولید کارگاه تولیدی نیست.



## تست و پاسخ ۱۴۷

- هر یک از موارد زیر به ترتیب به کدام نوع از انواع سازمان تولیدی اشاره دارد؟
- امکان جذب افراد توانمند در زمینه‌های تخصصی و ویژه در این نوع از سازمان تولیدی بیشتر است.
  - اداره این نوع از سازمان تولیدی براساس رأی هر نفر با در نظر گرفتن این که چه قدر از سرمایه این سازمان تولیدی را تأمین کرده باشد، است.
  - امروزه بسیاری از کسب‌وکارها در ایران به شکل این سازمان تولیدی است.
  - در این سازمان تولیدی هدف بیشینه کردن منفعت تعدادی تولیدکننده و بهبود وضعیت اقتصادی آن‌ها از طریق اقدامات جمعی است.

(۱) مشاغل خویش‌فرمایی - شرکت تعاونی - شرکت سهامی - شرکت سهامی

(۲) شرکت سهامی - شرکت سهامی - مشاغل خویش‌فرمایی - شرکت تعاونی

(۳) کسب‌وکار شخصی - شرکت سهامی - شرکت سهامی - شرکت تعاونی

(۴) شرکت سهامی - شرکت تعاونی - کسب‌وکار شخصی - شرکت سهامی

(درس ۲ - کسب‌وکار شفاهی - شرکت - تعاونی‌ها)

## پاسخ: گزینه ۲

### پاسخ تشریحی

- در شرکت‌های سهامی تخصص‌گرایی از طریق جذب افراد توانمندتر در زمینه‌های تخصصی و ویژه، بیشتر است.
- در شرکت سهامی افراد به اندازه میزان سرمایه‌شان حق رأی دارند اما در شرکت تعاونی نحوه اداره براساس هر نفر، یک رأی است. (صرف نظر از این که چه قدر از سرمایه تعاونی را تأمین کرده باشد).
- امروزه بسیاری از کسب‌وکارها در ایران به شکل کسب‌وکار شخصی یا همان مشاغل خویش‌فرمایی است.
- شرکت تعاونی کسب‌وکاری است که با هدف تأمین نیازمندی‌های اعضا تشکیل می‌شود و به بهبود وضعیت اقتصادی آن‌ها کمک می‌کند. در تعاونی تولید، تعدادی تولیدکننده جهت بهره‌مندی از مزایای فعالیت‌های اقتصادی با مقیاس بزرگ گرد هم می‌آیند و با اقدامات جمعی منفعت خود را بیشینه می‌کنند.

## تست و پاسخ ۱۴۸

صدرا با سرمایه ۴۵۰ میلیون تومان قصد دارد در یکی از موارد زیر سرمایه‌گذاری کند. با توجه به اصل هزینه فرصت، او کدام مورد را انتخاب خواهد کرد و هزینه فرصت این انتخاب چند میلیون تومان است؟

• سرمایه‌گذاری در بازار بورس اوراق بهادار با سود سالیانه ۱۳۰ میلیون تومان

• خرید تعدادی سکه طلا و فروش آن‌ها در پایان سال با سود ۱۵۲/۵ میلیون تومان

• سپرده‌گذاری در حساب پس‌انداز بلندمدت بانک با سود سالیانه ۲۰ درصد

• سرمایه‌گذاری در راه‌اندازی یک کسب‌وکار اینترنتی با سود ماهیانه ۱۲ میلیون تومان

(۱) سرمایه‌گذاری در راه‌اندازی کسب‌وکار اینترنتی - ۱۳۰ میلیون تومان سود حاصل از سرمایه‌گذاری در بازار بورس اوراق بهادار

(۲) سرمایه‌گذاری در راه‌اندازی کسب‌وکار اینترنتی - ۹۰ میلیون تومان سود حاصل از سود سالیانه سپرده‌گذاری در بانک

(۳) سرمایه‌گذاری در بازار بورس اوراق بهادار - ۱۵۰ میلیون تومان سود حاصل از سرمایه‌گذاری در راه‌اندازی یک کسب‌وکار اینترنتی

(۴) خرید و فروش سکه طلا - ۱۴۴ میلیون تومان سود حاصل از سرمایه‌گذاری در راه‌اندازی یک کسب‌وکار اینترنتی

(درس ۳ - قانون دوم: هزینه فرصت هر انتخاب را مناسبه کنید!)

## پاسخ: گزینه ۲

**مشاوره** مسائل هزینه فرصت در سه تیپ مطرح می‌شوند:

تیپ اول: سوالات مفهومی بدون عدد و ارقام: واژه کلیدی در یافتن پاسخ صحیح مربوط به مسائل هزینه فرصت: کلمه صرف نظر است. ببینید فرد از چه کاری یا چه محصولی صرف نظر کرده است یا آن را از دست داده است و آنچه از دست داده را به عنوان هزینه فرصت در نظر بگیرید.

## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



تیپ دوم: سوالات مفهومی با عدد و ارقام: در این حالت لیستی از کارها و انتخاب‌هایی که فرد می‌تواند داشته باشد را تهیه می‌کنیم. میزان سودآوری و منافعی که هر یک از آنها می‌توانند در انتهای سال نصیب فرد کنند را محاسبه و سپس سودآورترین کار باید توسط فرد انتخاب شود و دومین گزینه‌ای که سودآوری بالایی دارد ولی فرد از آن صرف نظر کرده است، به عنوان هزینه فرصت در نظر گرفته می‌شود.

تیپ سوم: سوالات به صورت نموداری ترکیبی با مبحث قید بودجه و مرز امکانات تولید

این سؤال بر اساس تیپ دوم و مشابه سؤال کنکور خارج از کشور تیرماه ۱۴۰۲ طرح شده است.

**پاسخ تشریحی** ابتدا باید میزان بازدهی (سود) ناشی از هر سرمایه‌گذاری را به دست آوریم:

میلیون تومان  $130 =$  سود سالیانه سرمایه‌گذاری در بازار بورس اوراق بهادار

میلیون تومان  $152/5 =$  سود سالیانه خرید و فروش سکه طلا

میلیون تومان  $90 = 450 \times \frac{20}{100} =$  سود سالیانه سپرده‌گذاری در بانک

میلیون تومان  $144 = 12 \times 12 =$  سود سالیانه سرمایه‌گذاری در راه‌اندازی یک کسب‌وکار اینترنتی

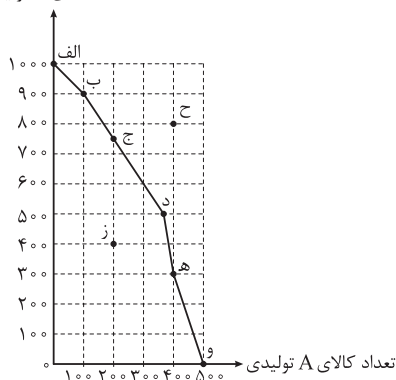
در نتیجه سود سالیانه خرید و فروش سکه طلا بهترین و سودآورترین انتخاب است.

منافع بهترین انتخاب بعدی که سود سالیانه سرمایه‌گذاری در راه‌اندازی یک کسب‌وکار اینترنتی (با سود سالیانه ۱۴۴ میلیون تومان) است ولی فرد از آن صرف نظر کرده است، هزینه فرصت انتخاب او محسوب می‌شود.

## تست و پاسخ ۱۴۹

با توجه به منحنی مرز امکانات تولید زیر که مربوط به یک کارگاه تولیدی است و تنها دو کالای A و B را تولید می‌کند:

تعداد کالای B تولیدی



الف) به ترتیب، چند واحد کالای A و چند واحد کالای B در نقطه (ه) تولید شده است؟

ب) اگر نقطه تولید بنگاه، نقطه (ب) باشد، آن‌گاه هزینه فرصت تولید ۳۰۰ واحد بیشتر کالای A، کدام است؟

ج) تولید در کدام نقاط به ترتیب کارا، ناکارا و غیرقابل دستیابی است؟

د) اگر در این کارگاه تولیدی تمام منابع و امکانات برای تولید کالای A به کار گرفته شود، حداکثر چند واحد از این کالا می‌تواند تولید شود؟

ه) به ترتیب اثر عوامل: «کشف یک تکنولوژی جدید و امکان تولید بیشتر از همه کالاها» و «زمانی که تقاضای مردم، برای کالای B افزایش یابد.» بر روی منحنی مرز امکانات تولید چگونه خواهد بود؟

- ۱) الف)  $400 - 300$  / ب) ۴۰۰ واحد کالای A که تولید می‌شود. / ج) د - ز - ح / د) ۱۰۰۰ / ه) انتقال منحنی مرز امکانات تولید به سمت چپ و داخل - حرکت بر روی منحنی مرز امکانات به سمت راست و پایین
- ۲) الف)  $300 - 200$  / ب) ۶۰۰ واحد کالای B که از تولید آن صرف نظر شده است. / ج) ح - و - ز / د) ۱۰۰۰ / ه) انتقال منحنی مرز امکانات تولید به سمت چپ و داخل - حرکت بر روی منحنی مرز امکانات به سمت راست و پایین
- ۳) الف)  $400 - 300$  / ب) ۶۰۰ واحد کالای B که از تولید آن صرف نظر شده است. / ج) د - ز - ح / د) ۵۰۰ / ه) انتقال منحنی مرز امکانات تولید به سمت راست و خارج - حرکت بر روی منحنی مرز امکانات به سمت چپ و بالا
- ۴) الف)  $300 - 200$  / ب) ۴۰۰ واحد کالای A که تولید می‌شود. / ج) ح - و - ز / د) ۵۰۰ / ه) انتقال منحنی مرز امکانات تولید به سمت راست و خارج - حرکت بر روی منحنی مرز امکانات به سمت چپ و بالا

(درس ۴ - الگوی مرز امکانات تولید، هزینه فرصت اجتماع، کارایی و ناکارایی)

## پاسخ: گزینه ۳

**مشاوره** در کنکور تیرماه داخل و خارج از کشور ۱۴۰۲ سؤال از مبحث حرکت و یا انتقال منحنی مرز امکانات تولید داشتیم. در این سؤال سعی کردیم این مورد و سایر نکات مهم مربوط به منحنی مرز امکانات تولید را بررسی کنیم.





**پاسخ تشریحی** الف) در نقطه (ه)، ۴۰۰ واحد از کالای A و ۳۰۰ واحد از کالای B تولید می‌شود.

ب) در نقطه (ب)، ۱۰۰ واحد از کالای A و ۹۰۰ واحد از کالای B تولید می‌شود. برای تولید بیشتر کالای A، باید بر روی منحنی مرز امکانات به سمت راست و پایین حرکت کنیم و برای تولید ۳۰۰ واحد بیشتر کالای A، باید از نقطه (ب) به سمت نقطه (ه) که در آن میزان تولید کالای A، ۴۰۰ واحد است حرکت کنیم. در نقطه (ه) میزان تولید کالای B، ۳۰۰ واحد است یعنی ۶۰۰ واحد کم‌تر از تولید کالای B نسبت به نقطه (ب)، در نتیجه می‌توان گفت هزینه فرصت تولید ۳۰۰ واحد بیشتر کالای A، ۶۰۰ واحد کالای B است که از تولید آن صرف نظر شده است.

ج) تفسیر نقاط منحنی مرز امکانات تولید:

۱) نقاط زیر (داخل) منحنی مرز امکانات تولید: تولید در این نقاط ناکاراست. این نقاط نشان‌دهنده این است که اقتصاد از بیشترین منابع استفاده نکرده است، زیرا حداقل بیشتر از یک کالا می‌توانست تولید کند، بدون اینکه تولید کالاهای دیگر کاهش یافته یا حذف گردند. (نقطه ز)

۲) نقاط بر روی منحنی مرز امکانات تولید: تولید در این نقاط کاراست. این نقاط نشان‌دهنده این است که اقتصاد از بیشترین منابع استفاده کرده است، اگر یک شرکت یا یک کشور، از تمامی فرصت‌های خود برای بهتر شدن وضعیت خودش استفاده کرده باشد، به گونه‌ای که این بهبود وضعیت، موجب بدتر شدن وضع دیگران نشده باشد، اقتصاد آن شرکت یا کشور کاراست. یعنی شرکت یا کشور از منابع موجود خود، بیشترین استفاده را می‌برد. هنگامی که روی مرز کارایی قرار داریم، بهتر شدن وضعیت ما، مستلزم بدتر شدن وضع دیگری خواهد شد. (نقاط الف، ب، ج، د، ه، و)

۳) نقاط خارج (بیرون) منحنی مرز امکانات تولید: نقاطی هستند که کشور می‌تواند آرزوی رسیدن به آن‌ها را داشته باشد. (این نقاط با فرض ثابت ماندن منابع کشور، غیر قابل دستیابی هستند، زیرا کشور منابع کافی برای تولید در آن سطح را ندارد.) (نقطه ح)

د) اگر تمام منابع و امکانات کارگاه برای تولید کالای A به کار گرفته شود، حداکثر ۵۰۰ واحد از این کالا می‌تواند تولید شود.

ه) «کشف یک تکنولوژی جدید و امکان تولید بیشتر از همه کالاهای A: انتقال منحنی مرز امکانات تولید به سمت راست و خارج زمانی که تقاضای مردم، برای کالای B افزایش یابد.» حرکت بر روی منحنی مرز امکانات به سمت چپ و بالا

## تست و پاسخ ۱۵۰

کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

الف) با توجه به نمودار مقابل:

• حرکت از نقطه D به B چه تحلیلی دارد؟

• در کدام نقطه تولیدکننده با فروش همه محصولاتش بیشترین درآمد را کسب می‌کند؟

ب) در کشورهایی که سازوکار مالیات بر ارزش افزوده برقرار است، کسب‌وکارها منبع مالیات را چگونه جمع‌آوری می‌کنند و دفع پسماندها، زیرمجموعه کدام نوع مالیات است؟

۱) الف) نقطه D در منطقه مازاد عرضه قرار دارد و با کاهش شدید قیمت به نقطه B رسیده و در نقطه مازاد تقاضا قرار می‌گیریم. - نقطه C /

ب) از فروش خودشان - عوارض گمرکی و خدماتی

۲) الف) نقطه D در منطقه کمبود عرضه قرار دارد و با افزایش شدید قیمت به نقطه B با ویژگی مازاد عرضه یا کمبود تقاضا خواهیم رسید. -

نقطه B / ب) از طریق خرید از دیگر کسب‌وکارها - عوارض گمرکی و خدماتی

۳) الف) نقطه D در منطقه مازاد تقاضا قرار دارد و با افزایش نسبی قیمت‌ها در رسیدن به نقطه B با ویژگی کمبود عرضه تا حدودی به

تعادل می‌رسیم. - نقطه D / ب) از فروش خودشان - مالیات بر مصرف

۴) الف) نقطه D در منطقه کمبود تقاضا قرار دارد و با افزایش مقدار فروش و قیمت می‌توانیم به نقطه B در فاصله مازاد عرضه و تعادل

نسبی برسیم. - نقطه C / ب) از طریق خرید از دیگر کسب‌وکارها - مالیات بر ارزش افزوده

(درس ۵ - تعادل در بازار کالا و خدمات / درس ۶ - انواع مالیات)

## پاسخ: گزینه ۱

**پاسخ تشریحی** الف) حرکت از نقطه D که نشان‌دهنده مازاد عرضه (کمبود تقاضا) به علت بالا بودن قیمت است به نقطه B در منطقه کمبود

عرضه (مازاد تقاضا) به علت کاهش شدید قیمت‌ها رخ می‌دهد. بهتر است کاهش قیمت‌ها تا جایی باشد که به نقطه C یعنی نقطه تعادل برسیم

که در آن نه کمبودی داریم و نه مازادی و تولیدکننده با فروش تمام محصولاتش به بیشترین درآمد خود می‌رسد.

## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



ب) در کشورهایی که سازوکار مالیات بر ارزش افزوده برقرار است، کسب و کارها، منبع مالیات را از فروش خودشان جمع‌آوری کرده و آن را از طریق خرید از دیگر کسب و کارها پرداخت می‌کنند.

انواع عوارض درج‌شده در قبض‌های شهرداری مالیات تلقی می‌شود. شهرداری در مقابل خدماتی که ارائه می‌کند، وجوهی مانند عوارض خودرو یا عوارض نوسازی و دفع پسماند دریافت می‌کند، در نتیجه دفع پسماند زیرمجموعه مالیات غیرمستقیم و جزو عوارض گمرکی و خدماتی است.

## تست و پاسخ ۱۵۱

با توجه به جدول زیر که خلاصه‌ای از میزان مالیات پرداختی در یک جامعه است:

الف) به ترتیب میزان مالیات مستقیم و میزان مالیات غیرمستقیم پرداختی، کدام است؟

ب) مجموع میزان پرداختی برای مهم‌ترین نوع مالیات، چه قدر است؟

ج) مجموع میزان پرداختی برای مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی، کدام است؟

|                       |   |
|-----------------------|---|
| مالیات بر مصرف        | ۲۱۰ میلیون تومان                          |
| مالیات بر ارث         | $\frac{1}{3}$ کل مالیات بر دارایی         |
| مالیات بر دارایی      | ۷۵ میلیون تومان                           |
| مالیات بر درآمد       | $\frac{1}{4}$ مالیات بر مصرف              |
| مالیات بر ارزش افزوده | ۲۴ میلیون تومان                           |
| عوارض گمرکی و خدماتی  | $\frac{1}{5}$ برابر مالیات بر ارزش افزوده |
| مالیات بر درآمد اشخاص | ۲۰ درصد مالیات بر ارث                     |

- (۱) الف)  $\frac{157}{5}$  میلیون تومان -  $250$  میلیون تومان / ب)  $\frac{52}{5}$  میلیون تومان / ج)  $20$  میلیون تومان  
 (۲) الف)  $\frac{127}{5}$  میلیون تومان -  $270$  میلیون تومان / ب)  $5$  میلیون تومان / ج)  $25$  میلیون تومان  
 (۳) الف)  $\frac{157}{5}$  میلیون تومان -  $250$  میلیون تومان / ب)  $5$  میلیون تومان / ج)  $25$  میلیون تومان  
 (۴) الف)  $\frac{127}{5}$  میلیون تومان -  $270$  میلیون تومان / ب)  $\frac{52}{5}$  میلیون تومان / ج)  $20$  میلیون تومان

(درس ۶ - انواع مالیات‌ها)

## پاسخ: گزینه ۲

## درس نامه •• انواع مالیات

(۱) مالیات مستقیم:

• مالیات بر دارایی (ارث، انواع دارایی از قبیل خانه، ماشین و...)

• مالیات بر درآمد (انواع درآمدها مانند مالیات بر حقوق و مالیات بر درآمد املاک و...)

(۲) مالیات غیرمستقیم:

• عوارض گمرکی و خدماتی (عوارض خودرو، عوارض خانه، عوارض خروج از کشور، تعرفه‌های گمرکی بر واردات یا صادرات کالاها)

• مالیات بر مصرف (هر شکل از مصرف که بهش مالیات تعلق می‌گیره).

• مالیات بر ارزش افزوده

**پاسخ تشریحی** الف) برای به دست آوردن مالیات مستقیم، تنها کافی است میزان مالیات بر درآمد را با میزان مالیات بر دارایی جمع کنیم:

(حواست باشه مالیات بر درآمد اشخاص، بخشی از مالیات بر درآمد و مالیات بر ارث بخشی از مالیات بر داراییه که به صورت کامل در مالیات

بر درآمد و در مالیات بر دارایی حساب شدن و نباید اونا رو توی محاسباتمون لحاظ کنیم.)

$$\text{میلیون تومان } \frac{52}{5} = 210 \times \frac{1}{4} = \text{مالیات بر مصرف} \times \frac{1}{4} = \text{مالیات بر درآمد}$$

$$\text{مالیات بر درآمد} + \text{مالیات بر دارایی} = \text{مالیات مستقیم}$$



میلیون تومان  $۷۵ + ۵۲ / ۵ = ۱۲۷ / ۵$  = مالیات مستقیم

میلیون تومان  $۳۶ = ۱ / ۵ \times ۲۴$  = مالیات بر ارزش افزوده  $\times ۱ / ۵$  = عوارض گمرکی و خدماتی

مالیات بر ارزش افزوده + مالیات بر مصرف + عوارض گمرکی و خدماتی = مالیات غیرمستقیم

میلیون تومان  $۲۷۰ = ۳۶ + ۲۱۰ + ۲۴$  = مالیات غیرمستقیم

(ب) مهم‌ترین نوع مالیات: مالیات بر درآمد اشخاص

میلیون تومان  $۲۵ = ۱ / ۳ \times ۷۵$  = مالیات بر دارایی  $\times ۱ / ۳$  = مالیات بر ارث

میلیون تومان  $۵ = ۲۰ / ۱۰۰ \times ۲۵$  = مالیات بر ارث  $\times ۲۰ / ۱۰۰$  = مالیات بر درآمد اشخاص

(ج) مهم‌ترین نوع مالیات بر دارایی = مالیات بر ارث = ۲۵ میلیون تومان

## تست و پاسخ ۱۵۲

اگر دو کشور بنگلادش و تاجیکستان به یک اندازه از نیروی کار، سرمایه و دانش فنی برخوردار باشند و فقط محصولات برنج و چای در این دو کشور با قیمت‌های یکسان تولید شود، آن‌گاه:

• اگر هر دو کشور همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل برای تولید چای به کار گیرند، بنگلادش، ۲۰۵ واحد و تاجیکستان، ۱۵۸ واحد چای می‌توانند تولید کنند.

• اگر هر دو کشور همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل برای تولید برنج به کار گیرند، بنگلادش، ۸۳ واحد و تاجیکستان، ۹۷ واحد برنج می‌توانند تولید کنند.

با توجه به مندرجات بالا کدام گزینه درباره این دو کشور صحیح است؟

- (۱) بنگلادش در تولید چای مزیت مطلق دارد. (۲) تاجیکستان در تولید برنج مزیت نسبی دارد.
- (۳) بنگلادش در تولید برنج مزیت نسبی دارد. (۴) تاجیکستان در تولید چای و بنگلادش در تولید برنج مزیت مطلق دارند.

(درس ۷ - اصل مزیت مطلق و نسبی در تجارت)

## پاسخ: گزینه ۱

**نکته** در حل مسائل مزیت مطلق و نسبی به این نکته توجه داشته باشید:

- اگر اطلاعات جدول یا مسئله براساس هزینه تولید کالاها بود، کشوری که کالایی را با هزینه کم‌تر تولید کند، در تولید آن کالا مزیت مطلق دارد.
- اگر اطلاعات جدول یا مسئله بر اساس میزان تولید کالاها بود، کشوری که میزان بیشتری از آن کالا را تولید کند، در تولید آن کالا مزیت مطلق دارد.
- اگر اطلاعات جدول یا مسئله بر اساس میزان هزینه فرصت تولید کالاها بود، کشوری که هزینه فرصت کم‌تری در تولید آن کالا داشته باشد، در تولید آن کالا مزیت نسبی دارد.

## پاسخ تشریحی

| کشور      | اگر همه عوامل تولید را با اشتغال کامل برای تولید چای به کار بگیرند. | اگر همه عوامل تولید را با اشتغال کامل برای تولید برنج به کار بگیرند. |
|-----------|---|--|
| بنگلادش   | ۲۰۵ واحد چای تولید خواهد کرد.                                       | ۸۳ واحد برنج تولید خواهد کرد.  |
| تاجیکستان | ۱۵۸ واحد چای تولید خواهد کرد.                                       | ۹۷ واحد برنج تولید خواهد کرد.  |

اطلاعات جدول براساس میزان تولید کالاهاست، در نتیجه کشوری که میزان بیشتری از آن کالا را تولید کند، در تولید آن کالا مزیت مطلق دارد.

- بنابراین بنگلادش که میزان بیشتری چای تولید می‌کند، در تولید چای مزیت مطلق دارد.
- تاجیکستان که میزان بیشتری برنج تولید می‌کند، در تولید برنج مزیت مطلق دارد.
- بهتر است هر کشور در محصولی که مزیت دارد، تخصص و تمرکز یابد و سایر محصولات را از کشورهای دیگر وارد کند. (بنگلادش چای را در داخل تولید کند و برنج مورد نیاز خود را از تاجیکستان وارد کند. تاجیکستان نیز برنج را در داخل تولید کند و چای مورد نیاز خود را از بنگلادش وارد کند.)

# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



## تست و پاسخ ۱۵۳

| نوع خرج           | مقدار به میلیون تومان |
|-------------------|-----------------------|
| اجاره خانه        | ۵                     |
| خدمات رفاهی       | ۴/۵                   |
| قبوض              | ۳/۲                   |
| غذا و پوشاک       | ۲/۸                   |
| حمل و نقل و بنزین | ۴                     |
| بازپرداخت وام     | ۱                     |
| خدمات منزل        | ۱/۵                   |
| سایر              | ۲                     |

مخارج سالانه فردی در جدول روبه‌رو مشخص شده است. اگر درآمد سالانه این

فرد برابر با ۳۶ میلیون تومان باشد، با توجه به این اطلاعات:

الف) این فرد برای کدام نوع از مخارج، بیشتر از سایر مخارج هزینه کرده است؟

ب) چند درصد از مخارج سالانه فرد، صرف «خدمات منزل» شده است؟

ج) پس‌انداز ماهیانه این فرد چند میلیون تومان است؟

د) میزان خرج از بودجه این فرد چند درصد است؟

۱) الف) خدمات رفاهی/ب) ۴/۱۶ درصد/ج) ۱۲ میلیون تومان/د) ۶۶/۶۶ درصد

۲) الف) اجاره‌خانه/ب) ۶/۲۵ درصد/ج) ۱۲ میلیون تومان/د) ۷۵/۲۵ درصد

۳) الف) خدمات رفاهی/ب) ۴/۱۶ درصد/ج) ۱ میلیون تومان/د) ۷۵/۲۵ درصد

۴) الف) اجاره‌خانه/ب) ۶/۲۵ درصد/ج) ۱ میلیون تومان/د) ۶۶/۶۶ درصد

## پاسخ: گزینه ۴

### پاسخ تشریحی

(درس ۱۲ - ثبت هزینه‌ها و درآمدها)

الف) این فرد برای مخارج اجاره‌خانه (۵ میلیون تومان) بیشتر از سایر مخارج خود، هزینه کرده است.

ب) میلیون تومان  $24 = 5 + 4/5 + 3/2 + 2/8 + 4 + 1 + 1/5 + 2$  = مجموع مخارج سالانه فرد

درصد  $6/25 = \frac{1/5}{24} \times 100 = 6/25$  = درصد مخارج سالانه صرف‌شده برای خدمات منزل

ج) میلیون تومان  $24 =$  مجموع مخارج سالانه فرد

میلیون تومان  $36 =$  درآمد سالانه فرد

میلیون تومان  $12 = 36 - 24 =$  پس‌انداز سالانه فرد

میلیون تومان  $1 = 12 \div 12 =$  پس‌انداز ماهیانه فرد

د) درصد  $66/66 = \frac{24}{36} \times 100 = 66/66$  = بودجه (درآمد) فرد = مجموع مخارج فرد

## تست و پاسخ ۱۵۴

باتوجه به اطلاعات جدول زیر که مربوط به آمار بیکاری و اشتغال در یک شهر در چهار سال متوالی است، کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح

پرسش‌های زیر است؟

| سال  | تعداد شاغلان | تعداد افراد بیکار | جمعیت فعال |
|------|--------------|-------------------|------------|
| ۱۳۹۸ | ۴۵۹,۰۰۰      | ۵۱,۰۰۰            | ۵۱۰,۰۰۰    |
| ۱۳۹۹ | ۴۲۶,۴۰۰      | ۹۳,۶۰۰            | ۵۲۰,۰۰۰    |
| ۱۴۰۰ | ۴۴۶,۲۵۰      | ۷۸,۷۵۰            | ۵۲۵,۰۰۰    |
| ۱۴۰۱ | ۴۷۳,۱۰۰      | ۹۶,۹۰۰            | ۵۷۰,۰۰۰    |

الف) نرخ بیکاری در چه سالی بیشتر بوده و برابر با چند درصد است؟

ب) توضیح زیر بیانگر کدام نوع از بیکاری است و این توضیح با وضعیت اشتغال و بیکاری کدام سال همخوانی بیشتری دارد؟

«به علت وقوع رکود اقتصادی گسترده، میزان تولید کل، کاهش چشمگیری پیدا کرد و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را به طور کامل

متوقف کردند و حتی بخشی از نیروهای خود را بیکار کردند»

۱) الف) سال ۱۴۰۱ - ۱۷ درصد/ب) بیکاری دوره‌ای - سال ۱۳۹۹

۲) الف) سال ۱۴۰۱ - ۱۷ درصد/ب) بیکاری ساختاری - سال ۱۴۰۱

۳) الف) سال ۱۳۹۹ - ۱۸ درصد/ب) بیکاری ساختاری - سال ۱۴۰۱

۴) الف) سال ۱۳۹۹ - ۱۸ درصد/ب) بیکاری دوره‌ای - سال ۱۳۹۹

(درس ۸ - اشتغال و بیکاری - انواع بیکاری)

## پاسخ: گزینه ۴



پاسخ تشریحی الف

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار}}{\text{جمعیت فعال}} \times 100$$

$$\text{نرخ بیکاری در سال ۱۳۹۸} = \frac{۵۱,۰۰۰}{۵۱۰,۰۰۰} \times 100 = ۱۰ \text{ درصد}$$

$$\text{نرخ بیکاری در سال ۱۳۹۹} = \frac{۹۳,۶۰۰}{۵۲۰,۰۰۰} \times 100 = ۱۸ \text{ درصد}$$

$$\text{نرخ بیکاری در سال ۱۴۰۰} = \frac{۷۸,۷۵۰}{۵۲۵,۰۰۰} \times 100 = ۱۵ \text{ درصد}$$

$$\text{نرخ بیکاری در سال ۱۴۰۱} = \frac{۹۶,۹۰۰}{۵۷۰,۰۰۰} \times 100 = ۱۷ \text{ درصد}$$

در نتیجه نرخ بیکاری در سال ۱۳۹۹ بیشتر از سال‌های دیگر است و نرخ بیکاری در این سال برابر با ۱۸ درصد است. (با توجه به محدود بودن زمان، می‌توان برای پاسخ‌گویی به قسمت «الف»، با توجه به گزینه‌ها فقط نرخ بیکاری در سال‌های ۹۹ و ۱۴۰۱ را حساب کرد و هر کدام بیشتر بود، پاسخ قسمت «الف» سؤال خواهد بود.)

(ب) توضیح عبارت مربوط به بیکاری دوره‌ای است.

بخش دوم سؤال به نظر خیلی چالشی می‌آید، اما اگر دو تا نکته مهم رو توجه کنین، می‌تونین خیلی راحت به جواب برسین. تو صورت سؤال گفته شده که به علت رکود، استخدام شرکت‌ها به صورت کامل متوقف شده (یعنی هیچ نیروی شاغل جدیدی به این شهر اضافه نشده) و از طرفی بخشی از نیروی کار هم از کار بیکار شده، یعنی تعداد شاغلان نسبت به سال قبل کمتر شده، تنها سالی که این اتفاق توش افتاده (تعداد شاغلان نسبت به سال قبل کمتر شده باشه) فقط سال ۱۳۹۹ هستش. تعداد افراد شاغل توی سال ۱۳۹۹، ۳۲,۶۰۰ نفر کمتر از سال ۱۳۹۸ است.

## تست و پاسخ ۱۵۵

با توجه به جدول زیر اگر نرخ تورم برای هر سه کشور فرضی «الف»، «ب» و «ج» یکسان باشد، آن‌گاه:

| نام کالا | سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۰ | سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۱ |
|----------|-------------------------------|-------------------------------|
| «الف»    | ۵۷,۵۰۰                        | ۹۲,۰۰۰                        |
| «ب»      | ?                             | ۹,۶۰۰                         |
| «ج»      | ۱۷۵,۰۰۰                       | ?                             |

الف) سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۰ برای کشور «ب» چه قدر است؟

ب) سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۱ برای کشور «ج» چه قدر است؟

$$(۱) \text{ الف (۶,۰۰۰ / ب) } ۲۸۰,۰۰۰$$

$$(۲) \text{ الف (۵,۵۲۵ / ب) } ۲۲۵,۰۰۰$$

$$(۳) \text{ الف (۵,۵۲۵ / ب) } ۱۹۵,۰۰۰$$

$$(۴) \text{ الف (۶,۰۰۰ / ب) } ۲۰۵,۰۰۰$$

(درس ۹ - پلونه نرخ تورم را مناسبه می‌کنند؟)

## پاسخ: گزینه ۱

$$\text{نرخ تورم} = \frac{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال قبل} - \text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال جاری}}{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال قبل}} \times 100$$

پاسخ تشریحی الف

$$\text{نرخ تورم در کشور «الف»} = \frac{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۰} - \text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۱}}{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۰}} \times 100$$

$$= \frac{۹۲,۰۰۰ - ۵۷,۵۰۰}{۵۷,۵۰۰} \times 100 = ۶۰ \text{ درصد}$$

$$\text{نرخ تورم در کشور «الف»} = \text{نرخ تورم در کشور «ب»} = \text{نرخ تورم در کشور «ج»} = ۶۰ \text{ درصد}$$

$$\text{نرخ تورم در کشور «ب»} = \frac{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۰} - \text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۱}}{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۰}} \times 100$$

## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



$$\text{«ب» در کشور «ب»} = \frac{9,600}{1/6} = 6,000 \Rightarrow 1/6 X = 9,600 - X \Rightarrow 7/6 X = 9,600 \Rightarrow X = \frac{9,600 \times 6}{7} = 8,228.57$$

$$\text{«ج» نرخ تورم در کشور «ج»} = \frac{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۱} - \text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۰}}{\text{سطح عمومی قیمت‌ها در سال ۱۴۰۰}}$$

$$\text{«ج» در کشور «ج»} = y \Rightarrow \frac{60}{100} = \frac{y - 175,000}{175,000} \Rightarrow 0.6 \times 175,000 = y - 175,000$$

$$\Rightarrow 105,000 = y - 175,000 \Rightarrow y = 105,000 + 175,000 = 280,000$$

راه حل میانبر:

در سؤال‌هایی که نرخ تورم به ما داده شده است و قیمت سال قبل و یا سال جدید را از ما می‌خواهد، می‌توان خیلی راحت به جواب رسید: ابتدا باید عدد تورم را به صورت اعشاری بنویسیم، و سپس آن را با عدد ۱ جمع کنیم:

یعنی اگر نرخ تورم برابر با ۶۰ درصد است می‌شود: ۰/۶ و سپس با عدد ۱ جمع می‌کنیم و برابر می‌شود با: ۱/۶  
حال دو تا حالت پیش می‌آید:

حالت اول (مانند کشور «ج» در صورت سؤال):

قیمت سال قبل را داریم و باید قیمت سال جدید را به دست بیاوریم. در این حالت باید قیمت سال قبل را در عدد به دست آمده (۱/۶) ضرب کنیم:  
 $1/6 \times 175,000 = 280,000$

حالت دوم (مانند کشور «ب» در صورت سؤال):

قیمت سال جدید را داریم و باید قیمت سال قبل را به دست بیاوریم. در این حالت باید قیمت سال جدید را بر عدد به دست آمده (۱/۶) تقسیم کنیم:

$$\frac{9,600}{1/6} = 6,000$$

### تست و پاسخ ۱۵۶

هر یک از جملات زیر به ترتیب به کدام دوره تاریخی اقتصاد ایران اشاره دارد؟

• مصادف با این حکومت، امپراطوری عثمانی در روند تجارت و گسترش تولید و صادرات محصولات کشاورزی، رشد مطلوبی داشت.  
• در این دوران علاوه بر یکپارچگی سیاسی، اقتصاد یکپارچه و مستقلی شکل گرفت که با سایر لایه‌های دینی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگی داشت.

• در این دوران نظام نوینی در مالیات‌ستانی پدید آمد و درآمدهای نفتی کشور افزایش یافت.

• در این دوران تاریخی، اقتصاد ایران به تدریج رو به ضعف نهاد و دولت نتوانست جریان پیشرفت و نوسازی را آغاز کند.

۱) حکومت صفویه - دوره قاجاریه - دوره پهلوی - دوره قاجار

۲) دوره قاجار - تا اواسط حکومت صفویه - بعد از انقلاب اسلامی - دوره پایانی حکومت صفویه

۳) حکومت صفویه - دوره قاجاریه - بعد از انقلاب اسلامی - دوره قاجار

۴) دوره قاجار - نیمه اول حکومت صفویه - دوره پهلوی - دوره پایانی حکومت صفویه

(درس ۱۰ - مسیر تاریخی اقتصاد ایران)

### پاسخ: گزینه ۴

#### پاسخ تشریحی

• در دوره قاجار در حالی که کشورهای دیگر منطقه همچون مصر و ترکیه (امپراطوری عثمانی) و سوریه و لبنان، در روند تجارت و گسترش تولید و صادرات محصولات کشاورزی، رشد مطلوبی داشتند، ایران گرفتار ضعف‌های ساختاری در اقتصاد بود.

• در نیمه اول حکومت صفویه، علاوه بر یکپارچگی سیاسی، اقتصاد یکپارچه و مستقلی شکل گرفت که با سایر لایه‌های دینی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگی داشت.

• در دوره پهلوی درآمدهای نفتی افزایش یافت و نظام نوینی در مالیات‌ستانی و بودجه‌بندی کشور پدید آمد.

• در دوره پایانی حکومت صفویه اقتصاد ایران به تدریج رو به ضعف نهاد، زیرا حاکمان وقت از موقعیت جهان و وظایف خطیر تاریخی خود تصور درستی نداشتند و به همین دلیل نتوانستند با انتخاب روش درست و بهره‌برداری از اوضاع خاص آن زمان جریان پیشرفت و نوسازی را آغاز کنند.



## تست و پاسخ ۱۵۷

- کدام گزینه در بردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر در خصوص مفهوم تورم است؟
- (الف) در شرایطی که دولت برای مهار تورم تصمیم به افزایش عرضه دارد، کدام روش، روش ترجیحی دولت برای افزایش عرضه و کنترل تورم است؟
- (ب) در کشوری که بیکاری دوره‌ای وجود دارد، اعمال کدام سیاست پولی می‌تواند کمک‌کننده باشد؟
- (ج) در کشوری که شتاب افزایش قیمت‌ها بالاست، بانک مرکزی با اعمال چه سیاستی در کوتاه‌مدت می‌تواند اوضاع را مهار کند؟
- (۱) الف) افزایش ظرفیت‌های تولیدی / ب) سیاست پولی انقباضی / ج) خرید اوراق مشارکت
- (۲) الف) افزایش واردات / ب) سیاست پولی انبساطی / ج) خرید اوراق مشارکت
- (۳) الف) افزایش ظرفیت‌های تولیدی / ب) سیاست پولی انقباضی / ج) فروش اوراق مشارکت
- (۴) الف) افزایش واردات / ب) سیاست پولی انبساطی / ج) فروش اوراق مشارکت

(درس ۸ - انواع بیکاری / درس ۹ - علل تورم و نقش دولت)

## پاسخ: گزینه ۴

### درس نامه

| انواع سیاست‌های پولی                        | زمان اخذ این سیاست توسط بانک مرکزی  | روش اعمال این سیاست   |
|---|---|---|
| کاهش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انقباضی)   | زمانی که اقتصاد کشور دچار تورم می‌شود، برای پیشگیری از افزایش قیمت‌ها یا کاهش سرعت آن | بانک مرکزی می‌تواند با فروش اوراق مشارکت، به مردم به‌طور مستقیم از مقدار پول در دست مردم بکاهد و تورم را کنترل و نقدینگی در گردش را کاهش دهد. |
| افزایش نقدینگی در گردش (سیاست پولی انبساطی) | در حالت رکود اقتصادی که سطح تولید کاهش و بیکاری افزایش می‌یابد.                       | بانک مرکزی می‌تواند با خرید اوراق مشارکت در دست مردم به‌طور مستقیم نقدینگی بیشتری را به جامعه تزریق کند.                                      |

**پاسخ تشریحی** الف) برای کنترل تورم دولت به دو روش می‌تواند عرضه را افزایش دهد:

- (۱) افزایش ظرفیت‌های تولیدی (این روش زمان‌بر است).
- (۲) افزایش واردات (روش ترجیحی دولت برای تنظیم بازار)
- (ب) بیکاری دوره‌ای در هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد و در شرایط رکود اعمال سیاست پولی انقباضی یا افزایش نقدینگی در گردش می‌تواند تا حدی کمک‌کننده باشد.
- (ج) بانک مرکزی کشورها برای کنترل تورم و تنظیم نقدینگی در گردش با اعمال سیاست بازار باز (فروش یا خرید اوراق مشارکت) به آن‌ها کمک می‌کند. در شرایط تورم (بالا رفتن شتاب افزایش قیمت‌ها) بانک مرکزی با فروش اوراق مشارکت به‌طور مستقیم از مقدار نقدینگی در دست مردم می‌تواند بکاهد.

## تست و پاسخ ۱۵۸

با توجه به اطلاعات جدول زیر که مربوط به یک جامعه فرضی است:

|                                      |  |
|--------------------------------------|--|
| ارزش کل اسکناس‌های در گردش           | ۲۵۰ واحد پولی                            |
| ارزش چک پول                          | ۱۰۰ واحد پولی                            |
| ارزش سپرده‌های جاری                  | ۱۵۰ واحد پولی                            |
| ارزش حساب‌های پس‌انداز بلندمدت       | ۷۵ واحد پولی                             |
| ارزش کل مسکوکات                      | $\frac{1}{5}$ ارزش کل اسکناس‌های در گردش |
| ارزش کل شبه‌پول خلق‌شده توسط بانک‌ها | $\frac{1}{5}$ برابر ارزش حجم پول         |

- (الف) میزان حجم پول در گردش در این جامعه چند واحد پولی است؟
- (ب) ارزش کل نقدینگی در این جامعه چند واحد پولی است؟
- (ج) ارزش حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت در این جامعه چند واحد پولی است؟
- (۱) الف) ۵۵۰ (ب) ۱۳۷۵ (ج) ۶۵۰ (۲) الف) ۵۵۰ (ب) ۸۲۵ (ج) ۶۵۰ (۳) الف) ۵۰۰ (ب) ۸۲۵ (ج) ۷۵۰ (۴) الف) ۵۰۰ (ب) ۱۳۷۵ (ج) ۶۵۰

(درس ۹ - نقدینگی)

## پاسخ: گزینه ۱

## پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز



## درس نامه •• فرمول‌های مهم

چک پول + سپرده‌های دیداری + اسکناس و مسکوکات = حجم پول  
 حساب‌های پس‌انداز بلندمدت + حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت = شبه پول  
 شبه پول + حجم پول = نقدینگی

سپرده‌های دیداری همان حساب‌های جاری است.

## پاسخ تشریحی (الف)

(ارزش کل اسکناس‌های در گردش)  $\times \frac{1}{5} =$  ارزش مسکوکات

واحد پولی  $50 = 250 \times \frac{1}{5} =$  ارزش مسکوکات

حساب‌های جاری اشخاص همان سپرده‌های دیداری است.

چک پول + سپرده‌های دیداری (جاری) + اسکناس و مسکوکات = حجم پول

واحد پولی  $550 = 250 + 50 + 150 + 100 =$  حجم پول

(ارزش حجم پول)  $\times \frac{1}{5} =$  شبه پول

(ب)

واحد پولی  $825 = 1/5 \times 550 =$  شبه پول

شبه پول + حجم پول = نقدینگی

واحد پولی  $1,375 = 550 + 825 =$  نقدینگی

حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت + حساب‌های پس‌انداز بلندمدت = شبه پول

(ج)

حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت  $+ 75 = 825 =$

واحد پولی  $75 = 825 - 75 =$  حساب‌های پس‌انداز کوتاه‌مدت  $\Rightarrow$

## تست و پاسخ ۱۵۹

کدام گزینه متضمن پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

(الف) هر یک از موارد «با انرژی کم‌تر ولی دستاورد بیشتر مصرف کردن» و «درست کردن چیزی که خراب شده یا از کار افتاده است.» به ترتیب بیانگر کدام‌یک از روش‌های مصرف مسئولانه است؟

(ب) شخصی در کشوری زندگی می‌کند که تورم در آن بالاست. ایشان می‌خواهد پول خود را سرمایه‌گذاری کند و در طولانی‌مدت به آن احتیاجی ندارد. ضمن آن که ایشان اصلاً شخص ریسک‌پذیری نیستند. کدام نوع سرمایه‌گذاری برای این فرد مناسب‌تر است؟

(ج) در تقسیم‌بندی نظام‌های بیمه در کشورهای مختلف، بیمه‌های تکامل و متقابل زیر مجموعه کدام نظام بیمه هستند؟

(د) قیمت بازاری سهام به چه عاملی بستگی دارد؟

(۱) الف) بهینه مصرف کردن - با مصرف / ب) خرید سهام / ج) نظام بیمه تعاونی / د) سوددهی شرکت

(۲) الف) بازافت - بازسازی / ب) سرمایه‌گذاری بلندمدت در بانک / ج) نظام بیمه اجتماعی / د) قیمت تعیین شده توسط شرکت

(۳) الف) بهینه مصرف کردن - بازسازی / ب) خرید طلا / ج) نظام بیمه تعاونی / د) سوددهی شرکت

(۴) الف) بازافت - با مصرف / ب) خرید اوراق مشارکت / ج) نظام بهینه اجتماعی / د) قیمت تعیین شده توسط شرکت

(درس ۱۳ - مصرف مسئولانه / درس ۱۴ - روش‌های پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، بیمه و پوشش فخرپذیری در سرمایه‌گذاری)

## پاسخ: گزینه ۳

## پاسخ تشریحی

الف) بهینه مصرف کردن: کم‌تر مصرف کردن یا با انرژی کم‌تر ولی دستاورد بیشتر مصرف کردن.

بازسازی: درست کردن چیزی که خراب یا از کار افتاده است.

بازافت: پردازش مجدد و تبدیل یک کالا به کالایی دیگر

با مصرف: استفاده چندباره از کالا





# پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی خیلی سبز

اقتصاد

ب) از آن جا که در صورت سؤال گفته شده که این شخص ریسک پذیر نیست پس خرید سهام (۱) را حذف می‌کنیم و از آن جا که کشور با تورم بالایی درگیر است سپرده‌گذاری در بانک و خرید اوراق مشارکت نیز انتخاب مناسبی نیست (رد) (۲) و (۴). بنابراین در این شرایط خرید طلا بهترین راه برای سرمایه‌گذاری است.

ج) نظام بیمه تعاونی شامل: بیمه‌های متقابل و نظام بیمه اجتماعی شامل بیمه‌های بازرگانی - بیمه خودرو - بیمه منازل مسکونی - بیمه فعالیت‌های اقتصادی - بیمه‌های درمان - بیمه حوادث و بیمه اتکایی است.

د) قیمت بازاری که به همان قیمت ثانویه اشاره دارد به سوددهی شرکت بستگی دارد.

## تست و پاسخ ۱۶۰

|                    |                |                   |
|--------------------|----------------|-------------------|
| ۱                  | سهام دهک اول   | ۳ درصد            |
| ۲                  | سهام دهک دوم   | ۴ درصد            |
| ۳                  | سهام دهک سوم   | ۵ درصد            |
| ۴                  | سهام دهک چهارم | ۶ درصد            |
| ۵                  | سهام دهک پنجم  | ۸ درصد            |
| ۶                  | سهام دهک ششم   | ۹/۵ درصد          |
| ۷                  | سهام دهک هفتم  | ۱۰ درصد           |
| ۸                  | سهام دهک هشتم  | ۱۴ درصد           |
| ۹                  | سهام دهک نهم   | ۱۸ درصد           |
| ۱۰                 | سهام دهک دهم   | ۲۲/۵ درصد         |
| صد درصد جمعیت کشور |                | صد درصد درآمد ملی |

جدول مقابل مربوط به وضعیت توزیع درآمد در کشوری فرضی با جمعیت ۳۰۰ میلیون نفر است. اگر درآمد ملی در این کشور برابر با ۳,۶۰۰ میلیارد تومان باشد، آن‌گاه:

الف) چه میزان از درآمد ملی متعلق به دهک پنجم است؟

ب) مجموع جمعیت پنج دهک اول چند میلیون نفر است؟

ج) به طور میانگین سهم هر یک از افراد دهک نهم از درآمد ملی چند تومان است؟

۱) الف) ۸۶۴ میلیارد تومان / ب) ۱۸۰ / ج) ۲۱,۶۰۰

۲) الف) ۲۸۸ میلیارد تومان / ب) ۱۸۰ / ج) ۱۸,۷۵۰

۳) الف) ۲۸۸ میلیارد تومان / ب) ۱۵۰ / ج) ۲۱,۶۰۰

۴) الف) ۹۶۴ میلیارد تومان / ب) ۱۵۰ / ج) ۱۸,۷۵۰

دوازدهم انسانی

آزمون شانزدهم حضوری

## پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی

(درس ۱۱ - شافص دهک‌ها، وضعیت توزیع درآمد)

الف) برای به دست آوردن سهم هر دهک از درآمد ملی، باید سهم آن دهک را در میزان درآمد ملی کشور ضرب کنیم؛ در نتیجه خواهیم داشت:

$$\text{میلیارد تومان } ۲۸۸ = ۳,۶۰۰ \times \frac{۸}{۱۰۰} = \text{سهم دهک پنجم از درآمد ملی}$$

ب)

**نکته** برای محاسبه شاخص دهک‌ها، مردم کشور را به ده گروه جمعیتی مساوی تقسیم می‌کنند. در طبقه‌بندی این ده گروه، سطح درآمد از کم‌ترین به بیشترین مدنظر قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، گروه اول، که ده درصد اولیه جمعیت را تشکیل می‌دهند، کم‌ترین درصد درآمد ملی و ۱۰ درصد آخر بیشترین درصد درآمد ملی را دارند.

در نتیجه خواهیم داشت:

$$\frac{\text{کل جمعیت کشور}}{۱۰} = \text{جمعیت هر طبقه}$$

$$\frac{۳۰۰}{۱۰} = ۳۰ = \text{جمعیت هر طبقه}$$

$$۳۰ \times ۵ = ۱۵۰ = \text{جمعیت ۵ دهک اول}$$

بنابراین جمعیت ۵ دهک اول برابر است با:

$$\text{ج) اول باید کل سهم دهک نهم را از درآمد ملی محاسبه کنیم: } ۳,۶۰۰ \times \frac{۱۸}{۱۰۰} = ۶۴۸ \text{ میلیارد تومان}$$

حال می‌خواهیم سهم هر یک از افراد دهک نهم از درآمد ملی را به دست آوریم پس باید عدد به دست آمده را بر تعداد جمعیت دهک نهم تقسیم کنیم:

$$\text{تومان } ۲۱,۶۰۰ = \frac{۶۴۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰}{۳۰,۰۰۰,۰۰۰} = \text{سهم هر یک از افراد دهک نهم از درآمد ملی}$$